Št. 28 (1355)
NOVO MESTO, četrtek, 10. julija 1975
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

Dve, tri zidarske žlice betona in temeljni kamen za novi dom JLA v Novem mestu se je pod roko generalpolkovnika Staneta Potočarja – Lazarja, načelnika generalštaba JLA, „prijel". (Foto: I. Zoran)

O zvezi, ki je že postala frontna

Nova organiziranost SZDL na Dolenjskem skoraj pod streho

Organiziranje Socialistične zveze in oblikovanje konferenc po delegatskem in frontnem načelu se na Dolenjskem bliža koncu. Tako so ugotovili 2. julija na seji medobčinskega sveta ZK v Novem mestu. Ustanovitvi krajevnih konferenc je sledila organiziranost na občinski ravni, zakasnili so se le v Novem mestu, kjer pa so občinsko konferenco tudi že sklicali.

V krajevnih organizacijah so ustanovili tudi odbore, pri krajevnih konferencah – imajo jih v vseh krajevnih skupnostih – pa več delovnih teles: sekcije, sveta itd. Podobna telesa so tudi pri občinskih konferencah.

Ker se je Socialistična zveza spreminjala organizacijsko in vsebinsko, je bilo pri oblikovanju konferenc več težav. Ljudem zlasti pojmi niso bili jasni. V vseh občinah so taka in druga vprašanja reševali ob pomoči komitejev ZK in osnovnih organizacij ZK.

S kadri tudi ni bilo lahko, ker so marsikje „metali oči" na ljudi, ki so bili že kakor koli vpreženi. Kamen spotike je bilo tu in tam tudi kadrovsko pomlajevanje: na podeželju zato, ker mladih ni, v mestih pa zato, ker mladi neradi pridejo zraven. Skupen problem pa so bili prostori, saj so morali v vrsti krajev imeti sestanke kar v zasebnih stanovanjih.

Sicer pa se je aktivnost v zvezi z novo organiziranostjo SZDL na Dolenjskem začela že lani. Pridobili so izredno veliko aktivistov, evidentirali kadre, v razpravah, ki so sledile, pa so razen o SZDL spregovorili tudi o ustavnem prilagajanju krajevnih skupnosti.

Sredi julija, ko bodo na novo ustanovili še medobčinski svet SZDL, se bo organiziranost frontne Socialistične zveze na Dolenjskem končala. Že dosedanje izkušnje pa kažejo, da bo treba še marsikaj dograditi, spremeniti, dodati ali opustiti, vendar bo to v vsaki občini drugače glede na možnosti in potrebe.

I. Z.

DVANAJST ODLIKOVANIH

4. julija sta podpredsednik republiškega odbora ZZB NOV Bogdan Osolnik in predsednik novomeške občinske skupščine Jakob Berič v Dolenjski galeriji izročila dvanajstim posameznikom visoka odlikovanja, ki jim jih je za aktivno delo v NOB in v povojni graditvi podelil predsednik republike Josip Broz – Tito.

Jurij Levičnik in Boris Andrijanič, generalna direktorja dveh največjih novomeških tovarn, IMV in Krke, sta bila odlikovana z redom dela z rdečo zastavo. Ema Muser in Franc Lenart sta prejela red zaslug za narod s srebrnimi žarki, Tone Strniša red dela z zlatim vencem, Franc Somrak, Martin Rukše, Ivan Perko in Rudolf Faleskini red republike z bronastim vencem ter Ana Zajec, Franc Luzar in Alojz Božič red dela s srebrnim vencem.

Prerokovana

Na predzadnji strani Dolenjskega lista začenjamo danes objavljati eno izmed najbolj uspelih del pisatelja Frana Saleškega Finžgarja „Prerokovana". Finžgarjeva povest – pisatelja so naši bralci lahko že spoznali iz nekaterih drugih povesti, ki smo jih objavili v podlistku – se odlikuje po odličnem poznavanju kmečkega življenja

Nikdar bolj samostojni

Ludvik Golob govoril na proslavi 30-letnice osvoboditve na Mirni

Na dan borca na Mirni ni manjkalo prireditev: dopoldne so se v svojih veščinah pomerile ekipe rezervnih vojaških starešin, mladine, borci in člani družbenopolitičnih organizacij so ravno tako krenili po poti vojske državne varnosti. Popoldne se je vsa ta množica s številnimi prapori zlila po mirenskih ulicah v sprevodu do TVD Partizan.

Osrednjo slovesnost, posvečeno tudi 30. obletnici osvoboditve v trebanjski občini, je pričel sekretar komiteja občinske konference ZK v Trebnjem Tone Žibert. Po uvodnem nagovoru je predal besedo Ludviku Golobu, članu IK predsedstva CK ZKS. Ob ocenjevanju enoletnega uresničevanja duha nove ustave je le-ta ugotovil, da slovenski človek nikoli ni bil bolj samostojen, kot je danes. Pozval je delavce, naj se upro vsem poskusom odločitev, ki so gospodarsko škodljive. „Danes moramo predanost revoluciji dokazati le z delom," je podčrtal govornik. Za uspehe v izgradnji občine je tovariš Golob pohvalil občane trebanjske občine.

Samo slavje na Mirni je bilo pravzaprav delovno. Teritorialna enota v občini je bogatejša za mladinsko enoto, saj so na prireditvi svečano prisegli mladinci in mladinke za to enoto. Na proslavi so prebrali tudi svečan sklep predsedstev občinskega odbora Zveze združenj borcev Trebnje in občinske Zveze socialistične mladine o gradnji doma mladine in borcev na Debencu, znani zibelki odpora v Mirenski dolini.

A. ŽELEZNIK

VREME

V drugi polovici tedna bo precej sončno in razmeroma toplo, v popoldanskem času se bodo pojavljale posamezne nevihte.

Šestega tabora pevskih zborov v Šentvidu pri Stični se je v soboto in nedeljo udeležilo kar 85 zborov iz Slovenije, drugih republik in zamejstva. Nad 400 ljudi je popoldne sodelovalo v sprevodu skozi okrašeni Šentvid. Prisrčno so jih pozdravili tudi pokrovitelj šestega tabora tovariš Edvard Kardelj s soprogo, predsednik skupščine SRS dr. Marijan Brecelj in številni javni ter kulturni delavci iz Ljubljane in Dolenjske. Tabor je bil mogočna manifestacija ljudske pesmi in ustvarjalne kulture množic. (Foto: Tone Gošnik)

Temeljni kamen za dom JLA stoji

Na dan borca ga je pri novomeških teniških igriščih vzidal načelnik generalštaba JLA Stane Potočar - V Dolenjski galeriji zasedal gradbeni odbor za nov muzej NOB v Novem mestu - Podeljenih 12 odlikovanj

Načelnik generalštaba JLA, narodni heroj Stane Potočar – Lazar, je na dan borca v Novem mestu vzidal temeljni kamen za dom JLA, ki ga bodo zgradili do 22. decembra prihodnje leto. Takoj zatem se je buldozer s svojo zobato žlico zaril v nasip pri teniških igriščih, s tem pa so se začela tudi zemeljska dela.

Slavnosti so prisostvovali poveljnik ljubljanskega armadnega območja generalpolkovnik Franc Tavčar – Rok, poveljnik novomeške garnizije polkovnik Rade Petrovič, predstavniki družbenopolitičnega življenja občine in nekaj sto obiskovalcev. Predsednik občinske skupščine Jakob Berič je poudaril, da bo dom JLA plod dolgoletnega in uspešnega sodelovanja med občino in JLA. V kulturnem delu te proslave je nastopil moški pevski zbor „Dušan Jereb" pod vodstvom Franceta Mileka.

V Dolenjski galeriji je tega dne zasedal tudi odbor za graditev muzeja NOB v Novem mestu. Bogdan Osolnik, podpredsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, ki so ga izvolili za predsednika gradbenega odbora, je med drugim poudaril, da bo za graditev tako pomembnega objekta potrebna dolenjska akcija. Sicer pa bo muzej tako spomenik revoluciji, v katerem bo skoncentrirano vse o revolucionarni preteklosti Novega mesta in Dolenjske, kot tudi stavba, v katero bomo vabili turiste.

V galeriji so podelili tudi dvanajst odlikovanj predsednika republike, dobili pa so jih posamezniki za aktivno sodelovanje v NOB in povojni graditvi.

I. Z.

Odsek magistrale uspehov

Franc Leskovšek-Luka je odprl nov odsek partizanske magistrale - Slavje v Adlešičih

Prvi komandant slovenske partizanske vojske in član sveta federacije Franc Leskovšek-Luka, ki je hkrati tudi predsednik odbora za izgradnjo okoli 40 kilometrov dolge partizanske magistrale, je v nedeljo v Črnomlju odprl 19 kilometrov in pol dolg odsek partizanske magistrale, ki povezuje Ručetno vas, Črnomelj in Adlešiče.

Tako je Bela krajina dobila še eno prometno pot. Njen pomen ni samo v tem, da povezuje kraje, kjer so ljudje odločno posegli v boj za osvoboditev domovine in izgradnje ljudske oblasti, ampak predstavlja tudi velik dejavnik za hitrejši razvoj Bele krajine. Hkrati bo partizanska magistrala vez med bratskima republikama in priložnost za ohranjevanje tradicije NOB.

Osrednja slovesnost ob otvoritvi sodobne ceste, s katero so občani črnomaljske občine proslavili tudi 30. obletnico osvoboditve in dan borca, je bila v Adlešičih. Tamkajšnjega slavja so se ob nekaj tisoč prebivalcih Bele krajine udeležili tudi predsednik skupščine SR Slovenije dr. Marijan Brecelj, poveljnik ljubljanskega vojaškega območja Franc Tavčar-Rok, član republiškega izvršnega sveta Livio Jakomin, predstavniki RK SZDL, IK predsedstva CK ZK Slovenije, glavnega odbora ZZB NOV Slovenije in predstavniki dolenjskih in sosednjih hrvaških občin.

Po uvodnem nagovoru predsednika črnomaljske občinske skupščine inž. Martina Janžekoviča je zbranim spregovoril predsednik komiteja za promet in zveze pri izvršnem svetu skupščine SR Slovenije Livio Jakomin, ki je poudaril neprecenljiv delež Belokranjcev med NOB, orisal uspehe Bele krajine pri povojni izgradnji, predvsem pa se je zavzel, da je treba Beli krajini pomagati še naprej pri gradnji komunikacijskih poti in vodovodov.

V nadaljevanju programa so slovesno zaprisegli mladinci, ki so se priključili enoti teritorialne obrambe, deset občanov in TVD Partizan iz Črnomlja so dobili občinska priznanja OF, kulturni program pa so izvedli folklorna in tamburaška skupina iz Adlešičev, ženski pevski zbor in recitatorji.

D. R.

ŠERIF NA OBISKU

John Grm, deželni šerif, pristojen za letalski in cestni promet ameriške države Ohio, je letos spet prišel na obisk v staro domovino. Šerif Grm je doma blizu Rake in se mudi pri svojih sorodnikih, obiskal pa bo tudi svoje poklicne kolege v Novem mestu in Ljubljani.

Ob otvoritvi novega odseka partizanske magistrale se je slavja v Adlešičih udeležila večtisočglava množica, med njimi veliko uglednih gostov. (Foto: D. Rustja)

Začasno »zdrave« srednje šole

Primer novomeške gimnazije, ki zaradi prostorskih in kadrovskih težav letos ni mogla sprejeti vseh dijakov, na Dolenjskem ni črna ovca

V torek, 1. julija, so družbenopolitične organizacije novomeške občine in predstavniki kolektiva novomeške gimnazije dosegli sporazum, da se lahko letos vpiše na novomeško gimnazijo še 36 dijakov, torej še en oddelek, s čimer je začasno ozdravljena huda jeza staršev, dijakov in še marsikoga drugega, ki menijo, da ima vsak občan po ustavi pravico do šolanja, za katero se sam odloči.

Prav zaradi tega, ker v Novem mestu na koncu nihče ne dvomi o tej ustavni pravici, je bilo tudi domenjeno, da bodo letos odprli v Novem mestu še en oddelek farmacevtske in en oddelek medicinske šole, s čimer bodo začasno rešili vprašanje prihodnjega šolanja 110 do 120 novomeških absolventov osnovnih šol, ki so letos bili „odveč". Primer vpisa ali nevpisa na novomeško gimnazijo je pristojne tudi spodbudil, da so potegnili na dan že stare, vendar neizpolnjene načrte popolne sanacije novomeškega srednjega šolstva. Injekcija v obliki očitkov je torej korila, treba jo bo samo izpopolniti z dodatnimi predlogi – vsak dan namreč prinese kaj novega.

Namen posebnega poudarka našega dosedanjega pisanja ni bil kakor koli izpostaviti porogu, kritiki ali čemu podobnemu vodstvo novomeške gimnazije. V resnici gre namreč za precejšnjo krizo slovenskega srednjega šolstva, ki mu novomeški dvig „krvnega pritiska" služi samo za primer.

Tudi novomeški Ekonomsko-administrativni šolski center je sprejel od 124 prijavljenih samo 93 dijakov, Šola za zdravstvene delavce je ustregla 73 do 98 prijavljenih; podobno so morali zaradi prostorske in kadrovske stiske ravnati tudi v Brežicah, kjer so na gimnazijo za zdaj sprejeli 60 od 92 prijavljenih dijakov, prav tako pa tudi na črnomaljski gimnaziji, kjer so morali za splošno gimnazijo zavrniti 10 prosilcev. V Kočevju so sprejeli vse pravočasno prijavljene dijake gimnazije, trdijo pa, da jih zdaj naravnost oblegajo s prošnjami za vpis srednješolci, ki so jih zavrnile ljubljanske srednje šole.

Edine srednje šole na Dolenjskem, ki lahko še sprejmejo nekaj dijakov, so Šolski center za gostinstvo Novo mesto, Šolski center za kovinarsko stroko Novo mesto in Tehnična srednja šola v Krškem. Na prvih dveh traja vpis do 15. septembra (zaradi slušateljev, ki morajo imeti učne pogodbe), na zadnji pa imajo le še nekaj prostih mest.

Zaradi prizadevanj družbenopolitičnih organizacij se bo letos vpis na dolenjske srednje šole končal kolikor toliko srečno – nadvse očitno pa je, da vprašanja dolenjskega in verjetno tudi slovenskega srednjega šolstva ne bi več smeli reševati s političnimi posegi, ampak kvečjemu z globalnimi rešitvami, ki so sicer že dokaj na papirju.

MARJAN BAUER

SEVNICA: DANES USKLAJEVANJE

Izvršni svet sevniške občinske skupščine je sklical danes v dvorano gasilskega doma vse direktorje TOZD in OZD, predsednike samoupravnih organov SIS, krajevnih skupnosti in druge na usklajevanje osnutkov srednjeročnih načrtov. Pri usklajevalnem postopku bodo pomagali strokovnjaki ljubljanskega Inštituta za regionalno ekonomiko. S tem je v občini, posebno v krajevnih skupnostih zaključeno izredno prizadevno pripravljanje osnutkov načrtov.

tedenski mozaik

Ali veste, kdo je rešil Mussolinija, ko je bil po zlomu njegove oblasti zaprt v samotnem planinskem domu na Gran Sassu? Tega je že več kot trideset let, toda podvig, ki ga je tedaj izvedel do tedaj neznani Otto Skorzeny, je ostal primer, kako je treba izvajati drzne akcije komandosov. Otto Skorzeny, ki ga je Hitler osebno izbral za Mussolinijevo rešitev, je kasneje postal vodja posebnih enot Hitlerjeve Nemčije. Predvčerajšnjim je umrl v Španiji, kamor se je zatekel kmalu po končani vojni, ko je pobegnil (na nasvet svojih nekdanjih nasprotnikov, voditeljev britanskih komandosov) iz zavezniškega ujetniškega taborišča, kjer so ga dve leti zasliševali ne da bi ga obsodili . . .

Toda Denis Hills, človek, ki ga je ugandski predsednik Idi Amin obsodil na smrt zato, ker ga je v knjigi, ki pa niti ni izšla, imenoval „vaškega tirana", bo živel – predsednik Amin ga je namreč pomilostil potem, ko je britanski zunanji minister vendarle obljubil, da se bo srečal s predsednikom in pogovoril o tem in nekaterih drugih primerih . . .

Za rešitev v zadnjem trenutku se pripravljajo tudi sovjetski in ameriški vesoljci in sicer v primeru, če bi šlo kaj narobe 15. julija, ko naj bi se začelo skupno ameriško-sovjetsko vesoljsko potovanje. Metereologi namreč napovedujejo za tisti dan slabo vreme – celo nevihto, pa zato znanstveniki, ki imajo na skrbi izstrelitev Apolla, skušajo sedaj dognati, kaj bi veljalo storiti, da bi program, ki bo veljal težke milijone, ne propadel zaradi ene same nevihte . . .

Tačas pa je slovitem britanskemu Scotland Yardu uspelo odkriti, kdo je sedaj že znameniti „Carlos," za katerim so iskali sledove po vsej Evropi nekatere evropske obveščevalne službe. "Carlos" je namreč osumljen, da je izvedel več bombnih napadov in da je sodeloval s terorističnimi organizacijami celo na Japonskem. Med drugim je napadel menda tudi letalo JAT na pariškem letališču Orly. Scotland Yard je odkril, da je to neki Venezuelec, ki stanuje (bolje rečeno je stanoval) v Londonu. Toda policija ga še ni uspela aretirati . . .

Kritičnost usmeriti v akcijo

Ob prizadevanjih za stabilizacijo

Akcija, ki jo je pred dnevi sprožil v naši republiki izvršni komite predsedstva ČK ZKS za stabilizacijo, je te dni v pravem pomenu besede zajela že temeljne organizacije združenega dela in vse samoupravne skupnosti, na prvi pogled ni nikakršna novost. Že dolgo si namreč prizadevamo ukrotiti inflacijo in doseči večjo stabilnost gospodarjenja, toda tistega, kar hočemo doseči, ni in ni. Tudi tokrat sta v prvem planu akcije dve (še kako pomembni in preanalizirani) področji: zunanjetrgovinska bilanca in inflacija. Podatki so namreč že znani in nam, ker so tudi vedno slabši, vsak dan bolj sivijo lase in zbujajo naše nezadovoljstvo.

V tem pogledu bi lahko nedvomno dejali, da je predsedstvo CK ZKJ našlo skupni jezik z vsemi tistimi delavci in občani, ki se temeljito zavedajo kritičnega položaja. In edini izhod iz njega je v tem, da ne bomo samo tarnali, temveč tudi kaj storili; da ne bomo samo s prstom kazali na slabosti sosedne delovne organizacije, temveč v prizadevanjih in možnostih videli tudi sebe, svoj kolektiv in nas same kot delček kolektiva.

Nedvomno je stopnja rasti in gospodarske dejavnosti še dokaj visoka, toda v sedanjem položaju je tak podatek izredno varljiv. Ni namreč vseeno, če delamo za zaloge in ne za čimhitrejšo prodajo; če uvažamo surovine in druge proizvode, naš izvoz pa upada; če zaposlujemo vedno več ljudi, produktivnost pa nas vedno bolj skrbi in tako naprej. In potem se tako radi izgovarjamo na položaj svetovnega gospodarstva in tujo inflacijo, ki nezadržno prodira k nam. Toda resnica je nekoliko drugačna. Pri nas inflacija raste, ko se v številnih drugih državah zmanjšuje, zvišujemo cene celo za tiste proizvode, katerim cena je v tujini vedno manjša. Očitno je torej, da je „uvožena" inflacija samo skromen del resnice in da smo si za našo veliko inflacijo krivi predvsem sami. Krivda pa tudi zadene nas vse: sega od vzrokov v temeljnih organizacijah združenega dela, prek občin, republike, do federacije. Skratka, slabo delamo, veliko trošimo in imamo povrhu še precejšnje slabosti v zakonih, ki urejajo gospodarski sistem. Toda še tako dobro zasnovan sistem ne more urediti gospodarskih problemov, če se svojih nalog in svojega deleža ne zavedamo dovolj.

Zato je predvsem nujno, da za podlago naše akcije analiziramo našo lastno politiko cen, izgubo sredstev na račun najrazličnejših projektov, ki so plod želja ožjih skupin, dalje zaposlovanje, ki presega načrtovane okvire, možnosti za varčevanje in zmanjševanje stroškov, saj se vsi temeljito zavedamo dokajšnjega razsipništva, delitev dohodka na podlagi dela in resničnih gospodarskih uspehov, in podobno. Še posebej zavzeto pa si moramo pogledati iz oči v oči z našo zunanjetrgovinsko menjavo. To predvsem zato, ker je deficit vedno večji in prihaja že v meje, ki lahko zmanjšajo naš ugled v tujini in nam zagode huje, kot si zamišljamo. Očitno je namreč, da se raje zadovoljujemo z uvozom, namesto, da bi se trudili spopadati v konkurenčnih bojih na tujih tržiščih, da nam je v tem pogledu bližji zasičen Zahod, kot pa neuvrščene in socialistične države, da se na tujih trgih neradi povezujemo in si raje skačemo med seboj v lase . . .

Paleta vprašanj, ki jih moramo te dni (predvsem) samokritično obravnavati v vseh okoljih, je zelo pestra. Predvsem pa je nujno, da bodo analize nas samih konkretne, prilagojene nam samim in resnici, pa čeprav je le-ta še tako boleča. Nekoliko že namreč grgramo v gospodarskih vodah in zaman čakamo na rešilne pasove. Rešitev bo samo takrat, ko bomo krepko splavali na breg.

Saj se še vsi spomnimo pravljice o repi, mar ne? Repa bi še naprej ostala v zemlji, če ne bi poprijela še miška. Vsi pa vemo, da nam je marsikdaj še veliko ostalo v zemlji, ker nismo resnično vsi poprijeli. Drug ob drugem in drug za drugega seveda.

JANEZ KOROŠEC

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

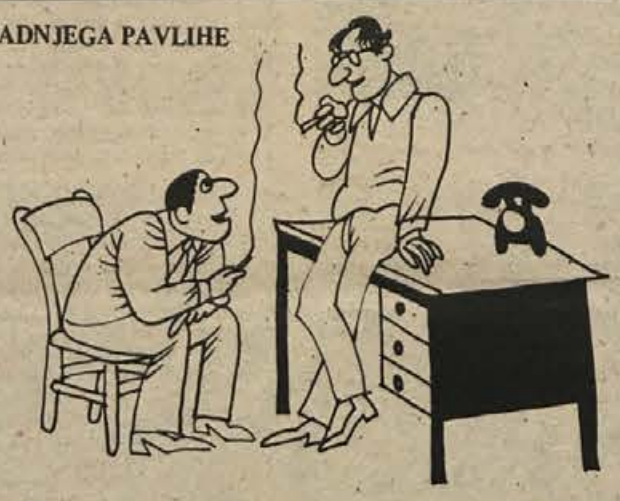

– Za kateri kamp na morju si se pa letos odločil?
– Letos sem se pa za kramp, ker hišo gradim!

ANCHORAGE, – Nedaleč od tega mesta na Aljaski sta trčila dva vlaka in sicer na tako nedostopnem prostoru, da ponesrečenih potnikov ni bilo mogoče reševati drugače kot s helikopterji ameriškega letalstva. Ti so pristali v ozki in vijugasti soteski, skozi katero je sicer speljana železniška proga in prepeljali v bolnišnico okoli 80 ranjenih potnikov. Na sliki: ranjence, ki jih je helikopter prepeljal v bolnišnico, z vso naglico vozijo v operacijske dvorane. (Tele-foto: UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

Argentina v krizi

Pozornost svetovne javnosti, dolgo usmerjena na dogajanja na Bližnjem vzhodu, Portugalsko in drugam, se je pred dvevi obrnila na Južno Ameriko – v Argentino.

Ta dežela, ki je precej časa veljala za vzor stabilnosti in miru, se je znašla sredi hude in globoke krize.

Ozadje te krize in sedanjih dogajanj v Argentini je razmeroma težko pojasniti, zakaj razlogi zanjo se medsebojno prepletajo.

Predvsem je mogoče ugotoviti, da gre za velika neskladja v družbi sami, za razlike, ki jih bo težko premostiti brez hudih naporov. Argentina, ki se v svoji zunanji politiki ogreva za neuvrščenost, je obremenjena z dediščino preteklosti, predvsem s posledicami hitrega razvoja kapitalizma, ki je pustil svoje še danes uničujoče sledove.

Na eni strani je osredotočena moč kapitala v ozkem krogu koristnikov, na drugi pa so široki sloji brez skoraj slehernega vpliva na delitev ustvarjenih sredstev in dohodka.

Taka delitev seveda nujno zaostruje odnose v družbi, v kateri imajo sicer sindikati precej vpliva, vendar pa ne toliko, da bi lahko dosegli uresničitev že dolgo tega obljubljenih reform – od zemljiške do socialnih in mnogih drugih.

Argentinska predsednica (druga žena nekdanjega predsednika Perona) se naslanja na vojsko, ki je začuda lojalna in ne kaže za zdaj ambicij, da bi segla po oblasti po čilskem ali kakem drugem vzoru.

Trenutno stanje v deželi označujejo stavke in nemirno politično podzemlje (z delovanjem pripadnikov mestne gverile, tako imenovanih tupamarosov) na eni in vrtoglava inflacija ter nazadovanje življenske ravni na drugi strani.

To je izjemno slaba kombinacija, ki seveda predvsem prizadane delavske množice v mestih in majhne kmete na deželi. Argentina potrebuje stabilnost in mir, da bi morebiti izpeljala sicer v načelu dokaj dobro zamišljene reforme, toda tega miru in te stabilnosti ne bo mogla doseči brez žrtev.

NEMIRNA INDIJA

Tudi Indija, prav tako neuvrščena dežela, doživlja pretrese, ki jih je izzvala opozicija Indire Gandhi z obtožbo, da je sedanja predsednica na zadnjih volitvah zmagala na nepravilen način.

Indira Gandhi, ki zanika te obtožbe (vrhovno sodišče se o razsodbi nižjega sodišča, ki je Indiro Gandhi obsodilo, ni še dokončno izreklo) je v zadnjih nekaj dneh začela odločneje kot kdajkoli uveljavljati reforme in zaščito revnejših slojev, hkrati pa je brezkompromisno udarila po vseh tistih, ki so želeli izzvati nemire in potem – tako jih je obtožila predsednica – izvesti celo državni udar.

Trenutno je v deželi miru, toda to ne pomeni, da so na-sprotniki Kongresne stranke, ki je na oblasti, poraženi, marveč zgolj to, da so se zaradi izredne-ga stanja, ki ga je vpeljala vlada, pač morali pomiriti z dejstvom.

NEGOTOV POLOŽAJ V LIBANONU

Prav tako pa je še zelo negotovo tudi v Libanonu, kjer se je število žrtev po spopadih med falangisti in Palestinci povzpelo že na nekaj sto ranjenih in mrtvih.

Vlada v Bejrutu je praktično nemočna, da bi karkoli ukrenila, saj razpolaga zgolj s okoli 15.000 vojaki redne armade – toliko pa imajo pod orožjem tudi nasprotniki, ki se tudi v trenutku, ko to poročamo, še vedno spopadajo po bejrutskih ulicah.

Doslej so falangisti in Palestinci sklenili že nekaj sporazumov, ki pa so se vsi po vrsti razdrli.

TELEGRAMI

ŽENEVA – Finska delegacija v koordinacijskem odboru konference o evropki varnosti in sodelovanju je obvestila predstavnike 35 držav, da ne bo mogla organizirati konference najvišjih predstavnikov v Helsinkih 28. julija. Finska delegacija je pri tem spomnila druge delegacije, da je pravočasno obvestila koordinacijski odbor, da bi morala Finska vedeti najmanj štiri tedne prej, kdaj bo konferenca na najvišji ravni.

BONN – Zahodnomemška socialdemokratska stranka se je odločno zavzela za svojega predsednika Willyja Branta in obsodila domačo konservativno krščanskodemokratsko opozicijo, da „škodi interesom zahodnonemške države v tujini," ker kritizira Brandtove pogovore s sovjetskimi voditelji. Voditelji opozicije so predsednika SPD Brandta namreč obtožili, da ima „izredne pogovore" z Moskvo „za hrbtom vlade v Bonnu".

DŽEDA – V palači „Al Hamra" v Dželi se bo v soboto začela 3. konferenca zunanjih ministrov 40 islamskih držav. Razpravljali bodo o Palestini, Jeruzalemu, vprašanju Muslimanov na Filipinih ter o sodelovanju „islamske konference" z drugimi mednarodnimi organizacijami.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Mobilizacija vseh sil

V minulem tednu dni je dalo svoj poudarek dogajanjem dvoje izrazitih obeležij: konec tedna je bil, bi dejali, docela praznično obarvan, saj smo tradicionalni praznik borca – 4. julij – letos v mnogih okoljih v jubilejnem tridesetem letu po zmagi nad fašizmom praznovali še zlasti slovesno. Začetek tedna pa je bil nasprotno usmerjen v izrazito mobilizacijsko akcijo – po oceni predsedstva CK ZKJ glede letošnjih gospodarskih gibanj ter uresničevanju začrtane resolucije, kar vse terja aktivno prizadevnost prav vseh subjektivnih družbenih sil.

Za letošnji dan borca je predsednik Tito prek časopisa „4. julij" naslovil na vse delovne ljudi naše domovine kratko poslanico, v kateri je poudaril, da se ob letošnjem praznovanju tega dne spominjamo obletnice zmage nad fašizmom, ko so vsi svobodoljubni narodi sveta družno porazili mračne in reakcionarne sile, ki so grozile uničiti napredek človeštva. Nauk tistega časa, je dejal predsednik Tito, je kažipot za sedanjo in prihodnje generacije – ki ne smejo nikoli več dovoliti, da bi se ponovilo kaj takšnega, kar poznamo iz minule svetovne zgodovine. Pri tem ne smemo pozabiti, je še dejal, da je na svetu tudi danes še nemalo takšnih, ki se niso odrekli fašistični ideologiji in terorju.

Žal še vedno živimo v času, je dejal predsednik Tito, ko moramo skrbeti za varovanje tistega, kar smo ustvarili in kar še ustvarjamo. Naši delovni ljudje se tega zavedajo in so si zato zgradili močno vseljudsko obrambo ter družbeno samozaščito. Sposobni smo za obrambo naših revolucionarnih pridobitev, če bi bilo to potrebno, pa najsi bo to pred komerkoli. Prav je, da zategadelj posvečamo tudi mlademu rodu več pozornosti pri njegovi obrambni vzgoji, pri čemer izhajamo z tradicij našega osvobodilnega boja in revolucije. To ni samo nekakšno obujanje spominov na junaško preteklost – to je vez, ki druži mlade in starejše generacije v boju za nadaljnji razvoj naše socialistične samoupravne družbe, za trajnost naše revolucije.

V začetku prejšnjega tedna smo – kot že rečeno – sprožili vsesplošno mobilizacijsko akcijo zavestnih družbenih sil, saj nam bodo le tako dosegljivi nujni cilji, ki jih moramo imeti v tem trenutku v ospredju. To pa je – po kritični oceni predsedstva ČK ZKJ ter po ocenah partijskih vodstev po republikah in pokrajinah – v prvi vrsti skrb za izpolnjevanje ter uresničevanje za letos postavljenih družbenoekonomskih ciljev, začrtanih v letošnji razvojni resoluciji. Kritične ocene in ugotovitve namreč kažejo, da nam gospodarska gibanja ne vodijo v tisto smer, kot smo si jo v tej resoluciji postavili, marveč kar dokaj vstran.

Če samo povzamemo na tem mestu (podatki o tem so bili v zadnjih dneh tako in tako že večkrat objavljeni v dnevnem tisku) naj samo še enkrat ponovimo najnujnejše cilje sedanje mobilizacijske akcije, ki naj spravi v red dokaj neugodna gospodarska gibanja pri nas: predvsem moramo napeti vse sile za izboljšanje sedanjega izrazito neugodnega (in še kar naraščajočega) razmerja med uvozom in izvozom v naši zunanji blagovni menjavi, nadalje moramo narediti vse za obvladanje stopnjujoče se inflacije, ob tem pa moramo odločno poskrbeti za omejitev vseh vrst porabe na tisto raven, kot jo dovoljujejo naše realne možnosti.

Vse to so, bi rekli, neposredne naloge v sedanji mobilizacijski akciji kot je bilo to poudarjeno prejšnji teden na sestanku predstavnikov družbenopolitičnih organizacij vseh slovenskih občin. Organizirana akcija tokrat seveda ne bo niti „forumska" niti kampanjska ali samo kratkotrajna; posebni koordinacijski odbori (ustanovljeni v sleherni občini) bodo imeli za nalogo poskrbeti, da bo tokratna akcija mobilizacijsko zajela resnično vse delovne ljudi, sleherno TOZD in samoupravno skupnost, zares slehernega našega delovnega človeka. Predvsem se bo treba zavzeti za izrazito stabilizacijski način obnašanja v vseh okoljih, treba bo kritično (in realno) preučiti vse razvojne plane ter jih ustrezno prevrednotiti, kjer bo to potrebno, treba bo prelomiti z dosedanjo podjetniško in zasebniško miselnostjo pri ustvarjanju dohodka le za lasten žep, le za svoje interese. Zavedati se moramo, da neugodni tokovi zunanje menjave ogrožajo našo celotno likvidnost navzven, kar je seveda opozorilo za nujno in takojšnje ukrepanje. Ker pa kot samoupravna družba prenesemo vse manj in manj administriranja ter „državnih" ukrepov, je kajpak tudi to vprašanje naša skupna odgovornost, ki jo bomo morali učinkovito rešiti prek samoupravnih oblik dogovarjanja in sporazumevanja

Poseben poudarek je bil prejšnji teden izrečen tudi krepitvi ter uresničevanju družbene samozaščite – tako na seji izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ kakor tudi na zasedanju zborov republiške skupščine (ko so le-ti obravnavali razvoj družbene samozaščite pri nas ter glede tega sprejeli določene sklepe). Ocena je, da smo na področju družbene samozaščite sicer dosegli že dokajšnje uspehe – saj to sedaj ni več samo ustavna kategorija, marveč že določena družbena praksa – da pa bomo morali še ustrezno dopolniti sistem samoupravne kontrole ter tudi doseči doslednejše ter ostrejše preganjanje vseh vrst kriminala in drugih družbeno škodljivih dejanj.

Že sedemnajstič je letos v Šmihelu pri Novem mestu in v Dolenjskih Toplicah tabor Sutjeska. 80 najboljših pionirjev iz Ormoža, Cresa, Štupa pri Sarajevu, Orahovca, Novega Sada, Titovega Velesa, Budve in Svilanjca bo pri nas do 21. julija. Na sliki: svečan pričetek tabora.

Novomeško ribiško društvo je od prejšnjega tedna bogatejše za 22 pionirjev in mladincev. Na sliki: predsednica mladinske sekcije pri novomeški ribiški družini Marija Suhy podeljuje pionirjem članske izkaznice.

(Foto: Janez Pezelj)

153-članski kolektiv instalacijskega podjetja NOVOMONTAŽA je 3. julija proslavil dan borca s svečanostjo ob 25-letnici podjetja. Ob tej priložnosti so na Cikavi odprli nove proizvodne prostore, v katerih bodo poslej delali kleparji in ključavničarji. (Foto: M. Vesel)

Na dan borca je v sevniški občini po novi planinski TRIM poti krenilo 220 občanov s šestih točk. Udeleženci so obiskali 12 spomenikov. Med udeleženci je bil tudi komisar gubčevcev Franci Kolar. Na sliki: med pogovorom z mamo narodnega heroja Kolmana-Maroka. (Foto: Železnik)

RIBNICA: IZBOLJŠATI DELEGATSKI SISTEM

Vsebinski plati delegatskega sistema in odnosov v ribniški občini je treba v bodoče posvetiti več pozornosti, saj delegacije in delegati nastopajo preveč „samostojno". Pred občinsko sejo delegacije ne sklicujejo zborov delovnih ljudi, slabo sodelujejo s samoupravnimi organi in družbeno-političnimi organizacijami. Za boljše delo delegacij nameravajo izdajati „Skupščinski glasnik", v katerem bodo objavljali dobre in slabe izkušnje skupščinskega in delegatskega sistema. Ugotavljajo, da bi bila potrebna tudi posebna delegatska pisarna, žal pa zanjo še nimajo prostora.

Ni velikih in majhnih nezakonitosti

Spoštovanje zakonitosti ter preganjanje nezakonitih in nesamoupravnih pojavov, ki hromijo življenje naše družbe, je ena od bistvenih nalog družbenopolitičnih organizacij in vsakega občana, zato ni čudno, da je na seji občinske konference ZK Novo mesto bil govor tudi o teh vprašanjih. Konkretne kritične ocene, ki so jih sprejeli v občini po Pismu, so vsekakor prispevale, da je

Mar res edini uspešen ukrep zoper kršitelje zakonitosti?

dandanašnji odnos do spoštovanja zakonitosti neprimerno boljši, še vedno pa se srečujejo tudi z napakami.

Zakaj se Novoteks – na voljo so podatki za lansko zadnje trimesečje – še vedno pojavlja kot kršitelj posameznih obveznosti? Zakaj nekateri še vedno zagovarjajo tezo, da je poslovanje z zasebniki cenejše (te teze se odražajo v dvoumnih pogodbah)? V mislih imamo SGP Pionir, ki se le redko poslužuje obrtniških storitev Novograda, čeprav se je slednji specializiral ravno za ta dela.

Razen tega ne bi smelo več biti strpnosti do števila zaposlenih pri posameznih obrtnikih, saj ima slehernik možnost oblikovanja TOZD z večjim številom delavcev. Predmet ocene ZK mora postati tudi nudenje različnih možnosti uslug, ki jih nekatere delovne organizacije ponujajo svojim delavcem. Primer v TOZD mehanizacija Cestnega podjetja s svojimi črnimi vožnjami je zgovoren dokaz.

Pogostno je tudi izsiljevanje stanovanjskih posojil. Nesprejemljivo je, da pride strokovnjak v delovno organizacijo, dobi 100.000 din kredita, po treh letih pa to podjetje zapusti – zaradi posojila 250.000 din, ki mu ga je dala druga delovna organizacija.

Splošna ocena je, da v novomeški občini ni večjih kršitev zakonitosti, na prste pa je treba stopiti tudi majhnim. Tudi majhna nezakonitost je nezakonitost!

M. B.

Pretiran delež živega dela bo zamenjala avtomatizacija.

Zaposlovalni »boom«

Znano je dejstvo, da je ekstenzivni razvoj gospodarstva v novomeški občini v zadnjih desetih letih močno vplival na porast zaposlenih, tako je letos v službi že skoraj 20.000 ljudi, leta 1970 pa jih je delalo dobrih 15.000. Zaposlenost se povečuje predvsem v družbenem sektorju – največ v industriji, prometu in gradbeništvu, medtem ko v zasebnem sektorju ostaja na isti ravni.

Zanimivo je tudi, da je bilo lani v novomeškem gospodarstvu in negospodarstvu zaposlenih skoraj 9.000 žensk, kar je 45 odstotkov vseh zaposlenih. Omeniti velja tudi, da se število tako imenovanih iskalcev zaposlitve, prijavljenih pri službi za zaposlovanje, iz leta v leto znižuje, lani je bilo na primer brez dela le 128 ljudi. Da so ostali brez zaposlitve, so predvsem krivi pomanjkanje kvalifikacij, neusklajenost med ponudbo in povpraševanjem, nekaj pa je doprinesel tudi neprimeren odnos do dela.

Novomeška značilnost je tudi potreba po novih delavcih; samo lani so jih delovne in druge organizacije iskale skoraj 4800. Večina delovnih mest je bila prijavljenih zaradi fluktuacije, ki jo pogojujejo zares velike možnosti izbire zaposlitve.

V pogojih intenzivnega gospodarjenja, ki bo zamenjalo dosedanje ekstenzivno, se bodo morale novomeške organizacije združenega dela bolj zavzemati za zmanjšanje deleža delovnih mest, za katera ni potrebna poklicna usposobljenost, zmanjšati pa bo treba tudi delež živega dela, ki ga naj nadomesti avtomatizacija. Če bo tako, smo na začetku konca novomeškega zaposlovalnega „booma".

M. B.

Varčujemo

Po podatkih republiškega Zavoda za statistiko je v Sloveniji približno 1,7 milijona hranilnih knjižic, na katerih je 6.816 milijonov dinarjev prihrankov v domači valuti, razen tega pa imajo občani na deviznih računih še 2.642 milijonov dinarjev v tujih valutah.

V primerjavi z marcem 1974 – statistični podatki veljajo namreč za letošnji marec – je vrednost hranilnih vlog letos večja skoraj za tretjino, število varčevalcev pa se je povečalo za desetino.

Hkrati z večjim varčevanjem so se povečala tudi sredstva na žiro računih – skoraj za tretjino, za 22 odstotkov več pa je denarja, namensko vezanega za stanovanjsko gradnjo.

Več varčujemo, več zapravljamo, več tudi – gradimo.

Ko govorimo o varčevanju, moramo kajpak zapisati tudi nekaj številk o posojilih. Statistični zavod pravi, da so marca letos potrošniški krediti dosegli vrednost 2.605 milijonov dinarjev. V primerjavi z lanskim marcem je številka skoraj za polovico večja. Zanimivo pa je, da so poslovne banke odobrile za tri četrtine več kreditov kot v prejšnjem obdobju (od skupne mase kreditov predstavljajo posojila poslovnih bank 29 odstotkov), organizacije združenega dela pa so občanom odobrile za 41 odstotkov več posojil.

To pomeni, da več varčujemo in tudi več – zapravljamo!

Odločanje se zatika

Odločanje?

Delegatska razmerja se na Dolenjskem počasi uveljavljajo. Kratkih stikov je še veliko, kot so opozorili na nedavnih občinskih partijskih konferencah; povzetke teh ocen so posredovali tudi na seji medobčinskega sveta ZK. Najbolje delujejo delegacije za občinske skupščine, čeprav je še vedno negotovo, ali te delegacije zadovoljivo sodelujejo z volilci oziroma z bazo. Iz občin sicer poročajo, da občinske uprave in druge službe še nikoli niso pripravile toliko gradiv kot zdaj za delegacije in delegate, hkrati pa je znano, da gradivo še vedno ne prihaja povsod v dogovorjenih rokih in se nenakokrat zgodi, da morajo delegati na sejah občinskih skupščin odločati o nečem, o čemer niti seznanjeni niso.

Še precej slabše se godi skupščinam samoupravnih interesnih skupnosti, kjer ni značilno le to, da delegacije ne živijo z bazo, ampak se često dogaja, da delegacije (iz pozabljivosti? neznanja? nezainteresiranosti?) sploh ne pošiljajo delegatov na seje, zato so le-te nesklepčne. Sklicatelji se tako mučijo s preštevanjem zasedenih delegatskih mest, namesto pa bi se ukvarjali s problematiko, v kar jih sili tudi aktualnost. Če tako tarnajo v SIS, bi morali v nekaterih delavskih svetih milo rečeno pobesneti, zlasti še tisti člani, ki jih kličejo na seje po telefonu, ne da bi vedeli, o čem bodo govorili. To pa je še dokaz več, da smemo na sedanji razvojni stopnji delegatskih razmerij še marsikje govoriti o vprašljivem odločanju.

I. ZORAN

Sejmišča

NOVO MESTO: Na sejem so rejci 7. julija pripeljali 291 prašičev, od tega 255 starih 6 do 12 tednov, od 3 do 7 mesecev pa 36. Prodali so 226 prašičev. Mlajši so veljali 290 do 440 dinarjev, starejši pa 450 do 820 dinarjev. Od 56 glav goveje živine so prodali 33 glav. Vole so cenili na 13 do 14 dinarjev kilogram, krave pa na 8,5 do 10,5 kilogram; mlada živina je bila po 12 do 14 din kilogram žive teže. Cene goveji živini so bile nekoliko višje kot na zadnjem sejmu.

BREŽICE: Na tedenski prašičji sejem v Brežicah so pripeljali 429 prašičev, starih do 3 mesece. Lastnike je menjalo 307 živali, kilogram žive teže pa je veljal do 21 dinarjev. Nad 3 mesece starih prašičev tokrat ni bilo naprodaj.

Kmetijski nasveti

»Zelena rez« v vinogradu

„Trta na škarjah rodi!" pravi vinogradniški rek. Toda ni le rez tisto, kar odloča o rodnosti, zelo važna so tudi tako imenovana poletna opravila na trsju, ki jih vinogradniki imenujejo tudi zelena rez. Temeljito jo je treba opraviti zlasti na nižjih vzgojnih oblikah oziroma pri vzgoji na kolju, česar je v naših krajih še zelo veliko.

Med zelena dela spada vezanje trte: prvič povežemo pred cvetjem, potem pa še dvakrat ali trikrat, po potrebi. Vezati se ne sme v mokrem, škodljivo je tudi vezanje v šope, ki preprečujejo, da bi vsi listi dobivali svetlobo. Nadalje je treba odstraniti vse nerodne poganjke, ki so zrasli na starih delih lesa. Temeljito in pravilno je treba opraviti tako imenovano pletev, brez večje škode jo lahko opustimo le pri visokih vzgojah, ki tudi sicer zahtevajo manj poletnega dela.

Če so rodne mladike preveč bujne, jih je treba prikrajšati. To se naredi tako, da jim porežemo vršičke med petim in sedmim listom nad zadnjim grozdom. S tem opravilom je treba biti pazljiv, saj lahko škodi.

Izjemoma je poleti treba odstranjevati tudi grozdiče, če je nastavek prebogat in grozi, da bo preveč izčrpal trto. Redno pa je treba odstranjevati zalistnike, zlasti v vinogradih na kolju in pri nizkih vzgojnih oblikah. S tem je najbolje pohiteti, saj zalistniki po nepotrebnem črpajo hrano, senčijo druge lište, povečujejo vlago in s tem možnost za razvoj gljivičnih bolezni.

Proti koncu rastne dobe, to je v avgustu, je koristno trto vršičkati. Priporočajo vršičkati četrt metra nad normalno visokim kolom oz. do pol metra nad najvišjo žico, če je vinograd na žici. Vršičkati se ne sme prezgodaj, ker bi s tem povzročili kasnejše dozorevanje. Vršičkati ni priporočljivo v primerih, če se še nadejamo toče, saj bi grozdiče še bolj razgalili pred neusmiljenimi udarci ledenih zrn.

Poleti je treba čimprej poskrbeti za trsje tudi v primerih, če je v vinogradu gospodaril hud veter ali vihar. Dober gospodar ima nasad vedno čist, brez plevela. Uporaba učinkovitih herbicidov, ki se zelo širi, omogoča, da tudi zdaj, ko tako manjkajo kopačev, tega ni tako težko doseči.

Inž. M. L.

PROSTA DELOVNA MESTA!

TRANSPORT KRŠKO

OBJAVLJA

na podlagi določil samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu:

1. 4 PROSTA DELOVNA MESTA AVTOMEHANIKA,
2. 1 PROSTO DELOVNO MESTO AVTOELEKTRIČARJA,
3. 1 PROSTO DELOVNO MESTO PROMETNEGA KONTROLORJA,
4. 1 PROSTO DELOVNO MESTO PRALCA MOTORNIH VOZIL

Pogoji: Pod tč. 1 in 2: KV delavec – delo se združuje za določen čas.
Pod tč. 3: prometni ali strojni tehnik, ali VK mehanik. Urejena vojaška obveznost. Delo se združuje za nedoločen čas.
Pod tč. 4: NK ali PK delavec z urejeno vojaško obveznostjo. Delo se združuje za nedoločen čas.

Za vsa navedena delovna mesta velja poskusna doba 3 mesece. Stanovanj podjetje nima.
Objava velja do 25. VII. 1975

vredno je zapisati...

Kratka anketa v največjih dolenjskih hotelskih organizacijah na začetku glavne turistične sezone prinaša zmerno optimistične napovedi. Otočec: „Grad in bungalovi so rezervirani, vse drugo je odvisno od tranzita. Se pravi: polovico imamo razprodano za vso sezono, druga polovica je odvisna od vremena. Bolj slabo je v kampu, kjer smo povsem odvisni od vremena – to pa letos nagaja, kot že dolgo ne."

Glavna sezona

Šmarješke Toplice: „Julij, avgust in september imamo rezerviran."

Čateške Toplice: „Vse zasedeno, tako bo ostalo do zaključka zagrebškega velesejma v septembru!"

Dolenjske Toplice: „Julij zaseden, v avgustu večinoma že vse rezervirano, septembra še nekaj prostora."

Tako se uresničujejo lanske napovedi, da se nam v naslednjih letih spet obeta turistična plima, potem ko je svetovni turizem začel upadati zaradi znanih ekonomskih problemov po vsem svetu. Da gre spet na boljše, pričajo tudi podatki o prvi letošnji polovici, saj so na Dolenjskem skoraj povsod imeli več turistov in prenočitev. Tudi iztržek je bil boljši, deloma zaradi tega, ker so hotelirji dvignili cene za 10 do 20 odstotkov.

To pa je kajpak le ena plat medalje. Zaostreni pogoji gospodarjenja in večkrat opisani problemi v gospodarstvu niso šli mimo turizma. Ob tem je treba kajpak upoštevati še izdatne podražitve živil in storitev, pa je takoj razumljivo, da v takih pogojih lahko živijo le dobri gospodarji. Vse pogostejše povezovanje zato tudi na Dolenjskem ni niti presenetljivo niti novo.

J. S.

Morda tudi Vas pekli krivica? Napišite pismo, objavil ga bo: »Dolenjski list«

Kamen spotike na parceli št. 304

Za nameravano gradnjo inž. Jožeta Tanka sta rekla »Ne!« Dolenjski urbanistični biro in komisija za urbanizem pri občinskem izvršnem svetu, izvršni svet pa je na koncu prižgal zeleno luč zanjo

Poglejmo najprej dejstva: po urbanističnem načrtu Novega mesta je parcela št. 304 (v Žabji vasi) namenjena terciarnim dejavnostim. Na tej parceli je želel graditi občan inž. Jože Tanko, ki je pri Dominvestu tudi uradno zaprosil za ogled. Pri Dolenjskem urbanističnem biroju so rekli: „Ne!" Zadeva je šla v pretres komisije za urbanizem pri izvršnem svetu novomeške občinske skupščine. Še enkrat se je slišal: „Ne!" Končno je zadevo reševal še izvršni svet sam, ki je spremenil mnenje komisije in biroja ter predlagal Dominvestu, naj vseeno izdela lokacijsko dokumentacijo za gradnjo stanovanjske hiše za inž. Jožeta Tanka na parceli št. 304.

Splet teh okoliščin je sprožil obilo govoric, namigovanj in podtikanj. Naj zapišem samo dve najpomembnejši mnenji, ki jih je te dni mogoče slišati domala na vsakem koraku, kjer govore o tej zadevi.

Prvič: „Gre za zavestno kršitev urbanističnega načrta. Mar ga imamo le zato, da delamo drugače, kot smo sprejeli? Nevzdržno je, da se zadeve rešujejo na ta način. Ali bi tudi navaden občan dobil podporo izvršnega sveta in bi lahko gradil na prepovedanem območju, ali veljajo spremembe na račun kadrovskih težav in podobni izgovori le za izbrance, kamor sodi tudi direktor kmetijske zadruge Krka in član izvršnega sveta inž. Jože Tanko?"

Drugič: „Pri Dominvestu, kjer imajo veliko godljo (o tem smo pred tedni pisali tudi v Dolenjskem listu, op. p.) so umetno napihnili zadevo s parcelo št. 304, da bi tako obrnili pozornost drugam. Takih primerov, kot je Tankov, je bilo v preteklosti že dosti, pa ni nihče dvigal toliko prahu."

Odločitev o zadevi torej ni tako preprosta, kot se zdi na prvi pogled. Preberimo zato nekaj izjav odgovornih!

Inž. Marjan Lapajne, odgovorni projektant pri Dolenjskem urbanističnem biroju: „Po veljavnem urbanističnem načrtu je tam, kjer želi zidati inž. Tanko, predvideno zemljišče za terciarne dejavnosti. Zato smo tudi odklonili njegovo željo, da bi gradil na parceli št. 304, saj je parcela popolnoma na zemljišču, kjer naj bi se razvijala terciarna dejavnost.

Na starega leta dan 1974 je prišel na Dominvest predsednik izvršnega sveta občine Avgust Avbar in nas je v direktorjevi prisotnosti začel prepričevati, da je inž. Tanko nepogrešljiv, da gre za kadrovski problem in podobno, ter da naj mu ugodimo. Mi smo rekli: ne, čeprav je bil tudi naš direktor mnenja, naj inž. Tanko gradi na parceli št. 304. Zadevo smo poslali še komisiji za urbanizem, ki je bila enakega mnenja. Drugič je bilo rečeno: ne! Izvršni svet je potem odločitev spremenil.

Mislim, da je tako ravnanje napačno. Zakaj pa sploh imamo urbanistični načrt? Mimo tega bi lahko inž. Tanko gradil na parceli, ki ni niti 100 metrov oddaljena od te, na kateri hoče graditi. Ob njegovem trmastem vztrajanju pri parceli št. 304 je izvršni svet šel mimo mnenja strokovnjakov – in tudi mimo mnenja članov komisije za urbanizem."

Ivan Hrovatič, član izvršnega sveta občinske skupščine in predsednik komisije za urbanizem, sicer pa načelnik oddelka za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve pri novomeški občinski skupščini, je v pogovoru poudaril, da je vprašanje, koliko je lahko kak dokument tisto, na kar je mogoče dokončno prisegati. Sodi, da sme krog strokovnjakov ali krog ljudi, ki je v tej družbi pred občani odgovoren za celotno delovanje, premakniti nekatere stvari. Po njegovem se v novomeški občini podira urbanistični koncept zaradi črnih gradenj po Cikavi, Smolenji in Bučni vasi, Kamencah in drugod, kjer so predvideni rezervati za večje soseske, ne pa zaradi nekaj metrov na meji med individualnim hišam namenjenim ozemljem in zemljo, namenjeno za terciarne dejavnosti. Ivan Hrovatič pravi, da nismo bili sposobni ustvariti pogojev, da bi lahko močneje vplivali na tokove urbanizacije, in po njegovem je to problematika, ki jo moramo predvsem reševati.

Konkretno za Tankov primer pa je prepričan, da gre za parcelo na meji namembnosti dveh površin zemljišč in da je v pristojnosti izvršnega sveta, da v takih primerih tudi formalno razsoja, še zlasti, ker so – kot je bilo že ugotovljeno – te površine vprašljivo zarisane!

Ob koncu je Ivan Hrovatič poudaril, da je potrebno gledati na problem širše: danes se izvršni svet občine sooča s prošnjo za gradnjo, prihodnjič se bo s kadrovskimi problemi. V tem je širša pristojnost sveta, ki mora z veliko odgovornostjo reševati zadeve. „Po mojem tako stališče izvršnega sveta prenese družbeno kritiko!" je poudaril Hrovatič.

Inž. Jože Tanko: „Večkrat sem bil na Dominvestu in sem prosil za parcelo. Odgovarjali so mi, da tu ni zazidljivo, da tam ni dostopa, da se bo za ono parcelo še videlo . . . Potem sem prišel do parcele št. 304 v Žabji vasi, kjer je zemlja deloma last zadruge in deloma zasebna last. Mislim, da ta lokacija, kjer je zdaj smetišče, ni taka, da bi ovirala terciarno dejavnost. Kot občan sem prosil še izvršni svet, ki je istočasno odobril zidavo tudi Djordju Petakoviću v Smolenji vasi. Bilo je torej več podobnih stvari, potrdim lahko le, da nisem vplival na mnenje izvršnega sveta in da še danes nimam ničesar v rokah – niti da smem, niti da ne smem graditi."

Janez Slapnik, sekretar komiteja občinske konference ZK Novo mesto: „Pred tedni je bilo veliko besed in tudi pisanja o tem, da jemlje Dolenjski urbanistični biro urbanizem za svojega. Nismo imeli urbanistične politike, za kar smo krivi tudi politiki, ki smo tem vprašanjem posvečali premalo pozornosti. Zato se je urbanizem privatiziral in prevladalo je mnenje, da lahko o njem govore le poklicani. To, kar sem zdaj povedal, je v svoji oceni sprejel tudi komite.

Kakor je mogoče ugotoviti iz izjav urbanistov, sodijo ti, da imajo v družbi le oni pravico odločati v urbanističnih zadevah. Kaj nima tudi izvršni svet, ki je pred družbo odgovoren za stanje na vseh področjih, pravice do odločitev?

Po mojem bi morali imeti institucijo, ki bi v takih spornih vprašanjih lahko odločala, ker je zdaj vse prepuščeno prosti volji urbanistov. Sodim pa, da bi ob tej zadevi lahko sprožili nov problem: v Novem mestu enostavno ni lokacij za individualno gradnjo oziroma jih je veliko premalo – zato se tudi dogajajo take stvari."

Taka so mnenja poklicanih.

Bralec se lahko opredeli tako ali tako, ostaja pa nekaj odprtih vprašanj, ki jih bo nujno potrebno rešiti, da bomo imeli red.

Ne glede na končni izid zadeve se mi ne zdi taktno, da inž. Tanko vztraja pri gradnji na območju, ki je sicer namenjeno terciarni dejavnosti. Kot komunist, član izvršnega sveta novomeške občine in direktor zadruge bi moral biti občanom za zgled. Brž kone bo njegov primer spodbudil še koga, da bo ravnal podobno.

Verjetno bi tudi izvršni svet ravnal bolje, če bi poskušal pomagati svojemu članu najti ustrezno lokacijo, kot pa da se je dal v zobe zaradi spremenjenega mnenja urbanistov in komisije za urbanizem za parcelo št. 304 na meji namembnosti dveh con zemljišč.

Nedvomno je prav, da spoštujemo zakonitost in da se zavzemamo zanjo. Če so načrti slabi, jih velja popraviti, ne pa delati izjeme od primera do primera.

Do oktobra lani je bilo – šteto samo za zadnjih deset let – v novomeški občini 751 črnih gradenj. 750 jih še stoji – porušena je bila le zidanica Franca Zajca na Trški gori. Zdajšnji primer redu na tem področju najbrž ne bo delal posebnih koristi.

In v tem, se zdi, je večja škoda, kot bo storjena škode, če bo inž. Tanko prekršil urbanistični načrt in zidal nekaj metrov iz individualne v terciarno zazidalno cono.

JOŽE SPLICHAL

Različne ocene razvnemajo občine

Kako gledajo na Dolenjskem na samoupravno organiziranost IMV?

Informacija o uresničevanju sklepov četrte seje CK ZKS na Dolenjskem je med drugim razkrila, da komunisti samoupravno organiziranost nekaterih OZD in še posebej tistih njihovih TOZD, ki so se razvile iz nekdanjih dislociranih obratov, različno ocenjujejo. Da smo bolj konkretni: gre predvsem za TOZD IMV v črnomaljski, metliški in trebanjski občini.

Ko so v Črnomlju, Metliki in Trebnjem na občinskih konferencah ZK ocenjevali stopnjo samoupravne organiziranosti v TOZD IMV, so se v njihove ocene vpletli očitki, da ta poteka prepočasi, za kar naj bi bila kriva Industrija motornih vozil, češ da skrbi predvsem za razvoj centra v Novem mestu. Taki pogledi pa so bistveno drugačni kot ocena, ki so jo sprejeli na občinski partijski konferenci v Novem mestu.

Ko so se te različne ocene med seboj konfrontirale na seji medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko 2. julija v Novem mestu, je malo manjkalo, da ni prišlo do politične zaostritve med občinskimi partijskimi sekretarji in ostalimi člani medobčinskega sveta iz teh občin. V tej razpravi so šli nekateri tako daleč, da so zahtevali takojšnje razčiščevanje lokalizmov, ali gre pri neizvajanju ustavnih določil v posameznih OZD in TOZD za odpore ali ne itd.

Ocena, ki so jo naredili komunisti v IMV, zavrača očitke iz posameznih občin. Med drugim proglaša za neosnovane kritike na račun črnomaljskega TOZD, zanikuje, da bi IMV kadrovsko siromašila zunanje TOZD ter s temi kadri večala center moči na svojem sedežu itd.

Ob vsem tem je bilo na seji nujno pritrditi enemu od mnenj, da je treba IMV obravnavati kot regijsko delovno organizacijo, njen nadaljnji razvoj pa vključiti v planiranje za naslednje obdobje.

I. ZORAN

O LETOŠNJEM NAČRTU DELA OK SZDL NOVO MESTO

V četrtek, 10. julija, bo v Novem mestu prva seja občinske konference SZDL in družbenopolitičnega zbora skupščine občine Novo mesto, na kateri bodo med drugim razpravljali o vlogi in pomenu SZDL, načrtu njenega dela in uresničevanju resolucije o osnovah skupne politike ekonomskega in socialnega razvoja Jugoslavije v letu 1975.

V METLIKI SO SE nedavno sestali zastopniki družbenopolitičnih organizacij in Belokranjskega muzeja ter se pogovorili o problemih v muzeju. Navzoči so dali priznanje muzejskemu kolektivu za njegovo dosedanje delo, hkrati pa obljubili muzeju, ki bo prihodnje leto slavil 25-letnico, vso pomoč. Zlasti mu bo potrebno zagotoviti denar, da bo lahko do jubileja dokončal obnovitvena dela v novopridobljenih prostorih, obenem pa tudi razširil in preuredil vse zbirke.

ŠTIPENDIJE

OBČINSKA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST RIBNICA
Komisija za štipendije

RAZPISUJE ŠTIPENDIJE
za študijsko leto 1975/76:

11 štipendij za študij na PEDAGOŠKI AKADEMIJI oz. PEDAGOŠKI GIMNAZIJI z usmeritvijo za razredni pouk
2 štipendiji za študij na PA – smer likovna vzgoja, gospodinjstvo
2 štipendiji za študij na PA – smer tehnična vzgoja, kemija
2 štipendiji za študij na VŠTK – smer telesna vzgoja
1 štipendijo za študij na PA – smer matematika-fizika
1 štipendijo za študij na PA – smer slovenski jezik
1 štipendijo za študij na PA – smer glasbena vzgoja
1 štipendijo za študij na FF – smer psihologija
1 štipendijo za študij na FF – smer pedagogika

Prednost pri dodelitvi štipendije imajo študentje oz. dijaki višjih letnikov in tisti, ki so se odločili za razredni pouk.

POTREBNA DOKUMENTACIJA:
– prošnja z opisom socialnega stanja družine (poseben obrazec DZS 1,65)
– potrdilo o vpisu v šolo
– overjen prepis zadnjega šolskega spričevala
– potrdilo o zaključnem izpitu oz. potrdilo o opravljenih izpitih
– potrdilo o premoženjskem stanju družine in številu družinskih članov (izda skupščina občine)
– izjava, da ne prejema štipendije drugje in nima neporavnanih obveznosti pri drugem štipenditorju in da se bo po končanem šolanju zaposlil na območju občine Ribnica

Potrdila o dohodku staršev in drugih dohodkov se morajo nanašati na leto 1974, ostale nadrobnosti so razvidne iz navodil za izpolnitev obrazca.
Rok za prijavo je 30 dni po objavi tega razpisa
Prijave pošljite na naslov: Občinska izobraževalna skupnost Ribnica, Kolodvorska 15 – 61310 Ribnica

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL, NOVO MESTO
objavlja prosto delovno mesto

UPRAVNIKA POČITNIŠKEGA DOMA NA GORJANCIH

Kandidat za zaposlitev mora biti usposobljen za vodenje gostinske dejavnosti. Zaželena je praksa v gostinski oziroma sorodni stroki.
Prednost imajo zakonski pari, ker je možnost takojšnje zaposlitve obeh.
Osebni dohodek v skladu s sporazumom, ostali pogoji pa po dogovoru.
Prošnje s kratkim življenjepisom sprejema kadrovski oddelek IMV Novo mesto, kjer se lahko kandidati zglasijo na razgovor in se seznanijo z delovnimi pogoji.

Jedrska elektrarna ni – atomska bomba

5

66 vprašanj in odgovorov, ki pojasnujejo vse

Plinaste radioaktivne sestavine se zadržijo v jedrski elektrarni tako dolgo, dokler ne pojenja velik del aktivnosti, predvsem kratkoživa aktivnost, zaradi radioaktivnega razpada. Doza sevanja, ki jo povzročajo, je izredno majhna in ne presega predpisane dovoljene vrednosti. Te odpadke odvajamo skozi dimnike v atomsfero. /Doza je splošna označba za količino in učinek sevanja, ki deluje na živo in mrtvo materijo. Meri se v radih; to je kratica, izvedena iz „radiation absorbed dose" (absorbirana doza sevanja)./

Tekoči radioaktivni odpadki nastajajo pri predelavi odpadnih vod. Radioaktivne snovi ostanejo v koncentrirani obliki v gošči izparjalnikov in obarjalnikov, v filtrnih ostankih ter v ionskih izmenjalnih smolah. Te odpadke bodisi v napravi sami ali pa na centralnem zbirnem mestu strdijo z dodatkom cementa ali bitumena in polnijo sode. Te sode, ki morajo ustrezati predpisanim normam, odvažajo v opuščen rudnik soli, v Asse II, na dokončno skladiščenje (velja v ZRN!). (Ion je atom, iz čigar elektronske lupine se izloči en elektron ali več elektronov, oz. se mu dodatno nakopičijo. S tem je videti atom električno nabit in ima, kakršen je pač naboj, privlačevalne ali odbijalne sile).

Poleg teh radioaktivnih gošč nastaja še tritij v tekoči obliki. Vendar zaradi njegove izredno majhne radiotoksičnosti trenutno ne pomeni problema. (Tritij: kemični znak H_3 ali tudi T. Posebno ime za pretežki vodik. Je trikrat težji kot navadni vodik. Toksičnost je strupenost.)

Trdni radioaktivni odpadki nastajajo z aktiviranjem oz. kontaminacijo predmetov. Na splošno se aktivirani deli ne morejo dekontaminirati. Te začasno skladiščijo v elektrarni, dokler jih ne odpeljejo v končno skladiščenje. Seveda odpeljejo kontaminirane predmete v končno skladiščenje le tedaj, če dekontaminacijski ukrepi niso bili uspešni. Ustrezno velja zanje zgoraj povedano. V splošnem gre pri tem, količinsko gledano, za izredno nizko aktivne odpadke. (Kontaminacija je radioaktivno okuženje, pojav radioaktivnega materiala na nezaželenih mestih. Dekontaminacija je razkuževanje radioaktivno onesnaženih materialov.)

Pri odvažanju radioaktivnih odpadnih snovi do končnega prostora za skladiščenje skrbijo z zavarovalnimi ukrepi za to, da v okolici transporta in transportnega sredstva ne bodo prekoračene vrednosti dovoljenih doz sevanja. Razen tega bo s primernimi ukrepi v primeru transportne nesreče preprečena nepopravljiva kontaminacija okolja.

18. vprašanje: Ali je transport radioaktivnih snovi (gorivnih elementov) nevaren?

Odgovor:

Transport obsevanih gorivnih elementov (v ZRN!) poteka pod zelo strogimi varnostnimi ukrepi. Ti dajejo jamstvo za to, da pri nesreči aktivnost ne bi mogla uiti iz posode.

Na primer: posoda (kontejner!), ki je namenjena za transport obsevanih gorivnih elementov, mora ostati tesna celo po padcu iz višine 9 metrov na jekleno ploščo in armirani betonski fundament. Vzdržati mora tudi polurni preskus v vročini prek 800°C. Nevarnost za ljudi zaradi transporta obsevanih gorivnih elementov lahko torej povsem izključimo. Isto velja tudi za transport drugih radioaktivnih snovi.

19. vprašanje: Ali je rešeno vprašanje končnega skladiščenja radioaktivnih ostankov?

Odgovor:

Že v začetku jedrske energijske tehnike so premišljevali, kako naj dolgožive izotope, ki so ostali v jedrski elektrarni, na neškodljiv način skladiščijo. Za to so razne možnosti.

V ZRN skladiščijo radioaktivne odpadke v nekdanje opuščene solne sloje, ker zagotovo vedo, da taki sloji že tisoč let nimajo nobenega stika s svojo okolico. Torej je upravičeno, da se to predpostavlja tudi v bodoče.

Da pa bi bili popolnoma brez skrbi, upoštevajo za končno skladiščenje samo taka solna pogorja, o katerih vedo, da v plasteh, ki jih povezujejo s površjem, ni nevarnosti za vdor vode.

V imenovanem rudniku Asse II so pripravljene komore, ki jih po napolnitvi z odpadki lahko zaprejo. S tem je izključeno, da bi aktivnost dosegla ponovno vodne ali zračne tokove ozračja. Poleg tega so bili, oz. so vsi visoko aktivni odpadki pred skladiščenjem spremenjeni v obliko, ki je v vodi netopna.

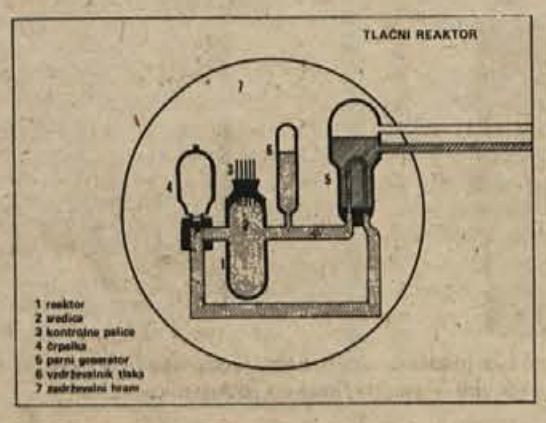

Tudi če ne bi upoštevali takih vplivov, ki se pokažejo le po izredno dolgih obdobjih, lahko to mesto skladiščenja – seveda z znatnimi stroški – zopet izpraznijo in odpadne snovi odložijo na kako drugo mesto.

Nadalje je treba pripomniti, da so skladiščni prostori stalno tudi nadzorovani, da bi lahko pravočasno odkrili vse morebitne napake iz prejšnjih ocenitev varnostnih ukrepov. Pri tem spoznamo zopet veliko skrbnost, ki je lastna le jedrski tehniki, za reševanje problemov že v fazi projektiranja, ki doslej ni bila uporabljena v enaki ali podobni meri še na nobenem drugem področju tehnike.

20. vprašanje: Kaj se dogaja z izrabljenimi gorivnimi elementi?

Odgovor:

Izgoreli gorivni elementi reaktorja, ki so po vrhu tega še radioaktivni, so nekaj mesecev uskladiščeni v bunkerju ali v bazenu na zemljišču same jedrske elektrarne, dokler ne pojenja kratkoživa radioaktivnost. Nato prepeljejo elemente v posebnih posodah v napravo za ponovno predelavo, kjer ločijo radioaktivne proizvode cepitve od neuporabljenega goriva.

Radioaktivni odpadni material spravijo na varno v podzemeljska skladišča; ponovno pridobljeno gorivo se lahko po predelavi uporablja v reaktorju.

21. vprašanje: Ali nastajajo v jedrskih elektrarnah enaki izotopi kot pri atomskih bombah?

Odgovor:

Ker je fizikalni postopek cepljenja atomov enak, nastajajo tudi enaki izotopi. V pogledu razširjenja teh izotopov je pa absolutna razlika. Medtem ko se lahko pri atomskih bombah ti izotopi razširjajo nekontrolirano, naglo in neovirano, so pri jedrski elektrarni zadržani domala vsi izotopi, razen malenkostnih ostankov.

MILAN MARKELJ JOŽE SPLICHAL

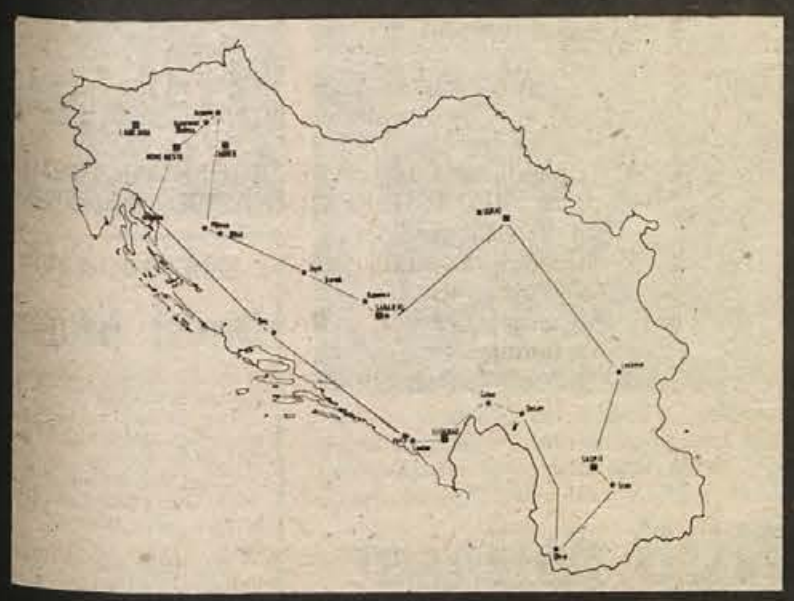

NAŠA PRIJATELJICA JUGOSLAVIJA 5

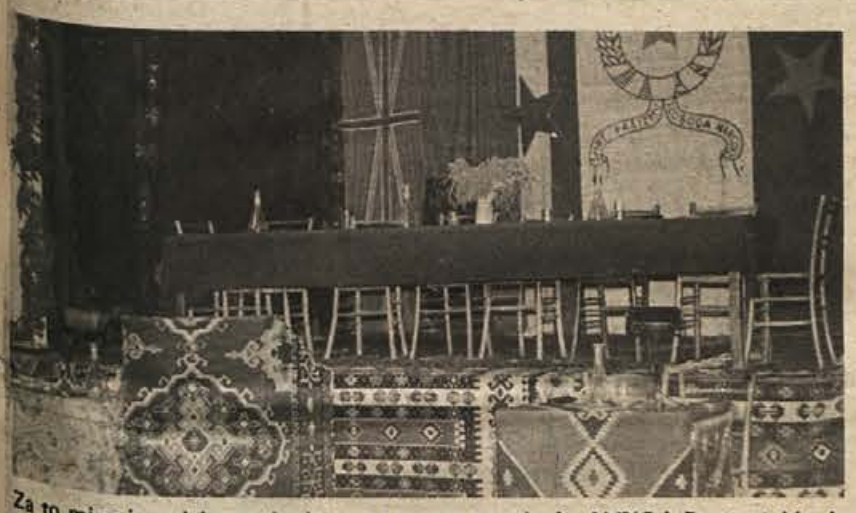

Za to mizo je sedelo predsedstvo na prvem zasedanju AVNOJ. Prostori, kjer je bilo zgodovinsko zasedanje, so danes preurejeni v muzej.

Malo je mest, ki bi bila v Bosni tako tipično bosanska, kot je Bihać. Kot morebiti nikjer drugje si tu podajata roko preteklost in sedanjost. Bihać hrani spomenike iz časov pred našim štetjem in iz najnovejše zgodovine. To je mesto starin in starega duha, a tudi mesto, kjer je vzniknil novi duh, in mesto mladih.

Na ta košček zemlje med planinama Grmečem in Plešivico, ki je danes središče Pounja, so se že v prazgodovini naselila ljudstva, o čemer pričajo grobišča in druge najdbe. Mimo niso šli Rimljani, tu so se ustavili Slovani — pa vendar najdemo Bihać v pisanih spomenikih šele leta 1260. Takrat je bilo že dovolj močno mestece, postavljeno na umetno narejenem otoku sv. Ladislava, obkroženo z mogočnim mestnim obzidjem. Vendar niti obzidje niti otok nista omogočila Bihaću, da bi bil dolgo svobodno mesto. Bil je last hrvaških plemičev, vse dokler ga niso v 16. stoletju po večkratnih obleganjih zavzeli Turki. Bosanski beglergeb Hasan paša Predojević je obličje Bihaća in sestav prebivalstva korenito spremenil in mesto je bilo že izrazito muslimansko, ko so ga 1878 okupirali Avstrijci.

Iz najnovejše zgodovine so pomembni naslednji podatki: prve partijske celice je imel Bihać leta 1931, uporniški duh pa je okupatorju pokazal zobe že v prvem letu vojne. 1941 je bila ustanovljena prva bihaška partizanska četa, naslednjega leta pa še druga. Leto 1942 je eno najslavnejših, če ne celo najslavnejše v vsej njegovi bogati zgodovini: to leto so partizani Bihać osvobodili, nastala je „Bihaška republika". Tu so se naselili: vrhovni štab s tovarišem Titom, centralni komite Komunistične partije Jugoslavije in SKOJ. V Bihaću so prebivali dva meseca, tu je bilo 26. in 27. novembra 1942 prvo zasedanje AVNOJ. O tem dogodku pravi Tito, da so bili z njim „postavljeni temelji nove Jugoslavije kot skupnosti bratskih narodov."

OSVOJENA CERKEV, DŽAMIJA

Ogledala sva si vse te spomenike. Bila sva v muzeju AVNOJ — a kaj naj novega napiševa, ko pa se o prvem zasedanju podrobno uče že v osnovni šoli! Hodila sva ob debelem mestnem obzidju — toda kaj ni imelo takega obzidja vsako mesto? Naj piševa o številnih utrdbah in gradovih v okolici Bihaća — mar nimamo prav takih gradov v dolini Krke? Naj piševa o Uni, bogati rib, ki jo onesnažujejo tovarne, ali o mlinih, ki izumirajo — ko pa je Krka prav tako umazana in njeni mlini prav tako zapisani smrti?

Ko sva si ogledovala vse te znamenitosti in zgodovinske spomenike, ko sva občudovala debele zidove Kapetanove kule, v kateri so trpeli Bosanci pod Avstro-ogrsko, kjer so imeli zapore v kraljevini Jugoslaviji, kjer so ustaši zverinsko mučili napredne prebivalce teh krajev, sva ves čas premišljala, kaj bi bilo najbolj zanimivo napisati.

Na pomoč nama je prišel droben podatek, ki sva ga izvedela od prebivalcev Bihaća: da je sedanja Fetihija

MINARET JE ZAMENJAL KRIŽ

džamija le malo preurejena katoliška cerkev. In prav to nenavadno naključje, ki vsebuje bistvo bosanske zgodovine (Turki so deželo čisto spremenili in jo hkrati za stoletja zavrli v razvoju), se nama je zdelo najbolj primerno za zapis. Ohranjena pisana dejstva dokazujejo, da je bila velika Fetihija džamija nekdaj katoliška cerkev sv. Antona. Imela je elemente gotskega stila, visoko streho in šiljasta okna iz belega klesanega kamna ter visok osmerokotni zvonik. Bila je glavna mestna cerkev, katere oltar je bil obrnjen proti vzhodu. Nad glavnimi vrati je bila plošča z danes neznanim napisom, ob cerkvi pa je bil samostan, ki ga omenjajo že 1266 in ki je bil bržkone tudi povezan s cerkvijo.

Po letu 1592 je bila cerkev spremenjena v džamijo. Beseda fetihija pomeni v našem jeziku osvojena. Turki so deloma spremenili njen videz — z zahodne strani so na primer zazidali okna — ostala pa je gotska ornamentika. Minaret so dozidali 1863. leta, v njegovem podnožju pa sta se do današnjih dni ohranila dva napisa v turškem jeziku, ki govorita o njegovi gradnji. V prevodu se glasita takole:

„V čast njegovega veličanstva, našega carja sultana Abdulaziza, ki je poglavitni član carske družine otomanskega doma, zaščitnik vere in popravitelj, ureditelj in vzdrževalec mest in drugega, je zgrajen ta minaret, džamija popravljena in spravljena v normalno stanje; tako da minaret sodi med izredne gradnje, ki nimajo primerjave. Leta 1280 po Hidžri."

Drugi napis je citat iz korana in pravi: „O, ti vsemogočni, večni Bog! O, ti osvojitelj in ohranitelj Bog!" Na spodnjem kamnu je še napis: „Napisal kajmakam bihaški Hibni".

K MOLITVI PREKO PREMAGANIH

Nedvomno je potrebnih ob tem nekaj pojasnil. Hidžra pomeni sveti beg Mohameda iz Meke v Medino. Od njegovega bega računajo muslimani svoje leto. Kako je mogoče ugotoviti iz hidžarskih naše letnice? Hidžarsko leto se deli s 33 in številko, ki jo dobimo, odštejemo od hidžarskega leta. Tej številki je potrebno dodati še 622. Tega leta je namreč Mohamed bežal iz Meke v Medino. Po taki operaciji je tudi mogoče ugotoviti, da je leta 1280 po Hidžri enako letu 1863 po našem štetju.

Kajmakam, ki bi mu lahko rekli komandant širšega področja, bihaške krajine, je dal vklesati napis na prav prevejan način: najprej je hvalil sultana, ki je bil bog na zemlji, potem vsemogočnega Alaha in na koncu kajpak ni pozabil pohvaliti še samega sebe.

Zanimivo je tudi to, da so ob vhodu v džamijo za pod služile nagrobne plošče hrvatskih fevdalcev, ki so v prvi polovici 16. stoletja padli v bojih s Turki. Plošče so ob koncu 19. stoletja pobrali iz džamije in so danes v zbirki sarajevskega muzeja, v muzeju Pounja v Bihaću pa so mavčni odlitki.

MESTO DIJAKOV

Na začetku tega zapisa sva rekla, da je Bihać tudi mesto mladih. Zanje sta značilna zanos in ustvarjalnost. Prav ta delovni polet in zagnanost za razvoj odlikujeta občino Bihać. Delovni ljudje so jo potegnili iz nekdanje zaostalosti. Občine danes ne štejejo več med nerazvite v Bosni, čeprav je sredi izrazito nerazvitega območja.

Bihać ima okrog 30.000 prebivalcev, občina jih šteje dvakrat toliko. Sodijo, da je 12.000 ljudi zaposlenih v

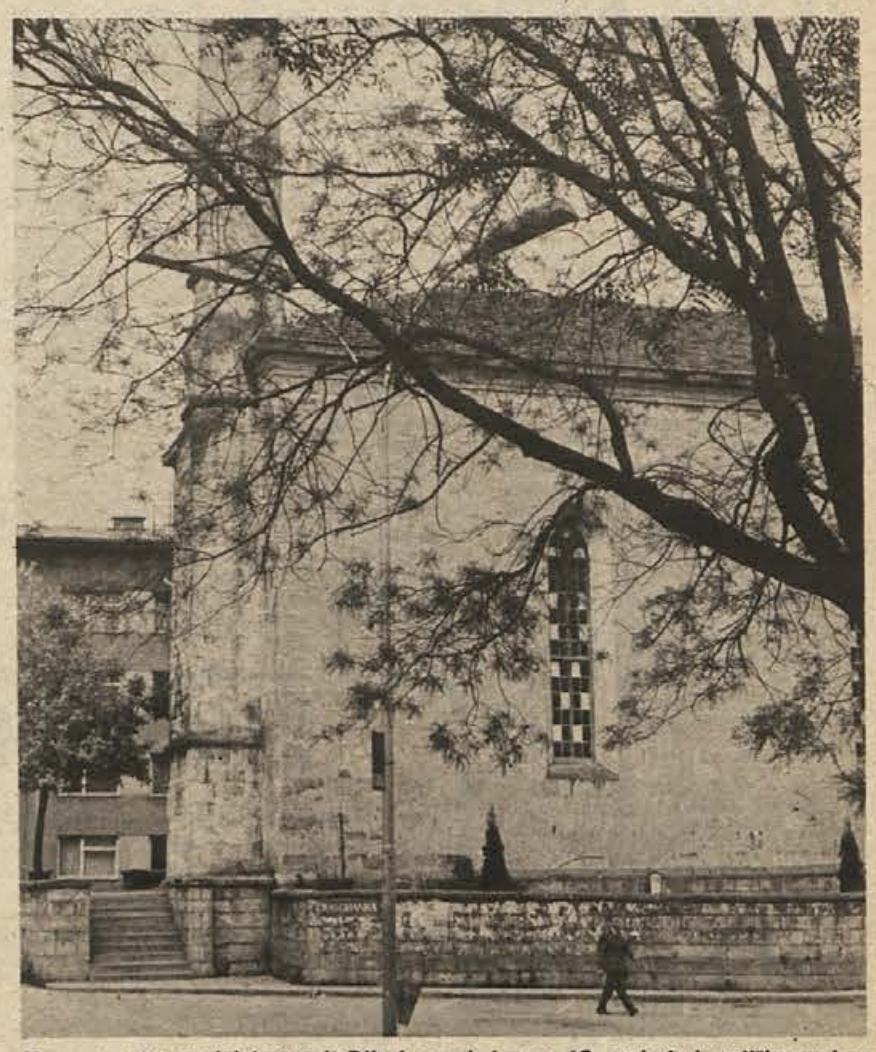

Ko so turški osvajalci zavzeli Bihać, so ob koncu 16. stoletja katoliško cerkev sv. Antona spremenili v Fetihijo džamijo.

gospodarstvu, kakih 3.000 pa jih je na delu na tujem. Posebno pa so prebivalci Bihaške krajine ponosni na to, da so mesto dijakov in študentov: kar 14.000 je dijakov in študentov. Imajo številne srednje šole: tehniški šolski center, medicinsko šolo, trgovsko-gostinsko-ekonomski šolski center, srednjo glasbeno šolo in, kajpak, gimnazijo. V teh petih centrih se dijaki učijo za 13 različnih poklicev! Posebno so ponosni, da se vsi učenci v komuni lahko vpišejo na srednje šole, če to želijo . . .

Komuna je asfaltirana, zvečine ima asfaltirane ceste in odlično cestno zvezo z Zagrebom, morjem, Sarajevom in Banjaluko.

Ko govorijo o industriji, v Bihaću ne pozabijo omeniti tekstilne stroke; Kombiteks je nosilec razvoja, saj odpira obrate tudi v manj razvitih območjih. Izredno akumulativna je kovinska industrija, TOZD za predelavo žice zeniškega kombinata. Imajo še živilsko industrijo in nekaj drugih manjših tovarn.

V kmetijstvu so se zadnje čase usmerili v majhne farme za vzgojo telet, pospešujejo pa tudi kooperacijo, zlasti s tistimi kmeti, ki redijo krave mlekarice. Značilno je, da v nekdaj izrazito kmetijski občini danes že prevladuje industrija.

Zaradi kulturnih, zgodovinskih in turističnih zanimivosti ima občina obilo turističnih možnosti. Prav zdaj pripravljajo načrte in se ogledujejo za denarjem. V Krajini se radi pohvalijo tudi z reko Uno, ki je bila do zadnjega med najbolj čistimi vodami v Jugoslaviji. Zdaj pa industrijske odplake groze, da jo bodo zastrupile: onesnaževanje začne že drvarska tovarna celuloze, krepko pa ga nadaljuje bihaška industrija. Interesna skupnost za zaščito človekovega okolja, ki so jo ustanovili med prvimi v Bosni, je tista, ki v imenu ljudi trdi, da ni pripravlje-

na plačati tako drage cene za razvoj, in se bori proti onesnaževanju okolja.

V Bihaću se dobro zavedajo, da samo z industrijskim razvojem mesto ne bo doseglo tistega, kar si vsi želijo. Vedo, da je kulturno življenje sestavni del družbene biti. Doslej so bili, kar se kulture tiče, v zaostanku, saj so večino svojih sil usmerjali v industrijski razvoj, v borbo, da se iztrgajo iz zaostalosti. Prejšnje in letošnje leto pa so iz skupnih sredstev tudi kulturi odrezali kar dobršen kos kruha, pri čemer dajejo poseben poudarek amaterski kulturni dejavnosti, ki je v občini dokaj živahna.

KDAJ POBRATENJE?

Šemso Bajrić, vršilec dolžnosti direktorja lista Krajina, ki zajema sedem občin, sodi: „Prav na kulturnem področju bi lahko najlažje uresničili zamisel o medsebojnem spoznavanju jugoslovanskih narodov. V načrtu imamo, da bi pripravili izbor folklornih, glasbenih, dramskih točk in z njimi gostovali v Novem mestu. Čeprav smo povezani s tradicionalnimi zleti, se bolj slabo poznamo. Potreben bi bil res živ stik — in pa da se ne bi bratili le občinski predsedniki, ki se od časa do časa zamenjajo, pač pa občani našega in vašega mesta!"

Bihać nama je zapustil polno vtisov o razvejenosti in polnosti življenja tega kraja, tako da sva zares spoznala resnico v besedah preprostih prebivalcev Bihaća, ki so nama govorili: „Lahko greste v Zenico. Tam boste videli velik industrijski napredek. Toda v Bihaću boste začutili tudi zgodovino!"

Mesto brez zgodovine pa je mrtvo . . .

(PRIHODNJIČ: TRI POSTAJE DOLGE POTI)

Mrtva priča o junaških dneh naše zgodovine. Partizanski tank dela družbo še starejši zgodovini — starim rimskim spomenikom . . .

Najbolj znani bihaški prizor: stolp porušene cerkve in zloglasna Kapetanova kula, kjer so trpeli celi rodovi domoljubov.

To stran ste napisali sami!

Zakaj odličnjaki ne smejo v šolo?!

Odgovor na članek z enakim naslovom, ki je bil objavljen prejšnji teden

Dolenjski list je 3. julija pod gornjim naslovom prinesel članek, ki napačno informira javnost, zato prosim, da objavite naslednje pojasnilo:

Marjan Bauer se je v navedenem članku dotaknil zelo bolečega problema, ki se v Novem mestu že nekaj let pojavlja v juniju mesecu ob sprejemanju novincev na srednje šole. Problem je dobro znan široki javnosti in obstoji v tem, da konča na novomeškem področju osnovno šolo in želi šolanje nadaljevati na kateri od srednjih šol mnogo več učencev, kot pa bi jih v normalnih pogojih te šole mogle in smele sprejeti. Letos je bilo tako odklonjenih ob prvem vpisu – ne samo na gimnaziji, kot bi človek sklepal iz članka Marjana Bauerja, ampak tudi na drugih šolah – po podatkih komunalnega Zavoda za zaposlovanje skupno kar 158 učencev, med njimi celo nekaj odličnjakov. Na rovaš gimnazije, tako splošne kot pedagoške smeri, gre 46 teh učencev. Odklonjeni so bili na osnovi razpisa, objavljenega v Dolenjskem listu dne 12. junija 1975, v katerem je bilo rečeno, da bo letos gimnazija vpisala dva oddelka splošne in dva oddelka pedagoške smeri, poleg tega pa na zahtevo trebanjske občine in upoštevajoč veliko pomanjkanje učiteljev še en dislocirani pedagoški oddelek v Trebnjem.

O tako omejenih možnostih za vpis je bil izdelan elaborat „Kadrovski in prostorski problemi gimnazije ob vpisu novincev 1975/76" in poslan že 10. marca 1975 predsedniku občinske skupščine Novo mesto, na občinsko konferenco ZKS, SZDL, na Zavod za šolstvo in komunalni Zavod za zaposlovanje. Iz elaborata je razvidno, da so pri 19 oddelkih, kolikor jih šola sedaj ima, prostorske in kadrovske zmogljivosti te gimnazije izkoriščene do kraja in da bomo letos lahko v Novem mestu sprejeli le toliko prvih oddelkov, kolikor četrtih bo zapustilo šolo (v tem letu so to štirje). Že pri tem številu oddelkov rešujemo celo vrsto prostorskih in kadrovskih problemov le zasilno: z redukcijo ur in krčenjem programa, s honorarnimi učitelji, zelo so okrnjene možnosti za vključevanje učencev v svobodne dejavnosti ipd.

Učiteljski zbor se je na več sejah ukvarjal z vpisom novincev in je glede prostorov za morebitne nove oddelke videl rešitev v uvedbi dvoizmenskega pouka, zavedal pa se je hkrati, da bi se s tem odprla spet vrsta novih problemov, ker je na šoli približno 45 % vozačev (letos npr. od 530 učencev kar 230) in ker v popoldanskem času gostuje na gimnaziji nekaj šol za odrasle.

Mnogo težje od prostorskega pa je kadrovsko vprašanje. Ni namreč dovolj, da učence samo vpišemo, treba jim je dati tudi učitelje. Ob sedanjem številu oddelkov bi na gimnaziji morali imeti po šolskih normativih 30 profesorjev, imamo pa jih le 23, eden od njih pa poleg svoje redne učne obveznosti opravlja še posle ravnatelja. Problem je pereč zlasti na nekaterih predmetnih področjih: na prvem mestu naj omenim telesno vzgojo, ki jo za vseh 530 učencev že nekaj let opravlja en sam profesor; manjka nam poleg tega še učiteljev za tehniško vzgojo, za obrambo in zaščito, za samoupravljanje s temelji marksizma, za fiziko, za glasbilo (pedagoški oddelki), manjka nam laborant za vaje pri fiziki, kemiji in biologiji, jeseni pa bodo težave nastopile tudi pri zgodovini, geografiji, biologiji in kemiji.

Razpisali smo sedem delovnih mest, a se razen učitelja za klavir ni javil nihče, ker šola novim delavcem ne more ponuditi stanovanj in ker očitno tudi drugi delovni pogoji niso dovolj mikavni.

Vsa ta dejstva dokazujejo, da se je srednjemu šolstvu, vključno tudi gimnaziji, na Dolenjskem posvečalo premalo skrbi in da je bilo na področju vzgoje in izobraževanja premalo srednje in daljnoročnega planiranja. Vsi ti otroci, odklonjeni in sprejeti, so se rodili že vsaj pred 14 leti in so 8 let hodili v osnovno šolo, torej je že lep čas bilo mogoče predvideti, koliko jih bo leta 1975 želelo priti na srednje šole. Nič posebno težko ne bi bilo ugotoviti, da število potencialnih kandidatov presega zmogljivosti naših srednjih šol. To je bržkone problem, ki zadeva vso družbeno skupnost in je zato docela neprimerno valiti krivdo za nastali položaj zgolj na profesorski zbor gimnazije in označiti njegovo odločitev o vpisu le štirih oddelkov novincev kot samovoljen in „zasebniški ukrep".

Tovarišu Bauerju se zahvaljujem, ker je v Dolenjskem listu načel to vprašanje, odklanjam pa njegov način in zlasti ton pisanja, ki skuša z vehementno gesto deti v nič vsa prizadevanja in napore delovne skupnosti gimnazije. Naš kolektiv je storil, kar je bilo v njegovi moči, da bi, kolikor se največ da, izboljšal in posodobil delovne pogoje na šoli. Da pri več ko 60 let stari stavbi to ni ne lahko ne poceni, je najbrž vsakomur jasno. Kljub temu nam je v zadnjih šestih letih z uvidevnostjo občine, TIS, RIS in nekaterih delovnih organizacij, zlasti moram tu omeniti nesebično pomoč tovarne zdravil Krka, uspelo zamenjati stari neekonomični način ogrevanja s centralnim ogrevanjem, urediti v nekdanjih kleteh garderobe, docela prenoviti šolsko kuhinjo in jedilnico in opremiti vsaj za silo kabinete za vsa predmetna področja.

Upam, da bo moje pojasnilo izzvenelo v pravem smislu: Naša družba še zdaleč ni tako bogata, da bi lahko puščala vnemar nadarjene in znanja željne mlade ljudi in jim zapirala vrata pred nadaljnjim izobraževanjem. Zavedati pa se moramo, da to ni in ne more biti skrb le samih šolnikov. Z veseljem ugotavljam, da je občina kot ustanoviteljica šole ob nastali krizni situaciji obljubila priskočiti na pomoč gimnazijskemu kolektivu. Pomagala mu bo tako izboljšati kadrovsko stanje, da bomo tudi odklonjene učence lahko sprejeli in jim nudili vse, kar jim gimnazija po predpisih mora nuditi. Verjamemo, da to ne bo samo trenutna akcija. Perspektive razvoja naše družbe kažejo, da bo vse več otrok po končani osemletki nadaljevalo šolanje, zato bo morala biti skrb za nadaljnje stopnje šolstva trajno prisotna v naši družbi. Če bo tako, bo res lahko vsakdo izkoristil pravice, ki mu jih na področju vzgoje in izobraževanja zagotavlja ustava.

JOŽE SEVER
predsednik delovne skupnosti gimnazije v Novem mestu

ŠTIPENDIJE

Upoštevajoč kriterije samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v občini Novo mesto,

RAZPISUJE

svet delovne skupnosti uprave občinske skupščine Novo mesto naslednje štipendije:

2 ŠTIPENDIJI ZA ŠTUDIJ NA PRAVNI FAKULTETI,
2 ŠTIPENDIJI ZA ŠTUDIJ NA EKONOMSKI FAKULTETI,
1 ŠTIPENDIJO ZA ŠTUDIJ NA FAKULTETI ZA ARHITEKTURO, GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO – GRADBENI ODDELEK,
1 ŠTIPENDIJO ZA ŠTUDIJ NA FAKULTETI ZA ARHITEKTURO, GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO – ODDELEK ZA ARHITEKTURO,
1 ŠTIPENDIJO ZA ŠTUDIJ NA FAKULTETI ZA ARHITEKTURO, GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO – ODDELEK ZA GEODEZIJO,
1 ŠTIPENDIJO ZA ŠTUDIJ NA VIŠJI TEHNIČNI ŠOLI – PROTIPOŽARNI ODDELEK,
2 ŠTIPENDIJI ZA ŠTUDIJ NA VIŠJI UPRAVNI ŠOLI,
1 ŠTIPENDIJO ZA ŠOLANJE NA EKONOMSKI SREDNJI ŠOLI.

Prednost imajo študenti oziroma dijaki višjih letnikov.

Prošnje za štipendije na obrazcih 1,65 DZS z overjenim prepisom zadnjega šolskega spričevala oziroma potrdilom o opravljenih izpitih, kratkim življenjepisom ter potrdilom o premoženjskem stanju oziroma osebnih dohodkih staršev naj pošljejo kandidati svetu delovne skupnosti uprave občinske skupščine Novo mesto v 15 dneh po dnevu objave razpisa.

PROSTA DELOVNA MESTA!

OZD „DANA",
tovarna rastlinskih specialitet in destilacija,
Mirna

Komisija za medsebojna razmerja objavlja naslednja prosta delovna mesta

2 OBRATNIH ELEKTRIKARJEV

POGOJI: KV obratni elektrikar z 1 letno prakso
Delovni mesti se zasedeta za nedoločen čas s poskusnim delom 3 mesece. Osebni dohodki po sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.
Rok za prijavo je 15 dni po objavi.
Prijave pošljite v splošni sektor DANE, Mirna, z dokazili o kvalifikaciji.

PROSTO DELOVNO MESTO!

„DOLENJKA"
trgovsko podjetje na debelo in drobno
Novo mesto

objavlja za TOZD „ENGRO–DETALJ" Novo mesto prosto delovno mesto

POSLOVODJE
ZA PRODAJALNO „MIRNA PEČ"

Pogoji: končana poslovodska šola trgovske stroke s 3-letno prakso ali šola za prodajalce z 8-letno ustrezno prakso. Rok za vlaganje prijav je 8 dni po objavi.

8. tabor likovnih samorastnikov je končan, ustvarjalci so se razšli. Takihle pomenkov, kot ga kaže posnetek (na levi mirenski rezbar Sandi Leskovec, na desni osemkratni udeleženec taborov slikar Anton Plemelj iz Ljubljane), je bilo vse dni obilo. (Foto: I. Zoran)

Muzej NOB-dolžnost sedanje generacije!

Za graditev tega objekta v Novem mestu bo skrbel odbor, ki ga vodi Bogdan Osolnik

„Tridesetletnica osvoboditve je mejnik, ki opozarja to generacijo na izpolnitev še enega dolga revoluciji – na zgraditev muzeja NOB v Novem mestu. To bi bil najpomembnejši spomenik na območju, iz katerega je izšlo sedem narodnih herojev in nad sto dvajset spomeničarjev."

Tako je začel predsednik novomeške občinske skupščine Jakob Berič prvo sejo odbora za graditev muzeja NOB v Novem mestu na dan borca v Dolenjski galeriji. Tu so za predsednika gradbenega odbora izvolili Bogdana Osolnika, podpredsednika republiške ZZB NOV, ter hkrati ustanovili še več drugih organov za gradnjo.

Bogdan Osolnik je menil, da muzej NOB, ki bo hkrati najveličastnejši spomenik revoluciji na Dolenjskem, nikakor ne bo samo ustanova muzejskega pomena, marveč bo pomenil velik prispevek k naporom za ohranjanje vrednot našega boja in revolucije. Zato je nujno, da ga pomagajo graditi vsi delovni ljudje na Dolenjskem.

Anton Štampohar, vodja oddelka NOB v Dolenjskem muzeju, je dejal, da napori za razširitev in ustrezne prostore NOB zbirk niso od včeraj. Že v pripravah za proslavitev 600-letnice Novega mesta, se pravi pred več kot desetimi leti, je Dolenjski muzej predlagal gradnjo posebnega muzeja NOB in grobnico herojev. Pobudo so prevzeli borci, izdelan je bil idejni osnutek in celo več načrtov, dlje pa se stvar ni premaknila.

I. Z.

SKLEP 8. TABORA

V Trebnjem so v soboto zvečer sklenili letošnje Dneve kulture v občini s podelitvijo spominskih plaket, pa tudi 8. tabor likovnih samorastnikov Jugoslavije. Za lep umetniški užitek so poskrbeli pevca Vilma Bukovec in Rajko Koritnik, dramski igralec Saša Miklavc ter pianistka Zdenka Lukec. Ljubljanska televizija, ki je posnela razgibano in izredno uspelo srečanje znanih javnih delavcev s trebanjskim občinstvom na pogovoru o kulturni ustvarjalnosti med NOB in njenem pomenu danes, bo večer oddajala v torek, 22. julija, v znani oddaji „Mi med seboj".

podčrtano

Ko so v pravkar končanem šolskem letu zadnjič zazvončkljali zvonci, se je za večino šolske mladeži začelo obdobje brezskrbnega življenja. Za mnoge, ki so zapustili osnovne šole s spričevalom končanega osmega razreda, pa se je začela pot od Poncija do Pilata. Zakaj? Gimnazija in druge srednje šole na Dolenjskem so nenadoma razglasile, da nimajo prostorov za večji vpis, pri tem pa je najbolj zaskrbelo dejstvo, da se je znašla v

Zaprta vrata?

generaciji pred zaprtimi vrati tudi vrsta odličnjakov. Čeprav bodo na posredovanje družbenopolitičnih dejavnikov na tej ali oni šoli problem vpisa bržčas le nekolikanj ublažili, bo problem srednjega šolstva na Dolenjskem kot tak še vedno hud.

Delna in trajnejša razrešitev se ponuja v možnosti, da bi na Dolenjskem že z novim šolskim letom prešli na (delno) usmerjeno izobraževanje. S tem bi dosegli, da otroci, ki jim ustava daje pravico do šolanja na srednjih šolah, ne bi ostali na cesti ali se znašli na šolah, kjer bi ne dobili želene izobrazbe. S prehodom na splošno usmerjeno izobraževanje, kar bo naloga naslednjih šolskih let, pa bo to vprašanje prej ko ne rešeno spet samo s formalne plati, če v tem času ne bo nihče poskrbel za odpravo razmer v srednjem šolstvu, ki že dolgo bijejo v oči. Tu gre predvsem za pridobivanje novih ali dodatnih učnih prostorov za srednje šolstvo v Novem mestu, in ker so bili ustrezni sklepi že sprejeti, bo napredek možen le, če bodo ti sklepi tudi uresničeni. Kajpak bo na Dolenjskem glavno breme nosilo samo Novo mesto, čeprav so vse srednje šole v njem najmanj regijskega, če že ne medregijskega pomena. Na dlani je torej, da je za razvoj srednjega šolstva tudi dejansko in ne samo na papirju odgovorna dolenjska regija in da bo moralo vsakršno reševanje potekati na njeni ravni.

J. JUST

Še bodo igrali

Kapelska godba slavi 125-letnico obstoja

20. julija letos bo godba iz Kapel proslavila 125-letnico obstoja. Leta 1850 jo je ustanovil Ivan Požar iz Jereslavcev, ki je zbral odslužene vojake – godbenike ter pritegnil godbenike iz Šempetra in s kranjske strani. Najprej so igrali na svatbah in pogrebih, ob nedeljah in praznikih pri cerkvenih obredih v Kapelah in v Brežicah, v vaških gostilnah in na mestnih plesih v Brežicah. Kapelska godba je bila vedno slovensko zavedna. Ustanovitelj Požar je godbo vodil do 1902, nato je vodstvo prevzel Šepec.

Prva svetovna vojna je godbenike raztepla po bojiščih, 1926 pa se je godba priključila gasilskemu društvu. Od 1952 naprej jo vodi Jože Stanič iz Župelevca, ki v njej igra že od 1934. Danes šteje godba 29 članov in je imela nad 100 samostojnih koncertov po Sloveniji in Hrvaški. Čeprav nimajo svojih prostorov za vaje in so godbeniki raztepeni po okoliških vaseh, jih druži veselje do glasbe in pravijo: „Če je godba živela 125 let, bo živela in se razvijala še naprej!"

DAMJAN VAHEN

kultura in izobraževanje

DNEVI KULTURE

Dnevi izkušenj

Pravkar končani (drugi) Dnevi kulture in umetnosti v trebanjski občini so že „našli" svoje komentatorje. Med njimi je tudi inž. Jože Falkner, predsednik izvršnega odbora kulturne skupnosti, sicer eden glavnih organizatorjev teh „dnevov". Takole pravi:

„Bogatejši smo za nove izkušnje in nova spoznanja. Lahko rečem, da so bili tokrat zadovoljni vsi udeleženci prireditev, ne samo privrženci tradicionalnega tabora. Nastopi so bili v Trebnjem in v nekaterih drugih krajih. Pele in igrale so domače amaterske skupine – od najmlajših, ki so se predstavili tudi kot nadarjeni likovniki, dalje. Vključitev mlade generacije bi š[e] zlasti rad podčrtal, saj so to pr[i]možni kandidati za kultur[na] društva, animatorje kulturnega življenja v delovnih organizac[i]jah. Poleg tega so pogovori o naivi ter kulturi in umetnosti na splošno dali idejno usmeritev našim domačim ljubiteljskim kulturnim skupinam, kje in kako naj iščejo. Povsem točna je ugotovitev, da je v današnjih razmerah lažje kulturno delovati kot nekdaj, denimo med NOB, in to naj bi bila našim amaterjem š[e] posebna spodbuda."

V Trebnjem hkrati že razmišljajo, kakšni naj bi bili dnevi kulture in umetnosti – prireditev, ki želi postati tradicionalna – v prihodnjem in naslednjih le[tih]. Menijo, da bi se morali o kulturnih snovanjih poslej bolj dogovarjati v okviru regije. Pr[i] tem pa ne bi smeli težiti zgolj [k] koledarski uskladitvi prireditev, marveč bi moral biti glavni smoter vsebinska vključitev trebanjskih kulturnih prizadevanj [v] možnosti in potrebe regije.

I. Z.

Jože Falkner

„DOLENJSKA V LIKOVNI UMETNOSTI"

„Dolenjska v likovni umetnosti" ima naslov razstava, ki bo do ... avgusta odprta v Dolenjski galeriji. Razstavljena so dela številnih umetnikov, ki so kakor koli upodabljali dolenjsko krajino, njene ljudi in znamenitosti. Na razstavi so dela ... in Bruna Vavpotiča, Josipa Ger... Mihaela Kambiča, Vlada Lam... Božidarja Jakca, Mihe Maleša, ... dorja Moleta in drugih ter dela ... neza Kovačiča, Leopolda Ho... varja, Borisa Jesiha in drugih ud... žencev Dolenjskih slikarskih kolonij ...

PROSTO DELOVNO MESTO!

ZASTOPNIKA ZA DOLENJSKO

išče

SKLAD ZA VZAJEMNO POMOČ ZASEBNIH OBRTNIKOV SLOVENIJE v Ljubljani, Vošnjakova 6.
Zastopnik bi pridobival nove člane in je to delo primerno zlasti za upokojence z lastnim avtomobilom.

SCHIEDEL — YU —
Kamin, dimnik št. 1
v Evropi
proizvaja in dobavlja

GRADNJA ŽALEC

POTA IN STRANPOTA

§

Dežurni poročajo

ZALOŽIL SE JE Z OBLAČILI – 30. junija popoldne je bilo vlomljeno v stanovanje Jožeta Roliha v Šmolenji vasi. Skozi stranišče okno je vlomilec prišel v hišo in pobral precej moških oblačil, nekaj cigaret in denarnico z 275 dinarji. Storilcu so že na sledi.

SKEDENJ JE DO TAL POGOREL – 5. julija kmalu po 22. uri je zagorel skedenj Marije Sever v Semiču. Pod skednjem je bilo nekaj cementa in sena, kar vse je ogenj uničil. Škode je za 40.000 dinarjev, vzrok požara pa še ni ugotovljen.

PRETEPAL ŽENO IN OTROKE – 3. julija zvečer so miličniki odpeljali Iva Lovriho iz Gor. Straže 33. Ta je opit prišel domov in začel pretepati ženo in otroke, obenem pa je razbijal pohištvo. Ko so prišli miličniki na pomoč, je grozil tudi njim, vendar so ga hitro ukrotili. Noč je moral prespati v zaporu.

VINJEN JE HOTEL ŠE – Metliški miličniki so 1. julija pridržali do iztreznitve Mujago Rahmanovića iz okolice Bihača. V gostišču „Na dragah" je vinjen zahteval še pijače, ker pa mu niso hoteli postreči, je v besu razbijal vse okrog sebe in tudi tepsti se je bil pripravljen s komerkoli.

Ne bo več voženj, bo zapor

Hinko in Anton Bajuk z Radovice sta iz avtomobilov na veliko kradla bencin in razne dele

23-letni Hinko Bajuk, priučeni vodovodni instalater z Radovice, in njegov sovaščan in bratranec 21-letni Anton Bajuk, traktorist, sta na novomeškem okrožnem sodišču dajala odgovor za serijo vlomov v avtomobile.

Antona Bajuka je ob prihodu od vojakov doma čakal star avto, potreben večjih popravil, bil pa je brez denarja. Vendar si je želel voženj, prav tako njegov brezposelni bratranec, s katerim sta bila vedno skupaj. Ker nista videla druge možnosti, sta začela krasti.

Prvič sta se tujih avtov lotila konec septembra lani v Vidošičih. Iz enega sta iztočila samo bencin, iz drugega sta razen bencina odmontirala še kolo. Nadaljevala sta 17. oktobra Gradcu, kjer sta s silo odprla pokrov osebnega avtomobila Edvina Ferka in mu odnesla razdelilno kapo s kabli in čep za hladilnik. Ta dan sta v Črnomlju na Ločki cesti odnesla razdelilno kapo s kabli še iz avta Janka Bračike, v Ulici 21. oktobra pa tretjo razdelilno kapo iz avtomobila Janeza Butale.

V večjo akcijo za nabavo rezervnih delov sta šla mladeniča 20. decembra. Ustavila sta se v Šentjerneju, odpeljala avto Jožeta Hudoklina v gozd na Pojom in ga povsem razstavila in dele odnesla. Kar za 7.000 dinarjev raznih delov sta vzela s seboj.

Hinko Bajuk je razen tega nekajkrat sam deloval. V Metliki je ob popravilu avtomobila Milanu Šnepfu odmontiral dobro ohranjeno vodno črpalko in jo zamenjal s staro iz Antonovega avtomobila. Odpotoval je tudi v Šmarje in vlomil v avto Janeza Zagorca, iztočil 25 litrov bencina, na pot drugam pa je šel še z mladoletnikom B. M. Z njim sta v Kostanjevici vdrla v avto Martina Urbanča in ga spet hotela na samotnem kraju razstaviti in dele odnesti, toda zlomila sta volan in sta morala načrt opustiti. Isto noč sta poskušala še vdrugič: v Dolščah sta vlomila v avto Branka Papeža, ga tudi skušala „oskubsti" po delih, toda spet jima je nagajal zaklenjeni volan. Pač pa sta iz tega avtomobila vzela 25 značk.

Hinko se je čutil že dovolj spretnega tudi za večje podvige, tako je 2. aprila letos zvečer vlomil v stavbo metliške zadruge. Iz blagajne in predalov je pobral 1970 dinarjev in jih seveda zapravil.

Obadva sta pred senatom, ki mu je predsedoval Janez Kramarič, odkrito in skesano priznavala vsa očitana kazniva dejanja. Zdaj jako obžalujeta objestnost in nepremišljenost, toda kazen ju čaka. Hinku Bajuku so prisodili 2 leti zapora, Antonu pa 1 leto in 1 mesec zapora. Oba sta se obvezala oškodovancem povrniti škodo. Sodba še ni pravnomočna.

MRTEV V GARAŽI

4. julija popoldne je v novomeški bolnišnici umrl 30-letni Franc Mikec iz Črmošnjic. Bil je ključavničar v tovarni zdravil KRKA. Mikca sta ta dan okrog 14. ure našla soseda v zidani garaži nezavestnega na tleh, v prostoru pa je bilo vonjati in čutiti izpušne pline. Čeprav so ljudje Mikca takoj zvlekli na prosto in mu dajali umetno dihanje ter poklicali rešilca, zanj ni bilo več pomoči.

Delavec ni šahovska figura

V Novoteksu so sprejeli nezakonit sklep, da Branku Dergancu preneha delovno razmerje, toda sodišče zdr ženega dela je to razveljavilo

Na samoupravni sporazum, ki še ni bil veljaven, so se sklicevali v Novoteksu, ko so na delavskem svetu v TOZD konfekcija izglasovali izključitev iz delovne skupnosti Branka Derganca, vodje krojilnice. Skratka: Derganca so odpustili iz službe.

Vodja krojilnice v TOZD konfekcija med nekaterimi delavci ni bil priljubljen. Začeli so mu očitati, da si je marca letos pisal nadure, ki jih ni opravil, in da je včasih komu dovolil na svojo pest izhod iz tovarne po zasebnih opravkih, čeprav je za take primere predpisana pismena dovolilnica. Dergancu so očitali zloraba položaja. Zadevo sta obravnavala delavska kontrola in disciplinarna komisija, z obema poročiloma pred pa je o Branku Dergancu, 39-letnem visoko kvalificiranem krojaču iz Semiča, razpravljal 10. maja tudi delavski svet konfekcije.

Kot pove dokazno gradivo, je takrat od 22 navzočih na delavskem svetu 12 glasovalo za „odpoved" Dergancu, eden je bil proti, 9 članov pa se je glasovanja vzdržalo. Derganc je dobil „odpoved", četudi se ji enako drugače reče. Ker je menil, da se mu je zgodila krivica, je predlagal Novoteksov postopek zoper njega v presojo sodišču združenega dela.

Nova ustanova, ki je šele na začetku svojega delovanja, je v tem primeru imela težko delo. Med drugim so zaslišali 16 prič, pregledali so kopno zapisnikov in samoupravnih aktov iz Novoteksa. Na obravnavi so 1. julija v prisotnosti predlagatelja Branka Derganca in predstavnikov Novoteksa poslušali tudi magnetofonski zapis s seje delavskega sveta, kjer so odločali o Dergančevi odpovedi.

Sodišče združenega dela je pod predsedstvom Vladimira Bajca še isti dan razglasilo odločbo: v Novoteksu so zoper 39-letnega Branka Derganca nezakonito postopali. Na delavskem svetu izrečeni ukrep prenehanja lastnosti delavca v združenem delu je nezakonit in neveljaven. Novoteks mora Derganca vzeti nazaj v službo in šteje se, da mu delo sploh ni prenehalo. Dobiti mora isto delovno mesto.

Dergančev primer, ki je v javnosti sprožil precej prahu, je na prvi stopnji končan. Ob njem velja le poudariti: nihče ne zagovarja in ne ščiti nepravilnosti posameznika, toda v kolektivih morajo take stvari obravnavati po zakoniti poti. V Novoteksu so zagrešili začetniško napako, iz katere lahko potegne nauk še kdo drug.

RIA BAČER

KRONIKA NESREČ

METLIKA: TRK PRED HOTELOM – Ljubljančan Miroslav Bajec je 1. julija popoldne pripeljal z avtom po CBE, pri hotelu pa je naproti po levi strani pripeljal tovornjak Mujaga Rahmanović iz okolice Bihača. Trčil je v Ljubljančanov avto, ga porinil na parkirni prostor, tam pa je trčil v osebni avto Črnomaljčana Miroslava Šujice. Pri trčenju je bil Bajec laže ranjen, na vozilih pa je za 25.000 dinarjev škode.

GABER: ČELNO TRČENJE – Luka Bubnjič s Planine pri Semiču in Slavko Kabič iz Vavpče vasi sta se 3. julija popoldne z avtomobilom srečala na ozki cesti v Gabru in čelno trčila. Lastnika imata za 12.000 din škode.

SUHOR: POBEGLEGA SO IZSLEDILI – 3. julija zvečer je 16-letni I. K. iz Malega Cerovca vozil fička od Suhorja proti Hrastu po sredi ceste, zato je prišlo do trčenja z mopedistom Antonom Kokolom iz Gor. Suhorja, ki je vozil v nasprotni smeri. Hudo poškodovanega mopedista so odpeljali v bolnišnico, voznik fička pa je pobegnil, vendar so ga še isto noč izsledili. Na seniku domače hiše je bil, pod kozolcem pa je bil razbit avto. Mladoletnik se je pri nesreči laže ranil, gmotne škode pa je za 5.000 dinarjev.

SUHOR: AVTO V SENIK – Stanko Novina z Brstovca pri Semiču je 4. julija vozil fička od Vinice proti Črnomlju, na nepreglednem ovinku pa ga je s ceste zaneslo v senik. Voznika in sopotnika Staneta Frankoviča iz Črnomlja so huje poškodovana odpeljali v bolnišnico, gmotne škode pa je za 15.000 dinarjev.

PRI TAJČBIRTU: KOTALIL V DOLINO – Adolf Erjavec s Planine pri Semiču je 5. julija vozil iz Semiča proti Gabru, med potjo pa ga je zaneslo. Trčil je v obcestni kamen, nakar se je kotalil po travniku navzdol. Voznik je bil poškodovan in je v bolnišnici, gmotna škoda pa znaša 8.000 dinarjev.

MEDVEDJE SELO: NENADOMA V LEVO – 6. julija je Stane Višček iz Trebnjega s fičkom vozil proti Mirni, pri Dol. Medvedjem selu pa je iz neznanega vzroka zapeljal v levo, zato je prišlo do čelnega trčenja z osebnim avtom, ki ga je v nasprotni smeri pripeljal Vinko Vrabec iz Bršlina. Višček in njegov sopotnik Franc Dim iz Brezovice sta pri trčenju padla iz avtomobila in sta bila huje poškodovana, na avtomobilih pa je za 30.000 dinarjev škode.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Odbor za medsebojna razmerja TOZD „DOLENJSKA", pekarna in slaščičarna, Novo mesto-Ločna 21

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. REFERENTA ZA SPLOŠNE ZADEVE
2. FAKTURISTA

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:
Pod 1: upravno-administrativni tehnik in 3 leta prakse, moralna neoporečnost ter aktivnost v družbenopolit. delu, vodenje personalnih zadev, koordinacija samoupravnih organov, obveščanje, SLO.
Pod 2: dveletna administrativna šola in 1 leto prakse.
Osebni dohodki po pravilniku. Poizkusna doba 2 meseca.
Pismene prijave z opisom dosedanjih zaposlitev in dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev pošljite na gornji naslov v 15 dneh po objavi razpisa.

V pokalnem srečanju so novomeški odbojkarji v polfinalu premagali Jeseničane. Na sliki: neprebojen novomeški „blok", s katerim so se domači igralci izkazali v četrtem setu. (Foto: Janez Pezelj)

Novomeščani v finalu

Na državnem prvenstvu OŠ Žužemberk četrta

Tisto, kar Novomeščanom ni uspelo v ligaškem tekmovanju, so dosegli v soboto popoldan. V dokaj zanimivem srečanju so v pokalnem polfinalu premagali jeseniške odbojkarje. V nedeljo so v Novem mestu gostovali naši izseljenci – odbojkarji in odbojkarice iz Toronta – in obe tekmi izgubili.

NOVO MESTO – JESENICE 3:1

V republiškem pokalnem polfinalu so imeli Novomeščani priložnost, da se Jeseničanom maščujejo za spomladanski poraz v ligaškem tekmovanju. Žal so v prvem setu zaigrali zelo slabo in gostje so ga osvojili v dobrih petih minutah. V ostalih nizih so domači igrali nekoliko bolje in po dolgem času dosegli lep uspeh – uvrstitev v republiški finale, kjer se bodo pomerili z ravenskim Fužinarjem. Novomeščani so zmagali 3:1 (-3, 11, 6, 5).

Novo mesto: Goleš, Graberski, Vernig, Babnik, L. Babnik, Cotič in Primc.

NOVO MESTO – SŠK 3:0

Prijateljsko srečanje med novomeškimi odbojkarji in našimi izseljenci iz Toronta si je ogledalo okoli 100 gledalcev. Gostje so igrali borbeno, toda domači igralci so bili precej boljši na mreži in so brez težav zmagali.

NOVO MESTO – SŠK 3:2

Precej bolj zanimivo tekmo so Novomeščani videli v srečanju deklet. Domače odbojkarice so zmagale šele v zadnjem, odločilnem nizu. Rezultat: 3:2 (9, -9, -12, 7, 13).

ŽUŽEMBERČANI ČETRTI

V Osijeku je bilo 3. in 4. julija pionirsko prvenstvo SFRJ v odbojki. Vrsta iz Žužemberka se je izkazala z dobro igro in ob koncu prvenstva osvojila odlično četrto mesto in pustila za sabo vse slovenske ekipe. Za OŠ Žužemberk so nastopili: Škrbe, Jarc, Brulec, Cerkovnik, Pečar, Plut, Fric, Muhič, Plot in Kolarič.

Potapljači so bili tretji

Na kopališču v Vevčah je bilo v nedeljo republiško prvenstvo v hitrostnem plavanju in potapljanju, udeležili pa so se ga tudi novomeški tekmovalci.

Tudi tokrat je bila najbolj uspešna Novomeščanka Novakova, ki je zmagala kar petkrat in je postavila tri republiške rekorde. Rezultati, ki so jih dosegli novomeški plavalci: 25 m potapljanje – ženske: 1. Meta Novak 0:11,7; 50 m potapljanje – moški: 1, Boris Kušer 0:23,1; 100 m plavanje – ženske: 1. Meta Novak 0:57,5; 100 m plavanje – moški: 2. Boris Kušer 0:53,7, 3. Miran Markovič 0:55,0 4. Roman Šušteršič 0:55,5, 6. Rafko Kužnik 0:59,8; 800 m plavanje – ženske: 1. Meta Novak 10:39,6; 800 m plavanje – moški: 2. Toni Strniša 9:58,0; 7. Daniel Vohar 12:23,0; 4x100 m štafeta – moški 1. KPA Novo mesto 3:40,1; 200 m plavanje – moški: 2. Boris Kušer 2:03,6, 3. Toni Strniša 2:13,2, 5. Rafael Kužnik 2:20,4; 200 m plavanje – ženske: 1. Meta Novak 2:11,8; 400 m plavanje-moški; 2. Toni Strniša 4:43,5, 3. Danijel Vohar 4:58,3; 400 m plavanje – ženske: 1. Meta Novak 5:03,2; 1500 m plavanje – moški: 1. Daniel Vohar 19:08,6; 4x200 m štafeta – moški: 1. KPA Novo mesto 8:23,9.

Rezultati, ekipno – ženske: 1. DPD Kranj 124 točk, 2. DPD Piran 110, 3. KPA Novo mesto 80, 4. DRM Ljubljana 71 točk; moški: 1. DRM Ljubljana 190, 2. KPA Novo mesto 148; skupna uvrstitev: 1. DRM Ljubljana 261, 2. DPD Piran 240, 3. KPA Novo mesto 228, 4. DPD Kranj 224 točk.

Novomeščani so letos zavzeli šele tretje mesto. Če bi nastopili tudi v potapljaških disciplinah – za to nimajo primerne potapljaške opreme – bi prav gotovo osvojili prvo mesto.

J. PEZELJ

Šport

Kdo bo državni prvak?

Po pooblastilu predsedstva Kolesarske zveze Jugoslavije bo novomeško kolesarsko društvo organiziralo v soboto in nedeljo prvenstvo SFRJ za posameznike in ekipe, in sicer za člane in mladince. Člani bodo startali ob 9. uri pred tovarno IMV v Novem mestu in bodo nastopili na krožni progi Straža – Soteska – Podturn – Dolenjske Toplice – Novo mesto – Metlika – Vinica – Novo mesto. Prevozili bodo 165 kilometrov. Starejši mladinci bodo startali ob 15. uri, prevozili pa bodo 90 kilometrov (Novo mesto – Metlika – Gradac – Semič – Metlika – Novo mesto). Mlajši mladinci – prevozili bodo 72 kilometrov – bodo krenili iz Novega mesta nekaj minut po 15. uri, obrnili bodo v Gradcu, cilj pa bo, prav tako kot za člane in starejše mladince v Novem mestu. V ekipni konkurenci bodo člani prevozili 102 kilometra, starejši mladinci 68, mlajši mladinci pa 34 kilometrov. Vse ekipe bodo vozile na krožni progi Straža – Soteska – Podhosta – Podturn – Dolenjske Toplice – Straža.

V dolenjski ligi - Črnomelj

Prejšnji teden se je končalo tekmovanje v dolenjski rokometni ligi. Letos je tekmovalo 14 klubov, prvo mesto pa so zasluženo osvojili Črnomaljci.

Belokranjci so skozi vse prvenstvo dobro igrali, saj niso izgubili niti enega srečanja. Drugo mesto so osvojili Kočevarji, tretje igralci Šmarja, ki so v prvem delu prvenstva igrali precej bolje.

Rezultati zadnjega kola: Semič – Gradišče 31:32, Sodražica – Cerklje 24:24, Šmarje – Grosuplje 31:33, Kočevje – Ponikve 30:15, Ribnica – Višnja gora 23:18, Črnomelj – Šentjernej 34:14, Dobrepolje – Krka 10:0 b. b.

Končni vrstni red: Črnomelj 44 točk, Kočevje 40, Šmarje – Sap 40, Ribnica 36, Sodražica 33, Višnja gora 30, Semič 27, Gradišče 24, Cerklje 22, Grosuplje 20, Šentjernej 20, Dobrepolje 13, Krka 9 in Ponikve 5.

J. BLAS IN MURER

Junijski hitropotezni turnir ŠK Milan Majcen v Sevnici se je končal z delitvijo točk in prvega mesta. J. Blas in Murer sta zbrala po osem točk.

RALLY „RIKO 75"

13. julija bo na progi Ribnica – Velike Lašče – Cerknica – Sodražica – Kočevje rally „RIKO 75", ki ga organizirata AMD Ribnica in Cerknica ter ZŠAM Kočevje. Posvečen bo 30-letnici osvoboditve in prazniku šoferjev. Proga bo dolga 128 kilometrov, tekmovanje pa se bo točkovalo za prvenstvo Slovenije. Ker se je do sedaj organizatorju tekmovanja prijavilo že 44 posadk iz Ljubljane, Litije, Slovenjgradca, Raven, Slovenske Bistrice, Maribora, Celja, Cerknice, Kočevja in Ribnice, se obetajo zelo zanimivi boji. Pokrovitelj tekmovanja bo RIKO Ribnica.

KRČANI SO BILI PETI

V finalu mladinskega prvenstva SRS v rokometu so nastopili tudi krški mladinci in dosegli naslednje rezultate: Jadran – Krško 19:7, Celje – Krško 19:14, Slovan – Krško 21:15, Šešir – Krško 22:14, Krško – Slovenj Gradec 14:10. Ekipa Krškega je zavzela dobro peto mesto.

1. Črnomelj, 2. Novo mesto, 3. Brežice

Na 1. ribiškem tekmovanju SRS zmagala Bračika in Cvijakova

V Murski Soboti se je pred kratkim končalo prvo republiško ribiško tekmovanje, na katerem je v lovu s plovci sodelovalo sedemnajst ribiških družin s 170 udeleženci.

Največ uspeha so imeli ribiči z Dolenjskega, saj so Črnomaljci, Novomeščani in Brežičani osvojili prva tri mesta. Tudi med posamezniki so imeli naši predstavniki največ uspeha. Zmagal je Novomeščan Marjan Bračika (1383 točk), za njim pa sta se uvrstila Črnomaljčan Anton Butala in Brežičan Silvo Zubarič.

Lep prehodni pokal so tako osvojili Črnomaljci, ki so še enkrat dokazali, da so med najboljšimi ribiči v Sloveniji.

V mladinski konkurenci je prvo mesto še enkrat osvojila ekipa z Dolenjskega. Mladi Črnomaljci so bili daleč najboljši, med njimi pa je brez težav zmagala Vesna Cvijak, ki je številnim uspehom dodala še naslov mladinske republiške prvakinje.

1. SD PIONIR

V počastitev dneva borca je novomeška občinska strelska zveza organizirala občinsko tekmovanje z vojaško puško. Prvo mesto so osvojili Pionirjevi strelci s 615 krogi, drugi je bil Borac (547), tretji Novoteks (483 krogov).

Med posamezniki je zmagal Marjan Okroglič (SD Novoles–Straža) s 163 krogi, sledita pa Miran Zupančič (163) in Jože Ribič (oba SD Pionir), 159 krogov.

J. R.

PROSTO DELOVNO MESTO!

LJUBLJANSKE MLEKARNE
Delovna organizacija za kmetijstvo, živilsko industrijo, trgovino – Uvoz, o. sol. o.
Ljubljana, Tolstojeva 63
Odbor za medsebojna razmerja delavcev TOZD Marketing Ljubljana, Ljubljana, Tolstojeva 63

objavlja prosto delovno mesto

VODJA TRANSPORTNE GRUPE v skladišču Novo mesto

Pogoj:
– srednješolska izobrazba tehnične smeri ali prometne
– VK avtomehanik s petletno prakso.

Delo za nedoločen čas.
Osebni dohodek po samoupravnem sporazumu.
Prijave z dokazili o strokovni usposobljenosti pošljite na naslov Ljubljanske mlekarne, Ljubljana Tolstojeva 63.
Objava velja 10 dni.

J. SPLICHAL: POT DO ZLATA

Na evropskih prvenstvih v Kairu in Parizu 1949 in 1951 Jugoslavije ni bilo zraven. Resolucija informbiroja ter politični in ekonomski pritiski z vzhoda in zahoda so tudi košarkarje postavili v kot: komaj so naši prišli na mednarodno sceno, so se že tudi umaknili z nje. Naši so igrali samo z državami, ki niso članice „Vzhodnega bloka": tako je šla v anale skromna bera tekem fantov z modrimi majicami vse do Stalinove smrti – dva meseca po njegovem pogrebu pa je Jugoslavija že nastopila na evropskem prvenstvu, in to celo v Moskvi.

Omeniti velja kajpak še naš prvi nastop na svetovnem prvenstvu. V Južni Ameriki, kjer smo čez desetletje začeli prodor v sam vrh amaterske košarke, smo doživeli tudi ognjeni krst. Prvo svetovno prvenstvo nam je prineslo tudi prvo razočaranje – bili smo zadnji. Že v Buenos Aires smo šli xskozi šivankino uho, potem ko so udeležbo odpovedali Italijani. V Nici smo namreč na kvalifikacijskem turnirju izgubili z našimi sosedi, večnimi tekmeci –37:40. Ker pa Italijani niso šli na dolgo pot, smo postali udeleženci prvega svetovnega prvenstva v košarki.

Izgubili smo s Perujem 27:33, s Čilom 24:42, z Ekvadorjem 40:45 in še enkrat s Perujem 43:46. Naredili smo tudi problem, ker nismo hoteli igrati s Španci, pa so pedantni statistiki zapisali še en rezultat – 0:20. Zaradi tega, ker je vodstvo reprezentance odpovedalo nastop s Španci, je Mednarodna košarkarska organizacija prepovedala Jugoslaviji nastopati v mednarodni konkurenci za devet mesecev. Razumljivo je, da naši niso hoteli igrati s Španijo: rane iz republikanske vojne so bile še preveč sveže . . .

Argentinci so bili prvi, Američani drugi in Čilenci tretji.

Na našem drugem nastopu na evropskem prvenstvu – to je bilo v Moskvi – smo že dosegli prvi večji uspeh: pod trenersko taktirko Nebojše Popoviča smo bili šesti med sedemnajstimi udeleženci moskovskega prvenstva.

V predtekmovanju je Jugoslavija premagala Izrael po štirih podaljških s košem v zadnji sekundi in se uvrstila med osem najboljših, skupaj z Izraelom. Žal so nas Izraelci v finalu premagali z 11 koši razlike, naši pa so v finalnem turnirju premagali Čehoslovaško in Egipt.

V teh letih je bila košarka še daleč od današnje. Mnogi se še spominjajo tedanjih pravil, ki so bila prirejena tako, da je na primer ljubljanski ASK lahko zmagal, če je pet minut pred koncem vodil z dvema košema ali z enim samim prednosti: neprekosljivi dribler Boris Kristančič, današnji direktor ljubljanske dvorane Tivoli, kjer smo prvič okusili zlato (in to celo svetovno!), je namreč imel dovolj znanja, da je lahko pet minut vodil žogo po igrišču, ne da bi nasprotniku uspelo, da bi mu jo odvzel . . .

Igrali so zunaj, večkrat po dežju in blatu, saj so bila mnoga igrišča iz ugaskov. Žoge so bile iz usnja in zato okrogle le, ko so bile nove. A zanesenjakov, ki so delali prve otroške korake v naši košarki, to ni motilo.

In ko so reprezentantje prišli iz Moskve, so ugotovili: „Bolje bi se odrezali, ko bi bili imeli igralca, visokega okrog dva metra!" Ta naša šibkost v višini pod košem se je najbolj nazorno pokazala 1961 v Beogradu, ko smo jurišali na zlato, pa nas je prikoval k srebru okorni velikan Kruminš. Toda tudi odtlej so minila leta in danes imamo repreženta nco, ki po višini, spretnosti in znanju ne zaostaja za nobeno drugo v Evropi in na svetu!

(Dalje prihodnjič)

Dolenjski list pred 20 leti

Most-uresničeno sanje!

KAKO STARA je bila želja prebivalcev na obeh straneh Kolpe na njenem toku od Vinice do Metlike, da bi imeli most čez omenjeno reko, je težko reči. Gotovo je toliko stara, kolikor časa žive ljudje na njenih bregovih. Toda to, o čemer prebivalci niso smeli niti misliti v času stare Avstrije in na kar so zastonj upali v stari Jugoslaviji, so dosegli v novi socialistični domovini: prav v desetem letu osvoboditve so dobili svoj most, ki je izpolnil željo prebivalcev širokega področja na obeh straneh Kolpe in povezal bratski republiki še z eno prometno zvezo.

V NEDELJO popoldne so se črni hudourniški oblaki zgostili nad Dolenjsko in popoldne spustili nevaren tovor toče in ploh nad vinograde in polja po dolenjskem gričevju. V okolici Mokronoga in Škocjana je škoda posebno občutna, ker so nalivi odnesli mnogo plodne zemlje.

ZDRAVSTVENI PROSTORI v Kočevju so postali pretesni. Zato so preuredili prostore v vili Kajfež, ki bodo poslej za šolsko in zobno ambulanto. Preureditev stane nad poldrugi milijon din. V načrtu je tudi gradnja nove bolnišnice v Kočevju. Verjetno bodo začeli z deli že letos. Bolnišnica bo imela 140 postelj.

PRAVIJO, da so medvedje samotarji in da se izogibajo ljudi. Blizu Žužemberka, komaj kakšnih 200 metrov od vasi Čvibelj – po domače pravijo tam na „moriščih" – pa ljudje stalno srečavajo dva kosmatinca, ki se sprehajata in se nič kaj dosti ne zmenita za mimoidoče.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA, 8. julija 1955)

PO SVETU OKOLI

HIŠE NESREČ – Že dalj časa je dokazano, da so stanovanja ali hiše, v katerih živimo, zelo nevarne, kajti v njih se zgodi veliko nesreč. V Združenih državah Amerike so raziskave pokazale, da sodi med najbolj nevarne predmete – hladilnik! Vrtni bazeni so po stopnji nevarnosti na šestnajstem, vžigalice pa šele na devetindvajsetem mestu. Ni znano, na katerem mestu so – postelje!

PRENEHAL JE – Svoj čas se je veliko pisalo o prof. McConnelu in njegovi teoriji, po kateri človeški možgani baje tvorijo molekule, ki, vbrizgane pri drugi osebi, pomagajo razvijati inteligentnost. Govorilo se je že tudi o „prenašanju" talenta in posebne nadarjenosti. Pred kratkim pa je kot strela odjeknila vest, da je profesor prenehal s poizkusi, ki jih je tako in tako delal – s črvi! Le-ti pa ne veljajo za bitja s posebno velikimi možgani.

DOMA JE „NEZNAN" – Gustav Eiffel, graditelj znamenitega stolpa v Parizu, je veliko bolj kot doma poznan na drugi strani Atlantika. Morebiti zategadelj, ker je med obiskovalci te pariške znamenitosti vsako leto najmanj tri četrtine Američanov. V ZDA je pred kratkim izšla nenavadno zajetna knjiga z naslovom „Najvišji stolp", ki do potankosti predstavi tudi samega Eiffela, kateremu so Parižani posvetili eno samo samcato uličico. Le-te kajpak ni moč najti v nobenem, še tako podrobnem turističnem vodiču!

NAPAČEN NASLOV – List „Washington Post" je dobil pritožbo iz Pekinga, da neki tamkajšnji naročnik, po imenu Mao Ce Tung, ne prejema lista, čeprav znaša letna naročnina zanj celih 598 dolarjev. Preiskava je pokazala, da gre za tehnično napako na avtomatu, ki naslavlja naročniške izvode. Napako so popravili!

„STAR KOT ZEMLJA" – Dorote se Sousa, nekdanji vodič po brazilskih džunglah, živi zdaj kot upokojenec, ki mu je največja naslada kajenje; zato prižiga cigareto s cigareto. Sploh je njegovo kajenje bolj postranskega pomena; gotovo je važnejše to, da je bil rojen leta 1808 in je potemtakem star že okroglih 167 let. Najstarejši ženski Južne Amerike, 120-letni Joaquini Amundaray, bi bil de Sousa lehko – ded!

NI VZDRŽAL – Pred štirmi leti je sodnik okrožnega sodišča v Los Angelesu obsodil žeparja Timothyja Macka na osem mesecev zapora, pogojno za štiri leta. Mack je bil torej spuščen na svobodo, toda še pod enim pogojem: da bo štiri leta, neglede na letni čas in vreme, na ulici nosil debele rokavice. Samo nekaj tednov pred iztekom štirih let pa je neki policaj opazil na ulici Macka brez rokavic in ga odpeljal na odsluženje 8-mesečne zaporne kazni. So Macka po toliko letih vendarle zasrbeli prsti?

NAJDALJŠI SO – Samo trideset let je bilo potrebno, da so Angležu Johnu Royu zrasli najdaljši brki na svetu. Dolgi so precej čez dva metra, da pa ne bi Roy zbujal prevelike pozornosti, jih običajno nosi kar zvite. Kajpak z njimi tudi tekmuje na primernih tekmovanjih.

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Nezgoda mokronoškega okraja

(Zadnja nezgoda) po potresu je napravila v mokronoškem okraju mnogo škode in vzela mnogo denarja, a vendar deželni odbor skrbi, da stori pri vsem tem, kolikor je sploh mogoče v tem kritičnem času. Preložila se bode cesta pri Grilovem hribu blizo Mokronoga, skrbelo se bo, da se uredi Mirna in se zagrade hudourniki, ki povzročajo mnogo škode. Zadnji čas se je poskušalo tudi s pridelovanjem sladkorne pese, a ker je ta obrt na Češkem zelo propadel zato tudi v okolici Mokronoga ni pričakovati dober uspeh.

(Zadnji somenj) v Črnomlju je pokazal, kako se znajo nasprotniki maščevati. Neki pošten mož, ki je pristaš katoliško – narodne stranke, je imel dvanajst let pravico ob sejmeh na trgu zunaj točiti vino. Dan pred zadnjim sejmom pa se je okoli zbobnalo, da je njegov prostor na prodaj. Kupil ga je drugi za mal denar. Kdo se ne smeje? No, že večkrat se je pokazalo, kako znajo delati proti ljudstvu. S takim podlim maščevalnim postopanjem se smešijo in grde sami sebe.

(Meščanska garda) novomeška imela je včeraj opravilo pri Božjem grobu v spomin bitke pri Kustoci. Vdeležilo se je obilo ljudstva. Tudi popoldanska veselica vršila se je pri veliki vdeležbi v občo zadovoljnost.

(Preklic) Jaz podpisani izjavljam s tem, da nisem nikjer imenoval profesorja dr. Gašperja Pamer „cigana", ker v to nisem imel najmanjšega povoda. Ako bi se bil mogoče vendar tako spozabil, obžalujem to dejanje tem potom javno. F. P., posestnik.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 15. julija 1895)

Tovor na ramena

Dele krepi srčne mišice - Izčrpna analiza

Nobena epidemija ni pobrala toliko življenj v zadnjih treh desetletjih, kot so jih zahtevale bolezni srca. Svetovna zdravstvena organizacija beleži pretresljivo število umrlih zaradi infarkta – okoli 30 milijonov ljudi. Bolezen srca je tako postala največja nevarnost, ki preži na tako opevanega in srečnega modernega človeka.

Zdravniki so že pred desetletji ugotovili, da srčne bolezni v mnogočem pospešuje in povzroča pretirana telesna teža, pretirano uživanje alkohola, tobaka in kave, prevelika količina maščob v prehrani in nemirni način življenja, skratka vse tisto, kar je tako značilno za današnji čas.

Pri raziskavah pa so šli še dlje. Ugotovili so, da velikemu porastu srčnih obolenj botruje tudi vse premajhna fizična aktivnost. Manj ko moderni človek fizično dela, bolj je podvržen srčnim boleznim. Take so ugotovitve obširne študije, ki jo je pred kratkim objavila revija „New England Journal of Medicine".

Avtorji te študije so 11 let proučevali več kot 10 tisoč ameriških pristaniških delavcev in pri tem ugotavljali povezanost srčnega infarkta s težkim delom. Ugotovitve so presenetljive: število srčnih obolenj je veliko večje med tistimi, ki opravljajo lažja dela, kot med tistimi, ki morajo opravljati težja dela.

Na osnovi teh proučevanj so prišli do zanesljivih ugotovitev: občasni ali stalni fizični napor utrjuje srčne mišice in uravnava ritem bitja srca. Težko delo je naravnost zdravilo za srce! Seveda to ne velja za že obolele.

Zrušeno tihotapsko letalo je v trupu peljalo tono mamil. Pilota sta za denar tvegala življenje in ga tudi – izgubila.

Mamil se drži kri

Pred mesecem dni je v prvih jutranjih urah staro vojno letalo preletelo manjše mesto Rockwood v ZDA in se poskušalo spustiti na zapuščeno letalsko stezo. Pri ostrem obratu v levo je letalo začelo zanašati in treščilo je v vrhove bližnjih dreves. Ko so reševalci prispeli na mesto nesreče, so med razvalinami našli dve trupli in čredo svinj, ki je rila po tovoru letala: prašiči so z rilci razrivali tono najboljše južnoameriške marihuane.

To je bil že 16. letošnji avion, ki se je zrušil na ozemlju ZDA s tovorom mamil. Ameriško podzemlje se je namreč začelo oskrbovati z mamili iz Srednje in Južne Amerike po zračni poti, ker se je močno poostrila kontrola vodnih in kopnih tihotapskih poti. Mamilom se je cena močno dvignila, tako da je kilogram marihuane, ki so jo na jugu kupili za 16 dolarjev, v ameriških mestih veljal kar 500 dolarjev. Pri tako velikem dobičku pač ni težko dobiti drzne pilote, ki „dragocene" tovore tihotapijo z letali v ZDA.

Piloti, med njimi je največ nekdanjih vojakov iz vietnamske vojne, pri eni sami vožnji zaslužijo od 5 do 10 tisoč dolarjev. Za ta denar so pripravljeni tvegati življenje v starih odsluženih letalih. Leteti morajo zelo nizko nad zemljo, da jih ne morejo zapaziti obmejni radarji; prav to pa je terjalo življenja pilotov.

Strokovnjaki za boj proti narkomaniji pravijo, da tako trg z mamili kot tihotapski kralji ameriškega podzemlja na te izgube hladno računajo . . .

Kdo več dela?

Zdaj se vsi menijo zgolj o tem, koliko si zaslužijo počitka. Eni si.ga želijo zavoljo bolezni, drugi s kmetov pa zato, da bi pospravili pod streho čim več pridelkov. Ako imajo premalo dopusta, si pa bolezen izmislijo in podaljšajo bivanje doma, dokler ne pospravijo vseh pridelkov.

Ob vsem tem, da vsi navdušeno štejejo novce, ki jih v tej ali oni službi zaslužijo, se ne morejo odločiti, kdo več dela. Vseprek kažejo s prsti zdaj tega, zdaj onega, sebe pa ne vidijo.

Zdravniki so dostikrat na jezičnih tapetah: da možje v belem začno delati šele ob devetih zjutraj in končajo že ob dvanajstih. Ali pa učitelji: obsojajo jih, da delajo z otroki le štiri ure na dan ter da si privoščijo še dva meseca počitnic.

Le kaj bi tehtali! Najbolje se je oglasiti na delovnih mestih in z odprtimi očmi pogledati, kaj, koliko in kako kdo dela. Velikokrat sem imel razne opravke v delavnicah in raznih pisarnah. Zjutraj je skoraj obvezna ena ura sprehajanja pa kavica in klepet. Potem dve urici lagodnega dela, ki ga prekinjajo nadvse važni telefonski pogovori o frizerjih, naraščaju, podražitvah, kozmetiki – celo o jurčkih, njih rasti in razširjenosti se radi pomenijo. Vidite, koliko se da pomeniti po tistih žicah!

Od devete do desete je malica. Ampak kakšna! Moški v gostilne na kozarček močnega, ženske pa po nakupih. Ko odbije poldan, so že vsi nestrpni. Ob pol dveh pa je vse pospravljeno in pisarniške moči že pritiskajo na vrata.

Pa vprašajte zdravnika ali učitelja, koliko prostega časa imata! In če lahko med delovnim časom o jurčkih kvasita.

Kaj bi govoril, povprašajte vsak samega sebe in po resnici si odgovorite, kdaj ste se od dela pretegnili. Nihče vas ne bo slišal, a vam bo dobro delo.

MARTIN KRPAN

RAZISKAVE

Življenje na Marsu?

Preverjanje te trditve bo meseca avgusta

Znanstveniki nič več ne dvomijo, da je vesolje v svojem prostranstvu ustvarilo številne oblike žive materije, veliko bolj kot to zanima znanstvenike, ali morda v naši najbližji okolici – če naš sončni sistem lahko tako imenujemo – najti vsaj najpro prostejšo obliko življenja.

Mars je že od nekdaj bu duhove piscev z bogato domi ljijo in na ta način dobil po vsem svetu ugled planeta. nosi življenje na svoji obli. Pre kratkim je skupina ameriških strokovnjakov za vesoljske ra iskave zatrdila, da na Mar resnično lahko pričakujem življenje.

Ponovne raziskave fotografi ki jih je pred štirimi leti posl avtomatska vesoljska post Mariner 9, so pokazale, da Mars v svojih toplih predel bolj gostoljuben, kot so me sprva. Predvsem so ugotovili je na Marsu zaslediti več vod hlapov, kot pa jih je pokaza prva analiza poslanih podatko ter da nihanje temperature tako veliko, da bi ga nekat mikroorganizmi ne mogli p nesti.

Bo Mars izdal svoje skrivno

Da bi te teorije prev bodo meseca avgusta posl proti Marsu vesoljsko post na kateri bodo posebne napr za odkrivanje življenja. Ko postaja mehko pristala Marsovih tleh, bo avto Marsovo prst dal v hran raztopino. Če na Marsu kakšni mikroorganizmi, bo hrano načeli, pri tem pa se sproščal ogljikov dioksid, ki bo naprava zabeležila in po tek o njem poslala znanstve kom na zemljo.

»Dolenjski list«

Riše in piše: Marjan

Klara se je junaško držala lela. Obležala pa je sveta krava po buči tisti nezgrešljivi udare ga tigra!

Brez besed je po tem dejanj rišča. Odkorakala je v svojo sp ce in ne z bagrom in ne z žer odtod. O kakšnem potovanju sledu!

Okrog palače in po palači

nagrmadi bori zgodovinarju dr. mikužu

DANES

TRDINOVI NOTESI

KAJ JE NOVEGA

10. VII. '75
'42 PRILOGA

DANES

GRADOVI IN USODE RADULJE

DANES

Čas se nam izmuzne med prsti, ne da bi to sploh opazili! Kar je minilo, postaja zgodovina. In o tej zgodovini piše tudi dr. Metod Mikuž: sam nekoč borec, obema danes pozabi najsvetlejše poglavje naše zgodovine, narodnoosvobodilno borbo. Ob dnevu borca so naši novinarji Andrej Bartelj, Milan Markelj in Jože Splichal obiskali na Grmadi nad Ortnekom znanega zgodovinopisca dr. Metoda Mikuža. Pogovor so zapisali na sredini današnje Priloge in nosi naslov ZGODOVINE NI LAHKO PISATI.

Mikuževo osnovno načelo v delu je: „Kjer je dim, je tudi ogenj!" Za eno največjih vrednot socializma ima, da je delu postavil tak spomenik. O zgodovini je mogoče pisati toliko bolj objektivno, kolikor bolj je čas odmaknjen. O tem in še o marsičem je govoril naš znani zgodovinar v intervjuju za Prilogo Dolenjskega lista.

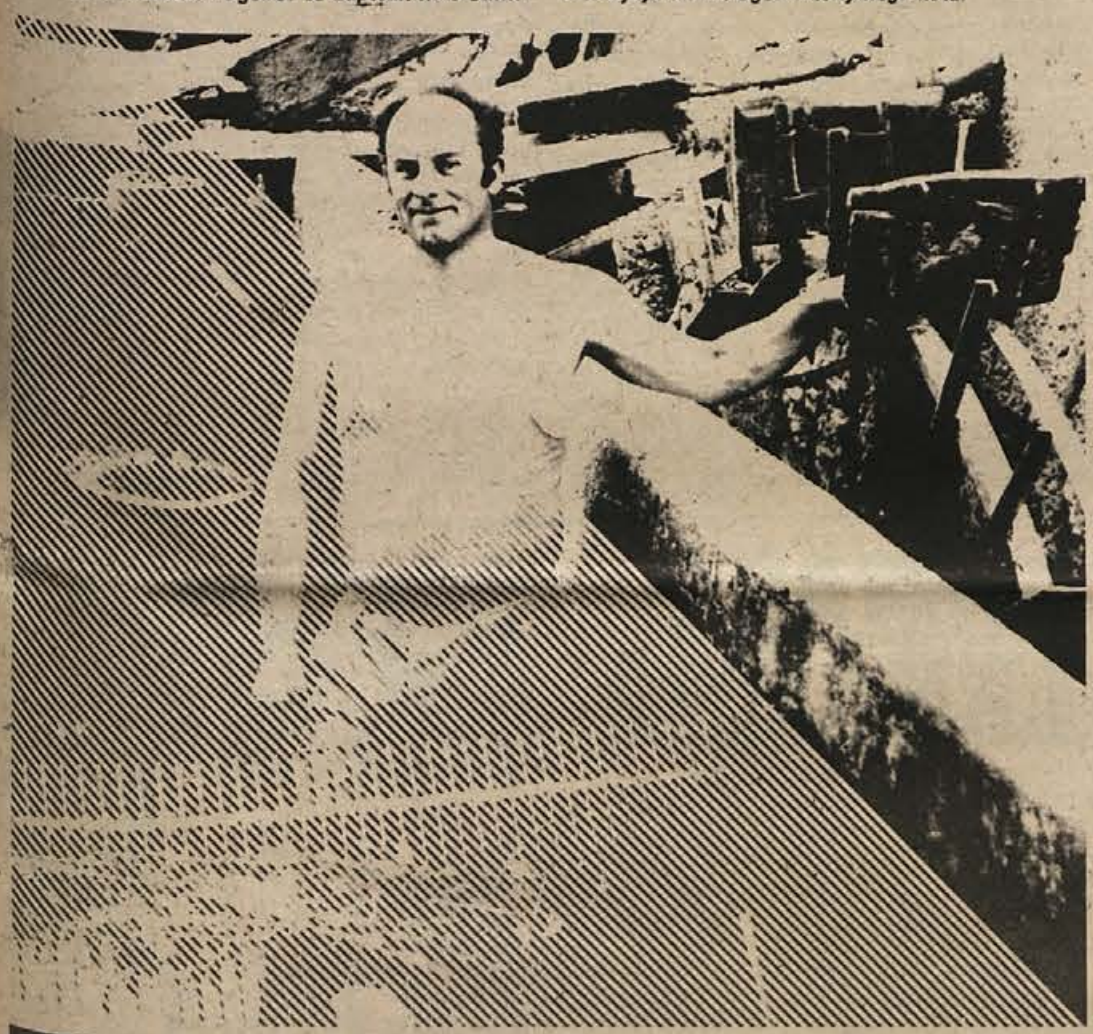

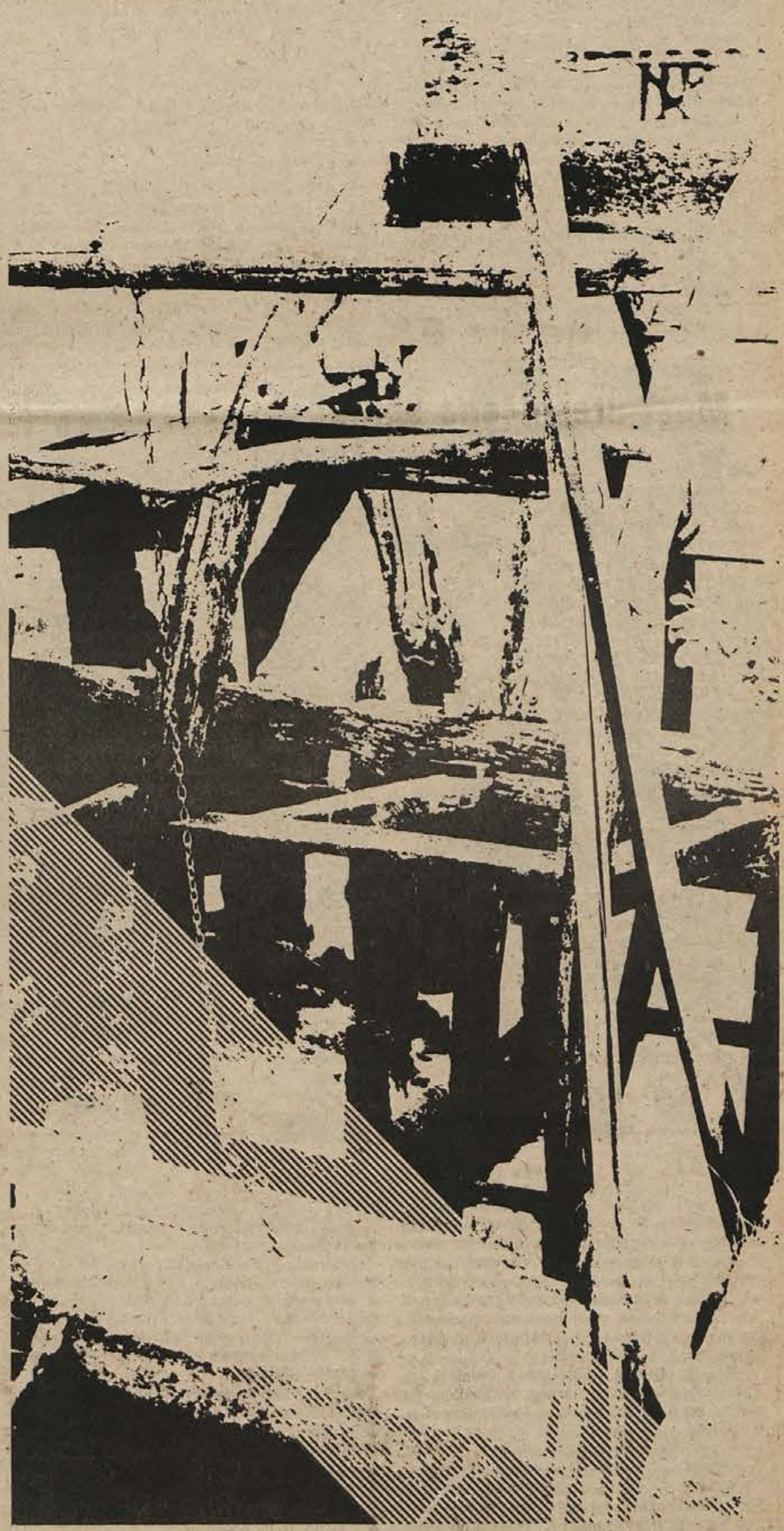

poslednji klip-klap

„V Valvazorju sem zasledil, da so ob Težki vodi že leta 1430 ropotali mlini. Prav veseli me, da se je ta obrt ohranila do današnje atomske dobe," je rekel Anton Štine. Je poslednji mlinar ob potoku, ki se pod mostičkom blizu kandijske bolnišnice izliva v Krko.

Mlini izumirajo vsepovsod, pa tudi izrazito mlinarskemu predelu ob spodnjem toku Težkega potoka čas ni prizanesel. Komaj trideset let je minilo, ko je tod klopotalo sedemnajst mlinov, zdaj se značilni klip-klap sliši samo še iz Štinetove hiše. Vsenaokrog so zrasle nove hiše na travnikih, kjer so še pred osmimi leti kosci imeli dovolj dela. Vrstne hiše, moderni bloki — naselje Nad mlini to je okolje, v katerem se zdi Štinetova domačija z gospodarskim poslopjem kot oaza preteklosti.

Zanimivo je, da mlinarji še dandanes poslujejo brez denarja. Kot so nekdaj, tako tudi še danes kmetje plačujejo v naravi. Mlinar ima pravico do desetih odstotkov prinesenega žita — pobira desetino. Tako dobi moko in otrobe, toda kupce zanje mora najti sam. To ni tako lahko. Otrobe kmetje sproti pokupijo, moka pa gre težko v prodajo, kajti v gospodinjstvih je malo porabijo. Vsak kupuje kruh v trgovini.

Ko sva takole kramljala na brvi in obujala spomine na bližnjo preteklost, ko so meščani z otroki po stezah prihajali na sprehod čez bujne travnike do mlinov, me je Anton Štine še enkrat presenetil. Tokrat z domoljubnostjo.

„Johny," je zavpil nad fantičkom, ki se je motovilil okrog kolesa; „glej, da ne štrbunkneš v vodo!" Besede so veljale nečaku, ki je prišel iz Kanade na obisk. O njem mi je potožil:

„Fant je bil v Kanadi rojen in tam hodi v angleške šole, toda ob sobotah ima vselej pouk v slovenski šoli. Tudi doma govorijo po naše, zato zna dobro slovenski, ampak nerad govori. To me jezi, moje sestre sin je. Slovenec je in to naj ostane!"

RIA BAČER

Na fotografiji, ki je stara približno 92 let, je družina Blaža Kovača iz Sel pri Osilnici in nekaj najožjih njegovih sorodnikov. Skrajno desni je kasnejši osilniški župan Janez Kovač, ki je bil rojen 1879. Pri Kovačevih je služil tudi Ivica Štimec, ki je vedel veliko povedati o izginuli jami. Mimogrede: na sliki so zanimiva in lepa tudi vrata, saj takih danes ni več pri nobeni hiši.

KJE JE POZABLJENI OSILNIŠKI ČAR

Stari ljudje vedo povedati, da je nekje pri Osilnici očarljivo lepa velika podzemna jama in da so njene lepote plod naravne igre, ter dela praljudi. V jami naj bi bilo ognjišče, v kamen vklesan mamut naravne velikosti in mnogo drugih kamenih umetnin.

Leta 1932 sem kot trinajstleten deček odšel na delo v gozd Velika Dišnica pri Kutini na Hrvaškem. Bil sem kolibar-kuhar za gozdne delavce. V skupini dvanajstih delavcev, ki jo je vodil moj oče Ivan Ožbolt—Očka, je bil tudi že prileten delavec Ivica Štimec, ki je delal kot krajčar hrastovih dog.

Delavci so se ob večerih menili o marsičem in tudi o lepotah Čabranske in Kolpske doline. Tako je nekoč Ivica Štimec nekaj več povedal tudi o veliki in lepi podzemni jami pri Osilnici.

Ne spomnim se več, od kod se je vzel Ivica, ko je kot mlad deček prišel za hlapca h gruntarjem Kovačevim na Sela pri Osilnici. Tam se je vedno zbiralo veliko ljudi z obeh bregov Kolpe in Čabranke in Ivica je marsikaj slišal.

No, in ta Ivica nam je pripovedoval, da je lepa jama velikanka pod Osilniško goro in da je vhod vanjo na Kostelcu, nekje med Osilnico in vasjo Podvrh. Morda prav tam, kjer je nekoč stal gradič.

Ker se že nekaj let zanimam za izročilo o tej jami, sem se te dni sestal s Petrom Pojetom iz Ribjeka pri Osilnici, ki je zdaj star 74 let, živi pa v vasi Črni potok pri Kočevju, 1932-1933 pa je tudi delal v naši skupini v Veliki Dišnici pri Kutini. Tudi on se še vedno spominja, da je o tej jami Ivica res tako pripovedoval, kot sem povedal.

Vsega tega prej nisem jemal resno. Šele ko sem pred leti pri kočevskem jamarju Jožetu Ožboltu videl v pismu akademskega kiparja Božidarja Jakca, da je bila ta jama omenjena tudi na nekem simpoziju v Ameriki , sem se začel resneje zanimati zanjo in poizvedovati o njej predvsem med starejšimi ljudmi na slovenski in hrvaški strani Kolpe oziroma Čabranke.

Menda je to jamo raziskal in opisal neki profesor že pred okoli 150 leti, arhiv pa je na Dunaju. Majhen vhod vanjo naj bi dal zazidati, zdaj pa ga je prekril čas. V zapisih in po pripovedovanjih ljudi uvrščajo to jamo med največje in najlepše na svetu.

Ta zapis želim objaviti zato, da bi se oglasili še drugi ljudje, ki o tem kaj vedo. Če arhiv omenjenega profesorja res obstaja na Dunaju ali kje drugje, potem ta potrjuje, da bi utegnila biti izročila starih ljudi resnična. Zato bi se morali strokovnjaki zavzeti, da bi to, zdaj že pozabljeno podzemno bogastvo našli.

TONE OŽBOLT

BESEDA IN PESEM

Velika nasprotja v ameriški družbi so rodila posebno vrsto mladih ustvarjalcev — bitniške pesnike, protestnike, nekakšne pojoče novinarje, ki so v pesem ali petje prinašali temno stran ameriškega življenja, preprostega človeka, popotnike ameriškega prostranstva, mestne potepuhe in druge kreature, ki do tistega časa v na veliko ponujani podobi srečnega ameriškega načina življenja niso imeli prostora. Pa so bili prav tako resnični del ameriškega vsakdanjika.

Gibanje je rodilo zdaj slavne pesnike Jacka Keruaca, Allena Ginsberga, Lawrenca Ferlinghettija. Prav ti so tudi vzorniki nadebudnega in vse bolj uspešnega kantavtorja Toma Waitsa.

Že s 15 leti je moral Tom s trebuhom za kruhom. Bil je kuhar, pomivalec posode, natakar, prodajalec sladoleda, šofer . . . skratka, poklice je menjal kot obleke, vse dokler ni odkril glasbe, ki je strnila ves njegov nemir in energijo. Pričel je prepevati in igrati v malo znanih skupinah po raznih barih in drugih lokalih ter obenem tudi pisati skladbe, pri katerih je dajal prednost predvsem besedilu.

Spremembo in vzpon mu je prinesla noč, ko ga je slišal peti in igrati Frank Zappa. S svojimi zvezami mu je omogočil, da je prodrl v svet biznisa. Dve leti po srečanju je ime Toma Waitsa že veliko pomenilo. Izdal je nekaj albumov, med katerimi sta posebno uspela „Closing Times" in „The Heart of Saturday Night". Njegova značilnost je močno poudarjanje besedila, ki ga spremljata klavir in basovsko usmerjena spremljava.

V teh svojih težnjah stopa korak naprej. V intervjuju za tednik Melody Maker je izjavil, da je včasih že kar sit petja ter da se vse bolj nagiblje k temu, da bi samo pripovedoval, recitiral.

1/4 m VESELJA

Že od nekdaj so se deklice rade igrale gospe in gospodične. Pri tem so oblačile mamina krila in čevlje z visokimi petami ter natikale tetin klobuk. Bila je namreč prijetna sprememba od vsakdanjosti, ko so punčke hodile na cesto v tako kratkih krilcih, da so se hlačke takoj pokazale, ko se je otrok malce bolj veselo prestopil. Priznajmo, da vsaj kar se zdravja tiče, ta moda ni bila dobra.

Zdaj je drugače. Daljša krila, kakršna so nekdaj nosile samo podeželske deklice, ker so njihovi starši modro dejali: naj bo malo večje, da bo vsaj za tri leta — so se preselila na mestne ulice. S kakšnim veseljem so cicibanke in male šolarke sprejele to novost! Z daljšim krilcem vse do pod kolena gre mala „gospodična" lahko v šolo, in ker so noge precej pokrite, ji mama tudi prej dovoli obleči kratke nogavice. Mislim, da je ravno to eno vsakoletnih največjih otroških veselj v zgodnjem poletju.

Letošnja otroška moda je zelo pestra in razmeroma cenena. Moderne so kombinacije, tako da lahko staro, prekratko obleko podaljšate s kosom novega blaga. Še bolj poceni je iz dveh starih oblek sešiti novo. Ker so take kreacije silno zanimive, hkrati pa z njimi ne tvegate dosti, velja poizkusiti.

Še to: bodite prepričani, da bo deklica z daljšim krilcem veliko raje šla v trgovino, če jo boste poslali po kruh. Manj pa bi se veljalo ozirati po modi otroških čevljev. Vidimo namreč debele podplate tudi na nožicah, ki komaj stopicljajo. To zdravniki odsvetujejo.

RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: ARNIKA

Ta rastlina zdravi vse vrste ran, pike, ujede, ugrize. Zdravilo zoper te stvari pripravimo iz cveta arnike, namočenega v žganju. Najboljše pa je uporabiti koren arnike, ker lahko stoji več let. To pomaga tudi, če masiraš otečen trebuh ali želodec.

Arnikova tinktura se dobi tudi v lekarni. Če te boli uho, kani 4 kapljice arnikove tinkture na košček vate in si z njo zamaši bolno uho. Tovrstne bolečine pa lahko odpraviš še na drug način: namoči malo vate v kloroform, ki ga dobiš v apoteki. Vato namoči in jo vstavi za 3 sekunde v bolno uho, potem jo izvleci. Čez četrt ure ponovi in bolečine bodo ponehale.

Arniko uporabljamo prav tako za čaj. Bolečine v križu, ki nastanejo od težkega dviganja bremen, napenjanja, pri bolečinah v želodcu ali omrtvičenju tega in onega dela telesa, pri težavah zaradi odvajanja vode, pomaga tale čaj: vzemi 10 gramov cveta arnike in ga namoči v liter dobro prekuhane vode. Lonec odstavi in pusti stati pokritega 4 ure. Čaj potem odcedi in pij trikrat na dan po en kozarec. Več ne pij, ker bi utegnilo škodovati.

Pri arniki pa je potrebno biti previden. Če jo nabiraš sam, pazi, da iz cveta izločiš žuželke, ker so zelo strupene.

IVAN MASTINŠEK

NADETE GOBE

Vsak dan dež, vmes sopara ter tu in tam sonce — po vseh pravilih bi moralo v kratkem biti gob na pretek. Prav zato smo za dober in malo manj znani gobji recept prosili šefinjo kuhinje hotela „Kandija" v Novem mestu. Marica Palčič je povedala:

„Na osebo potrebujemo 3 do 4 jurčke z večjimi klobuki. Konice gob odrežemo, jih očistimo, na drobno narežemo ter dušimo na maslu s sesekljanim peteršiljem vred. Solimo in dušimo dalje, dokler sok ne izpari. Medtem pripravimo nadev: 10 dkg mlete šunke in 4 debelejše pretlačene krompirje zmešamo, dodamo celo jajce in malo kisle smetane. Med mešanjem polivamo z maslom ali kislo smetano.

Klobuke jurčkov olupimo in naložimo nanje nadev v obliki stožca, potem vse to položimo na kruhove rezine brez skorje ter pečemo dobre pol ure v jenski posodi, ki je dobro namazana z maslom."

Med gobjo sezono dobite tako jed v hotelu „Kandija", lahko pa jo pripravite tudi doma. Bo prijetna sprememba.

R. B.

L. LESAR

LESENE HARFE DOLENJSKE

PODGORSKI LEPOTEC

Na koncu vasi v Podgradu, visoko na skrajnem zahodnem delu Gorjancev pod Raduho, ob stoletnih furmanskih poteh, sredi njiv in njivic, ki jih ogrožajo divji prašiči in pogostna suša, na kamnitem travniku stoji kot silhueta Flisov kozolec, 150-letni očak, pokrit s slamo in narejen s priličnim razkošjem — branastim gankom, kar poudarja imenitnost tega lepotca. Topler na šest štantov, kamor se lahko zdeva voz in pol pšenice, je že pravi silak in vreden vsega spoštovanja.

Vezniki in rigli in križi in stebri in obod in late in odri in brane in slamnata streha, vse je mojstrsko narejeno, z veliko ljubeznijo do cimpermanskega in krovskega poklica, ki je sodobni mojstri ne zmorejo več.

Po zapisu dr. Borisa Kuharja v knjigi „Odmirajoči stari svet vasi" je kozolec narejen takole: „Osnovno ogrodje so štirje nosilni stebri, ki spodaj slonijo na kamnu. Nekoč je bil to kamen, sedaj pa je ta podstavek največkrat betoniran. Širši del stebra se imenuje **glava**. V spodnjem delu povezujejo stebre **late**. Pokončni vmesni steber jih loči v **štante** (iz nem. Stand, po Pleteršniku je to okno kozolca). Gornji počezni tram je **rigl**, vmes so **krvince**. Tesarji jim šaljivo pravijo **plečeta**. Med njimi je počezna brana. **Štumpleh** je tramič navzgor od **preičnika**. Dva **branjeka**, spodnji in gornji, okvirjata prostor **u brani**. Streišca **je deska nad glavami** branjekov. **Nad branami** sta dva obrobna trama **kapnika**, prostor nad **branami je glajt, korenina** se opira ob **štumpleh, glajt** drži**jo glajtne roke.. veliki traklni** drže **podn, mali traklni** pa steber **gruntnco** (iz nem. Grund= temelj). Ta veže naprej spodnji in zgornji **plank**. Na tem se v novejšem času pojavljajo line z najrazličnejšimi okrasnimi oblekami . . .

Notranji prostor je tudi tu razdeljen na tri dele. Spodnji prostor je mesto za vozove, brane, pluge; semkaj zapeljejo tudi voz z žitom. Sprednji prostor v notranjosti **u brani** je obmejen z brano in služi za shranjevanje detelje. Ta del sloni na močnih prečnih tramovih — **rigelnih** (iz nem. Rigelbau=predalčasta zgradba). Osnova mu je oder iz desk. Ta je tudi nad njim in tvori pod tretjemu, širšemu prostoru, ki mu pripada ves prostor do strehe in mu pravijo **cimpri** (ostrešje). Tu pa shranjujejo seno."

Na njivah so njega dni in ponekod še danes, posebno pri večjih kmečkih delih, pomagali dninarji ali bolje rečeno dninarke — tabrharce (gremo u tabrh). To so bile običajno revnejše ženske, nazakonske matere, nezaželene tete in osamljene človeške duše, ki so si na ta način služile kruh — ali pa tudi revne matere z veliko otroki.

Ko je bila žetev, so vstale že ob treh zjutraj in šle kamorkoli; včasih tudi v uro in več oddaljeno vas in so se zapičile v tisto zrelo pšenico in jo vezale v snope. Če je bil dober srp in če ni preveč bolel križ, je še šlo. Ko pa je bilo sonce v zenitu in je bila njiva še zmerom nepožeta, pa je bil vsak gib nepopisana muka. Prsti na rokah in nogah so otekli, usta so bila suha in pred očmi so se delali rdeči kolobarji. Kozolec pa se je polnil z zlatim klasjem in gospodar je prestavljal lesenega hlapca v najvišjo lego, ko je zdeval v late. Obadi pa so sesali kri živini in konjem in uboge živali so crkavale od vročine.

Lepše je bilo pri ajdi. Ko je bila polna luna, so prišle ženske z vseh koncev in srpi so hlastali hrustančasta stebelca, odzadaj pa so ostajale kopice snopov. Proti jutru, ko je rdela zarja, so vse dišeče po ajdi prišle pod bližnji kozolec, kjer ni bilo rose, in gospodinja je prinesla zajeten zajtrk. To so bile: Čeličeva Mica in Čeličeva Rezka, Cimpričkа, Goračkova Francka, Zelengarca, Matičkovka in na desetine drugih v vsaki generaciji.

IVANKA BRUDAR iz Vinje vasi je poročena pri Flisovih v Podgradu že nekaj let. S Stanetom Gosenco, ki je miličnik v Novem mestu in popoldanski kmet, imata tri otroke. Ivanka pa je prava kmetica. Redi dve kravi, dva prašiča, ima traktor, kosilnico, zemlje pa imajo 11 hektarov. Lepo urejeni dom z gospodarskim poslopjem je pravo veselje. In ko je prinesla liter domačega vina iz Kančenga dola, sva se še bolj razgovorila.

„Saj človek bi še delal na kmetih, če bi se splačalo. Tako pa je vse skupaj bolj zanič. Mleko slabo plačajo. Krompir je bil v jeseni po 0,80 par, da o drugih pridelkih ne govorimo."

Stara mama pa se je spomnila na vojno in na padlega sina, ki je bil partizan, in na hude čase, ko so padale bombe vsenaokoli, tudi okoli kozolca. Samo je na srečo ostal nepoškodovan.

LADISLAV LESAR

Z. BARTELJ

DOBER DAN, DOLENJCI

ANTON KUHELJ

Študentje tehniških fakultet na ljubljanski univerzi so zelo dobro poznali „šibko točko" profesorja dr. Antona Kuhlja: če ga ujezijo, vedo, da bo bolj miren in popustljiv kot sicer. „Nočem, da bi moja slaba volja vplivala na oceno, in to so študentje kar dobro izkoriščali. Seveda v določenih mejah, kajti ponavadi sem jim kar povedal: do tukaj bom popustil, naprej pa ne, četudi me še tako jezite," pripoveduje profesor Kuhelj, ki predava mehaniko že od leta 1933, ko je postal docent. Da ga prav gotovo pozna vsak, ki je študiral tehniko, govori tudi podatek, s katerim se lahko pohvali bolj malo njegovih kolegov: od 1946, ko vodi natančno evidenco, je imel več kot 12.000 izpitov, v vsej univerzitetni karieri pa okrog 16.000! Poleg tega pa je pri njem in pod njegovim mentorstvom 14 kandidatov naredilo doktorat. Od 1950 je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, nekaj let nazaj tudi njen podpredsednik za eksaktne znanosti ter dopisni član srbske in bosanske akademije.

Kuhljev rod izvira iz Vrhovega pri Žužemberku. Zanimivo je, da je že od 1798, ko se je rodil Kuhljev prapraded, pa do danes v vsaki generaciji enemu ime Anton, torej skoraj 180 let. Čeprav se profesor Kuhelj ni rodil na Dolenjskem, marveč v Trstu, kamor je njegov oče z Vrhovega odšel iskat delo, pravi, da je Dolenjec, da je na to deželo bolj navezan kot na Trst, kjer je preživel svoje otroštvo. „Večkrat mi razum govori tako, srce drugače in jaz si rečem: ‚Pusti razum, poslušaj srce!' To je pa značilno za Dolenjce," utemeljuje svoje dolenjsko poreklo in pripadnost. Na Dolenjsko ga vežejo tudi najlepši mladostni spomini. Pri sorodnikih je preživljal počitnice. „Med prvo svetovno vojno, ko je bila v Trstu lakota in pomanjkanje, se mi je v Vrhovem zdelo, kot da sem prišel v raj; tudi pozneje, ko sem hodil v Kranju v gimnazijo, je bil zame praznik, kadar sem prišel na Dolenjsko. Kdor se je moral takrat hraniti po dijaških menzah, je res užival na deželi. Pa ljudje: pravi šegavi Dolenjci. Šale so kar stresali iz rokava," se mu obudijo spomini. Tudi danes pogosto prihaja na Dolenjsko, ko obiskuje sestri blizu Straže in brata v Novem mestu.

Največja ljubezen prof. Kuhlja je veljala letalstvu. „Na avione sem bil nor, to je že bolezen, obsedenost," prizna. Vendar je bila ta ljubezen, kot se pogosto zgodi pri velikih ljubeznih, nesrečna. Mladi Kuhelj si je nadvse želel, da bi postal letalec, pa mu je to preprečil slab vid. Iz te nesrečne ljubezni pa je gotovo največjo korist potegnilo naše letalstvo: ker prof. Kuhelj ni mogel postati pilot, je postal letalski konstruktor.

‚Z avioni res nisem imel sreče," se pošali. „Zaradi prvega, ki sem ga videl kot šolarček v Trstu leta 1914, sem bil tepen. To je bil hidroavion, ki je bil zasidran ob pomolu San Carlo; mene je tako prevzel, da sem ga risal z vseh strani in tako prišel iz šole šele zvečer namesto opoldne.

Pred vojno sem naredil štiri enosedežna letala in dvosedežno Alko. Ko je Alka prvič poletela, me je pilot povabil, naj grem z njim. Takoj po vzletu pa je odpovedal motor in le veliki sreči se lahko zahvalim, da nisva padla v Moravo, ampak pristala na koruznem polju . . ."

Po vojni je konstruiral 4-sedežno letalo. Na prvem poletu mu je pilot prepustil krmilno palico: tako sta se zaklepetala, da sta pozabila na vse in bi se kmalu zaletela v letalo, iz katerega so jih fotografirali.

Kot revnega študenta elektrotehnike ga je tako vleklo v aeroklub, da je vedel, da bi to lahko bilo usodno za študij, in si je moral večkrat zabičati: „Tone, najprej končaj študij, potem pa nori s svojim letalstvom!" In tako je tudi naredil. Takoj ko je odslužil vojake, se je v Ljubljani vpisal v aeroklub in začel konstruirati jadralna letala, ki so jih fantje tudi sami izdelovali. „Na črno" se je naučil tudi upravljati motorno letalo in prvi samostojni polet je opravil na dvakrat nesrečni dan: bil je petek pa še 13. dan v mesecu . . .

Po vojni so ga kot priznanega strokovnjaka za letalstvo (doktoriral je 1936, seveda iz letalske teme) poklicali v Beograd na Vazduhoplovni institut za znanstvenega svetovalca. „Takrat sem se spet z dušo in srcem zapisal letalstvu, vendar so bile težave, ki so me odvrnile od tega: vsake 14 dni sem se moral voziti v Ljubljano na predavanja, kar je bilo leta 1948 še posebno naporno, družina je živela v Ljubljani. Po dobrem letu sem zaprosil, naj mi dovolijo oditi nazaj." Pa ni šlo gladko. Sicer pa: kdo pa bi mirne duše pustil takega strokovnjaka? ! Zavrnil je tudi čin generalmajorja letalstva, ki so mu ga ponudili, če bi nadaljeval kariero v armadi. Vendar je morala odločitev, da lahko gre v Ljubljano, priti prav z vrha: sprejel ga je maršal Tito in si za premislek vzel tri dni. Še naprej pa je sodeloval z inštitutom. Zlasti mlajši sodelavci, katerim je bil svetovalec, so mu bili za to hvaležni in vedno veseli njegovega obiska.

Čeprav se že dalj časa ne ukvarja več z letalstvom — zadnjih 23 let je, kot sam pravi „presedlal" na vodne turbine in črpalke in je sedaj znanstveni sodelavec Turboinštituta — se mu ne bo mogel nikoli do konca odreči. Na strojni fakulteti je dolga leta predaval predmet „osnove letalske tehnike"; mladi letalski zanesenjaki se še sedaj obračajo nanj, saj vedo, da ne bodo nikoli odšli brez koristnega nasveta, pametnega in strokovnega predloga. Precej dela bo imel tudi kot predsednik pred kratkim ustanovljenega Društva za letalstvo in astronavtiko.

Le naključje je hotelo, da prof. Kuhelj ni hodil na novomeško gimnazijo. Takole pripoveduje: „Čeprav nisem imel v Novem mestu nobenega sorodnika, sem se po prvem letu, ki sem ga prebil v Kranju, z malo denarja odpravil v dolenjsko metropolo, kjer bi rad nadaljeval šolanje. Na postaji v Bršlinu sem vprašal postreščka, kam naj se obrnem, in napotil me je k neki dijaški gospodinji. Ta pa je imela vse zasedeno, in ker nisem nikogar poznal, sem se moral vrniti v Kranj. Po prvi svetovni vojni je naša družina prišla v Jugoslavijo in meni je neka emigrantska organizacija omogočila, da sem se lahko šolal v Kranju. Kasneje sem v Ljubljani spoznal precej dolenjskih študentov in se z njimi spoprijateljil: Janka Janca, Frana Zwitra, Božidarja Jakca, Marjana Mušiča, Lojzeta Hrovata, ki je bil profesor za ceste in železnice in je projektiral železniško progo Novo mesto — Karlovac, in še precej drugih. Večkrat jim je bilo žal, da se nismo srečali takrat, ko sem v Novem mestu iskal sobo; in meni tudi."

Malokdo ve, da je prof. Kuhelj eden od pobudnikov za ustanovitev aerokluba v Prečni. „Napredek, ki ga je naredilo letalstvo od takrat, ko sem videl prvi avion, pa do danes je ogromen; danes so uresničene stvari, za katere jaz nisem nikdar niti slutil, da so mogoče. Že podatek, da je Lindberg za polet iz Amerike v Evropo potreboval 33 ur, danes pa to pot opravijo v 7 urah, je dovolj," se prof. Kuhelj spet povrne k letalstvu, ki mu je posvetil velik del svojega življenja in znanstvenih moči.

zgodovine ni lahko pisati!

Sedeli smo v prijazni senci bukev na vrhu Grmade in v jasnem sončnem dnevu se je odpiral lep razgled po skoraj vsej Kranjski. V daljavi so se videli hribi Primorske, na drugo stran je bila kot na dlani suhokrajinska pokrajina, za poraščenim vrhom Grmade se je v soncu bleščala ljubljanska ravnina.

In ko smo imeli tako pred sabo dobršen del naše dežele ter poslušali besedovanje dr. Metoda Mikuža, danes nedvomno našega najbolj znanega zgodovinopisca NOB, so nam živo stopili pred oči težki boji, ki so se bili tudi po številnih krajih, kamor se nam je nudil razgled. Spomnili smo se tudi ljudi, ki so na svojih plečih nosili največjo težo naše revolucije – borcev. Med borci je bil tudi naš sogovornik, ki lahko danes toliko laže piše o tistih hudih časih, ki jih imamo že za zgodovino, in obenem v sedanjosti najdeva niti, ki vodijo v vrenje revolucije.

ne pačiti resnice

Naš pogovor je tekel vseskozi daleč stran od običajnih novinarskih vprašanj; stran od običajnega spraševanja intervjuvanca o njegovem delu in njem samem. Že sam začetek našega pogovora je bil silno presenetljiv. Dr. Mikuž je namreč dejal:

„Poglejte! Ves ta svet, vsa ta Suha krajina – Hinje, Žvirče . . . in vsi ti ljudje, ki so v zadnjih letih naše osvobodilne borbe odigrali tako slabo vlogo, so bili še v maju 1942, ko je bilo tod osvobojeno ozemlje, popolnoma naši. Tu so delovali terenski odbori, ki jih jaz štejem za prave zametke naše samouprave. Ampak zaradi različnih naših napak so se ljudje obrnili na napačno stran.

In kaj je stvar zgodovinarja? Dejstva so taka – ampak zgodovinar mora stvari globlje spoznati. Moje staro življenjsko načelo je: kjer je dim, je tudi ogenj. Zato v vsakem dogodku iščem njegove vzroke."

– Torej mislite, da sam dokument še ni objektivna resnica?

„Dokument je objektiven, vendar dostikrat ne moremo reči, da podaja bistvo nekega zgodovinskega dogajanja. So tudi taki dokumenti, zaradi katerih mora zgodovinar poznati tudi moralne meje. Na primer: hrabrega partizana je bilo zaradi hudega prestopka potrebno kaznovati. Vendar ta podatek zgodovinskemu bistvu ne bi ničesar dodal. So pa živi sorodniki, ki živijo v veri, da je padel v boju. In prav je tako.

Prav zato, ker je ta novejša zgodovina še tako živo prisotna in nas čustveno še prizadene, jo je tako težko pisati. Ne samo da samega pisca zanese čustvo, imeti mora obzir tudi do drugih.

Vendar nikoli ne smeta ne čustvo ne obzir pačiti resnice! Za podrobnosti, ki niso važne – ponavljam – se sme zamižati na eno oko. Mi, ki smo živeli v tem času, ki je danes zgodovina, smo čustveno vezani nanj in težko pišemo objektivno. Vendar res objektivnega človeka ni. Kajti celo dokument, ki danes ničesar ne pomeni, bo v drugačnih razmerah, ko se bo razkrila vsa zapletenost takratnega svetovnega dogajanja, precej veljal."

potrebovali bi genija

– Torej menite, da kljub obsežnemu pisanju o zgodovini NOB še ni dokončno obdelana in podana zgodovinska podoba naše borbe?

„Veliko je napisanega, veliko pa še ne. Dvomim celo, da bo mogoče kdaj vse znanstveno popolnoma obdelati. Toda: bolj ko bo ta doba oddaljena, laže jo bo znanstveno obdelovati. Danes naleti zgodovinar na celo vrsto problemov. Zatakne se lahko že pri iskanju arhivskega gradiva. Zase lahko rečem, da so mi bili odprti vsi arhivi. Za resnega znanstvenika so pri nas odprti vsi arhivi. Drugače pa je v tujini. Vemo, da je Avstrija šele pred kratkim dovolila vpogled v arhive izpred 50 let. Vatikanski arhiv je zaklenjen 150 let, pa še ni mogoče do njega brez priporočila enega od kardinalov. In če zdaj pogledamo, da so lahko v teh arhivih dokumenti, ki lahko bistveno osvetlijo dogajanja novejše zgodovine, je jasno, da danes ni mogoče vsega dognati. Za zgodovino NOB v Sloveniji velja, da ni do konca raziskana, saj ima vsak predel naše dežele svoje posebnosti, zapletenosti, razmere.

Dlje ko delam, bolj sem prepričan, da se eksaktno znanstveno to ne bo dalo kaj dosti bolj napraviti, kot smo doslej storili. Naj izrečem misel, ki bo morebiti čudna iz ust zgodovinarja: potrebovali bi res velikega pisatelja, genija, ki bi znal zgodovinsko resnico prežeti s človeškimi razmerami in na ta način povedati nam in svetu v obliki romana najbolj razumljivo in tudi človeško razumljivo podobo velikega dogajanja pred tremi desetletji."

sam talent ni dovolj

– Ali mogoče vidite takega človeka, ki bi to zmogel?

„Žal, ne. Mislim celo, da ga niti imeli nismo. Mnenja sem, da bi tudi pisatelj takega kova, kot je bil Ivan Cankar, ne zmogel tega dela. V svetovni književnosti pa je tak primer. To, kar sem prej rekel, je za neko drugo dobo storil Lev Tolstoj, ko je napisal roman Vojna in mir.

Da se bomo razumeli, kaj mislim: Tolstojevo knjigo bo lahko bral Američan ali črnec v Afriki, pa mu bo čas Napoleonove vojne v Rusiji razumljiv brez grmade podatkov. Razumel ga bo po tej človeški plati."

Dr. Mikuž je potem začel razglabljati o pisanju. Opravičil se je, da sicer ni literarni zgodovinar, da pa te stvari občuti in razmišlja o njih. Dejal je, da bi pisatelj, ki bi hotel napisati našo „Vojno in mir", moral ogromno vedeti, da sam talent ne bi zadostoval.

„Imamo dovolj talentov, manjka nam resnično zagrizenih in delovnih ljudi. Talent, ki trdo ne dela, ne more roditi sadov, kakršne bi lahko. Brez dela ni nič, nobeno delo ni lahko. O tem vedno govorim svojim učencem.

Veliko vrednost socializma vidim v tem, ker je dal delu tak poudarek, ker ga je tako povzdignil. Morda je to ena največjih dragocenosti, ki jih je socializem prinesel človeštvu."

revolucija je kot povodenj

– Ob trideseti obletnici osvoboditve smo opazili, da skušajo nekateri potvarjati resnico. Ti poskusi potvorbe zgodovine našega boja so razumljivi, kadar prihajajo od zunaj (emigracija, naši uredivti ali politiki sovražni elementi ali celo države), teže pa jih je razumeti, kadar prihajajo iz vrst samih nekdanjih borcev. Ali menite, da naše zgodovinopisje ni pisalo dovolj natančno o nekaterih dogodkih?

„Znotraj družbe so vedno bila močna nasprotja. Še posebno je to opaziti med starim in novim. V narodu je enako: tudi Slovenci nismo imuni pred tem. Vsaka napredna ideja naleti na odpor, četudi gre za očitne koristi, ki jih vsem prinaša. Napredne ideje se morajo dostikrat uveljaviti z bojem. V revoluciji je kot v povodnji: voda nese, potem pa začne gladina upadati in nekateri ostajajo na bregu. Razmere v revoluciji vedno rode tudi temne sile, organizacije, ki same ne vedo, kaj hočejo. Pri stvareh, o katerih sprašujete, gre očitno za to, kar sem zdaj povedal, ne pa za napačno delo zgodovinopisja."

– Pravite, da je revolucija kot povodenj v strugi. Ali se vam ne zdi, da je težka odločitev, na katerem bregu struge naj stoji posameznik?

„Je. Vendar odločitev mora pasti. V revoluciji ni mogoče stati ob strani. Zato ni presenetljivo, da se je v naši revoluciji večkrat dogajalo, da je ista družina imela partizane in belogardiste."

– Prej ste rekli, da smatrate terenske narodnoosvobodilne odbore za zametke naše samoupravne poti.

„Tako je: Jaz sem mnenja, da se je tam samo uprava začela in da se moramo vrniti v take majhne oblike. Samoupravo je potrebno pustiti ljudem. Tako je prav! Toda v resnici moramo delavcem prepustiti samoupravljanje, ne pa jim pustiti, da odločajo, potem pa jih prepričevati po sindikalni, partijski in še kakšni liniji – na koncu pa spremeniti njihov sklep. Tak način odvrača delavce od resničnega zanimanja za upravljanje."

Pogovor je preskakoval s teme na temo. Dr. Mikuž, ki smo ga našli med domačini, ko jim je pomagal obračati seno, se živo zanima za kmetijstvo in za kmeta: „Po mojem je zadnji čas, da politično akcijo pospešimo kmetijstvo. Saj bodo kmetje izginili! Vse sili v mesto, na fakulteti pa velikokrat poslušamo, da ni kmečkih otrok v šoli. Vprašam vas: kako naj bodo? Poglejte po teh domačijah: same 80-letne starke, otroci pa v Ljubljani ali Ribnici ali v tujini! Pripeljejo se ob nedeljah in praznikih – po trije, štirje avtomobili stojijo pred vsako hišo – in odidejo nazaj v mesto.

Morebiti razmišljam slabo, ampak v sebi sem zanesljiv: mar bi ne smel biti agronom ali inženir kmet na svojem posestvu? Mar ne sme pametno gospodariti, dobro pretehtati stvari in končno tudi dobro zaslužiti? Mislim, da nam manjka tudi prosvetljevanja na vasi! Kardeljeva zamisel o zadružnih domovih je bila zelo pametna, a je žal nismo izpeljali. Le redkokje so postavili take domove, pa še tam danes ne služijp svojemu pravemu namenu. Zdaj so v njih trgovine, gostilne ali kaj podobnega . . ."

ljubiti domačo zemljo

Dr. Mikuž najraje živi na Grmadi nad Ortnekom, z veseljem se umakne iz Ljubljane na samotne košenice pod Grmado, med stare očance in se pogovarja z njimi v pojoči dolenjščini. Vse njegovo življenje je posvečeno naši zemlji in njeni zgodovini. Čeprav se je specializiral za srednji vek, ves čas razkriva zgodovino NOB. Prepričan je, da bi vsi morali ljubiti domačo zemljo in domačo zgodovino. Za to se zavzema tudi na fakulteti, ko trdi: „Pošteno in podrobno moramo obdelati vse, kar je naše: slovenski jezik, slovstvo, zgodovino . . . vse drugo naj bo pojasnjeno študentom v splošnih obrisih. Kaj ni razumljivo, da se Anglež o Shakespearu ne bo prišel specializirat v Slovenijo, ampak bo to storil doma? Tako naj velja tudi pri nas!"

ANDREJ BARTELJ
MILAN MARKELJ
JOŽE SPLICHAL

LJUDJE HEROJI

DRAGO RUSTJA

JOŽE OŽBOLT

Iz vasi Belica v deželi Petra Klepca, razpeti na obeh bregovih Čabranke in Kolpe, izhaja rod Jožeta Ožbolta; rod klenih ljudi, ki dopolnjuje podobo življa tega kraja domovine, kjer meja ni meja in že od nekdaj pa tudi dandanes ni važno, ali si Hrvat ali Slovenec. Tamkaj, v deželi pravičnega in delovnega ljudskega silaka velja tole: biti značajen, ponosen na preteklost, ko se je v boju zoper krivice kalila zavest ljudi; in biti zavzet za sedanjost, ki je vzklila na zemlji, prepredeni s potoki krvi, prelite za svobodo!

Sedem jih je bilo pri hiši; sedem ust je moralo jesti, kosi domačega kruha pa so bili tanki in suhi, zato so očetove žuljave roke podirale drevje in tesale debla v nekaj evropskih deželah. Udinjale so se — tudi mamine — celo v daljni Ameriki. Komaj dvanajstleten je poprijel za težko sekiro tudi Jože in odšel z očetom v gozdove okoli Bosanskega Novega; od tam še v Bjelovar, Čazmo in Drašice. Na tej poti, polni utrujenih zamahov s sekiro in prenekatere ogorčene besede, izrečene na rovaš brezvestnih gospodarjev, je Jože Ožbolt do obisti spoznal kapitalistično izkoriščanje. Vedel pa je tudi, da so delavci in kmetje v Rusiji že dotolkli nizkotno hlepenje gosposke peščice, da je revolucija že prinesla svetel dan ljudskim množicam. O tem ga je poučil oče, ki je kot avstro-ogrski vojak padel v rusko ujetništvo, tamkaj spoznal moč revolucije in odtistihmal veliko idejo z vzgojo prenašal tudi na otroke. Izučilo in utrdilo pa je Jožeta trpko življenje. S sodelavci je stiskal pesti in čakal dan, da bo udaril. Udaril po krivicah!

Vse do usodnega leta 1941 je Jože Ožbolt delal v gozdovih, nazadnje v okolici Kočevja; in ko je v domovino vkorakal do zob oborožen sovražnik, se je Jože vrnil v rodno vas. Delavski in kmečki živelj se je tamkaj že od nekdaj postavljal po robu izkoriščevalcem in zatiralcem svobodnega duha. Zategadelj so se že v prvih dneh, ko je sovrag poteptal grudo dežele Petra Klepca, začele priprave na vstajo. Zavednim, ponižanja naveličanim ljudem se je pridružil tudi Jože Ožbolt, kot skojevec je deloval v aktivu OF, ki je bil ustanovljen v drugi polovici leta 1941 na območju Osilnice. Z nekaj fanti je zbiral orožje in strelivo, pripravil kakšen napad na Italijane in vplival na ljudi, da so s hrano in različno opremo oskrbovali partizane. Njegova upornost Italijanom ni ostala prikrita, zato se je moral umakniti v ilegalo.

Dan oboroženega odpora v deželi Petra Klepca je napočil marca 1942. Domala vsi ljudje so se odzvali klicu domovine. „Eni so odšli k partizanom, drugi pa so na vse načine vztrajno pomagali slednjim. Ljudem iz teh krajev je bila upornost ‚prirojena'." Tako se dandanes Jože Ožbolt s ponosom spominja rojakov; tesno pa mu postane, ko mora izreči dejstvo, da jih je kar 60 odst. padlo za domovino. Kajti njihova neusahljiva želja po svobodi, njihova trdna volja boriti se do konca, je razbesnela sovraga. Italijanski obračun je bil silno krvav: fašisti so ubijali, požigali vasi in ljudi množično vozili v taborišča. Odpor pa je tekel dalje, in ko so se po razpadu Italije mnogi vrnili na uničene domove, so se odpravili v hoste ali pa kljub hudemu pomanjkanju pomagali partizanom.

Vedeli so, za kaj se borijo, k tej zavednosti pa je veliko prispeval Jože Ožbolt, ki je na začetku pomladi 1942 vstopil v Kočevski bataljon. Tamkaj je bil kurir, mitraljezec in komandir oddelka, hkrati opravljal zaupne obveščevalne in diverzantske akcije ter kajpak še naprej politično osveščal ljudi. „Po roški ofenzivi se nas je zbrala skupina nad trideset fantov in odšli smo na Notranjsko, kjer smo se priključili Šercerjevi brigadi. Tu sem bil komandir oddelka in voda ter leta 1943 do italijanske kapitulacije komandir čete. Maja istega leta sem se vključil v KP." Sicer pa je bil v domala vseh bitkah, ki jih je bila Šercerjeva brigada. Posebej omeni znamenito bitko pri Grčaricah.

Po razpadu Italije je bil imenovan za komandanta bataljona v Ljubljanski brigadi. „Po bojih 18. divizije v Gorskem Kotaru so me poslali v drvarsko oficirsko šolo, toda tja nisem prišel, ker so bile pretrgane vse zveze. Zato sem bil poklican v glavni štab in pri Metliki končal oficirski tečaj." Na začetku leta 1944 je bil postavljen najprej za namestnika in potlej za komandanta Levstikove brigade, katero je vodil skozi znamenite boje, ki so si sledili tako rekoč dan za dnem. „V vojni se doživi vse," s poudarkom reče Jože Ožbolt, „največ pa je porazov in zmag. Eno velikih zmag sem z jurišnim bataljonom 18. divizije in Levstikovo brigado izbojeval na Koprivniku jeseni 1944, ko so Nemci prodirali v Belo krajino. Pri vasi Hrib smo do tal potolkli bataljon, ki ga je vodil Rupnikov sin. Samo on se je izvlekel z nekaj belogardisti. Zajeli smo veliko orožja in vojaške opreme. To je bila res veličastna zmaga."

Med zaključnimi boji partizanske vojske v Suhi krajini je februarja 1945 v Vrhu nad Hinjami Jože Ožbolt omahnil, zadet s petimi ali šestimi sovražnimi kroglami. V neki roški bolnišnici so mu komaj rešili življenje; pa ne povsem, kajti zdraviti se je moral še v angleški bolnišnici v južni Italiji, kjer je celo dan svobode dočakal v narkozi med zadnjo operacijo. Po delnem okrevanju se je junija vrnil v svobodno domovino in precej prevzel poveljstvo nad Levstikovo brigado, le da je tokrat ni več vodil iz bitke v bitko, ampak pripravljal za morebitno obrambo domovine.

Sedem jih je bilo pri hiši in sedem jih je v tistih dneh, ko je tudi deželo Petra Klepca pretresal topot sovražnih nog, s puško v roki stopilo na pravo stran. Jože Ožbolt je prišel iz ognja, v katerem se je kalila ost revolucije, s sedemnajstimi ranami in prepričanjem, da se mora boriti še naprej. Zdaj z znanjem! Prekaljen partizan, ki v bitkah kljub vodstvenim dolžnostim ni nič pomišljal, kadar je bilo treba zgrabiti za puškomitraljez ali bombo in uničiti mitraljesko gnezdo ali razrušiti bunker, je končal gimnazijo, pešadijsko oficirsko šolo in višjo vojaško akademijo ter se tako do potankosti usposobil za najbolj odgovorna mesta v ljudski vojski. Za hrabrost in požrtvovalnost je bil Ožbolt 27. novembra 1953 proglašen za narodnega heroja, neizmerljive izkušnje, ki si jih je pridobil v „šoli revolucije" pa je začel vztrajno prenašati na mlade rodove. „Partizanski boj je dokazal, da v vojni največ velja morala ljudi, ki se borijo za osvoboditev. Ta izkušnja je vodilo dandanašnje vojske, v kateri delam rad, saj brani s krvjo izbojevano svobodo domovine. Toliko vsestranskega dela je v njej; delo pa je ponos, še posebej v naši samoupravni socialistični družbi!" pravi Jože Ožbolt, ki je bil dolga leta komandant polka brigade in divizije, od leta 1971 naprej pa je kot generalpodpolkovnik pomočnik komandanta ljubljanske vojaške oblasti.

gosje pero

NESOJENA LJUBEZEN

„Pridi sem!" mi je velel oče. Predme je vrgel pismo in me vprašal: „Kaj to pomeni? Pismo zate? Zopet od tistega capina? Kolikokrat sem ti že rekel, da ga pusti na miru. Nič nima, nič ne zna! Lahko bi si dobila delavnega fanta s premožnega grunta, če že ne moreš strpeti brez fanta. Ti pa, neumnost babja, tiščiš v revščino!"

Naj se je še toliko jezil dan za dnevom, s fantom sva se imela rada. Zame je bil najlepši fant v vsej okolici. Skupaj sva sanjarila, da si bova kje poiskala službo, se poročila in živela samo drug za drugega, daleč od neprijaznih ljudi. Toda življenje je preokrenilo najine sanje.

V začetku leta 1941 je bil poklican na orožne vaje. Še preden bi se lahko vrnil, je izbruhnila vojna. Tisti dan, ko smo zvedeli za začetek vojne, sem grenko jokala. Čez čas, ko so se drugi fantje vrnili, sem zaman čakala, kdaj bom uzrla svojega Stanka. Vedeli so mi povedati le to, da je bila njegova kasarna zbombardirana do tal.

Minilo je leto dni. Neko noč me je iz spanja prebudilo tiho petje. Mislila sem, da sanjam. Zaslišala sem tako dolgo pogrešani glas svojega fanta. Še vsa omotična sem stopila k oknu. In res je bil on – Stanko. Oblit z mesečino je stal pod mojim oknom in me čakal. Hitro sem se oblekla in mu stekla v objem.

Veliko sva si imela povedati in pogovor ni utihnil vse do prvega svita. Zvedela sem za njegovo ujetništvo, delo v Nemčiji in za težke trenutke, ko je bežal nazaj v domovino.

Doma je ostal nekaj dni. Italijani so naše fante izseljevali in pošiljali v internacijo, zato je Stanko lepega dne sklenil, da se bo pridružil bližnji Tomšičevi brigadi. Ko sva se poslavljala, mi je dejal, da raje na domači zemlji umre v boju, kot da bi gnil v italijanskem taborišču.

In spet sem ga izgubila. Odšel je z mnogimi drugimi slovenskimi fanti v gozdove.

Minevali so težki dnevi pomanjkanja in dela. Vsak dan sem hrepenela, da bi videla ljubljenega, in ponoči sem prisluškovala, ali se morda ne bo zaslišalo njegovo petje na vrtu.

Moje želje so se kmalu uresničile. Po nekem dečku sem prejela sporočilo, da me Stanko čaka v bližnjem gozdičku, kjer so se partizani ustavili. Nabrala sem nekaj hrane in cigarete, ki jih je verjetno že močno pogrešal, in odšla k njemu. Pot me je vodila po ozki dolini ob cesti, ki je tekla poleg potoka. Bila sem že na polovici pota, ko je zažvižgala krogla mimo mojih ušes. Streljanje se je oglasilo z vseh koncev.

„Spopadli so se," mi je šinilo v misli. Hitro sem prekoračila cesto in skočila v potok. Tekla sem po njegovi strugi do zavetja gosto raslih jelš, kjer sem se skrila v izjedo.

Ko je streljanje ponehalo, je bilo že mračno. Skoraj odplazila sem se proti domu. Noge sem imela od stanja v hladni vodi vse premrle. Doma sem padla v posteljo in zbolela.

Bolehala sem več kot dva meseca. Ko sem ozdravela, sem se poslednjič srečala s Stankom. Njegova brigada se je zadrževala v naši bližini. Srečanje je bilo polno radosti in bolečine. Slutnja večnega slovesa je kot temna senca stala med nama.

Če z čas sem izvedela, da je padel, ko je zašel v sovražnikovo zasedo.

Sredi poletja me je obiskal njegov prijatelj Milan. Izročil mi je Stankove poslednje pozdrave in mi povedal, kako je Stanko padel. Fašisti so z njim zelo grdo ravnali. Izrezali so mu petokrako, odrezali nos, jezik, ušesa . . .

Od teh grozot sem omedlela. Dva dni se nisem mogla zavedeti. In še danes se mi v spomin bolečе vtiska njegov izmučeni obraz, ki sem ga tako ljubila.

STANKA

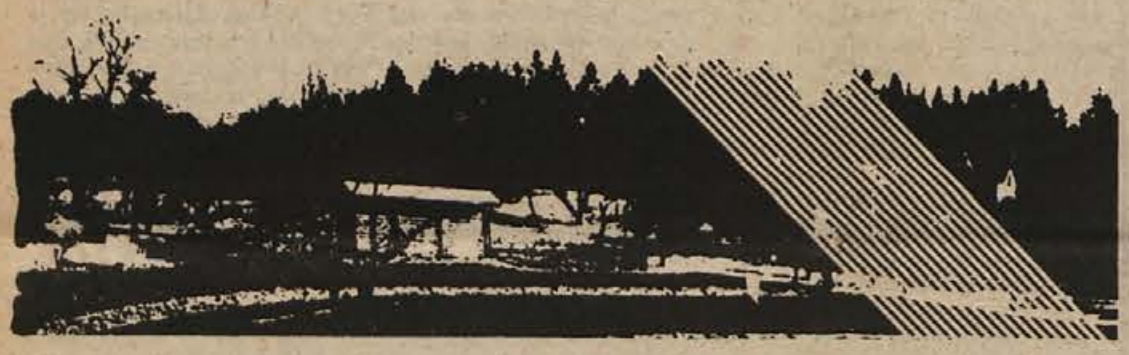

andrej novak: s flomastrom

– Danes se ni pa še nič podražilo . . .
– Počakaj, saj je šele pol devetih!

toni gašperič POGOVORI

– Halo! Bi lahko . . .

– Da, izvolite. S čim vam lahko postrežemo? Na voljo smo vam.

– Zanima me, kako ste končali prvo trimesečje.

– Ugodno, zelo ugodno, lahko rečem. Celo presegli smo plan. Sklade imamo polne. Nobenih problemov. Lahko vam povem, da nismo imeli še nikoli blokiranega žiro računa.

– Glej, glej! Časopisi pa so polni poročil o krizah po vsej Evropi, da, govori se celo o svetovni krizi. Gospodarski krizi.

– Moram vam povedati, da je to za nas neznana stvar.

– Po razvitih zahodnoevropskih državah celo odpuščajo delavce. Na stotine delavcev. Se je pri vas v zadnjem času zgodilo kaj podobnega?

– Ni govora! Prejšnji teden smo morali na novo zaposliti nekaj ljudi. Zatrpani smo z delom. Naročil nam ne manjka.

– Imate težave s plačniki? Veste . . .

– Razumem vas.

– Veste, nekatera podjetja pošiljajo po terenu ljudi, da terjajo dolžnike.

– Vem, toda za nas je to španska vas. Nobenih problemov. Naj vam to ponovim še stokrat?

– Gotovo imate odličen vodilni in vodstveni kader?

– Ni vreden omembe. Naše podjetje sloni na ljudeh. Na delovnih ljudeh. Pri nas ni navade, da bi imel en delavec tri šefe. Ne, tega ni pri nas.

– Vas kdo morda kreditira?

– Kredit smo najeli samo za zidavo stavbe. Že zdavnaj je odplačan.

– Kako je z uvozom? Imate težave?

– Ha, ha, ha! Ste pa dobri! Saj ničesar ne uvažamo. Ta je dobra!

– Pohvalno. Torej ste eni redkih pri nas. Ničesar ne uvažate? Res ne?

– Pa če vam pravim. Vse potrebno pridelamo doma. Škoda denarja.

– Ne zamerite, če nekatere stvari povprašam dvakrat. Skoraj neverjetno se mi zdi, da se resnično ne srečujete z nikakršnimi problemi.

– Naj se vam zlažem?

– Ne, toda imeli boste težave, ko bodo ljudje v časopisu prebrali nekako takole: „Ob splošni gospodarski krizi, brez uvoza, s še nikdar blokiranim žiro računom in s polnimi skladi gradijo delavci tekstilne industrije Hitrotkal svoj jutrišnji dan." Gospodarstveniki bodo drveli k vam po recept.

– Mi, prosim, ponovite zadnji stavek še enkrat?

– Gospodarstveniki bodo drveli . . .

– Ne, ne. Tisto prej. Omenili ste delavce tekstilne industrije Hitrotkal.

– Da. Saj se imenuje vaše podjetje Hitrotkal, kajne?

– Kaj ste ponoreli? Tu pogrebni zavod „Hrastova truga", a ne Hitrotkal. Saj ste znoreli!

lojze sever

NOVI VODOVOD

Pred vojno sta bila gradnja vodovoda in kopalnega bazena dolga leta glavna aduta za predvolilni golaž. Vsak kandidat za župana ali narodnega poslanca je obljubljal vsaj nekaj od tega, če bo izvoljen. Ljudje so volili, gradil pa ni nihče, zato ni bilo čudno, da so na ta račun volilci donedavna zbijali šale, kadar je kdo na sestanku ali zboru občanov le omenil gradnjo vodovoda.

Pravzaprav smo vodovod imeli še od tistih časov, ko smo se pripravljali za ustanovitev mesta, vendar je sčasoma cevi požrla rja, zato tudi stalna popravila in krpanje cevi niso pomagali. V vodovodnih pipah je često gostovala suša.

Dolga desetletja smo čakali, da se bo rodil odrešenik, vendar ga nismo dočakali, kajti meščani ne hodijo na seje in sestanke, zato ni pričakovati, da bi si kdo naložil tako zahtevno nalogo. Prav zato so se zaničevani pritepenci (ti lahko živijo v našem malem mestu 30 ali 50 let, vendar so prav tako malo cenjeni kot pes brez rodovnika), ki so bili izvoljeni v odbor krajevne skupnosti, odločili, da brez volilnega golaža zgradijo vodovod. Kajpak z lastnim delom, s samoprispevkom meščanov in družbeno pomočjo.

Poiskali so strokovnjake, zbirali soglasja in denar. Naredili so veliko potov, obšli celo domovino po dolgem in počez, le na Brezje niso šli, vendar se je zgodil čudež: Kljub posmehu in nagajanju nasprotnikov jim je v nekaj letih uspelo zgraditi nov vodovod.

Lepo so pripravili slovesnost, saj je bila to naša največja delovna in solidarnostna zmaga po vojni. Ljudje so prišli od blizu in daleč, le domačinov je bilo bolj malo.

V kristalno čisto studenčnico so padale prve kaplje pelina. Eni so bili jezni, ker je kljub slabim prerokbam delo uspelo, drugi so bili deležni premajhne časti, nekaterim pa je bil odveč samoprispevek, češ: „Meni ni bilo treba vode, ker sem v dolini, kar oni na hribu naj plačajo, ki so bili brez nje!"

MALO MESTO

DOLENJEC V LJUBLJANI

evgen jurič

VSE JE GOVNO

Slišal sem praviti, da je veliki Mao dejal, da je vse, razen scanja, sranje, in močno se strinjam z njim.

Šel sem zadnjič na Dolenjsko in sem prišel h kmetu, ki v kooperaciji z zadrugo goji piščance.

„Pi-pi-pi," sem dejal, „joj, kako so luštkani . . ."

Kmet me je le mrko gledal in molčal, jaz pa sem potegnil iz žepa znani novinarski notes in vprašal:

„Neposredni kmetijski proizvajalec, povejte mi, kako nezadržno napreduje reja piščancev? "

Kmet je pljunil in rekel:

„Sranje!"

Šel sem naprej in se ustavil pri mesarju.

„Tovarši mesar, član TOZD prodaje, povejte mi, kako nezadržno napreduje prodaja piščancev? "

Mesar je presekal debelo govejo kost z enim zamahom in dejal:

„Sranje!"

Preden sem odšel, je še pojasnil, da jih niti maček več ne mara.

Potem sem odpeketal v gostilno.

„Tovariši gostinsko-turistični delavci, bi mi povedali, prosim, kakšen nezadržen naval je na piščance? "

„Nobenega, s piščanci je sranje. Še trgovski potniki in gospodinjske pomočnice jih ne naročajo več."

Tako sem na kraju samem s pomočjo ljudstva ugotovil, da so piščanci, ki smo jih včasih najraje jedli, zdaj uporabni le še za metaforo, ki pravi, „da ti bodo v usta leteli pečeni piščanci", pa še ta je izgubila tisti pozitivni smisel, saj je današnje dni to, da ti v usta lete pečeni piščanci prej kazen kot nagrada.

Ugotovil pa sem še nekaj: ljudstvo ima prav!

Piščanci so res sranje!

Cviček pa je scanje!

O, kako prav ima veliki Mao. Menim, da bi kazalo spoznati še katero njegovih modrosti.

Posebno kakšno o skromnosti.

(Cenjenim bralcem se opravičujem zaradi sočnih izrazov.)

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

KAJ JE NOVEGA

FILM

STARI DIVJI ZAHOD

S fantastično zamislijo se začne napet in vzburljiv film „Stari Divji zahod" (Westworld), ki je v rednem programu distribucijskega podjetja Vesna film. Režiser Michael Crichton zna pripoved o dveh popotnikih, ki se odpravita na nenavaden izlet v kraje, ki so veren ponaredek preteklosti, začiniti in razgibati z nevarnimi in grozljivimi dogodivščinami. Film bo pritegnil ljubitelje akcijskih pripovedi. V glavnih vlogah nastopajo: Yul Brynner, Richard Benjamin, James Brolin.

PLOŠČE

RTB je po licenci Deutsche Grammophon izdala veliko stereo ploščo, na kateri sta posnetka „Tretje simfonije" in „Variacij na Haydnovo temo". Tretjo simfonijo imajo številni poznavalci Johannesa Brahmsa za najboljšo od vseh štirih, kolikor jih je ta skladatelj napisal, mojstrske pa so tudi Variacije, saj je Brahms iz neke teme Haydnovega „Chorale St. Antoni" naredil zanimivo orkestralno delo. Plošči dviga vrednost tudi orkester: slavne Berlinske filharmonike vodi Herbert von Karajan.

HEJ, TOVARIŠI

Produkcija kaset in plošč RTV Ljubljana je te dni v počastitev tridesetletnice osvoboditve in dneva borcev izdala veliko ploščo z naslovom „Hej, tovariši". Na plošči so posnetki moškega komornega zbora RTV Ljubljana, ki ga vodi Marko Munih. Zbor prepeva najbolj priljubljene partizanske pesmi. Naj jih nekaj navedemo: Hej, tovariši, Na juriš, Kranjski Janez, Na oknu, Naglo puške smo zgrabili. Melodije so dobro znane, saj jih slišimo peti na vsaki proslavi, vendar v odlični izvedbi moškega komornega zbora zazvene bolj prepričljivo in z večjo umetniško močjo.

pet let kaset in plošč

Petletnico svojega delovanja začenja Produkcija kaset in plošč RTV Ljubljana s programi, ki bodo precej popestrili izbiro plošč in kaset na našem tržišču. V začetku leta so podpisali pogodbo z znano firmo United Artists, kar bo omogočilo licenčne izdaje plošč in kaset svetovno znanih glasbenikov zabavne in jazzovske glasbe. Močan poudarek je dobila tudi resna glasba, zborovska in partizanska glasba, kakor tudi izvirna narodna pesem. Delovni načrt predvideva izdajo okoli 66 različnih kaset v skupni nakladi 300 tisoč. S tem se bo Produkcija kaset in plošč RTV Ljubljana uvrstila med najmočnejše tovrstne jugoslovanske proizvajalce.

KNJIGE

125 pesmi

Tribuna in Forum sta izdala „125 pesmi" ali „antologijo Tribuninega pesništva 1965 – 1970". Knjiga prinaša pesmi (izbrala sta jih Miha Avanzo in Franci Zagoričnik) tistih mladih slovenskih literarnih ustvarjalcev, ki so v navedenih letih objavljali na straneh študentskega lista Tribuna ter v slovensko literaturo nasploh uvedli mnogokaj novega, tako v vsebinskem kot tudi oblikovnem pogledu. Precej pesnikov iz pričujoče „antologije" je dandanes že dokaj uveljavljenih (T. Šalamun, V. Taufer, H. Vogel ali T. Kuntner), poudarimo pa naj, da sta v knjigi predstavljena tudi dva dolenjska pesnika, Milan Markelj in Filip Robarf-Dorin.

V zbirki „Kondor" je pri Mladinski knjigi kot 152. zvezek izšel prvi slovenski prevod gruzinske epske pesnitve „Vitez v tigrovi koži" (priredil in poslovenil jo je Tone Pavček) Šota Rustavelija. Pesnitev se naslanja na tradicijo gruzinskega ljudskega in dvornega pesništva ter literarna dela sosednih kultur (arabsko-perzijské) in je nastala okoli 1200 po naročilu gruzinske cesarice Tamare. Gre za epsko pripoved o življenju orientalskih despotov, za opis dvornih spletk, bojev in lova, v prvi vrsti pa za prikaz dobrega, ki vselej zmaga nad zlim.

VČERAJ IN DANES

Akademik prof. Boris Ziherl je gotovo eden najboljših poznavalcev marksizma na Slovenskem. Svoja dognanja, prenesena v jugoslovansko socialistično prakso (s posebnim ozirom na humanizem in sociologijo kulture), je doslej strnil že v več priročnikov in knjig, tokrat pa je pred nami njegovo delo „Včeraj in danes". Gre za zbrane članke in razprave iz let 1934 – 1974, ki so bili objavljeni v revialnem in dnevnem tisku ter kot uvodi ali spremne študije v knjižnih izdajah marksističnih piscev. Še posebno zanimiv je drugi del člankov in razprav, kjer Ziherl postavi v ospredje vprašanje marksizma in marksističnega izobraževanja ter poskuša raziskati določena navzkrižja in nesporazume, ki so se pojavili okoli tega vprašanja. Ziherlova knjiga je velik prispevek v zakladnico slovenske marksistične literature, ki je čedalje bogatejša.

PREDSTAVLJAMO VAM

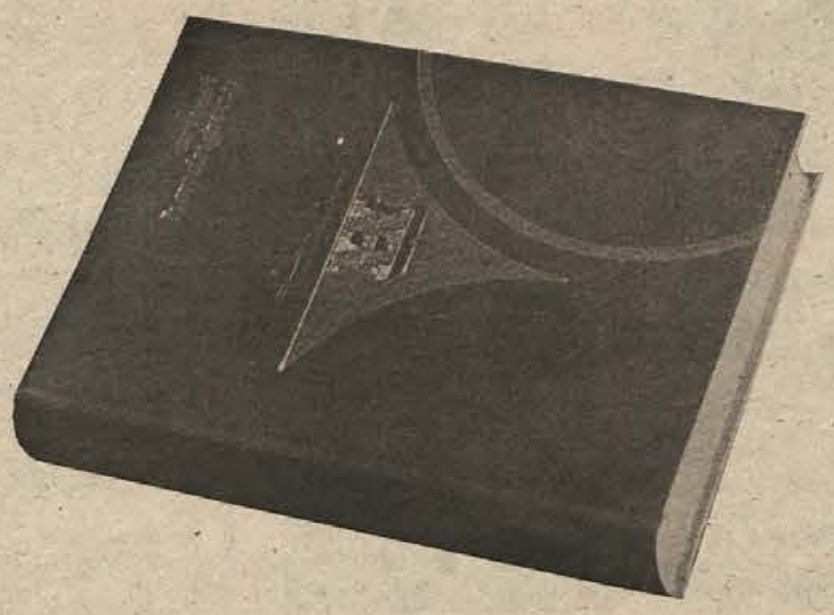

Prva dva letnika zbirke „Nobelovci" (izdaja jo Cankarjeva založba), ki prinaša obsežnejša prozna besedila in pesniške zbirke literatov, ovekovečenih z najuglednejšo književno nagrado, sta pri ljubiteljih lepega slovstva vzbudila precejšnje zanimanje, kar dokazuje tudi izredno velika naklada. Pred kratkim se je na knjižnem trgu pojavilo po dvajset tisoč izvodov prvih treh knjig tretjega letnika zbirke. To so dela „Komu zvoni" in „Starec in morje" ameriškega pisatelja Ernesta Hemingwaya, „Izbrane pesmi" in zbirka pesmi v prozi „Sivček in jaz" španskega pesnika Juana Ramona Jimeneza in roman „V Indijo Koromandijo" lani nagrajenega švedskega pisatelja Harryja Martinsona. Kot prve tudi pričujoče knjige prinašajo izčrpno študijo o pisatelju in bibliografski pregled njegovih del, izdanih na Slovenskem.

Mario Puzo, Američan italijanskega porekla, svobodni pisatelj in novinar, si je pridobil svetovni sloves z dvema romanoma, z „Mamo Lucijo" in „Botrom". Ko je slednji izšel v slovenščini, je bil v hipu razprodan, kajti vsi so segali po njem tudi zaradi z oskarjem nagrajenega filma z istim naslovom. Zato se je koprska založba Lipa odločila za ponatis romana, ki s pronicljivostjo opisuje prijateljstvo in sovraštvo, zvestobo in izdajstvo, dobra in slaba dela, skratka splet medčloveških odnosov, ki jih posplošuje „podzemlje mafije".

DEKLETI Z DEŽELE

Po nekaj prevedenih proznih tekstih smo na Slovenskem spoznali irsko pisateljico Edno O'Brien kot pronicljivo opisovalko sveta žensk, kjer ob ločitvah, hinavščini, obupu, osamljenosti in hrepenenju po razumevanju med spoloma, dostikrat tudi alkohol in lahko življenje krojita usode ljudi. Podobno tematiko s posebnim ozirom na spolnost je pisateljica obdelala tudi v svojem prvem romanu „Dekleti z dežele", ki ga je v prevodu Marta Ogna izdala Prešernova družba v zbirki „Ljudska knjiga". Gre za odličen prikaz sodobne irske stvarnosti.

nova pesmarica

Tržaška založba „Založništvo tržaškega tiska" med svojimi novostmi daje bralcu v roke tudi „Novo pesmarico" slovenskega pesnika Aceta Mermolje. Pesniška zbirka prinaša vrsto pesmi, za katere bi lahko rekli, da skušajo preko navidezne igrivosti, sproščenosti in dovtipnosti prodreti tudi do globljih resnic o življenju in človeku. Koliko je to avtorju uspelo, bo najbolje presodil vsak sam. Še prej pa bo moral odšteti 35 dinarjev za „Novo pesmarico".

Janez Švajncer

MED KOLOVOZI

V „Kmečki knjižni zbirki", ki jo izdaja Kmečki glas, je izšlo že dvajset leposlovnih del, povesti, romanov in izborov črtic, ki govorijo o kmečkem življenju, o dejavnosti kmečkega življa tako v preteklosti (tudi med NOB) kot sedanjosti. Do zdaj so dela prispevali bolj ali manj neznani in še neuveljavljeni pisatelji kmečkega porekla, tokrat pa se je v zbirki pojavilo znano ime: mariborski pisatelj in publicist Janez Švajncer je prispeval krajši roman „Med kolovozi". Gre za dokaj prepričljivo pripoved o domačiji Krajnikovih; domačiji, kjer prihaja do nasprotij med starimi in mladimi. Težko kmečko delo, ljubezen, pijančevanje, iskanje poti do resnice in kruha (tudi zdomskega), skratka splet odnosov med ljudmi – to je bistvo Švajncerjeve pripovedi.

Pesnik, humorist, satirik, pisec dveh dramskih tekstov (tretji mu pravkar sili na papir), režiser, predsednik društva „Dušan Jereb", pravnik s pravosodnim izpitom, predsednik sodišča združenega dela – vse to je Vladimir Bajc v eni osebi in bo še, dokler mu bodo služile umske in telesne moči, vsaj humoristično-satirični osti svojega pisanja se ne bo zlepa odrekel, sicer pa – zakaj bi se.

Dolgo je v njem tlela želja, da bi dal nekaj človeku, temu našemu človeku, ki v potu svojega obraza in v pehanju za gmotnimi dobrinami zanemarja svoj duhovni jaz, skratka, nekaj za vsakdanjo rabo, za zabavo in razvedrilo – humor, pa četudi ta humor, ta satira leti na istega človeka. Človeku napraviti nasmejan, veder obraz, čeprav na njegov račun, je bilo vse do zdaj in je še – to je dokazal tudi z nedavno uprizorjeno satirično grozljivko „Oglasi se, Ferdinand" – njegovo geslo.

Da se je Bajc lotil „Ferdinanda" je hotelo naključje. Po naključju ga je tudi sam režiral in bil tako krščen tudi za režiserja. „Takole je bilo," pove v pojasnilo: „Igralska skupina je pripravljala 'Strahove', s katerimi naj bi začeli proslavljati jubilej društva – 30-letnico, ko je bilo do uprizoritve morda še kakih pet vaj, pa je vse padlo v vodo. Ker mi kot predsedniku društva ni bilo vseeno, sem želel stvar rešiti tako, da sem ponudil v študij svoje delo in se hkrati prijavil kot režiser. Začeli smo, to zdaj že lahko rečem, z ansamblom, v katerem so prevladovali novinci. Pri režiji smo eden drugega brusili – izkušeni igralci mene, jaz njih, pri režiji pa mi je blagohotno pomagal Franci Končan iz Ljubljane – in tako je uprizoritev „Ferdinanda" malone od a do ž kolektivno delo. Zame je bila to velika šola in zanesljivo vem, da svojega dela ne bom nikoli več režiral. Spoznal sem, da kot avtor preveč oklevaš, kje bi napravil črto za tekst, kje besedilo sploh občutno porezal . . ."

Obe na novomeškem odru uprizorjeni Bajčevi deli – satirična lepljenka „Klopotci" in satirična grozljivka „Oglasi se, Ferdinand" – sta imeli občinstvo, se pravi ljudi, ki se radi smejejo na svoj in še bolj na tuj račun, celo več – doživeli sta uspeh, kakršnega bi bil vesel tudi bolj znan in preizkušen pisec. Tudi zato Bajc ne bo odnehal, na misel pa mu je prišlo, da bi bilo dobro ljudem ponuditi na leto vsaj eno tako delo oziroma: „V zamisli imam satirični oder, kabaret s stalno igralsko skupino, ki bi servirala aktualne tekste."

Takoj po dopustu se bo vpregel v organizacijo osrednje proslave ob 30-letnici društva „Dušan Jereb". Ta bo jeseni, pripravili pa bodo skupen nastop vseh društvenih sekcij: dramske, moškega pevskega zbora „Dušan Jereb", moškega zbora „Ruperčvrh", salonskega orkestra. Jubilej naj bi bil prelomnica v društvenem delu, kar pomeni, naj bi zlasti dramska sekcija in salonski orkester načrtneje zastavila delo. Vsem sekcijam je skupen problem pomanjkanje prostorov. „Žalostno, toda resnično je, da prvi in drugi vadijo v gosteh: dramska sekcija gre lahko na oder šele v poznih večernih urah – po kinu, pevci se sestajajo v vajenski šoli, salonski orkester zdaj tu, zdaj tam," pravi Bajc. S prostori, kot kaže, še lep čas ne bodo prišli na zeleno vejo, čeprav se že dolgo, posebno pa zadnje leto ali dve, hrepeneče ozirajo po domu kulture, kjer naj bi naposled dobili svoj kot. To, kako nujno bi bilo hišo kulture na Prešernovem trgu v celoti nameniti kulturi, je v Novem mestu že stara pesem, prostore v domu kulture pa še vedno zasedajo stanovalci. Bajc se sicer strinja s tem, da prostori kulturi niso vse, pravi pa tudi, da bi bilo v dolenjski metropoli prav gotovo več žive kulture (koncertov, dramskih uprizoritev in drugih nastopov umetnikov), ko bi imeli več prostora tako za vaje kot za nastope.

I. ZORAN

IZ TRDINOVEGA NOTESA

velika maša

„Shod v Straži 15. avgusta 70. o Veliki maši (Vel. Šmarnu): prva maša ob šestih. Vse polno ljudi. Ne mogli vsi v cerkev. Bukev videl sem pri moških malo in še ti niso jih vsi rabili – tod ne zna brati vsa mladina, kot drugej. Jezikov pa mnogi možki po več znajo, hode po svetu, laški naučili so se v opečnicah doma. Pridigal je Celsus, kako je treba ohraniti čistost, zanimala je ljudi jako, še popoldne so se o njej pogovarjali in smejali se posebno priliki o gorečih klinčkih in slami (dekleta fantje). Ljudje zunaj cerkve pazijo malo na pridige, se raje pogovarjajo in smejajo, tudi kleti sliši se dostikrat in tudi ta dan se je med pridigo. Dva Stražka fanta sta pomenkovala se po nemški. Okoli cerkve švigal je mladi mežnar s kadilnico, velikanski pes dajal je leže pod stopnicami sijajen izgled ljudem kako bi imeli biti o božji službi pazljivi in mirni. Iz cerkve slišal se je kakega otroka jok ali krič. Cerkev je okrogla ali ne prav obrnjena, vrata in oltar se ne ujemajo, stara je, kakor pravijo, 180 let. Gornja polovica ima stare slike, v kterih so nektere podobe od starosti pošastno grde. Mater božjo, koketno nališpano, kakor brhko Miciko, obdajajo angeli otročjih in dospelih let. – Po maši vse vrelo k lectarjem, kupovalo se za domače otroke, znance, posebno pa za ljubice. Okoli lectarja so mladi ljudje tudi iskali in nahajali se, posebno po deseti maši in potem hajd skupaj v krčme, kterih bilo je ta dan dovolj (sicer le dve). Mežnar točil je celo pivo. Za jed dobila se govedina, bravina in kuretina, ta bila je grozno slana, češ, da bo več pijače."

Tako je bilo na veliki šmaren leta 1870: časi, ki se ne bodo nikoli več ponovili. Pred očmi zažive podobe izpred sto let, kot v počasnem posnetku se izpod Trdinovega peresa zavrte nekdanje podobe. In danes? Mati božja je ponekod še koketno naslikana, v cerkvah so še ljudje brez bukev, birti še prodajo veliko vina in piva in slane kuretine, da bi stočili več vina. In ob bokalu dobrega cvička uganejo marsikatero pametno ali slano ali šaljivo.

Tako ostane nekaj starega za spomin . . .

10.7.–23.7.

Po starem rimskem koledarju je bil julij peti mesec, ki so ga imenovali Quintilis. Ko pa je Julij Cezar leta 56 pred našim štetjem izvedel koledarsko reformo, s katero je namesto dotedanjih desetih uvedel dvanajst mesecev, so en mesec posvetili njemu in nosi ime julij. Domače ime, mali srpan, je poznal že škofjeloški rokopis in se je ohranilo do današnjih dni. Primož Trubar je zapisal samo srpan, kar so povzeli še mnogi drugi – danes pa uporabljamo za julij mali srpan, ker se avgust tudi imenuje srpan, veliki srpan. Sicer pa smo Slovenci slišali za ta mesec še mnoga druga imena: žetnjak, pšeničnik, senenec, Jakobov mesec in druga. Včasih so mu rekli tudi krstnik, šentjakobnik in še kako.

Okrog 22. julija stopi sonce v znamenje leva, potem se začno pasji dnevi. V tem mesecu se dan od prvega do zadnjega skrči za 50 minut. 10. julija vzhaja sonce ob 4.21 in zaide ob 19.53, deset dni pozneje pa vzide 9 minut kasneje in zaide sedem minut prej.

15. julija ob 20.47 bo prvi krajec, 23. julija ob 6.28 pa ščip. Herschlov ključ nam odpira tele skrivnosti: ob prvem krajcu bo lepo, če bo pihal sever ali zahodnik, in dež, če bo pihal jug ali jugozahodnik. Ob ščipu se lahko nadejamo spremenljivega vremena.

Kakšni svetniki in priporočniki nastopajo v naslednjih dveh tednih?

Sv. Aleš, ki goduje 17. julija, je varuh in zavetnik zoper potres.

Sv. Marjeta goduje 20. julija, vendar pa po legendi za njen god nihče ne ve: lahko je 10. ali 12., morebiti 13. ali 20. julija. Pravijo namreč, da se je vrag zaklel, da bo z repom podrl ves svet, ko bi vedel, kdaj goduje Marjeta, tako da jo sovraži. Iz starih časov se je ohranil tudi spomin, da sv. Marjeta kače pase in se ji priporočajo zoper kačjo zalego. Na ta dan se zato kače ne smejo ubijati, ne sme se voziti ali iz kozolcev zlagati seno, sicer bo treščilo v skedenj. Gorenjci pravijo za Marjeto tudi: „Sveta Marjeta obeta, da bo rž požeta in pšenica zažeta." Velja si zapomniti še to: jagode so po sv. Marjeti strupene, na njen god jih namreč kača oblizne in zastrupi.

20. julija goduje sv. Elija, ki si deli dan z Marjeto. Pravijo, da se ob grmenju sv. Elija vozi po nebu v goreči kočiji. Eliji so ponekod pripisovali gospodarstvo nad dežjem in vetrovi. Brškone je nadomestil Perunov praznik. V Beli krajini včasih niso na ta dan vpregali živine, če ni bilo nujno – da bi ne udarila strela vanjo. 22. julij, ko praznuje Magdalena, je tudi vremenski prerok: „Ako se sveta Magdalena solzi, rado potem še bolj deži." In še: Magdalena rada joče kot otroče.

Oglejmo si nekaj vremenskih pregovorov!

Ako je sv. Marjete dan deževen, lešnik tisto leto bo črviven. Če sv. Marjete deževalo bo, težko boš pod streho spravil seno. Kakor se kaže vreme ta dan (10.), taka bosta mali in veliki srpan. Mrzel in moker mali srpan trtnemu sodu močno je v bran. Pasji dnevi mrzli in deževni vincarju so res zelo težavni.

Sv. Magdalena če deži, dolgo slabo vreme nam preti. Sveta Magdalena drobničarka (o sv. Magdaleni so zrele drobnice – cibore), sv. Ana pogačarka (o sv. Ani je zrela pšenica za pogače). Sv. Marjeta grom in strelo obeta.

Še to: za mesec julij je uporabil Potočnik prav lepo ime srpnik, ki ga je v stoletnih pratikah skušal oživiti dr. Pečjak, vendar mu ni uspelo. To ime je danes šlo popolnoma v pozabo . . .

RADULJE

"Utegnil bi kdo vprašati, kako da so me poslali v ljudsko šolo v Novem mestu. Moj oče, po rodu Gorenjec z Bleda, je bil oskrbnik Barbove graščine v Radeljci pri Bučki na Dolenjskem . . ." piše v svojih Novomeških spominih pokojni gimnazijski ravnatelj Josip Wester, vendar pa žal ne opisuje podrobneje gradu.

Odpeljala sva se v Radulje, kjer na grajskem vhodu piše „Dolenje Radulje 20" in kjer so deloma obnovili v zadnji vojni požgani grad. Danes stanuje v njem žena zadnjega grajskega lastnika, Ivana Pungeršič.

„Prepozno sta prišla, prepozno! Stari so že pomrli, mi mladi pa ne vemo več dosti o zgodovini gradu. Še največ je vedel stoletni Jan, ki pa je pred meseci umrl," je začela pripovedovati „mlada" Pungeršičeva mama, ki pa je že v – 77. letu!

„Spominjam se, kako so grad od prejšnjega lastnika – menda se je pisal Kavšek, morebiti pa je bil samo oskrbnik in je bil lastnik neki dunajski gospod – kupili trije domačini. Eden od njih je bil moj oče, drugi je bil možev oče, tretji pa je bil Vajs. Moj oče – pri nas smo se prej pisali Novak – je hodil naokrog bolj slabo oblečen, in kdor ga ni poznal, bi ga mogel zlahka imeti za berača. Znal pa je odlično nemško, ker je služil vojsko nekje na Avstrijskem.

Lastnik gradu, ki ni živel v Radulji, je imel smolo z oskrbnikom: grad je imel kar naprej same izgube, saj je oskrbnik goljufal in spravljal dobiček v svoj žep. Lastnik se je zato nekega lepega dne 1906. leta odločil, da bo grad prodal. Zgodilo se je čez noč in naprodaj ni bilo samo poslopje, ampak vse, kar je sodilo zraven: zemlja, mlin, hlevi, vsa oprema, še celo vino v sodih in kokoši v kokošnjakih!

Novak, Pungeršič in Vajs so se zmenili, da bodo kupili grad. Odšli so v Celje na pogovor, tam pa so govorili po nemško in jih zaničljivo merili s pogledi. Zlastni Novak, ki je bil slabo oblečen, jim je bil prej podoben desetemu bratu kot pa kupcu graščine. Gosposka je sicer govorila, da ti trije berači gotovo ne bodo dobili gradu – oče pa je vse te besede razumel in hitro je spoznal, da je izklicna cena 45.000 goldinarjev in da je več kot ugodna.

Nerodno je bilo le to, da sta imela Pungeršič in Vajs grunta, moj oče pa dvanajst sto prihranjenih goldinarjev. Kljub temu so hitro stopili do notarja v Krškem, s katerim so bili znani. Ta jim je takoj posodil manjkajoči denar, ker je imel zanj kritje v dveh gruntih. Trojica je šla nazaj v Celje – položila denar na mizo in dobila grad!"

Janez Novak, 73-letni Ivanin brat, ki je med pogovorom prišel v hišo, je kimal, da je bilo res tako. „Dvanajst sto goldinarjev je imel oče, tako je!"

Ivana pa je nadaljevala pripoved: „Ko je bil grad v naši lasti, so si kupci takole razdelili posest: moj oče je obdržal grajske hleve, katerih del so pozneje preuredili tudi za stanovanje in v katerem zdaj stanuje brat Janez; Pungeršič je dobil graščino, ki je prazna samevala do 1922, ko sva se vzela s Pungeršičevim sinom; Vajs pa je dobil mlin in žago. Tudi Vajsi še danes živijo v mlinu. Mlinska kolesa se sicer bolj poredko obrnejo, žaga pa še dela."

In kako je bilo z vračilom denarja, ki ga je bilo potrebno vrniti krškemu notarju?

Ob tem se razgovori Janez: „Trije novi graščaki so najprej naredili licitacijo, na kateri so prodajali zemljo, gozdove, grajsko opremo, vino iz kleti, živino in perutnino. Vsega skupaj so iztržili le nekaj sto goldinarjev! Morebiti najprej ni šlo v denar tudi zato, ker so bili sovaščani zavistni . . .

No, potem se je pa na oglas v časopisu nenadoma pripeljal hrvaški Žid in za 23.000 goldinarjev kupil pravico, da seka v hrastovi hosti. Potem se je odprlo: na naslednji licitaciji, ki so jo ponovno pripravili na gradu, so prodajali parcele – in vsako so prodali vsaj za 200 goldinarjev dražje, kot so jo cenili na prvi licitaciji! Prišel je tudi krški notar in kupil nekaj lepših kosov starega grajskega pohištva. Posojilo je bilo izplačano in trije kupci so naredili velik profit."

Da imajo na gradu Radulje razprodajo, so zvedeli celo v Ljubljani, odkoder so prišli kupci po slike in redko pohištvo. Ko je bila prodaja končana, so grajska poslopja samevala do 1922, ko sta se v gradu naselila Novakova hči in Pungeršičev sin. Oče Pungeršič je sinu odstopil grajsko poslopje. Med prvo svetovno vojno pa so nekaj časa živeli v gradu begunci s Tržaškega. Od vse nekdanje grajske opreme je ostalo le nekaj kosov stare opreme, vse drugo so lastniki prodali na licitacijah in z oglasi. Potem je življenje mirno teklo do druge svetovne vojne, ko so Novake in Pungeršiče izselili v Nemčijo. To so bila huda leta, saj so izselili Ivano z možem in osmimi otroki, Janeza pa z ženo in sedmimi otroki (osmi se je rodil na tujem). Trije Ivanini otroci še danes živijo na tujem – v Belgiji, medtem ko trije Janezovi živijo v Nemčiji.

Pred vojno so Pungeršičevi obdelovali 24 ha zemlje, med vojno vihro pa je 1943 grad pogorel. Nesreča je bila toliko hujša, ker je bilo v njem skladišče bencina, tako da od nekdanjega Radulje pravzaprav ni ostalo ničesar.

Iz nekdanjega dvonadstropnega gradu so zdaj obnovili eno samo nadstropje; od starih časov je ostal le še spomin in nekaj ruševin. S tečajev žalostno visijo stara grajska vrata, obzidje grajskega vrta je še kar dobro ohranjeno . . .

O gradu Radulje, ki so ga v zgodovini imenovali tudi Radelštajn, Radelca in Radovlje, je ohranjeno bolj malo gradiva. To je tudi razumljivo, saj gre za mlajši podeželski grad iz 17. stoletja.

O gradu piše Valvasor v svoji Slavi vojvodine Kranjske:

„Grad Radelstein, v deželnem jeziku Radole, štejemo k Dolenjski, leži pa od glavnega mesta Ljubljane deset, od Novega mesta pa tri milje.

Od kod je grad dobil svoje ime Radelstein, tega natanko ne vemo, a po mojem mnenju si ga je sposodil pri kranjskem imenu Radole, kar pomeni „povsem hribovit", ker se je ta kraj, preden je na njem bil pozidan grad, tako imenoval. Saj je ta grad, čeprav stoji na prijetnem kraju, v resnici krog in krog tako zaprt od nizkih hribov, da je od tam le malo razgleda.

Nad gradom stoji lep in prijeten gozd, pa tudi vinogradi so blizu gradu. Grad je šele v tem stoletju pozidal stari gospod Rab, po čigar smrti je prišel na mladega gospoda Raba, po njegovi smrti pa na njegovo vdovo, rojeno baronico z Brda; po poroki z njo je grad kot dediščino dobil gospod Valerij baron Vernegški, po njeni smrti pa gospod Simon Engelbreht, baron z Brda, sedanji lastnik gradu."

Grad leži nad vasjo Radulje, za katero je mogoče v leksikonih najti podatke, da leži v dolini potoka z enakim imenom in pod vinorodnimi goricami. To je razumljivo, saj je v bližini „dobro vino bučensko", kot ne poje zastonj pesem o Martinu Kebru. Pred vojno so rdeče in belo vino prodajali v Krško, Mokronog in Ljubljano . . .

Žal so kmetje, ki so na hitro postali graščaki, naredili veliko napako, ko so videli vrednost le v gradu, zemlji in gozdu pa hlevih ter mlinu in žagi, medtem ko so nekatere vredne stvari, med katere so nedvomno sodile tudi dragocene slike in staro pohištvo, z lahkim srcem prodali za majhen denar. In kar je še posebej zanimivo: že takrat so bili ljudje, ki so vedeli, kje je mogoče od naivnih ljudi poceni dobiti dragocene starine.

To se je dogajalo še v časih, ko je bilo potrebno z vlakom iz Ljubljane in potem na vozu do gradu. Nič čudnega ni zato, da je danes to še toliko bolj v modi in da vozijo po vaseh kar tovornjaki, ki pobirajo vse – od kolovratov do starega orodja in panjskih končnic . . .

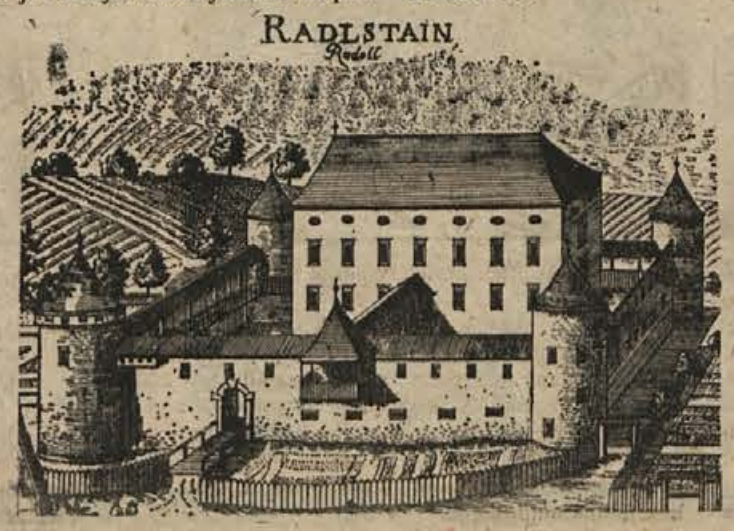

Rešitev prejšnje križanke

(Ne) resnice z napako

Za poletno pranje (branje) so se nekateri časopisi dobro pripravili:

V naši turistični žrtvi (žetvi) bodo severnjaki tudi letos najbolj zastopani.

Odgovorni se bodo morali čimprej spočiti (soočiti) s problematiko otroškega verstva (varstva).

Utelešence (udeležence) zabavne prireditve so posadili na izposojene smole (stole).

NABRAL: J. JUST

DL	MORSKA BOGINJA	PREDPLAČILO	NAGNJENJE	ALFI NIPIČ	DL	SLOVESEN OBHOD	PLUG	NAČIN OTROKOVE PREHRANE	KRADLJIVEC				
ZOLAJEV ROMAN					PRITRGOVANJE PRI HRANI								
IZRAEL. POLITIK (ABA)					POVRŠINA								
TROBILO / VRSTA PLESA				POLETNA SLADICA	VEČANJE								
					KRILO RIM. LEGIJE / NARAMNIK				BERITE DL				
									NAJVIŠJA KARTA				
DL	VRSTA KURE	POZITIVNA ELEKTRODA	Ž. IME / RIBJI LOVEC			AVSTR. AGENCIJA / HUNSKI GLAVAR				PRITRDILNICA / ŽENSKO OBLAČILO			
BURKA					PEVEC DARIAN / SVETOZAREVO				KESANJE / Ž. IME				
SOKRATOV TOŽILEC				IZDELOVALEC STOLOV / PRITOK VISLE							SAMOJED	SRB. M. IME	
DEL UST				SVILENA ROBA / ŽELEZNIK IVAN									
IT. REKA					AVIATIK								
METODA					PISATELJICA NEGRI				ZAIMEK				

Hamletov monolog iz »škatle«

25. junija 1876 si je komisija za podelitev nagrad ogledala še zadnji oddelek na svetovni razstavi v Philadelphiji in naletela na moža s košato brado, ki je razstavljal različne aparature. Med slednjimi je bil tudi neke vrste telegraf, ki je bil sestavljen iz enostavne pločevinaste „škatle" in precej metrov oddaljenega mikrofona. Mož je ocenjevalcem hitro razložil njegovo delovanje, stopil k mikrofonu in že se je iz „škatle" zaslišalo: „Biti ali ne biti . . ." Prisotni niso mogli verjeti, da je to glas bradatega moža; pa je kljub vsemu bil, kajti šlo je za prototip telefona, torej „škatle", brez katere si dandanes ni mogoče misliti vsakdanjika. Bradati mož pa je bil Alexander G. Bell, do tedaj malo znani učitelj gluhonemih, ki je za svojo „govorečo škatlo" dobil kajpak tudi prvo nagrado.

Bell se je za telegrafijo zanimal že od malega, k poglobljenemu raziskovanju pa ga je pritegnil razpis družbe „Western Union Telegraph", ki je razpisala visoko nagrado za tistega, ki bi lahko po eni žici poslal hkrati več sporočil. Bell se je ukvarjal tudi z glasbo, zato je prišel na enostavno idejo: kot lahko strunam klavirja izvabimo različne glasove, tako bi morebiti tudi različne električne ali akustične tresljaje poslali po žici in jih na drugem koncu spet pretvorili v prvotne glasove. Nadalje je opazil vibriranje ušesnega bobniča, tanke kožice, ki se je tresla pod vplivom zvočnih valov, tresljaje pa so živci prenašali v možganske centre, kjer je prišlo do zaznave. Tako je izdelal membrano, teoretično enako ušesnemu bobniču. Membrana je kajpak vibrirala, oddajala glasove – to pa je bil že zametek telefona, ki ga je Bell izpopolnil do take mere, kot smo opisali zgoraj.

Bell je patentiral svojo iznajdbo 7. marca 1876. Sliši se neverjetno, toda to se je zgodilo samo tri (3!) ure pred tem, preden je podoben izum prijavil tudi Elisho Gray. Komu naj bi zdaj svet priznal odkritje ene najpomembnejših „igrač" v zgodovini? Sodišče se je po precej sodnih procesih odločilo za Bella in le-ta dandanes velja za izumitelja prvega uporabnega, t. i. elektromagnetnega telefona.

Alexander G. Bell je po nemškem fiziku J. Ph. Reisu, ki je že leta 1860 teoretično izumil prenos glasu, izdelal prvi uporabni telefon.

Morska voda – da ali ne

Ali lahko brodolomci pijejo morsko vodo?

Poleti 1816 je uporniška posadka francoske fregate Meduza prepustila valovom in varnosti velikega splava 150 ljudi nekje na zahodni obali Afrike. Ker so imeli premalo pitne vode, so na splavu pričeli piti morsko. Posledice so se kmalu pokazale: oči so jim osteklenele, ustnice krvavo pobarvale, dobivali so privide. Po dveh tednih grozljive plovbe je posadka ladje, ki je sprejela na svoj krov preživele s splava, naštela samo 15 mož.

Mariposia – pitje morske vode – je zdesetkala ljudi na splavu, ker pač niso poznali pradavnega pravila, da človek še v taki žeji ne sme poseči po morski vodi. Odkar človek pluje po morju, je to znano dejstvo. Prav toliko časa pa išče vse mogoče načine, kako bi vendarle lahko užival tudi vodo iz morja.

Na kopnem je to še mogoče, saj s posebnimi napravami že znajo vodo razsoliti, vendar ta vednost prav nič ne pomaga brodolomcem. Zato je japonski profesor medicine napravil več poskusov, s katerimi je skušal najti rešitev. Ugotovil je, da se morska voda lahko uživa brez posledic, ako je pomešana v razmerju 1:2 s pitno vodo. Na temeljih svojih ugotovitev torej priporoča, naj brodolomci zaloge pitne vode mešajo z morsko in si jih tako na najbolj prikladen način povečajo.

Kljub tem ugotovitvam pa mornarji po vsem svetu še vedno lahko preberejo v vsakem učbeniku, da je pitje morske vode, čiste ali mešane s sladko, odločno prepovedano. Dovoljeno je le iztisniti vodo iz rib in iz njihovih organov. Morska voda pa je slej ko prej za brodolomce smrtno nevarna.

MED SVETIMI KRAVAMI

...mo za hip je omedlo...bila je s krepelcem ...je bil položil same-

...Klara odšla s prizo...so se zarila v pernic...m bi je ne zvlekli ...kajpada ni bilo več

...je vršalo. Toda ne zaradi plašča, dragi bralci, vršalo je zaradi – svete krave!

Ni ga namreč hujšega zločina v Indiji, kot storiti zlo eni od teh živalic, ki se sprehajajo povsod – tudi tam, kjer jih ni prav nič treba! Kot bi dvignil roko nad samega Krišno, tako težak zločin je spozabiti se nad svetim govedom. In kravica v parku je bila na tem, da spusti svojo sveto dušo . . . Ne le krepki udarec, tudi plašč, posut z naftalinom, ji ni dobro del. Skratka, bati se je bilo najhujšega.

Paradižnik si je ruval lase. Med služinčadjo in stražarji se je dvigal nemir. Samo besedica, dve o zločinu naj preskočita zid palače in po nama je! Ne poslanska in ne kraljevska imuniteta – tako je tuhtal Paradižnik – naju ne reši. Kvečjemu urni kraki . . .

In preskočila je besedica . . . Tak je pač svet! Zavrelo je po mestu in zavrelo po vsej indijski podcelini.

Potegnil je Paradižnik Klaro iz pernic in spustila sta se adnji hip skoz okno, oblečena v borne cape najnižje kaste.

ŠTIPENDIJE!

KMETIJSKA ZADRUGA
„KRKA", NOVO MESTOO,

razpisuje za šolsko leto 1975/76 naslednje štipendije:

4 ŠTIPENDIJE ZA 1. LETNIK SREDNJE EKONOMSKE ŠOLE
2 ŠTIPENDIJI ZA 2. OZ. 3. LETNIK SRED. EKONOM. ŠOLE
1 ŠTIPENDIJO ZA VIŠJO PRAVNO ŠOLO
1 ŠTIPENDIJO ZA SREDNJO VETERINARSKO ŠOLO

Kandidati naj pošljejo prošnje najkasneje do 31. 8. 1975 v upravo zadruge.

PROSTA DELOVNA MESTA!

REGIONALNA ZDRAVSTVENA SKUPNOST
NOVO MESTO
Strokovna služba

OBJAVLJA

POPRAVEK IN DOPOLNILO
k objavi v prejšnji številki

7. 2 REFERENTA ZA OBREMENITVE
8. 2 REFERENTA ZA IZTERJAVO PRISPEVKOV

pod 7: srednja izobrazba ekonomske ali splošne smeri in dve leti delovnih izkušenj
pod 8: osemletka in do 2-letna poklicna šola ter 1 leto delovnih izkušenj

pod 12: osemletka in do 2-letna poklicna šola ter 1 leto delovnih izkušenj
pod 14: osemletka in do 2-letna poklicna šola ter 1 leto delovnih izkušenj

PROSTA DELOVNA MESTA!

OPEKARNA ZALOG
NOVO MESTO p.o.

ponovno objavlja prosto delovno mesto

1. SEKRETARJA PODJETJA
2. POMOČNIKA TEHNIČNEGA VODJE

Pogoji: pod 1: višja šola pravne ali upravne smeri in 2 leti prakse v gospodarstvu ali ustrezna 4-letna srednja šola in 5 let prakse v gospodarstvu;
pod 2: končana srednja šola gradbene smeri brez prakse.

Poskusno delo pod 1. in 2. je 2 meseca,
Rok za prijavo: do zasedbe delovnega mesta.

VELEBLAGOVNICA
nama
KOČEVJE

spet nudi izredno ugoden nakup

8% POPUST

pri nabavi naslednjih proizvodov Gorenje:
– zmrzovalne skrinje in omare
– štedilniki
– hladilniki
– črno-beli in barvni televizorji in

pri nakupu proizvodov LTH, Škofja Loka
– zmrzovalne skrinje

Popust velja tudi pri nakupu na potrošniški kredit in pri nakupu na tujo valuto.

KONFEKCIJA
30-50%
ZNIŽANJE PRODAJNIH CEN!

V oddelku KONFEKCIJA pa nudimo po tovarniško znižanih cenah s popustom od 30 do 50 %

– moške obleke, velikosti od 48 do 54
– moške sakoje, velikosti od 48 do 54
– moške kavbojke, velikosti od 48 do 56
– ženske karo hlače vseh velikosti

s popustom 30 %

– otroške in dekliške obleke z dolgimi rokavi

IZKORISTITE PRILOŽNOSTI!

ŠEST IZMEN V SAVUDRIJO

Občinska Zveza prijateljev mladine je letos prejela izredno veliko prijav za letovanje otrok ob morju. Žal zaradi pomanjkanja prostora ni mogla ustreči vsem, ki bi radi prebili del počitnic v Savudriji. V juliju in avgustu bo letovalo tam šest izmen po 36 otrok. Za socialno ogrožene otroke, ki bodo šli na oddih k morju na zdravnikovo priporočilo, bo poravnal stroške Komunalni zavod za zdravstveno zavarovanje Celje, za ostale otroke iz revnih družin pa samoupravna skupnost za socialno varstvo. Prispevek za letovanje sta dala tudi občinski svet Zveze sindikatov in skupnost za otroško varstvo, nekatere DO pa za otroke svojih delavcev.

Novo v Brežicah

NOVO ZA TURISTE – Občinska turistična zveza je poskrbela za boljšo predstavitev občine in njenih zanimivosti turistom. Naročila je dvajset velikih tabel s shematičnimi zemljevidi in jih postavila na najbolj prometna mesta. V načrtu ima tudi kažipote za izletnike.

PRIPRAVE NA PROSLAVO – V Kapelah bodo ta mesec slavili 125. obletnico tamkajšnje godbe na pihala. Proslavo bodo združili s praznovanjem 30. obletnice osvoboditve. Kraj bo letos dobil tudi vodovod. Potem bodo čakali samo še na asfaltiranje ceste, ki je v petletnem občinskem programu.

VRBINA POD VODO – Za mesec julij je poplavljena Vrbina nekaj nenavadnega. Sava je minuli teden nočno narasla in se ponekod razlila čez bregove. Deževje je prekrižalo načrte mnogih kopalcev, ki so računali na tople in sončne dneve ob Krki. Voda se letos še ni segrela.

KOLIKO JE DELEGATOV? – V novem skupščinskem sistemu soleluje 668 občanov. To so delegati v občinski skupščini svetih, komisijah in upravnih odborih ter zborih republiške skupščine. V delegacijah krajevnih in drugih samoupravnih skupnosti jih je 708. Tako je zdaj 380 občanov, ki jih sproti seznanjajo z gospodarsko in politično problematiko v občini in širši družbeni skupnosti.

BREŽIŠKE VESTI

Kam, če doma ni šole?

Razvoj je kažipot za nove oddelke v regiji

Iz pregleda poklicnih namer učencev osnovnih šol so letos v Posavju zvedeli, da je veliko zanimanja za vpis v gimnazijo, pedagoško gimnazijo, tehniško srednjo šolo, konfekcijsko šolo in šolo za blagovni promet. Vse naštete šole imajo v Posavju, ne morejo pa vplivati na sprejem učencev v šole zunaj regije, za katere je interes prav tako velik. To so predvsem ekonomska srednja šola, medicinska srednja šola in razne poklicne šole.

V posavski regiji že zdaj zelo primanjkuje kadra z ekonomsko srednjo šolo, zato je pričakovati, da bodo občinske skupščine in delovne organizacije ob podpori izobraževalnih skupnosti omogočile ustanovitev takega oddelka. Dogaja se, da niti v Celju niti v Novem mestu ne sprejmejo vseh kandidatk.

Kakšne šole bo treba v Posavju še odpreti, bodo lahko natančneje povedali takrat, ko bo napravljen program socialnega razvoja pokrajine v mejah treh občin. Ta bo nakazal potrebe izobraževanja kadrov za gospodarstvo, družbene službe in upravne organe. Program je naročen, stroške zanj pa si bodo delile sevniška, krška in brežiška občina.

To seveda ne pomeni, da bi zdaj stali in čakali s prekrižanimi rokami. Ob ugotovitvi, da je v omenjenih treh občinah potreben oddelek ekonomske šole, je treba takoj ukrepati, iskati prostor in denar za nakup pisalnih strojev ter druge opreme. Pa tudi s kadrovske strani bi kazalo že zdaj katero reči, saj niti v Celju niti v Novem mestu ne bodo mogli posoditi vseh predavateljev.

J. TEPPEY

VELIKO SO ZBRALI ZA POT V DRAMLJI

Prebivalci Dramlje na Bizeljskem še niso vsi tako srečni, da bi imeli dostop do doma in parcel. Zato so v vasi začeli nabiralno akcijo za razširitev nekaterih poti. Odziv je bil dober in zbrali so 100 tisočakov. Krajevna skupnost jim je dodala 2.800 din. Podjetje Slovin jim je obljubilo buldozer, da bo delo prej končano.

POMANJKLJIVO USMERJANJE

Ko se otroci odločajo za poklic, vedo zelo malo o njem. Psiholog obišče šolo enkrat ali dvakrat na leto, toda to je premalo. Direktor TSŠ Krško je te dni opozoril medobčinski svet SZDL na te pomanjkljivosti, saj se z nevednostjo vsako leto srečuje v praksi. Učenci se vpišejo v šolo, vendar o njej in o svojem bodočem poklicu nič ne vedo. Predlagal, je da bi se morali zavzeti za permanentno seznanjanje učencev s poklici vseh vrst.

DOBOVČANI NAJBOLJŠI

Občinska organizacija ZKPO Brežice je pred dnevi uredila točkovnike in zaključila oceno dejavnosti včlanjenih skupin za leto 1974. Na osnovi posebnega pravilnika so največ točk zbrali pri prosvetnem društvu „Štane Vogrinc" Dobova, kjer je delovalo več sekcij, slede pa godba na pihala Kapele, prosvetno društvo Artiče, Amaterski oder Brežice, DPD Svoboda bratov Milavcev, Likovni klub ter društva iz Cerkelj, Globokega, Krške vasi, Pišec, Velike Doline in Kapel. Za svoje delo bodo prejela denarne nagrade, poleg tega pa so nagradili še 10 posameznikov.

V. P.

ODDALJENIM VEČ

Pri podeljevanju socialnih štipendij so navadno na slabšem otroci iz oddaljenih hribovskih vasi. Ti med šolanjem ne stanujejo doma, stroškov pa imajo več, kot je razlika v štipendijskem znesku. Na to je opozoril člane medobčinskega sveta SZDL Posavje Milan Ravbar iz Krškega. Tudi po mnenju drugih bi občinski skladi morali paziti na to, kdo otroke lahko šola brez družbene pomoči.

Veliko ljubezni je skrito v izdelkih učencev sevniške posebne šole. Ob koncu tega šolskega leta so lahko prvič pokazali kaj zmorejo v lastnih prostorih. Dokazali so, da so enako vešči pri delu z železom kot z nitjo. Na sliki: pogled na del razstavljenih izdelkov. (Foto: Železnik)

Meriti tudi učinek kritike

Že v gradivu članom občinske konference pred sejo 30. junija so bili jasno opredeljeni razni odpori in pomanjkljivosti pri uresničevanju ustave. V uvodnem referatu prejšnjega sekretarja komiteja občinske konference ZK Viktorja Auerja so bile te misli le še bolj dorečene.

Nobeno poročilo ali celo referat seveda ne morejo opredeliti vsega do kraja. Tako so tudi člani konference navajali primere delovnih področij, ki v gradivu niso bila niti omenjena. Po besedah novega sekretarja prof. Jožeta Bogoviča je šlo za takoimenovano področje negospodarstva: šolstva in usmerjenega izobraževanja. Član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Franc Šali je ob pomembnosti medsebojnih odnosov in uresničevanju določil ustave poudaril skrb za delo in ne le delitev. Ob tem je pogrešal tudi oceno razmer v krajevnih in samoupravnih interesnih skupnostih. „V življenju naj bo čim manj pošiljanja sklepov navzdol in kar največ akcije na mestu samem," je podkrepil svojo misel. Po mnenju tovariša Šalija je treba kar najbolj gojiti delovno moralo in vse tisto, kar smo nekoč že cenili pod kultom dela. „Naš samoupravni socialistični sistem bo lahko boljši od drugih sistemov le, če bomo bolje in v tem trenutku – tudi več delali. Produktivnost mora biti nenehna skrb samoupravnih organov, ker so zanjo tudi odgovorni.

Neučinkovitost, premalo enotnosti ali celo mnenja, da se stvari ne premikajo, so bile besede, s katerimi je nekaj članov konference označevalo pretekle razmere. Zadnje mesece so osnovne organizacije v občini pridobile kar tretjino novih članov. Svežina, večinoma gre za mlade člane iz delavskih vrst, se prenaša tudi v družbenopolitično življenje. To bo orožje, s katerim bodo lahko pometli s tradicionalizmom, ki se je vkoreninil v nekatere sredine. Kot je dejal novi sekretar prof. Jože Bogovič je treba za akcijo pridobivati ne le člane ZK, temveč množice. V razpravi ni manjkalo povsem določnih obsodb nedovoljenih ravnanj (ravnanja glavnega direktorja OZD Jutranjke) ipd., kar ni omejeno le na to delovno organizacijo. Ob vsem tem je posebej pohvalna pripravljenost vseh članov, da v primeru odporov odločno ukrepajo, saj kakršnokoli „balinanje", kot je to imenoval eden od razpravljalcev, ... omrtvičuje organizacijo.

ALFRED ŽELEZN...

NOVA TRGOVINA

Pred časom je v Razboru obstajala nevarnost, da kraj ostane brez trgovine, vendar so sedaj prišli celo do boljšega trgovskega lokala. V soboto je namreč pričela delovati nova trgovina v preurejenem Imperlovem gospodarskem poslopju.

Sevniški paberk

TEMEN HODNIK – ...ljalci pohoda v Šmarju pa menda ... vedno čakajo na kakšnega ... kriminalnih filmov, da bo lahko ... snel prizore v temi, zakaj podhod ... premore razsvetljave, čeprav je ... nekoč že!

DELAVSKA SOLIDARNOST ŽIVI – 76-članski kolektiv Železarjev na sevniški postaji je ob ... čilu osebnih dohodkov svojih ... cev nakazal 4.825 dinarjev za ... lavca, ki mu je v delovni ... odrezalo obe nogi. Ravno tako ... njihova osnovna sindikalna ... zacija odpovedala 3.000 din... namenjenim za izlet članov, ... dala članu v stiski. Član občinske ... sindikalnega sveta Pavel Zemljak ... je prošnjo prenesel na zadnji ... tudi na ta organ, je dobil tudi ... poro sveta. Predstavniki sveta ... sindikalne organizacije bodo ... srečenega delavca obiskali.

SEVNIŠKI VESTN...

Za odgovornost brez sebičnosti

V boj s škodljivimi lokalističnimi pojavi in sebičnimi interesi

Oceno idejnopolitičnih, organizacijskih, kadrovskih razmer in akcijske uspešnosti so krški komunisti na seji 1. julija sprejeli kot napotek za spopad z vsemi pojavi, ki ovirajo naš samoupravni razvoj in cilje ZK.

Med pojavi te vrste je sekretar občinskega komiteja ZK Stane Drobnič omenil škodljive lokalistične tendence nekaterih krajevnih skupnosti, sebično delovanje nekaterih skupin, ki se odmika od skupnih ciljev in ki je zdaj nacionalno zdaj spet kako drugače obarvano. „Grupaštvo" je po njegovih besedah preprečilo, oziroma zavleklo integracijo kovinske industrije v Posavju.

Pred komunisti je velika odgovornost za smotrnejše gospodarjenje, uresničevanje kadrovske politike, za samoupravno uveljavljanje krajevnih in interesnih skupnosti itd.

Na seji konference je bilo poudarjeno, da osnovne organizacije premalo preverjajo aktivnost delegatov in da je vsak hip možno zamenjati nedelavne z delavnimi.

Tudi komunisti v krajevnih skupnostih imajo pomembno vlogo, ki se je še premalo zavedajo. Sveti Zveze komunistov so zelo dobro organizirani na Senovem, v Celulozi in Brestanici. Ti sveti lahko oblikujejo delovne skupine in se lotijo poljubnih nalog.

Aktiv ZK so prav tako oblika, ki bi lahko bolj zaživela. Za zgled sta na primer lahko aktiv direktorjev in aktiv prosvetnih delavcev v občini. Prvi se je posvečal uresničevanju smernic za gospodarjenje, drugi celodnevni šoli. V aktivu bi lahko uspešno nastopali mladi, ustanovili pa bi jih lahko še dosti več.

J. TEPPEY

Krške novice

ŠE DVA – Krško društvo upokojencev je tudi to sezono pripravilo svoje člane nekaj priljubljenih izletov. Doslej so se z avtobusi popeljali že do Kumrovca in v Logarsko dolino, še ta mesec bodo obiskali Pohorje, za konec sezone pa pripravljajo septembra „izlet v neznano".

KONEC SEZONE – Z nastopom na šentviškem pevskem taboru so minulo nedeljo zaključili sezono 1974/75 člani mešanega pevskega zbora „Viktor Parma". Pod vodstvom Adolfa Moškona so naštudirali program partizanskih in borbenih pesmi in z njim nastopili kar desetkrat, vedno v polnih dvoranah.

PO NAČRTIH – Gradnja upokojenskega doma v Krškem, ki bo depandansa Doma počitka na Impoljci, poteka po načrtih in bo poslopje kmalu pod streho. Gradbeno podjetje Pionir je obljubilo, da bo dom s 84 posteljami povsem nared v oktobru.

V IMPERIALU NA TEKOČEM

Žito Ljubljana, TOZD Imperial Krško ima vzorno poskrbljeno za obveščanje zaposlenih. Delavci so pravočasno informirani o vseh problemih, ki jih obravnavajo samoupravni organi in tako pri odločanju niso nikoli v zadregi.

KRŠKI TEDNIK

ZALOŽNIŠTVO

Letos je Dolenjski kulturni festival posvetil več pozornosti založniški dejavnosti. Med pomembnejše dosedanje dosežke moramo šteti monografijo Franceta Slane in 12 razglednic z mestnimi motivi ter reprodukcijami del Jakca, Kralja in Gorjupa. Za jesen obetajo še Pesmi **Jožeta Cvelbarja** in Narodopisno podobo Kostanjevice in okolice dr. Makarovičeve.

Nadvoz nad železniško progo v Krškem bo končan do jeseni. (Foto: J. Teppey)

Da se seno suši na grabljah, se zaveda tudi Jože Tomić iz Trebelnega, ki ima travnik v Puščavi pri Mokronogu. Letošnje deževno vreme ni ugodno za sušenje. Ker se Tomićevim med obračanjem mora ni splačalo hoditi domov, so ves dan ostali v Puščavi. Trebeljanski poštar (na sliki z žrebičkom, ki je last Tomićevih) je tega dne vzel dopust. (Foto: Železnik)

Zakaj v Mokronogu ne kreneš?

Prvi julij - praznik mokronoške krajevne skupnosti - Spomeniško varstvo jim dela sive lase - Nočejo biti trg spomenik

Mokronoška krajevna skupnost slavi svoj praznik 1. julija v spomin na akcijo partizanov, ki so tod že leta 1942 uničili fašistično postojanko, izpraznili usnjarno. Ta akcija je dala krajanom pravi polet za množično odhajanje v partizane.

Taka svečana prilika je ponavadi vedno priložnost za pregledovanje uspehov. To so tokrat na slavnostni akademiji v kulturnem domu tudi storili, prav tako na svečani seji sveta KS. Marsikateri pošteni Mokronožan pa je ob tem pomislil tudi na za ta kraj še vedno trpko resničnost. Dostikrat morajo namreč poslušati od ljudi iz drugih krajev, ki zahajajo v Mokronog, ki še danes slavi po dobrih gostilnah: „Ni kaj, prireditve znate odlično pripraviti, le gospodarstva ne znate postaviti na noge!"

Če že nekaj krene, npr. Iskra, TOZD Elektroliti, ki so si jo delegati, člani vodstev krajevnih družbenopolitičnih organizacij in drugi ogledali ob prazniku, se že najde kakšna malenkost, ki vse skupaj postavi pod vprašaj. Tako je ta nekdanji mali, a trdoživi kolektiv preuredil nekdanje hleve v lepe proizvodne prostore. Vanje so postavili sodobne angleške stroje. Ker jim je primanjkovalo prostora, so nameravali streho, ki jo morajo že tako prekriti, dvigniti za malenkost, da bi pridobili prostore za nekaj pisarn. Spomeniško varstvo pa je seveda reklo ne, prav tako tudi za lokacijo predvidene nove proizvodne dvorane čez cesto. Spomeniško varstvo seveda nima nič proti, če bi pozidali nekdanjo usnjarno, to pa je predaleč od sedanjih prostorov. Kot da v kraju ne bi smelo stati nič drugega! Zatikalo se je pri lokaciji za šolo, za stanovanjski blok, ki ga želi graditi samoupravna stanovanjska skupnost, celo pri ploščadi na gradu za kresno noč . . .

Ne da krajani ne bi bili ponosni na preteklost starega trga, toda nihče ne more zahtevati, da bi zaradi tega zmetali s streh vso opeko in jo nadomestili s predvojno slamo! Želijo skupen jezik. Kot pravijo, bi se s skupnimi prizadevanji lahko lotili marsikatere obnove, ki bi bila v prid spomenikom in kraju. Strelovega turna, na primer, ne smejo ne popravljati, niti podreti! Seveda tudi ne zagovarjajo takega vandalizma, ko so ljudje po vojni kamne z gradu vozili na cesto, zavzemajo se le za sožitje starega in novega. To pa bi se z dobro voljo menda dalo doseči. Ali ni že čas?

Iz kraja v kraj

IZBRISANA KAZEN – Na nji seji občinske konference ZK so izbrisali kazen predsedniku krajevne perške KS Petru Zgoncu, ker je kaznovan že s kritiko celotne teritorialne organizacije ZK. S tem je zaključil ob akciji za sedanji samoprispevek končno doživel svoj razplet.

OJ, TE CESTE! – Tudi mokronoška krajevna skupnost toži ... cestami, ki spadajo v njeno pristojnost: jamaste so, posuti bi jih bilo treba, pa še občina jih noče prevzeti! Takšna je nad sedem kilometrov dolga cesta Mokronog–Gline, ... na. Ker je cesta hudo prometna, ... jo krajevna skupnost morala zavarovati z ustreznimi znaki, ki bi avtomobile pretežka vozila. Letos ... uničujejo cesto. O tem je sprejel posebno stališče že občinski svet, ki bo svet pred sejo občinske skupščine.

TREBANJSKE NOVICE

Tudi na proslavi dneva borca in 30-letnice osvoboditve na Mirni so zgodovinsko izročilo kar najbolj življenjsko povezali s sedanjostjo: mladinke in mladinci med slavnostno zaprisego pred komandantom teritorialne enote. V delavnicah KPD Dob so izdelali učinkovito dekoracijo mirenskega Partizana

KOMU OBČINSKA PRIZNANJA – ZNANO

Na seji občinske skupščine 30. junija so delegati potrdili predlog komisije za odlikovanja in priznanja za 10 letošnjih priznanj. Plakete občine Trebnje bodo na proslavi občinskega praznika prejeli: Ciril Bukovec in Stane Hribar iz Trebnjega, Ignac Dežman in Vladimir Silvester z Mirne, Tone Praznik z Velikega Gabra, Jože Zupan iz Šentruperta, trebanjska pihalna godba, občinski odbor Zveze združenj borcev Trebnje, trebanjski Trimo med delovnimi organizacijami ter skupščina občine Obrenovac iz Srbije, s katero je občina pobratena. Ob tej priliki bodo za častnega občana imenovali Bogdana Ljubenika, avtorju knjige Občina Trebnje v NOB Zoranu Hudapu pa bodo podelili listino o posebnem priznanju.

TREBANJCI OSVOJILI POKAL V TRAJNO LAST

Na pohodu ekip krajevnih organizacij ZRVS v počastitev dneva borca in 30-letnice osvoboditve na Mirni je ekipa organizacije ZRVS Trebnje zopet zasedla prvo mesto, tako da si je to zmago priborila prehodni pokal v trajno last. Drugo mesto je zasedla ekipa starešin iz Velikega Gabra, tretji pa so bili mokronožani. Zaskrbljujoče je, da domačinov tudi tokrat ni bilo, ker niso mogli sestaviti ekipe. Mirenčani so tako letos celo brez izostali.

PRVI MOKRONOŠKI STRELCI

Na 5.200 metrov dolgem pohodu, streljanju na balone in streljanju na vprašanja o zgodovini NOB na Mirni je sodelovalo 19 ekip krajevnih družbenopolitičnih organizacij in društev iz vse občine. Zmagovalna ekipa strelske družine Mokronog, druga je bila krajevna organizacija SZDL Dolnja Nemška vas, tretji pa je bil aktiv zveze socialistične mladine z Mirne. Na osrednji slovesnosti v Mirni je najboljšim podelil pokale in darila predsednik občinske konference Slavko Kržan.

Obsojenec- kot drugi

Na Dobu so naredili pohištvo, ki je na 5. ljubljanskem salonu dobilo diplomo

Malokomu je znano, da je Industrijski obrat Pohorje na Dobu pri Mirni najmočnejši kolektiv v trebanjski občini po številu zaposlenih: 520 je obsojencev, le 62 zaposlenih je drugih. Po letošnjem proizvodnem načrtu, ki ga bodo po prepričanju direktorja inž. Milana Turka zlahka dosegli, predvidevajo 58 milijonov dinarjev realizacije.

To je le nekaj številk iz osebne izkaznice tega kolektiva. Sprehod skozi proizvodne prostore daje videz običajne proizvodnje v lesni ali kovinski stroki. Kdo je in kdo ni obsojenec, se vidi le po haljah. Tisto, kar jim lahko zavida kakšno „civilno" podjetje, je morda to, da lesni obrat izvaža v zahodno Evropo, ZDA ali na Bližnji vzhod 95 odst. izdelkov, kar ne uspeva precej podjetjem lesne industrije. Gre kar za 77.000 tudi pri nas priljubljenih zibelk iz bukovine. Inž. Turk tudi tega novega sistema „Mirna" ne smatra za nekaj povsem novega v njihovem proizvodnem programu, saj z njim le nadaljujejo svojo 20-letno tradicijo proizvodnje otroškega pohištva. „Zaradi strojne opreme se ne moremo oddaljevati od proizvodnega programa otroškega pohištva izključno iz struženih elementov," navaja direktor ožjo usmerjenost proizvodnje, „medtem ko marsikaterega drugega lesnega predelovalca tepe ravno prevelika raznolikost proizvodnega programa. Novi program otroškega in šolskega pohištva je plod sodelovanja industrije in pravzaprav znanstvene oblikovalne organizacije," govori Milan Turk o sodelovanju s prof. Nikom Kraljem z Inštituta za oblikovanje iz Ljubljane ter skladom Borisa Kidriča, ki je projekt financiral. Sodelovanju s strokovnimi organizacijami se ne nameravajo odpovedati niti poslej, čeprav so že v prvem zamahu osvojili diplomo na sejmu. Želijo namreč pridobiti vse mogoče ateste: vseh osem izdelkov, od različnih stolčkov do stajic, posteljic in že pravcatih delovnih mizic za šolarje, bodo dali testirat v Center za napredek gospodinjstva v Ljubljani. Stole bodo preizkusili na strojih za preizkus trdnosti materiala, tako da jih še tako nadobuden kratkohlačnik gotovo ne bo mogel razdejati. Ena garnitura celotnega sistema pohištva je že na poskušnji v enem od otroških vrtcev. Proizvodnjo tega pohištva nameravajo namreč pričeti šele prihodnje leto, že sedaj pa imajo izdelane lične barvne prospekte vseh enačic tega pohištva. V tovarni nimajo posebne bojazni, da novo pohištvo ne bi prestalo zahtevnih preizkusov. Poskrbljeno je za popolno varnost malčkov: pri vsem sistemu ne bi našli niti enega nezaobljenega roba ali vogala, kjer bi si otrok npr. lahko iztaknil oko. Inž. Turk omenja tudi sprejemljivo ceno za novi izdelek. S celotnim programom ne bodo začeli šele prihodnje leto, prve kose bodo spustili skozi stroje že pred novim letom.

Inž. Milan Turk, direktor Industrijskega obrata Pohorje ob prototipih nežnih barv in lahkih vzorcih blaga na zibkah. Sistem tega pohištva bodo v državi patentirali, verjetno bodo to, glede na velik izvoz, storili tudi za inozemstvo.

Kdor kljub vsem preizkusom ne bi imel zaupanja v to pohištvo, češ saj ni narejeno iz ljubezni, ker so ga delali obsojenci, se ravno tako moti: v tovarni veljajo norme ne le v proizvodnji, temveč tudi za režijska delovna mesta. Boljše delo, boljša nagrada! Tudi samoupravljanje jim ni tuje. Pravzaprav je vsa razlika le malo boljša ograja, kot je navadno pri drugih tovarnah. Naša družba se namreč zavzema za prave človeške medsebojne odnose tudi pri prestajanju kazni in prevzgoji.

ALFRED ŽELEZNIK

ČETRTKOV INTERVJU

Občina ni večni stric

Nekateri so »pozabili« na podpis sporazuma o sanaciji srednjega šolstva v Novem mestu

„V Novem mestu je bilo ob vpisu na srednje šole letos zavrnjenih 157 kandidatov, med njimi tudi odličnjaki, zato so družbenopolitične organizacije novomeške občine na sestanku z ravnatelji srednjih šol sprejele sklepe, ki naj bi letos umirili razburkane vode, v prihodnje pa skušali razrešiti neljuba razburjanja prav vseh prizadetih strani," je povedal Uroš Dular, predsednik Občinske konference SZDL Novo mesto.

Uroš Dular: „Srednje šolstvo terja dolgoročno rešitev."

Tako bodo letos na gimnaziji odprli dodatni oddelek, sprejeli so sklep, naj se ustanovi še en oddelek šole za zdravstvene delavce, oddelek farmacevtske srednje šole, ostale srednješolske ustanove pa bodo dopolnile razrede. Primer 157 nesprejetih kandidatov bo tako „ad acta".

„Trnova pota srednjega šolstva," je povedal Dular, „niso samo novomeška značilnost. Njihov vzrok je med drugim pomanjkanje prostorov, profesorjev, stanovanj za profesorje in nerazumevanje (če temu lahko tako rečem) javnosti za problem srednjega šolstva. V novomeški občini smo 25. aprila lani sprejeli sporazum o sofinanciranju programa sanacije srednjega šolstva. Sporazum predvideva, naj bi delovne organizacije v ta namen odvajale 0,41 odstotka dohodka. Sporazum je podpisalo 44 organizacij združenega dela, plačuje pa jih samo 21. Zato smo doslej namesto predvidenih 4,5 milijona dinarjev zbrali le 750.000 din. Med tistimi, ki niso podpisali niti plačali, so IMV, Novoles, KZ Žužemberk, ŽTP Novo mesto, Dolenjka, Javno kopališče in Zavarovalnica Sava.

Kar se tiče stanovanj profesorjev in učiteljev, je treba povedati, da občina v današnjih časih ni več tisti stric, ki naj bi s čarovno palico reševal posamezne probleme.

Občinska izobraževalna skupnost se je dobre volje in zavzeto lotila združevanja sredstev za učiteljska stanovanja, kar 10 odstotkov površine solidarnostnega sklada je namenjeno učiteljskim stanovanjem, zaradi posojil dosedanjim najemnikom bodo kmalu na voljo tako imenovana bivša občinska stanovanja, razen tega pa naj bi pri združevanju sredstev za učiteljska stanovanja pomagale tudi delovne organizacije, ki zaposlujejo ženo ali moža svojega delavca, ki dela v prosveti," je rekel Uroš Dular.

Nevzdržno je, če so osnovni problem sanacije profesorska stanovanja, da ravno tiste šole, ki so se letos dokaj upirale sprejemu dodatnega števila dijakov, v začetku niso bile za združevanje stanovanjskih sredstev. Med njimi je tudi novomeška gimnazija.

Vpis na novomeške srednje šole je letos začasno rešen, problem srednjega šolstva pa željno čaka dolgoročno rešitev.

M. Bauer

Novomeška kronika

MLIN ZA „NIČ" – Ob tolikšnem pomanjkanju prostorov za različne družbene dejavnosti, kot se pojavlja v Novem mestu že precej let, je docela nerazumno, da se nihče ne zgane in prouči, kako in s kakšnimi sredstvi bi se dalo prenoviti Seidlov mlin ob Krki. Slednjega, ki bi bil še kako primeren za morebitno galerijo, kulturni klub ali kaj podobnega, vztrajno gloda zob časa, njegova docela razpadajoča podoba pa baje straši – ribe!

TRŽNICA – Ponedeljek, tržni dan, je bil končno le sončen, kar je še najbolj razveselilo kramarje, ki sicer vedrijo pod kostanji. Sploh pa je bilo branjevk nekoliko manj kot sicer; gotovo sta vzrok temu delo na poljih in poletna vročina. Cene nekaterih živil so bile naslednje: kilogram zelja je stal 6 din, krompirja 6 din, fižola 10 din, čebule 10 din, paradižnika 10 din, jajca pa so bila po 1,50 din. Sadje se je nekolikanj pocenilo; za kilogram breskev je bilo treba odšteti 15 do 16 din, za češnje 9 do 10 din, liter borovnic pa je stal 20 din. Liter lisičk je bil po 10 din.

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Prejšnji teden je darovalo kri 47 občanov, med njimi 12 delavcev iz Novoteksa, 7 iz Ele, 5 iz Krke, 5 iz Novolesa, 3 iz Novograda, prišla sta tudi 2 kmeta in 2 gospodinji.

ROJSTVA – Rodile so: Angela Cerovšek iz Ulice Milana Roba 16 – Draga, Marta Andrejčič iz Adamičeve 41 – Brigito in Zorka Skrabl z Mestnih njiv 11 – deklico.

SMRTI – Umrla sta Franc Zoran, upokojenec s Poti na Gorjance 7, v 56. letu starosti in Amalija Medle, dijakinja iz Ragovega 9, v 17. letu starosti.

Ena gospa je rekla, da bi morali letos zaradi mednarodnega leta žensk začasno ukiniti rubriko „Ena gospa je rekla" ali pa jo vsaj spremeniti v „En gospod je rekel".

Zmanjšana stanovanjska graditev

Podražitev kvadratnega metra in manjši prispevek od osebnega dohodka sta kriva, da bodo v Novem mestu do 1977 zgradili manj stanovanj

V novomeški občini so decembra 1972 na temelju petletnega načrta stanovanjske graditve izračunali, da bi potrebovali do leta 1977 5.000 novih stanovanj. Po natančni analizi je bil načrt skrčen na 4.000 stanovanj – dve tretjini družbenih in eno tretjino zasebnih. Zastavljeni, že okrnjeni program pa bo težko uresničiti, saj se je položaj v poltretjem letu od rojstva načrta močno spremenil.

Načrt stanovanjske graditve je namreč temeljil na nekaterih osnovah, ki se žal niso uresničile. Predvideval je, da bodo za stanovanjsko graditev dajali 8 odstotkov od bruto osebnih dohodkov, kar pa je bilo za gospodarstvo prevelika obremenitev, zato so stopnjo znižali na 6 odstotkov, kar je zmanjšalo sredstva za 33 odstotkov.

Dodati je seveda treba tudi znano dejstvo, da se je cena enega stanovanjskega metra dvignila od 4.000 na 6.700 dinarjev.

Če danes pogledamo resnici, ki je pred nami, v oči, bodo v novomeški občini do leta 1977 bojda uresničili polovico zastavljenega načrta: zgradili bodo 2.000 stanovanj.

Novomeška občina se je lani vključila tudi v akcijo „26.000 stanovanj za delavce", ki predvideva, da bi v Sloveniji vsako leto zgradili 9 stanovanj na 1.000 prebivalcev. Lani je Novo mesto ta načrt preseglo s 593 zgrajenimi stanovanji za 32 odstotkov, letos pa kaže precej slabše: zgrajenih bo okoli 100 stanovanj manj, kot so predvidevali.

Vse torej kaže, da je v teh časih kakršnokoli načrtovanje zelo zahtevna naloga. Pripravljajo nov občinski srednjeročni načrt stanovanjske graditve, ki ga bo izdelala občinska samoupravna stanovanjska skupnost. Če hočejo, da bo stal na trdnih temeljih, bo moral vzkliti iz načrtov stanovanjske graditve organizacij združenega dela. Časa za izdelavo je malo, dobrega pol leta, priporočljiv pa je tudi kanček realnosti.

MINI ANKETA

Tak, kot je bil domala cel, to je aprilsko deževen, se je junij prevesil v „cesarski" julij. Kako se bo zaključil ta izrazito poletni mesec, kateremu bo sledil še dopustniški avgust, to skrbi mnoge, še posebno pa vse tiste, ki se že dalj časa pripravljajo, da bodo kar se da temeljito izkoristili počitniške dneve in si nabrali novih moči za utrujajoči delovni vsakdanjik. Tokrat smo povprašali nekaj občanov, kam bo vodila njihova počitniška pot, in odgovorili so:

Po nove moči

Janez BUTALA, ključavničar: „Šele pred kratkim sem se za stalno vrnil z začasnega dela v Zahodni Nemčiji in se zaposlil v domovini. Zato še nisem nič premišljeval, kam bi odšel na dopust. Tudi ne vem, ali ga bom lahko izkoristil prej kot po šestih mesecih. Če to ne bo mogoče, bom vseeno za kakšen dan skočil do morja."

Polde JEVŠEK, gimnazijec: „Na počitnice bom šel s taborniki na Valeto pri Portorožu, kjer bom ostal dva tedna. Tjakaj hodim redno že tri leta, kajti všeč mi je taborniški način življenja, ne glede na grdo ali lepo vreme."

Bojan AVBAR, student: „Če bo šlo vse po sreči, bom šel najprej z mladinsko delovno brigado na Kozjansko ali v Brkine, potem pa si bom privoščil še 14 dni oddiha kje ob morju. Ne bom šel sam, ampak s prijatelji."

Mira PAVEC, trgovska pomočnica: „Ni še čisto gotovo, ampak zdi se mi, da bom šla na počitnice v Piran k sorodnikom. Tja hodim redno že več let, kajpak tudi zato, ker je tako letovanje najbolj poceni."

Bojan ŠENIČAR, elektrikar: Prijavil sem se za sodelovanje v mladinski delovni brigadi, kjer naj bi preživel dva tedna. Sicer pa to še ni gotovo. Drugih načrtov v zvezi s počitnicami nimam."

S. SENIČAR

SREČANJE CANKARJEVCEV

Na predlog krajevne organizacije ZB NOV prirejajo družbenopolitične organizacije in krajevna skupnost Straža v nedeljo, 20. julija, ob 10. uri v Straži v počastitev 30-letnice osvoboditve tovariško srečanje borcev Cankarjeve brigade oziroma borcev I. bataljona, ki se je na tem območju največ zadrževal.

Slavni žužemberški dan

V nedeljo bo na zborovanju v spomin partizanske zmage govoril Lado Ambrožič-Novljan

13. julij je praznik krajevne skupnosti Žužemberk. To je slavni dan med dogodki NOB v Suhi krajini, ki je obeležen s pomembno partizansko zmago nad številčno in tehnično takrat močnejšo italijansko vojsko. Na ta dan leta 1942 so namreč enote zahodnodolenjskega odreda pognale strah v kosti italijanski vojski v Žužemberku, da je v paniki in neredu zapustila Žužemberk in pobegnila v Novo mesto.

Takrat prvič osvobojeni Žužemberk je dobil prvo partizansko komando mesta v Sloveniji, v naslednjih dneh pa so bile prve svobodne volitve v narodnoosvobodilni odbor. Na isti dan leta 1943 pa je bila pri Laščah v bližnji okolici Žužemberka ustanovljena prva motorizirana partizanska enota, zato je 13. julij obenem dan šoferjev in avtomehanikov, ki ga v Žužemberku vsako leto proslavljamo skupaj s praznikom krajevne skupnosti.

Na dan pred praznikom bodo imeli športna tekmovanja, svojemu namenu bodo izročili asfaltirano mostišče v Žužemberku in vaški vodovod na Plešivici nad Žužemberkom ter telefon v Šmihelu, zvečer pa se bodo zbrali ob tabornem ognju na Loki pri mostu.

Na sam praznik 13. julija bodo zjutraj ob 8. uri odprli v domu Ljudske tehnike fotografsko razstavo in filatelistično razstavo, nato bo ob 8. uri 30 minut svečana seja delegatov skupščine krajevne skupnosti v kinodvorani, ob 9. uri 26 minut pa bo skozi trg prispela parada motornih vozil in kmetijske mehanizacije. Ob 10. uri bo slavnostno zborovanje na trgu, na katerem bo govoril tovariš LADO AMBROŽIČ – NOVLJAN, generalmajor JLA v pokoju, nakar bo sledil kulturni spored, v katerem bodo sodelovali godba milice iz Ljubljane, pevski zbor „DUŠAN JEREB" iz Novega mesta, člani KUD Žužemberk in šolska mladina. Na slavnostnem zborovanju bodo jurišniki XVIII. divizije NOV podelili zastavo osnovni organizaciji ZSMS Žužemberk.

M. Senica

Drobne iz Kočevja

SOLIDARNIH 30 PAR – V času "edna solidarnosti", to je od 26. lija do 1. avgusta, bodo v skladu s sebnimi republiškimi zakoni de- me organizacije poštnega prometa računavale za 30 par višje poštni- za vse poštna pošiljke, razen za sopise in pošiljke jugoslovanskega lečega križa. Tako zbrana sredstva do namenjena za odpravo posle- elementarnih nesreč.

SREČNI PADEC – V Ložinah ri Kočevju je enoinpolletno dekletokusilo zvrhano mero sreče v neči: padlo je z balkona na betonpločnik in so jo takoj odpeljali v ubljansko bolnišnico, vendar so dravniki ugotovili samo nekaj isk. Dekletce je bilo po dveh dne že doma. Ta primer je že drugi, o ne bo narobe, če se malo pozanamo, kod lazijo naši otroci.

„PREISKOVALCI" NA DELU – dnji čas so se močno razpasle reiskave" po domovih nepazljivih di. Dovolj je, da stanovalci pozao dobro zakleniti svoje stanonje, dolgoprstneži takoj stopijo na lo. Marljivo prebrskajo, pretakneiq preobrnejo stanovanja, ker želina ta način hitro priti do denarja. aj je veliko, čeprav gre za majhne eske. Malo več pazljivosti bo vsekor potrebno, če želimo pristriči ruti tatinskim „ptičem".

SOVRAŽNIKI ALKOHOLA IN EDA – V restavracijo Gaj je pred evi vlomila mlada skupina pohajav. V lokalu so razmetali ves invên-. Nezlomljiv odpor jim je nudila blagajna. Od žalosti so vlomilci pili veliko sadnih sokov. Zaniivo je, da se alkoholnih pijač niso taknili. Ko bi bili tako zgledni tuv spoštovanju zakona!

NEZAVAROVANI PESKOKOPI

Precej let že delovne organizacije posamezniki v okolici Mozlja pri očevju izkoriščajo peskokope in s m prebivalcem vasi in krajevni upnosti povzročajo vrsto nevšečsti. Peskokopi ostajajo po izkopu zavarovani in okolje neurejeno. to zmeraj zmanjka denarja!? Vsa izadevanja, da bi se to rešilo, so la do zdaj neuspešna. Po mnenju ebivalcev bi morali nekaj ukreniti di organi občinske skupščine.

KOČEVSKE NOVICE

Samouki pozabili na obljubo

Že od leta 1968 niso več razstavljali domači likovni samouki - Jakčeva pohvala

V več krajih Slovenije imajo vsako leto razstave domačih slikarjev in kiparjev samoukov, ki so tudi zanimiv turistični dogodek, posebno še, če so na razstave povabili še nekatere že bolj znane naivce iz drugih krajev

Prvo tako razstavo smo imeli v Kočevju za občinski praznik 1968. Takrat je razstavljalo 25 domačinov 112 slik, lesorezov in kipov. Razstavo si je ogledal tudi akademski slikar Božidar Jakac, ki je napisal v knjigo obiskovalcev:

„Pričujoča razstava ljubiteljev likovnega dela priča o veliki dejavnosti. Prav je, da niste prestrogo zbirali, da pride lahko vsak po svoje do izraza. Med razstavljenimi deli je nekaj takih, ki zaslužijo pozornost in priznanje in skrivajo v sebi talentiranost in možnost nadaljnjega razvoja. Upam in želim, da bi svoj talent tudi razvili.

Je pa ljubiteljstvo samo po sebi nekaj, kar oplemenituje ustvarjalca samega, in to je zelo pomemben motiv. Ono namreč razvija poznavanje in boljše razumevanje kvalitetnih stvaritev umetnosti sploh. Mnogo najboljših želja vsem, ki se vzgajajo v lepoti, ki edina rešuje posameznika in skupnost v lepše življenje. 28. 9. 1968 B. Jakac."

Tudi občani so napisali lepe pohvale in želje, da bi bila taka razstava vsako leto. Žal je bila to prva in zadnja, čeprav je sedaj več slikarjev samoukov, kot jih je bilo takrat. Kaže, da med njimi ni organizatorja, ki bi se zavzel za pripravo razstave. To je velika škoda. Morda bi jim lahko pomagal kdo izven njihovega kroga?

ANDREJ ARKO

KORISTNO SLIKANJE

Na slikanje pljuč (fluorografiranje), ki je bilo letos aprila, je bilo poklicanih 10.332 občanov, udeležilo pa se ga jih je 8.933 ali 86 odstotkov. Manjkajoči so bili v glavnem upravičeno odsotni zaradi dela v tujini, služenja vojaškega roka, bolezni itd. Pri 384 občanih ali 4,14 odstotka so bile odkrite spremembe na pljučih in srcu, ki zahtevajo podrobnejše preiskave v dispanzerju za pljučne bolezni in tuberkulozo.

KDAJ RADIO KOČEVJE?

Na zadnjem sestanku kluba kulturnih delavcev Kočevje – bil je 2. julija v hotelu Pugled – so med drugim govorili o ustanovitvi lokalne radijske postaje v Kočevju. V začetku septembra bodo pripravili ustanovni sestanek, na katerega bodo povabili predstavnike občinske konference SZDL, krajevne skupnosti, občinske konference ZSMS Kočevje in RTV Ljubljana.

Z lokalno radijsko postajo bi občane lahko lažje in pravočasno obveščali in jih še bolj vključili v politično in kulturno življenje.

Člani kluba so razpravljali tudi o popestritvi revije Kočevski razgledi.

VILKO ILC

KOČEVSKI PREMOG

Podatki o proizvodnji premoga v Obratu za proizvodnjo premoga kočevskega rudnika, ki deluje v okviru OZD „Itas" Kočevje, kažejo, da so rudarji lani nakopali 60.180 ton premoga, v prvem trimesečju letos pa 22.100 ton. Kljub temu da so menili, da bo rudnik prenehal obratovati že lani, se zaradi energetske situacije delo nadaljuje in kopljejo zelo potrebni premog.

POLHARJEM DOBRO KAŽE – Polharji so že opravili prvi ogled, da bi ugotovili, kako kaže letos s polharijo. Bukev je dobro nastavila in žira bo veliko na Veliki gori, Dolgi ravni in na Travni gori. Seveda pa se z lovom ne smejo prenagliti, ker bodo mladiči letos kasneje godni.

Hočete vedeti, kaj se pri nas godi? Naročite Dolenjski list!

Sindikati - premalo aktivni

Minuli ponedeljek se je na VI. redni seji sestal občinski svet Zveze sindikatov Črnomelj. Med ostalim so delegati razpravljali o uresničevanju ustavnih načel v delovnih in drugih organizacijah združenega dela.

V zvezi z uresničevanjem nove ustave je komisija za nadaljnji razvoj samoupravljanja pri občinskem svetu ZS izvedla posebno anketo, ki jo je izpolnjevalo 20 predsednikov IO OOS in 16 predsednikov DS.

Sodeč po odgovorih na anketna vprašanja, v delovnih in drugih organizacijah združenega dela še vedno niso storili vsega, kar jim narekujejo določila nove ustave, sklepi 8. kongresa ZS Slovenije in analize 3. in 4. seje CK ZKS. V marsikaterih TOZD je preveč splošnega, namesto načrtnega in konkretnega dela v zvezi z izvajanjem sprejete ustave. Vse anketirane OOS še niso izdelale letnega programa za svoje delo, nadalje pa se kažejo pomanjkljivosti na ravni občinski svet ZS – OO ZS. Tako se pogosto dogaja, da se delegati občinskega sveta ZS premalo posvetujejo s svojimi člani ali z IO OOS glede materiala, ki ga dobivajo za seje sveta. Prav tako je nedopustno, da se delegati občinskega sveta redno ne udeležujejo sej sveta. Iz analize lahko razberemo tudi, da imajo nekatere OOS nepravilen odnos do družbenopolitičnega izobraževanja, saj še niso povsod predvideli sredstev za izobraževanje. Prav družbenopolitično izobraževanje pa je sestavni del prizadevanj za hitrejši razvoj samoupravnih odnosov pri nas. Tega se krepko zaveda tudi občinski sindikalni svet, ki je priredil 7 seminarjev za člane IO OOS in poverjenike sindikalnih skupin. Predvideno je, da bi se seminarjev moralo udeležiti več kot 300 članov, vendar vse kaže, da bo udeležba mnogo manjša.

Na seji so se dogovorili, da se bodo vsi člani sindikata prizadevali za večjo aktivnost sindikata in za dosledno uresničevanje samoupravnih odnosov, zlasti v TOZD.

Kmalu celodnevna šola

Vse kaže, da bosta v prihodnjem šolskem letu prešli na celodnevno šolanje Posebna osnovna šola Črnomelj in osnovna šola Semič, ki izpolnjujeta skoraj vse zahteve celodnevnega pouka. Materialne in kadrovske zahteve celodnevnega šolanja pa bodo v bližnji prihodnosti morale izpolnjevati tudi ostale šole.

Nekatere oblike celodnevnega šolanja pa v občini že uvajajo. Tako učenci obiskujejo podaljšano bivanje, za vozače je organizirano varstvo, a28, občinskem komiteju meni, da OZD v občini ne sodelujejo v zadostni meri z Zavodom pa tudi različne izvenšolske dejavnosti sodijo med zametke celodnevne šole. Organiziranje celodnevnega šolanja v občini povzroča velike materialne izdatke, s katerimi bi izvedli potrebne dograditve in obnove šol. Prav tako pa za celodnevno šolanje v občini potrebujejo veliko novih učiteljev, učiteljskega kadra pa je že sedaj premalo. Tako so pri TIS v letošnjem šolskem letu dodelili kar 81 novih štipendij, da bi kadrovsko zasedbo v šolah čim hitreje izboljšali.

Sodelovanje

Komisija za družbenoekonomske odnose in socialno politiko pri občinskem komiteju meni, da OZD v občini ne sodeluje v zadostni meri z Zavodom za produktivnost. OZD ne vidijo svojih interesov v sodelovanju z zavodom, kar pa povečuje stroške, ki jih bodo morale nositi same OZD. Zato je komisija priporočila zlasti tistim OZD, kjer nimajo uspešne organizacije delovnega procesa, naj z zavodom sodelujejo bolj intenzivno. Slaba organizacija delovnega procesa se nujno pozna na gospodarjenju.

»Dolenjski list« v vsako družino

Črnomaljska občina je v številu bolniških dni med prvimi v Sloveniji. Zato ni naključje, da so o vzrokih za takšno stanje razpravljali tudi na razširjeni seji občinskega sveta Zveze sindikatov, ki je bilo prejšnji ponedeljek. Sindikati se morajo zavzemati, da bo vsak bolni občan dobil tudi ustrezno zdravstveno pomoč. Tako so poudarili na seji, vendar pa to pravico marsikdo izkorišča in zaradi velikega bolniškega staleža nastaja v občini velika gospodarska škoda. Neupravičenim izostankom bodo morali narediti konec, saj

Preveč bolnih

so statistični podatki, ki kažejo na bolniški stalež v občini, zaskrbljujoči. Tako je bil v preteklem letu v Črnomaljski občini stalež bolniške 6,07 odst., v Sloveniji 4,8 odst., v Jugoslaviji pa 3,9 odst. Za zmanjšanje števila bolniških dni bodo morale veliko narediti predvsem delovne organizacije, ki bodo proučile vzroke izostankov z dela, na osnovi katerih bodo ustrezno ukrepali.

Črnomaljski drobir

SEMIŠKE IGRE: TVD Partizan iz Semiča je v nedeljo, 29. junija, priredil zanimivo turistično športno prireditev Semiške igre. Ekipe iz Črešnjevca, Črmošnjic, Kota, Rožnega dola, Semiča, Stranske vasi in Strekljevca so na semiškem igrišču prikazale več vaških iger in običajev, po prireditvi pa so se gostje zabavali na veselici.

MOST SE MAJE: Most v Dobličah je lesen, vsak dan pa se po njem prepelje veliko vaščanov. Gradnja novega mostu je nujno potrebna in je vključena v program javnih del, vendar ni verjetno, da bo most zgrajen v predvidenem roku. Vaščani se bojijo, da bo šele nesreča, ki se lahko kaj kmalu pripeti, pospešila začetek gradnje.

Črnomaljski poročevalec

Predlog: Ortnek muzej ornamentike

Po izkušnjah sodeč, pa se bo verjetno zataknilo pri denarju

Zanimiv predlog smo slišali te dni: grad Ortnek naj bi postal muzej ornamentike. To je predlagal slikar-ornamentik Ivan Razboršek iz Ljubljane, ki je pred kratkim razstavljal svoja dela v Ribnici. Dejal je:

„Doma imam ogromno zbirko k iz ornamentike. Zdaj imam slike slovenskih in jugoslovanskih ornamentov, že prihodnje leto pa bom pripravil tisoč slik na temo iz svetovne ornamentike.

Velika škoda bi bila, če bi ležale slike v skladišču, ker nimam svojega razstavnega prostora. Predlagam, da bi ortneški grad spremenili v stalni razstavni prostor ornamentike. Ortnek je na lepem kraju. Tu pa je predvidena tudi cesta Ljubljana-Titograd (?). Razstava bi bila zanimiva za potnike, izletnike in turiste. Tudi grad bi bil primeren za ta namen.

V delu gradu bi razstavil svoja dela, ki bi jih kasneje poklonil občini na Ortneku; v drugem delu pa bi razstavljali šolarji iz vse Jugoslavije svoja dela v zvezi z ornamentiko. Če bo predlog uresničen, bo to edinstven tak muzej v domovini in svetu. Sčasoma bi Ortnek postal shajališče mladih ornamentikov iz vse domovine."

Ivan Razboršek je predlagal, naj bi patronat nad gradom – galerijo prevzela osnovna šola Ribnica. Izrazil pa je še prepričanje, da bi njegovo zamisel pomagale z denarnimi prispevki uresničiti tudi delovne organizacije.

M. GLAVONJIČ

Ribniški zobotrebci

NOVOGRADNJA – Pred časom začeli z gradnjo nove stanovanjske stavbe med pošto in naseljem ateljev trg. Tako bo slednje dobilo še eno „lepotico". Stavba bo ela v pritličju tudi trgovino z ostinskimi prostori.

IZLET V ORMOŽ – Članice galskega društva iz Ribnice so bile rejšnjo nedeljo na prostavi v Ormožu. To je bil obenem tudi njihov izlet.

ZALOŽENA TRŽNICA – Ribniška tržnica je dobro založena. Trenutno je tamkaj moč dobiti vse vrste povrtnine in sadja. Cene so glede na druga mesta nekolikanj višje, toda ker gre za Ribnico, niso nič nenavadne.

POPUST PRI BOROVU – V prodajalni Borova v Ribnici je mogoče dobiti posamezne vrste čevljev tudi do 60 odst. cenejše. Priložnost za cenejši nakup kaže izkoristiti.

SLIKE – Turistično društvo iz Ortneka na poseben način prikaže krajanom vse, kar je v kraju novega in zanimivega. Na oglasni deski pred pošto v Ortneku razstavijo fotografije. Nazadnje je bilo moč videti posnetke s proslave gasilskega društva. Za „obveščanje" skrbi Franc Modic.

IZLET NA VELIKO PLANINO – Ljubitelji planin so se v nedeljo, 22. junija, odpravili na izlet na Veliko planino. Spotoma so si ogledali Volčji potok ter se mimo Kamnika pripeljali v Kamniško Bistrico, od koder so se z gondolo povzpeli do Šimnovca. Bolj pogumni so se s sedežnico povzpeli še više. Tam pa jih je namočil dež. Kljub temu je bilo doživetje planin zelo prijetno. Na poti domov so se ustavili na Brniku, si ogledali letališče ter se p kratkem postanku v Vodicah, r so poskusili znamenite preste, vrnili domov.

REŠETO

UGOTOVLJEN JAVNI INTERES

Odločbi o ugotovitvi splošnega interesa za gradnje proizvodnih in skladiščnih prostorov INLES v industrijskem območju Ribnice in o gradnji javnega vodovoda v Danah sta bili sprejeti na zadnjih ločenih sejah vseh zborov občinske skupščine Ribnica. To je bilo sprejeto zato, ker se nekateri lastniki teh zemljišč upirajo gradnjam, češ da so za zemljišča premalo dobili. Zahtevali so namreč, da se ta zemljišča priznajo za gradbena, kar bi pomenilo, da veljajo po 28,50 din kv. meter, medtem ko je občinsko sodišče določilo ceno: za travnike 8 in za njive 15 din za m2.

VREME OVIRA KOŠNJO

Dolgotrajno deževje v juniju je zelo oviralo kmetovalce pri spravilu košnje. V dolinskih predelih je bilo obilo trave, vendar je zaradi obilice padavin marsikje poležana. Košnja v višinskih predelih pa se bo pričela v prvih dneh julija. Kmetovalci računajo na boljše vreme, kot je bilo v juniju.

Zlati jubilej gasilcev

V Malem logu obstaja gasilsko društvo že 50 let Priznanja in nagrade za delovne člane

Mali log, kraj v ribniški občini, je te dni slavil 50-letnico gasilskega društ bila tamkaj osrednja proslava, ki se je začela z običajno gasilsko parado, v kateri so ob slavljencih, domačih gasilcih, sodelovali tudi člani gasilskih društev iz Ribnice in Loškega potoka. Predstavilo se je tudi 20 najmlajših gasilcev, ki so jih prisotni prisrčno pozdravili.

Na proslavi je govoril 50-letni predsednik društva Matija Anzelje, ki je med drugim spregovoril nekaj besed tudi o obstoju gasilskega društva. Le-to je bilo ustanovljeno leta 1925, povod za njegov nastanek pa je bil velik požar, ki je nastal v vasi. Najprej je društvo štelo samo 20 članov, s časom pa je dobilo čedalje več pristašev. Leta 1937 so začeli z gradnjo gasilskega doma, ki stoji še danes.

Sedanji predsednik društva je govoril tudi o uspehih gasilcev. Leta 1970 se je društvo moderniziralo, kupilo je novo brizgalno, gasilske uniforme in opremo. Na proslavi sta spregovorila tudi predsednik krajevne skupnosti Loški potok Ivan Lavrič in direktor Inlesa Mirko Anzelje.

Ob koncu slovesnosti so podelili priznanja in nagrade dolgoletnim članom društva ter zaslužnim dosedanjim članom. Za zabavo pa je poskrbel ansambel Ribniški fantje.

M. GLAVONJIČ

Kmetijska zadruga: 30 let uspehov

Prejšnji petek so v Metliki praznovali tudi 100-letnico zadružništva

4. julija je metliška Kmetijska zadruga slavila dvakrat: 100-letnico zadružništva in 30-letnico Kmetijske zadruge.

KS po novem

Na 7. seji občinske konference ZKS v Metliki so ugotovili, da je sedanja organiziranost krajevnih skupnosti neustrezna. Javna razprava, ki jo je organizirala in vodila SZDL, je pokazala, da delovni ljudje in občani še vedno niso dojeli krajevne skupnosti kot temeljno samoupravno celico, v kateri naj bi občani uveljavljali skupne interese. Proces prostorske preosnove krajevnih skupnosti bodo v občini nadaljevali v smeri vse večjega vpliva vseh delovnih ljudi in občanov pri odločitvah, ki so skupnega pomena v krajevni skupnosti. Pri tem pa bo potrebno ustrezno organizirati vse subjektivne sile v krajevnih skupnostih, da bodo čim hitreje zaživele v skladu z določili nove ustave.

V vseh krajevnih skupnostih so že sprejeli nove statute, v nekaterih pa so izvolili nove samoupravne organe. Zaskrbljujoče pa je, da glede samoupravne organiziranosti zaostajajo predvsem večje krajevne skupnosti, kot so Metlika, Suhor in Radovica. Zato bo v prihodnjem obdobju prva naloga vseh organiziranih socialističnih sil zlasti v organiziranju in utrjevanju samouprave v tistih krajevnih skupnostih, ki samoupravne organiziranosti še ne poznajo.

Zadrugo so ustanovili takoj po vojni, in kljub temu da so se njeni delavci srečevali iz leta v leto s številnimi težavami, je zadruga dobro delala. Na vinogradniškem področju so obnovili nad 200 ha zasebnih vinogradov, vzporedno z modernizacijo vinogradov pa so se modernizirale tudi kmetije. Sedaj ima že 170 kmetov svoje traktorje z najnovejšimi priključki, pri delu pa uporabljajo več kot 160 motornih kosilnic. Delavci zadruge nadzorujejo nad 700 krav, od katerih dobi zadruga milijon litrov mleka, od kmetov pa odkupijo vsako leto več kot 500 ton krompirja in 300 ton jabolk in sliv.

Proizvodni uspehi bi bili lahko še večji, če se kmetijstvo ne bi bojevalo s stalnimi proizvodnimi in tržnimi problemi. Verjetno bi bilo precej slabše, če se za kmetijstvo ne bi zavzela občina in če ne bi imeli sklada za kmetijstvo, ki je v preteklih štirih letih podprl in regresiral kmetijsko proizvodnjo do take višine, kot so znašali vsi davki od kmetijskih zemljišč. Pri razvoju kmetijstva je odigrala najpomembnejšo vlogo strokovna služba pri Kmetijski zadrugi, ki je vsa povojna leta sodelovala z zasebniki.

Hitreje kot zasebna kmetijska proizvodnja se je razvijala družbena – zadružna dejavnost. Zadruga sedaj povezuje več kot 300 članov kmetov in več kot 140 delavcev v kmetijski dejavnosti in pokriva celotno področje metliške občine: skrbi za sodelovanje s kmeti in trgovsko dejavnost, pospešuje kmetijsko službo, vodi Vinsko klet, Mesarijo ...

In prav v letošnjem jubilejnem letu zmag je zadruga dosegla še en velik uspeh, za katerega so zaslužni vsi delavci: 4. julija so namreč izročili namenu nov objekt, v katerem so sodobna polnilnica vina, skladišče in družbeni prostori.

Prejšnjo sredo je obiskala metliško tovarno Beti tričlanska delegacija sindikalne organizacije Socialistične republike Ukrajine. Na sliki: gostje med pogovorom.

Sprehod po Metliki

ZANIMANJE ZA TEKMO: Veliko zanimanje je vladalo za košarkaško tekmo med klubom Scorpions iz Nigerije in Beti. Močan dež, ki je padal ves čas igranja, je pokvaril vzdušje, ni pa odgnal mnogoštevilnih gledalcev, ki so bili navdušeni nad zmago domačinov 70:63.

OBISK IZ UKRAJINE: Tričlanska ukrajinska sindikalna delegacija je prejšnji teden obiskala Metliko in si ogledala tovarno Beti ter Belokranjski muzej. V Beti so se živo zanimali za samoupravljanje, gospodarjenje in poslovanje, pohvalili pa so tudi lepo urejene prostore Belokranjskega muzeja.

IZLET ZA NAJPRIZADEVNEJŠE: Sindikalna organizacija Beti je pripravila za najprizadevnejše delavce tridnevni izlet po Hrvatski in Sloveniji. Izlet je nagrada vsem tistim, ki se poleg vestnega dela na delovnem mestu ukvarjajo še s svobodnimi dejavnostmi ali so prizadevni družbenopolitični delavci.

GODBENIKI V NEMČIJI: Prijateljska izmenjava obiskov godbenikov mesta Ingesheim in Metlike je postala že tradicija. Metliški godbeniki so v začetku julija odpotovali v to nemško mesto, kjer so imeli več koncertov. Lep primer sodelovanja.

SEZONA VESELIC: Ne mine sobota ali nedelja, da ne bi bila v kateri od vasi veselica. Gasilska društva in mladinski aktivi pripravljajo veselice, da zaslužijo denar za svoje bodoče delo. Zanimivo je to, da so veselični prostori vedno polni ljudi, in da je treba na pečenko čakati dalj časa.

metliški tednik

Postro in prizadevno delo učencev

Na osnovni šoli Vas-Fara so razred izdelali vsi učenci - Uspešno so se ukvarjali z marsičim in gojili tudi svetle tradicije NOB

Zadnji dan pouka je bil 25. junija tudi v osnovni šoli Vas-Fara in njeni podružnici v Osilnici. Tega dne smo imeli zaključno konferenco učencev, učiteljev in staršev. Na njej smo ugotovili, da je delo v tem šolskem letu teklo nemoteno. Ni bilo večjih naravnih ovir niti bolezni, zato smo s prizadevanjem načrte popolnoma uresničili. Uspešno je končalo razred vseh 136 učencev, mnogim smo pomagali z dopolnilnim poukom, dvanajstim učencem pa bomo nudili to pomoč cel teden dni pred novim šolskim letom. Tak način dela, ki nam ga priporoča novi zakon o osnovnem šolstvu, smo z navdušenjem sprejeli tako učitelji kot učenci. Dopolnilno delo je pravšnja pomoč tistim učencem, ki so se zdaj otepali z nezadostnimi ocenami.

Letos je za odličen uspeh dobilo knjižno nagrado in priznanja 13 učencev, pet pa jih je dobilo knjigo in priznanje za izvenšolsko delo in prizadevnost pri razvijanju samouprave učencev. Učenci naše šole so izpolnjevali obsežen program JPI. Med drugim so izvedli več partizanskih pohodov in uspelih proslav, dve delovni akciji, se udeležili občinskega tekmovanja v prometu ter tekmovali v področnem in republiškem tekmovanju „Vesele šole". Tudi literarni krožek se je izkazal s spisi za natečaj „Lepo je v naši domovini biti mlad". En učenec je dobil nagrado Pionirskega lista, člani pa so dopisovali v razne mladinske časopise.

Na šoli so mladi člani RK skrbeli za higieno, obiskovali bolne učence in pomagali tudi bolnim in onemoglim odraslim ter zbirali hrano za šolsko mlečno kuhinjo. Učenci naše šole so zvesto gojili tradicije NOB. V tednu „Kurirčkove pošte" so obiskovali borce, med letom pa so borce in aktiviste vabili na šolo in se z njimi pogovarjali. Obiskali so tudi spomenik v Banji Loki, sodelovali s sosednjo hrvaško šolo in gojili bratstvo in enotnost naših narodov s kulturnimi srečanji in športnimi tekmovanji. Naši učenci so pridno brali in tekmovali za Levstikovo bralno značko, ki jo je dobilo kar 71 učencev; za nagrado so šli na izlet po Dolenjski. Skupinske izlete pa so imeli učenci po znamenitih krajih Slovenije.

MARIJA VOLF

OBVESTILO DOPISNIKOM

Vsi dopisniki Dolenjskega lista z območja občin Ribnica in Kočevje naj do konca julija pošiljajo svoje članke in druge prispevke za objavo na naslov: Dolenjski list (uredništvo) p. p. 33, 68001 NOVO MESTO. S 1. avgustom pa spet pošiljajte na isti naslov kot doslej.

LIVOLD: NA PROSLAVO

V Livoldu pri Kočevju živi precej prebivalcev, ki so doma iz okolice Adlešičev v Beli krajini. 6. julija letos bo v Adlešičih osrednja proslava v počastitev dneva borcev in 30-letnice osvoboditve naše domovine, ki bo povezana s srečanjem aktivistov OF in tistih, ki so aktivno in organizirano sodelovali v NOB. Zato bo odšlo na to slavje večje število Livoldčanov, ki se želijo srečati z domačini in svojimi medvojnimi sodelavci.

— v

NIČ ASFALTA

Letos zagotovo ne bosta asfaltirana cestna odseka skozi vasi Dol in Jelenja vas na območju krajevne skupnosti Predgrad v kočevski občini, ker za to ni denarja ne na računu samoprispevka ne v komunalnem skladu. Tudi izvajalec del (Slovenija ceste) ni pripravljen asfaltiranje teh dveh odsekov kreditirati za dobo dveh do treh let. Asfaltiranje ceste skozi Dol pa bo moral financirati še republiški cestni sklad, ker je to republiška cesta.

Vendar se prebivalci krajevne skupnosti Predgrad kljub temu ne morejo pritoževati, da so zapostavljeni. Lani in letos je bilo namreč vloženega precej denarja za zajetje vode v Dolu in za elektrifikacijo vasi Lazi.

NIČ VEČ ODKUPA MLEKA

Že nekaj časa je bilo rešeno vprašanje rednega odvoza mleka za naselji Stari in Novi Kot v kočevski občini. Te dni pa je prevoznik sporočil vsem, ki so prodajali mleko, da odvoza ne bo več, ker to delo ni donosno. Tako so ostali tisti maloštevilni kmetovalci na tem območju, ki še vztrajajo na kmetiji, brez pomembnega dohodka, ki so ga imeli od prodaje mleka. Prebivalci obeh vasi menijo, da ta odpoved prevoza mleka ni sprejemljiva in da bi morali pristojni organi storiti ustrezne ukrepe, posebno organizacija, ki odkupuje mleko.

— v

TRAVNA GORA: POSVET O ZEMLJIŠČIH

Področno posvetovanje predstavnikov kmetijskih zemljiških skupnosti ljubljanskega območja, ki so se ga udeležili tudi predstavniki republiških organov, je pokazalo, da kmetijske zemljiške skupnosti s tega območja zadovoljivo rešujejo delovne programe. Obravnava o izdelavi prostorskih načrtov za potrebe kmetijstva in gozdarstva je pokazala, da bo potrebno temu posvetiti še večjo skrb in pohiteti. Dosedanje izkušnje in podatki kažejo, da do zdaj ni bilo tako. Sprejeto je bilo tudi stališče, da morajo kmetijske zemljiške skupnosti neglede na lastništvo vložiti več napora pri obdelavi zemljišč. Več bo treba storiti tudi pri izvajanju zakupa zemljišč. Tako se jih bo več ohranilo za obdelavo.

KOČEVJE: NEUREJEN ZEMLJIŠKI KATASTER

Zemljiški kataster na območju kočevske občine je močno zastarel, zato so se pred leti pristojni organi v sodelovanju z Geodetsko upravo SR Slovenije odločili, da bodo izvršili novo izmero. Slednja je bila v kratkem času izvedena, toda podatki izmere niso bili javno razgrnjeni; zato, razen v nekaj izjemah, ne služijo svojemu namenu. Tudi podatki nove izmere že zastarevajo, ker nastajajo v okolici Kočevja, Stare cerkve, Livolda, Dolge in Željn take spremembe v lastninsko posestnem stanju, da je zelo težko vnašati podatke nove izmere. Prizadevanja pristojnih, da bi se to vprašanje čim prej rešilo, niso bila dovolj uspešna, ker so podatki nove izmere na voljo le za Mahovnik in delno za Staro cerkev. Težave so kadrovskega in denarnega značaja. Kajpak tudi posestniki želijo, da bi se to kmalu rešilo. Mogoče bo bolje jeseni, saj so zdaj v teku razgovori o tem, da bi podatke javno razgrnili.

ZŠAM Kočevje praznuje

Vrsta prireditev ob dvajsetletnici dela

Letos praznuje Združenje šoferjev in avtomehanikov Kočevje 20-letnico svojega obstoja. V počastitev tega jubileja bodo 12. in 13. julija pripravili proslavo, ki obsega vrsto prireditev in tekmovanj. Proslava bo povezana s 30-letnico osvoboditve. V ta namen bodo povabljeni k sodelovanju predstavniki ZB, narodni heroji in spomeničarji. Slavnostni govor bo imel Peter Stante – Skala.

V okviru proslave bo 12. julija odprta razstava praporov, fotografij in drugega dokumentacijskega gradiva, ki govori o delu in razvoju ZŠAM. Istega dne bo pri Domu telesne kulture kolesarsko tekmovanje pionirjev osnovne šole Kočevje, strelsko tekmovanje, kegljaško tekmovanje posameznih združenj iz vse Slovenije, avtomobilski reli, slavnostna seja, na kateri bodo podelili priznanja zaslužnim članom združenja, koncert godbe na pihala pri spomeniku NOB v Kočevju in že tradicionalna nogometna tekma med debelimi in suhimi.

V nedeljo, 13. julija, bo na vrsti parada avtomobilov in uniformiranega ešalona šoferjev. Po paradi bodo položili venec pri spomeniku padlih borcev, kjer se bodo zvrstili tudi slavnostni govori. Prav tako je na programu srečanje in pobratenje kočevskega združenja z ZŠAM Gorjanci iz Novega mesta.

Zaključek praznovanj bo v restavraciji NAMA, kjer bodo podelili nagrade, spominske značke, priznanja udeležencem športnih tekmovanj in odličja ZŠAM borcem in spomeničarjem NOB.

ILC VILKO

Kljub lanski nesreči dosegajo lepe uspehe

Zavedajo se, da bo dobro vsem zaposlenim le, če bo podjetje uspešno poslovalo

Usluga Rudnik sodi med uspešnejše obrtne gospodarske organizacije v občini Kočevje. Čeprav ji je lani pogorela mizarska delavnica, je dosegla lepe uspehe, letos pa dosega še boljše. Prav požar je namreč kolektiv prisilil, da je dokončno izdelal in začel uresničevati razvojni program, katerega večji del je celo že uresničen.

Tako je „Usluga" skupaj s podjetjem ITAS-Rudnik zgradila transformatorsko postajo, sami pa so razširili žago in kupili nov polnojermenik; staro mizarsko delavnico so povečali za tretjino, zgradili pa so še novo delovno halo za mizarstvo ter garderobe in sanitarije.

Za te investicije je dobila „Usluga" lani 2 milijona dinarjev posojila pri zavarovalnici Sava-enota Ljubljana, 400.000 din pri občinskem skladu skupnih rezerv, lastnih sredstev pa je vložila okoli milijon dinarjev. Letos nameravajo kupiti še kotlovnico za ogrevanje delovnih prostorov, kar jim bo kreditirala neka tuja firma. Za kurivo bodo uporabljali lesne odpadke iz svoje mizarske delavnice in žage.

„Usluga" ima delovne enote žaga, mizarstvo, gradbena skupina, vulkanizacija in pralnica perila. Te enote zadovoljujejo potrebe občanov in nekaterih delovnih organizacij. Vse enote poslujejo uspešno, najbolj pa žaga, mizarstvo in vulkanizacija.

Podjetje je ustvarilo leta 1972 okoli 2,560.000 din celotnega dohodka, letos pa ga bo okoli 12 milijonov ali skoraj 5-krat več. Število zaposlenih se je v tem obdobju povečalo od 48 na 55. Delovne ure so se v tem obdobju podražile skoraj za enkrat in osebni dohodki tudi, medtem ko so skladi kar 10-krat večji. K takim rezultatom je seveda prispevala tudi večja storilnost, saj je prejšnja venecijanka sežagala več kot 4-krat manj od sedanjega polnojermenika.

Gospodarijo tako, da dosegajo pri osebnih dohodkih republiško povprečje v svoji stroki. Precej dajejo za boljše stroje in tehnologijo, saj se zavedajo, da je to edina prava, čeprav daljša pot do boljših realnih osebnih dohodkov.

Vedno več lahko dajejo tudi za standard članov kolektiva. Tako so uredili nekdanjo rudniško pralnico v stanovanje, kupili pa so še eno novo stanovanje pri solidarnostnem skladu. Za zasebno gradnjo stanovanj pa so letos namenili 165.000 din. Izplačujejo tudi ostale ugodnosti, ki jih določa sindikalna lista.

J. PRIMC

KOČEVSKE NOVICE

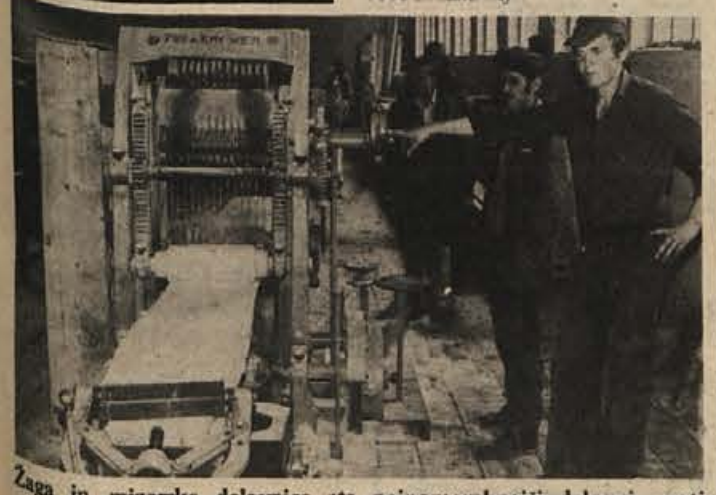

Žaga in mizarska delavnica sta najpomembnejši delovni enoti „Usluge". V zadnjem letu sta pridobili nove delovne prostore in stroje, zaradi tega poslujeta zelo uspešno. (Foto: J. Primc)

ČETRTKOV INTERVJU

Občina ni večni stric

Nekateri so »pozabili« na podpis sporazuma o sanaciji srednjega šolstva v Novem mestu

„V Novem mestu je bilo ob vpisu na srednje šole letos zavrnjenih 157 kandidatov, med njimi tudi odličnjaki, zato so družbenopolitične organizacije novomeške občine na sestanku z ravnatelji srednjih šol sprejele sklepe, ki naj bi letos umirili razburkane vode, v prihodnje pa skušali razrešiti neljuba razburjanja prav vseh prizadetih strani," je povedal Uroš Dular, predsednik Občinske konference SZDL Novo mesto.

Uroš Dular: „Srednje šolstvo terja dolgoročno rešitev."

Tako bodo letos na gimnaziji odprli dodatni oddelek, sprejeli so sklep, naj se ustanovi še en oddelek šole za zdravstvene delavce, oddelek farmacevtske srednje šole, ostale srednješolske ustanove pa bodo dopolnile razrede. Primer 157 nesprejetih kandidatov bo tako „ad acta".

„Trnova pota srednjega šolstva," je povedal Dular, „niso samo novomeška značilnost. Njihov vzrok je med drugim pomanjkanje prostorov, profesorjev, stanovanj za profesorje in nerazumevanje (če temu lahko tako rečem) javnosti za problem srednjega šolstva. V novomeški občini smo 25. aprila lani sprejeli sporazum o sofinanciranju programa sanacije srednjega šolstva. Sporazum predvideva, naj bi delovne organizacije v ta namen odvajale 0,41 odstotka dohodka. Sporazum je podpisalo 44 organizacij združenega dela, plačuje pa jih samo 21. Zato smo doslej namesto predvidenih 4,5 milijona dinarjev zbrali le 750.000 din. Med tistimi, ki niso podpisali niti plačali, so IMV, Novoles, KZ Žužemberk, ŽTP Novo mesto, Dolenjka, Javno kopališče in Zavarovalnica Sava.

Kar se tiče stanovanj profesorjev in učiteljev, je treba povedati, da občina v današnjih časih ni več tisti stric, ki naj bi s čarovno palico reševal posamezne probleme.

Občinska izobraževalna skupnost se je dobre volje in zavzeto lotila združevanja sredstev za učiteljska stanovanja, kar 10 odstotkov površine solidarnostnega sklada je namenjeno učiteljskim stanovanjem, zaradi posojil dosedanjim najemnikom bodo kmalu na voljo tako imenovana bivša občinska stanovanja, razen tega pa naj bi pri združevanju sredstev za učiteljska stanovanja pomagale tudi delovne organizacije, ki zaposlujejo ženo ali moža svojega delavca, ki dela v prosveti," je rekel Uroš Dular.

Nevzdržno je, če so osnovni problem sanacije profesorska stanovanja, da ravno tiste šole, ki so se letos dokaj upirale sprejemu dodatnega števila dijakov, v začetku niso bile za združevanje stanovanjskih sredstev. Med njimi je tudi novomeška gimnazija.

Vpis na novomeške srednje šole je letos začasno rešen, problem srednjega šolstva pa željno čaka dolgoročno rešitev.

M. Bauer

Novomeška kronika

MLIN ZA „NIČ" – Ob tolikšnem pomanjkanju prostorov za različne družbene dejavnosti, kot se pojavlja v Novem mestu že precej let, je docela nerazumno, da se nihče ne zgane in prouči, kako in s kakšnimi sredstvi bi se dalo prenoviti Seidlov mlin ob Krki. Slednjega, ki bi bil še kako primeren za morebitno galerijo, kulturni klub ali kaj podobnega, vztrajno gloda zob časa, njegova docela razpadajoča podoba pa baje straši – ribe!

TRŽNICA – Ponedeljek, tržni dan, je bil končno le sončen, kar je še najbolj razveselilo kramarje, ki sicer vedrijo pod kostanji. Sploh pa je bilo branjevk nekoliko manj kot sicer; gotovo sta vzrok temu delo na poljih in poletna vročina. Cene nekaterih živil so bile naslednje: kilogram zelja je stal 6 din, krompirja 6 din, fižola 10 din, čebule 10 din, paradižnika 10 din, jajca pa so bila po 1,50 din. Sadje se je nekolikanj pocenilo; za kilogram breskev je bilo treba odšteti 15 do 16 din, za češnje 9 do 10 din, liter borovnic pa je stal 20 din. Liter lisičk je bil po 10 din.

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Prejšnji teden je darovalo kri 47 občanov, med njimi 12 delavcev iz Novoteksa, 7 iz Ele, 5 iz Krke, 5 iz Novolesa, 3 iz Novograda, prišla sta tudi 2 kmeta in 2 gospodinji.

ROJSTVA – Rodile so: Angela Cerovšek iz Ulice Milana Roba 16 – Draga, Marta Andrejčič iz Adamičeve 41 – Brigito in Zorka Skrabl iz Mestnih njiv 11 – deklico.

SMRTI – Umrla sta Franc Zoran upokojenec s Poti na Gorjance 7, v 56. letu starosti in Amalija Medle dijakinja iz Ragovega 9, v 17. letu starosti.

Ena gospa je rekla, da bi morali letos zaradi mednarodnega leta žensk začasno ukiniti rubriko „Ena gospa je rekla" ali pa jo vsaj spremeniti v „Ena gospod je rekel".

Zmanjšana stanovanjska graditev

Podražitev kvadratnega metra in manjši prispevek od osebnega dohodka sta kriva, da bodo v Novem mestu do 1977 zgradili manj stanovanj

V novomeški občini so decembra 1972 na temelju petletnega načrta stanovanjske graditve izračunali, da bi potrebovali do leta 1977 5.000 novih stanovanj. Po natančni analizi je bil načrt skrčen na 4.000 stanovanj – dve tretjini družbenih in eno tretjino zasebnih. Zastavljeni, že okrnjeni program pa bo težko uresničiti, saj se je položaj v poltretjem letu od rojstva načrta močno spremenil.

Načrt stanovanjske graditve je namreč temeljil na nekaterih osnovah, ki se žal niso uresničile. Predvideval je, da bodo za stanovanjsko graditev dajali 8 odstotkov od bruto osebnih dohodkov, kar pa je bilo za gospodarstvo prevelika obremenitev, zato so stopnjo znižali na 6 odstotkov, kar je zmanjšalo sredstva za 33 odstotkov.

Dodati je seveda treba tudi znano dejstvo, da se je cena enega stanovanjskega metra dvignila od 4.000 na 6.700 dinarjev.

Če danes pogledamo resnici, ki je pred nami, v oči, bodo v novomeški občini do leta 1977 bojda uresničili polovico zastavljenega načrta: zgradili bodo 2.000 stanovanj.

Novomeška občina se je lani vključila tudi v akcijo „26.000 stanovanj za delavce", ki predvideva, da bi v Sloveniji vsako leto zgradili 5 stanovanj na 1.000 prebivalcev. Lani je Novo mesto ta načrt preseglo s 593 zgrajenimi stanovanji za 32 odstotkov, letos pa kaže precej slabše: zgrajenih bo okoli 100 stanovanj manj, kot so predvidevali.

Vse torej kaže, da je v teh časih kakršnokoli načrtovanje zelo zahtevna naloga. Pripravljajo nov občinski srednjeročni načrt stanovanjske graditve, ki ga bo izdelala občinska samoupravna stanovanjska skupnost. Če hočejo, da bo stal na trdnih temeljih, bo moral vzkliti iz načrtov stanovanjske graditve organizacij združenega dela. Časa za izdelavo je malo, dobrega pol leta, pri poročljiv pa je tudi kanček realnosti.

MINI ANKETA

Tak, kot je bil domala cel, to je aprilsko deževen, se je junij prevesil v „cesarski" julij. Kako se bo zaključil ta izrazito poletni mesec, kateremu bo sledil še dopustniški avgust, to skrbi mnoge, še posebno pa vse tiste, ki se že dalj časa pripravljajo, da bodo kar se da temeljito izkoristili počitniške dneve in si nabrali novih moči za utrujajoči delovni vsakdanjik. Tokrat smo povprašali nekaj občanov, kam bo vodila njihova počitniška pot, in odgovorili so:

Po nove moči

Janez BUTALA, ključavničar: „Šele pred kratkim sem se za stalno vrnil z začasnega dela v Zahodni Nemčiji in se zaposlil v domovini. Zato še nisem nič premišljeval, kam bi odšel na dopust. Tudi ne vem, ali ga bom lahko izkoristil prej kot po šestih mesecih. Če to ne bo mogoče, bom vseeno za kakšen dan skočil do morja."

Polde JEVŠEK, gimnazijec: „Na počitnice bom šel s taborniki na Valeto pri Portorožu, kjer bom ostal dva tedna. Tjakaj hodim redno že tri leta, kajti všeč mi je taborniški način življenja, ne glede na grdo ali lepo vreme."

Bojan AVBAR, študent: „Če bo šlo vse po sreči, bom šel najprej z mladinsko delovno brigado na Kozjansko ali v Brkine, potem pa si bom privoščil še 14 dni oddiha kje ob morju. Ne bom šel sam, ampak s prijatelji."

Mira PAVEC, trgovska pomočnica: „Ni še čisto gotovo, ampak zdi se mi, da bom šla na počitnice v Piran k sorodnikom. Tja hodim redno že več let, kajpak tudi zato, ker je tako letovanje najbolj poceni."

Bojan ŠENIČAR, elektrikar: Prijavil sem se za sodelovanje v mladinski delovni brigadi, kjer naj bi preživel dva tedna. Sicer pa to še ni gotovo. Drugih načrtov v zvezi s počitnicami nimam."

S. ŠENIČAR

SREČANJE CANKARJEVCEV

Na predlog krajevne organizacije ZB NOV prirejajo družbenopolitične organizacije in krajevna skupnost Straža v nedeljo, 20. julija, ob 10. uri v Straži v počastitev 30-letnice osvoboditve tovariško srečanje borcev Cankarjeve brigade oziroma borcev I. bataljona, ki se je na tem območju največ zadrževal.

Slavni žužemberški dan

V nedeljo bo na zborovanju v spomin partizanske zmage govoril Lado Ambrožič-Novljan

13. julij je praznik krajevne skupnosti Žužemberk. To je slavni dan med dogodki NOB v Suhi krajini, ki je obeležen s pomembno partizansko zmago nad številčno in tehnično takrat močnejšo italijansko vojsko. Na ta dan leta 1942 so namreč enote zahodnodolenjskega odreda pognale strah v kosti italijanski vojski v Žužemberku, da je v paniki in neredu zapustila Žužemberk in pobegnila v Novo mesto.

Takrat prvič osvobojeni Žužemberk je dobil prvo partizansko komando mesta v Sloveniji, v naslednjih dneh pa so bile prve svobodne volitve v narodnoosvobodilni odbor. Na isti dan leta 1943 pa je bila pri Laščah v bližnji okolici Žužemberka ustanovljena prva motorizirana partizanska enota, zato je 13. julij obenem dan šoferjev in avtomehanikov, ki ga v Žužemberku vsako leto proslavljamo skupaj s praznikom krajevne skupnosti.

Na dan pred praznikom bodo imeli športna tekmovanja, svojemu namenu bodo izročili asfaltirano mostišče v Žužemberku in vaški vodovod na Plešivici nad Žužemberkom ter telefon v Šmihelu, zvečer pa se bodo zbrali ob tabornem ognju na Loki pri mostu.

Na sam praznik 13. julija bodo zjutraj ob 8. uri odprli v domu Ljudske tehnike fotografsko razstavo in filatelistično razstavo, nato bo ob 8. uri 30 minut svečana seja delegatov skupščine krajevne skupnosti v kinodvorani, ob 9. uri 26 minut pa bo skozi trg prispela parada motornih vozil in kmetijske mehanizacije. Ob 10. uri bo slavnostno zborovanje na trgu, na katerem bo govoril tovariš LADO AMBROŽIČ – NOVLJAN, generalmajor JLA v pokoju, nakar bo sledil kulturni spored, v katerem bodo sodelovali godba milice iz Ljubljane, pevski zbor „DUŠAN JEREB" iz Novega mesta, člani KUD Žužemberk in šolska mladina. Na slavnostnem zborovanju bodo jurišniki XVIII. divizije NOV podelili zastavo osnovni organizaciji ZSMS Žužemberk.

M. Senica

salon
meblo
nova
gorica

NOVO MESTO
osnovna šola grm

PRODAJNA RAZSTAVA PROGRAMOV MEBLA

10.7. ~ 23.7.75

ODPRTO VSAK DAN od 10^h - 19^h

uniles
MEBLO

ljubljanska banka

Podružnica Krško
s poslovnimi enotami

Krško, Cesta 4. julija 42
Brežice, Cesta prvih borcev 31
Sevnica, Kvedrova 45

ZA STANOVANJA IZ SOLIDARNOSTNEGA SKLADA

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE NOVO MESTO

Na podlagi 2. člena statutarnega sklepa o oblikovanju, nalogah in pristojnostih odbora za kreditiranje stanovanjske graditve (Skupščinski Dolenjski list št. 15/75) in v skladu z določili pravilnika o kreditiranju stanovanjske graditve (Skupščinski Dolenjski list št. 14/74) razpisuje odbor za kreditiranje stanovanjske graditve pri zboru delegatov samoupravne enote za graditev stanovanj

I. NATEČAJ

za posojila iz sredstev za kreditiranje stanovanjske graditve, ki jih delovne in druge organizacije združujejo v skladu z določili 13. člena zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj pri Dolenjski banki in hranilnici Novo mesto oziroma od 1. 7. 1975 dalje pri Ljubljanski banki – podružnici Novo mesto.

RAZPISUJEJO SE NASLEDNJA POSOJILA:

1. **posojila organizacijam združenega dela in drugim organizacijam za nakup ali zidavo najemnih stanovanj v okviru družbeno usmerjene stanovanjske graditve v občini Novo mesto v znesku 10,000.000 din;**
2. **posojila delavcem za nakup etažnih stanovanj v okviru družbeno usmerjene stanovanjske graditve v občini Novo mesto v znesku 1,000.000 din;**
3. **posojila delavcem za gradnjo zasebnih individualnih stanovanjskih hiš v znesku 5,000.000 din;**
4. **posojila organizaciji za pridobivanje in komunalno urejanje stavbnega zemljišča za družbeno usmerjeno stanovanjsko graditev in komunalnim organizacijam za opremljanje stavbnih zemljišč v okviru družbeno usmerjene stanovanjske graditve s komunalnimi napravami in objekti v znesku 5,000.000 din;**
5. **posojila delavcem za rekonstrukcijo obstoječih zasebnih stanovanjskih hiš v znesku 500.000 din;**
6. **posojila samoupravni enoti za gospodarjenje z družbenim stanovanjskim skladom za rekonstrukcijo najemnih stanovanjskih hiš in stanovanj v znesku 500.000 din.**

Razpisni pogoji:

Ad 1)

Posojila za nakup ali graditev najemnih stanovanj v okviru družbeno usmerjene stanovanjske graditve v Novem mestu lahko najamejo organizacije združenega dela in druge organizacije (v nadaljnjem: organizacije), če združujejo sredstva za stanovanjsko graditev pri Ljubljanski banki – podružnici Novo mesto v skladu s 13. členom zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj.

Organizacija ima pravico do posojila na podlagi tega natečaja, če izpolnjuje še naslednje pogoje:

– da ima srednjeročni program in letni program za reševanje stanovanjskega vprašanja svojih delavcev;

– da gradi ali kupuje stanovanje v okviru sprejetega stanovanjskega standarda v občini;

– da je sposobna vračati posojilo;

– da sodeluje z lastno udeležbo, ki znaša:

za organizacije, v kateri je bil poprečni osebni dohodek na zaposlenega v primerjavi s poprečnim mesečnim osebnim dohodkom na zaposlenega v SRS v letu 1974:		je najmanjša lastna udeležba organizacije:
	do 90 %	20 %
nad 90 %	do 100 %	25 %
nad 100 %	do 105 %	30 %
nad 105 %	do 110 %	35 %
nad 110 %	do 115 %	40 %
	nad 115 %	45 %

Vzgojno-izobraževalne ustanove sodelujejo ne glede na doseženi poprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega v letu 1974 z lastno udeležbo v višini najmanj 20 %.

Višina lastne udeležbe se računa od kupoprodajne vrednosti standardnega stanovanja, vendar največ do višine cena za 1 m2 površine standardnega stanovanja, ki jo je potrdil pristojni organ.

Organizacija lahko ponudi tudi večji odstotek lastne udeležbe, kot je zahtevana v natečajnih pogojih.

Za lastno udeležbo šteje tudi posojilo, ki ga dobi organizacija pri poslovni banki na podlagi vezave sredstev, s katerimi samostojno razpolaga.

Organizacija mora k vlogi na natečaj za najem posojila priložiti:

– izjavo o izločanju sredstev za stanovanjsko graditev in o združevanju sredstev po samoupravnem sporazumu pri LB – podružnici Novo mesto (obrazec 1);

– srednjeročni program za reševanje stanovanjskih vprašanj svojih delavcev;

– izračun poprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v organizaciji za leto 1974 (obrazec 2);

– zaključni račun za leto 1974;

– sklep samoupravnega organa o najetju posojila in zagotovitvi sredstev za lastno udeležbo ter sredstev za odplačevanje posojila;

– kupoprodajno pogodbo ali predpogodbo ali potrdilo o zagotovitvi nakupa najemnih stanovanj pri proizvajalcu z navedbo števila in vrste stanovanj, ki jih kupuje, ceno za posamezno stanovanje z navedbo neto stanovanjske površine in skupno predvideno ceno za kupljena stanovanja.

Prednost pri dodeljevanju posojil po tem natečaju imajo organizacije, ki so imele v letu 1974 nižji poprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega.

Odplačilna doba za posojila bo določena po kreditni sposobnosti posojilojemalca, vendar ne more biti daljša kot 20 let.

Obrestna mera za posojila je 3,5 % na leto. Po preteku 10 let od začetka odplačevanja posojila se obrestna mera za neodplačani del posojila poveča na 5,5 % na leto. Posojilo vrača organizacija v polletnih anuitetah.

Organizacija začne vračati posojilo takoj po porabi oziroma najkasneje po dvanajstih mesecih od dneva podpisa posojilne pogodbe.

Organizacija lahko iz združenih sredstev samo enkrat najame posojilo za nakup ali gradnjo istih najemnih stanovanj.

Ad 2)

Posojilo za nakup standardnega stanovanja v etažni lastnini v okviru družbeno usmerjene graditve v občini Novo mesto lahko dobi delavec organizacije, ki združuje svoja sredstva pri LB – podružnici Novo mesto in ki namensko varčuje za stanovanjsko posojilo pri poslovni banki.

Delavec ima pravico do posojila na podlagi tega natečaja, če izpolnjuje še naslednje pogoje:

– da nima stanovanja ali

– da ima neustrezno ali premajhno stanovanje ali

– da prebiva v družbenem najemnem stanovanju, katerega bo sprostil;

– da kupuje stanovanje v okviru sprejetega stanovanjskega standarda v občini;

– da sodeluje z lastno udeležbo.

Če znaša poprečni mesečni dohodek na člana družine v primerjavi s poprečnim osebnim dohodkom v SRS v letu 1974		znaša lastna udeležba v odstotku od cene standardnega stanovanja najmanj	potem pripada delavcu posojilo v odstotku od cene standard. stanovanja največ do
	do 50 %	30 %	35 %
nad 50 %	do 75 %	35 %	25 %
nad 75 %	do 100 %	40 %	20 %
nad 100 %	do 120 %	45 %	15 %
nad 120 %		50 %	10 %

Za lastno udeležbo se šteje tudi namensko privarčevani denar in posojilo, ki ga dobi delavec na podlagi namenskega varčevanja. Posojilo, ki ga dobi delavec pri organizaciji, se ne upošteva kot lastna udeležba.

Za ceno standardnega stanovanja se upošteva znesek, določen v kupoprodajni pogodbi, ki pa ne sme presegati cene za 1 m2, katero je odobril pristojni organ za standardno stanovanje v okviru družbeno usmerjene stanovanjske graditve.

Delavec mora vlogi na natečaj za posojilo (obrazec 3) priložiti:

– izjavo organizacije o izločanju sredstev za stanovanjsko graditev in o združevanju sredstev po samoupravnem sporazumu pri LB – podružnici Novo mesto (obrazec 1);

– potrdilo organizacije o njegovem osebnem dohodku v letu 1974 (obrazec 4) in enako potrdilo za zaposlenega zakonca (obrazec 4/a);

– potrdilo organizacije o njegovem poprečnem mesečnem osebnem dohodku za drugo četrtletje 1975 ter njegovih dolgoročnih obveznostih (obrazec 4) in enako potrdilo za zaposlenega zakonca (obrazec 4/a);

– izjavo delavca o njegovih stanovanjskih razmerah (obrazec 5);

– izjavo delavca o številu članov njegove družine in izjavo, koliko članov družine bo vseljeno v kupljeno stanovanje (obrazec 6);

– izjavo delavca, da bo s preselitvijo v kupljeno stanovanje izpraznil družbeno najemno stanovanje, v katerem stanuje (obrazec 7);

– kupoprodajno pogodbo ali predpogodbo ali potrdilo o zagotovitvi nakupa stanovanja v etažni lastnini z navedbo stanovanjskega objekta, v katerem kupuje stanovanje, neto stanovanjsko površino, ceno za 1 m2 stanovanjske površine, ceno stanovanja in rok dograditve oziroma vselitve v stanovanje;

– fotokopijo varčevalnih pogodb o namenskem varčevanju za stanovanjska posojila;

– fotokopijo posojilnih pogodb za posojila, katera so bila porabljena za nakup stanovanja.

Posojila se bodo odobravala do določene neto stanovanjske površine standardnega stanovanja glede na število družinskih članov.

Razliko v ceni med dovoljeno in prekomerno stanovanjsko površino plača prosilec sam.

Prednost pri dodelitvi posojila po tem natečaju ima delavec, ki:

– ima nižji poprečni mesečni dohodek na člana družine,

– kupuje standardno stanovanje.

Odplačilna doba za posojilo bo določena po kreditni sposobnosti posojilojemalca, pri tem pa bo upoštevano tudi posojilo, ki ga je ali ga bo delavec dobil na podlagi namenskega varčevanja ali ki ga je dobil pri svoji organizaciji za nakup standardnega stanovanja, vendar v nobenem primeru ne more biti daljša od 20 let.

Obrestna mera za posojila je 3,5 % na leto. Po preteku 10 let od začetka odplačevanja posojila se obrestna mera za neodplačani del posojila poveča na 5,5 % na leto. Posojilo vrača delavec v mesečnih obrokih, ki znaša šestino polletne anuitete.

Delavec začne vračati posojilo takoj po porabi oziroma najkasneje po dvanajstih mesecih od dneva podpisa posojilne pogodbe.

Delavec lahko dobi po natečaju samo enkrat posojilo iz združenih sredstev za nakup istega stanovanja v etažni lastnini.

Ad 3)

Posojilo za gradnjo zasebne individualne stanovanjske hiše lahko dobi delavec organizacije, ki združuje svoja sredstva pri LB – podružnici Novo mesto.

Delavec ima pravico do posojila na podlagi tega natečaja, če izpolnjuje še naslednje pogoje:

– da nima stanovanja ali

– da ima premajhno ali neustrezno stanovanje ali

– da prebiva v družbenem najemnem stanovanju, katerega bo sprostil;

– da gradi zasebno individualno stanovanjsko hišo s standardno velikostjo;

– da ima do dneva razpisa tega natečaja zgrajeno stanovanjsko hišo najmanj do zaključene III. gradbene faze oziroma zgrajeno betonsko ploščo za postavitev montažne stanovanjske hiše;

– da se gradnja stanovanjske hiše izvaja v celoti z odobreno gradbeno-tehnično dokumentacijo;

– da bo stanovanjska hiša dograjena in sposobna za vselitev najkasneje do 31. 12. 1976;

– da sodeluje z lastno udeležbo.

Če znaša poprečni mesečni dohodek na člana družine v primerjavi s poprečnim mesečnim dohodkom v SRS v letu 1974		znaša lastna udeležba v odstotku od vrednosti druž. stanovanjske hiše najmanj	pripada delavcu posojilo v odstotku od vred. standard. družin. stan. hiše največ do
	do 50 %	40 %	30 %
nad 50 %	do 75 %	45 %	20 %
nad 75 %	do 100 %	50 %	15 %
nad 100 %	do 120 %	55 %	10 %
nad 120 %		60 %	5 %

Za lastno udeležbo se šteje tudi namensko privarčevani denar in posojilo, ki ga je ali bo dobil delavec na podlagi namenskega varčevanja. Posojilo, ki ga dobi pri organizaciji, se ne upošteva kot lastna udeležba.

Za izračun vrednosti standardne stanovanjske hiše služi kupoprodajna vrednost standardnega stanovanja v okviru družbeno usmerjene stanovanjske graditve v občini Novo mesto, vendar ne sme presegati cene za 1 m2 stanovanjske površine standardnega stanovanja, katero je odobril pristojni organ. Če delavec gradi individualno družinsko stanovanjsko hišo na zemljišču izven okvira družbeno usmerjene ali organizirane stanovanjske graditve, se uporablja cena za 1 m2 standardnega stanovanja, zmanjšana za 20 %.

Delavec, ki gradi individualno družinsko stanovanjsko hišo izven okvira občinskega programa organizirane stanovanjske graditve, lahko dobi posojilo, izračunano po določilih v prejšnjem odstavku, zmanjšano za 20 %.

Delavec mora vlogi na natečaj za posojilo (obrazec 3) priložiti:

– izjavo organizacije o izločanju sredstev za stanovanjsko graditev in o združevanju sredstev po samoupravnem sporazumu pri LB – podružnici Novo mesto (obrazec 1);

– potrdilo organizacije o njegovem osebnem dohodku v letu 1974 (obrazec 4) in enako potrdilo za zaposlenega zakonca (obrazec 4/a);

– potrdilo organizacije o njegovem poprečnem mesečnem osebnem dohodku za drugo četrtletje 1975 ter njegovih dolgoročnih obveznostih (obrazec 4) in enako potrdilo za zaposlenega zakonca (obrazec 4/a);

– izjavo delavca o njegovih stanovanjskih razmerah (obrazec 5);

– izjavo delavca o številu članov njegove družine in izjavo, koliko članov družine bo vseljeno v novozgrajeno individualno družinsko stanovanjsko hišo (obrazec 6);

– izjavo delavca, da bo s preselitvijo v novozgrajeno individualno družinsko stanovanjsko hišo izpraznil družbeno najemno stanovanje, v katerem stanuje (obrazec 7);

– izjavo delavca, da se bo najkasneje do 31. 12. 1976 preselil v novozgrajeno individualno družinsko stanovanjsko hišo, in obvezo, da bo za neodplačani del posojila plačeval obresti v višini 12 % na leto, če se ne bo preselil v zgoraj določenem roku (obrazec 8);

– fotokopijo ali overjeni prepis gradbenega dovoljenja za gradnjo individualne družinske stanovanjske hiše;

– predračun stroškov in vire sredstev za gradnjo individualne družinske stanovanjske hiše;

– fotokopijo varčevalnih pogodb o namenskem varčevanju v banki za gradnjo individualne družinske stanovanjske hiše;

– fotokopijo posojilnih pogodb za posojila, katera so bila porabljena za gradnjo individualne družinske stanovanjske hiše.

Posojila se bodo odobravala do določene neto stanovanjske površine standardnega stanovanja glede na število družinskih članov.

Razliko vrednosti med dovoljeno in prekomerno stanovanjsko površino financira prosilec sam.

Prednost pri dodelitvi posojila po tem natečaju ima ob enakih pogojih delavec, ki:

– ima nižji poprečni mesečni dohodek na člana družine;

– nima stanovanja oziroma ima neprimerno ali neustrezno stanovanje;

– prebiva v družbenem najemnem stanovanju, katerega bo sprostil;

– zida družinsko stanovanjsko hišo v okviru občinskega programa družbeno usmerjene ali organizirane stanovanjske graditve;

– zida družinsko stanovanjsko hišo ob upoštevanju elementov za standardno stanovanjsko hišo;

– zida družinsko stanovanjsko hišo v okviru določenega stanovanjskega standarda;

– ima družinsko stanovanjsko hišo, zgrajeno do višje gradbene faze;

– namensko varčuje pri banki za stanovanjsko posojilo.

Za določitev vrstnega reda prosilcev za posojila se upošteva do razpisa tega natečaja zgrajena višja gradbena faza individualne družinske stanovanjske hiše.

Odplačilna doba bo določena po kreditni sposobnosti posojilojemalca, pri tem pa bo upoštevano tudi posojilo, ki ga je ali ga bo delavec dobil na podlagi namenskega varčevanja ali ki ga je dobil pri svoji organizaciji za gradnjo individualne družinske stanovanjske hiše, vendar v nobenem primeru ne more biti daljša od 20 let.

Obrestna mera za posojilo je 3,5 % na leto. Po preteku 10 let od začetka odplačevanja posojila se obrestna mera za neodplačani del posojila poveča na 5,5 % letno. Posojila vrača delavec v mesečnih obrokih, ki znaša šestino polletne anuitete.

Delavec začne vračati posojilo takoj po porabi oziroma najkasneje po dvanajstih mesecih od dneva podpisa posojilne pogodbe.

Delavec lahko dobi po natečaju samo enkrat posojilo iz združenih sredstev za gradnjo iste individualne zasebne družinske stanovanjske hiše.

Ad 4)

a. Posojila za pridobivanje in komunalno urejanje stavbnega zemljišča za družbeno usmerjeno stanovanjsko graditev lahko najame organizacija, ki je pooblaščena za to dejavnost.

Organizacija lahko dobi posojila po tem natečaju, če izpolnjuje naslednje pogoje:

– da pridobiva in komunalno ureja stavbno zemljišče, ki je po občinskem programu določeno za etapno družbeno usmerjeno stanovanjsko graditev v občini Novo mesto;

– da je sposobna vračati posojilo.

Organizacija mora vlogi na natečaj za najem posojila priložiti:

– sklep, s katerim organ samoupravljanja organizacije dovoljuje najem posojila ter zagotavlja sredstva za odplačevanje posojila;

– zaključni račun za leto 1974;

– investicijsko-tehnično dokumentacijo s predračunom stroškov za pridobitev in komunalno urejanje stavbnega zemljišča, ki ga namerava pripraviti s posojilom;

– soglasje koordinacijskega odbora za družbeno usmerjeno stanovanjsko gradnjo v občini Novo mesto, da je investicija, za katero prosi organizacija posojilo, nujno potrebna za etapno programirano družbeno usmerjeno stanovanjsko graditev v občini Novo mesto.

Odplačilna doba za posojila bo določena za vsak objekt ločeno, vendar ne more biti daljša od 5 let.

Obrestna mera za posojila je 3,5 % na leto.

Organizacija začne vračati posojilo takoj po porabi oziroma najkasneje po dvanajstih mesecih od dneva podpisa posojilne pogodbe.

Organizacija vrača posojilo v polletnih anuitetah.

b. Posojila za graditev komunalnih naprav za individualno in skupno porabo, med katere šteje kanalizacijsko, vodovodno, električno in telefonsko omrežje do priključka, lahko dobe komunalne organizacije, ki te naprave oz. napeljave grade in so le-te knjižene kot njihova osnovna sredstva.

Organizacija lahko dobi posojila po tem natečaju, če izpolnjuje naslednje pogoje:

– da gradi komunalne naprave oz. napeljave za individualno in skupno porabo na stavbnem zemljišču, ki je po občinskem programu določeno za etapno družbeno usmerjeno stanovanjsko graditev v občini Novo mesto;

– da je sposobna vračati posojilo;

– da zagotovi lastno udeležbo najmanj 20 % od predračunske vrednosti investicije.

Organizacija mora vlogi na natečaj za najem posojila priložiti:

– sklep, s katerim organ samoupravljanja organizacije dovoljuje najem posojila ter zagotavlja sredstva za plačilo lastne udeležbe in sredstva za odplačevanje posojila;

– zaključni račun za leto 1974;

– investicijsko tehnično dokumentacijo s predračunom stroškov za investicijo, ki jo namerava zgraditi s posojilom;

– soglasje koordinacijskega odbora za družbeno usmerjeno stanovanjsko graditev v občini Novo mesto, da je investicija, za katero prosi organizacija posojilo, nujno potrebna za etapno družbeno usmerjeno stanovanjsko graditev v občini Novo mesto.

Odplačilna doba bo določena po kreditni sposobnosti posojilojemalca za vsak objekt ločeno, vendar ne more biti daljša od 15 let.

Obrestna mera za posojilo je 3,5 % na leto. Po preteku 10 let od začetka odplačevanja posojila se obrestna mera za neodplačani del posojila poveča na 5,5 % letno.

Posojilojemalec začne vračati posojilo takoj po porabi oziroma najkasneje po dvanajstih mesecih od dneva podpisa posojilne pogodbe.

Organizacija vrača posojilo v polletnih anuitetah.

Ad 5)

Posojilo za rekonstrukcijo obstoječe zasebne stanovanjske hiše ali stanovanja lahko dobi delavec organizacije, ki združuje svoja sredstva pri LB – podružnici Novo mesto;

– za rekonstrukcije, s katerimi se poveča stanovanjska površina oz. število stanovanjskih prostorov, vendar samo v okviru stanovanjskega standarda;

– za ureditev ali modernizacijo sanitarnih naprav;

– za ureditev ali modernizacijo ogrevalnih naprav.

Delavec ima pravico do posojila na podlagi tega natečaja, če izpolnjuje še naslednje pogoje:

– da ima premajhno ali neustrezno stanovanje ali

– da nima, oziroma ima neustrezne sanitarne naprave ali

– da nima, oziroma ima neustrezne ogrevalne naprave;

– da je lastnik oziroma solastnik stanovanjske hiše ali stanovanja, ki se bo s posojilom rekonstruiralo;

– da sodeluje z lastno udeležbo.

Če delavec izvaja:		mora zagotoviti lastno udeležbo v odstotku od predračunske vrednosti investicije – najmanj	lahko dobi delavec posojilo največ do
a.	rekonstrukcijo stanovanjske hiše	30 %	30.000 din
b.	ureja sanitarne naprave	40 %	10.000 din
c.	ureja ogrevalne naprave	neomejeno	20.000 din

Delavec mora vlogi na natečaj za posojilo (obrazec 9) priložiti:

– izjavo organizacije o izločanju sredstev za stanovanjsko graditev in o združevanju sredstev po samoupravnem sporazumu pri LB – podružnici Novo mesto (obrazec 1);

– potrdilo organizacije o njegovem osebnem dohodku v letu 1974 (obrazec 4) in enako potrdilo za zaposlenega zakonca (obrazec 4/a);

– potrdilo organizacije o njegovem poprečnem mesečnem osebnem dohodku za drugo četrtletje 1975 ter njegovih dolgoročnih obveznostih (obrazec 4) in enako potrdilo za zaposlenega zakonca (obrazec 4/a);

– izjavo delavca o njegovih stanovanjskih razmerah (obrazec 5);

– izjavo delavca o številu članov njegove družine, ki prebivajo v stanovanju, katero se bo rekonstruiralo (obrazec 10);

– zemljiškoknjižni izpisek o lastništvu oz. solastništvu stanovanjske hiše oz. stanovanja, v katerem bo opravljena rekonstrukcija;

– gradbeni načrt s predračunom in gradbenim dovoljenjem oziroma potrdilo, da za rekonstrukcijo ni potrebno gradbeno dovoljenje – za manjše preureditve gradbeni predračun, ki ga izdela pooblaščena organizacija, in potrdilo, da za preureditev ni potrebno gradbeno dovoljenje.

Posojila za rekonstrukcijo stanovanjskih hiš oziroma stanovanj se bodo odobravala do določene neto stanovanjske površine standardnega stanovanja glede na število družinskih članov, ki v predmetnem stanovanju prebivajo.

Prednost pri dodelitvi posojila po tem natečaju ima ob enakih pogojih delavec, ki:

– ima nižji poprečni mesečni dohodek na člana družine;

– ima premajhno ali neustrezno stanovanje.

Odplačilna doba bo določena po kreditni sposobnosti posojilojemalca, vendar ne more biti daljša od pet let.

Obrestna mera za posojilo je 4 % na leto.

Delavec začne vračati posojilo takoj po porabi oziroma najkasneje po dvanajstih mesecih od dneva podpisa posojilne pogodbe.

Delavec lahko dobi po natečaju samo enkrat posojilo iz združenih sredstev za rekonstrukcijo iste stanovanjske hiše oziroma stanovanja.

Ad 6)

Posojila za rekonstrukcijo obstoječih družbenih najemnih stanovanjskih hiš in stanovanj lahko dobi samoupravna enota za gospodarjenje s stanovanjskim skladom pri Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Novo mesto:

– za rekonstrukcije, s katerimi se poveča stanovanjska površina oziroma število stanovanjskih prostorov;

– za ureditev ali modernizacijo sanitarnih naprav;

– za ureditev ali modernizacijo ogrevalnih naprav.

Samoupravna enota lahko dobi posojilo po tem natečaju v višini predračunske vrednosti del. Vlogi na natečaj za posojilo mora priložiti:

– sklep zbora delegatov samoupravne enote o najemu posojila in o zagotovitvi sredstev za odplačevanje posojila;

– gradbeni načrt s predračunom in gradbenim dovoljenjem oziroma, da za rekonstrukcijo ni potrebno gradbeno dovoljenje – za manjše preureditve gradbeni predračun in potrdilo, da za preureditev ni potrebno gradbeno dovoljenje.

Odplačilna doba bo določena za vsako investicijo ločeno, vendar ne more biti daljša od pet let.

Obrestna mera za posojilo je 4 % na leto.

Samoupravna enota začne vračati posojilo takoj po porabi oziroma najkasneje po dvanajstih mesecih od dneva podpisa posojilne pogodbe.

Druga določila:

Natečaj za posojila traja:

– za posojila pod zap. št. 1, 2 in 3 do 10. avgusta 1975;

– za posojila pod zap. št. 4, 5 in 6 do 10. septembra 1975.

Ponudbe na natečaj, dospele po tem datumu, ne bodo upoštevane.

Vloge za priglasitev na natečaj sprejema strokovna služba Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Novo mesto, Novo mesto, Prešernov trg št. 8/I, soba 29, kjer lahko udeleženci natečaja dobijo podrobnejša pojasnila in potrebne obrazce v zvezi z natečajem.

Sklep o odobritvi posojila ali zavrnitvi bo sprejel odbor za kreditiranje stanovanjske graditve pri zboru delegatov samoupravne enote za graditev stanovanj. Zoper sklep odbora je dopustna pritožba v roku petnajst dni po njegovem prejemu na zbor delegatov samoupravne enote. Sklep zbora delegatov samoupravne enote je dokončen in zoper njega ni pritožbe.

Udeleženci, ki bodo uspeli na natečaju, bodo sklepali posojilne pogodbe v LB – podružnici Novo mesto, ki bo zahtevala od posojilojemalcev zavarovanja za posojila in kontrolirala namensko porabo posojila.

V Novem mestu, 2. 7. 1975

Odbor za kreditiranje stanovanjske graditve

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 10. julija – Amalija
Petek, 11. julija – Olga
Sobota, 12. julija – Mohor
Nedelja, 13. julija – Henrik
Ponedeljek, 14. julija – Just
Torek, 15. julija – Vladimir
Sreda, 16. julija – Dan tankistov
Četrtek, 17. julija – Aleš

LUNINE MENE

15. julija ob 20.47 uri - prvi krajec

KINO

BRESTANICA: 12. in 3. 7. ameriški barvni film Zakaj te oče pušča samo?

ČRNOMELJ: 11. 7. ameriški barvni film Strah je ključ. 13. 7. ameriški barvni film Poslednji junak. 16. 7. ameriški barvni film Popajeva nova serija.

KOSTANJEVICA: 12. 7. ameriški barvni film Grof Jorga vampir. 13. 7. italijanski barvni film Aspik operacija. 16. 7. ameriški barvni film Nepozabni komiki.

KRŠKO: 12. in 13. 7. francoski film Vlomilec. 16. 7. ameriški film Nekoč je bil malopridnež.

METLIKA: Od 10. do 13. 7. ameriški barvni film Snoopy se vrača domov. Od 11. do 13. 7. angleški barvni film Šakal. Od 15. do 17. 7. angleški barvni film Poslednji drakula.

NOVO MESTO, KINO JNA: Od 10. do 13. 7. italijansko-francoski film Veliki revolveraš. Od 14. do 16. 7. italijanski film Lovci na glave. 17. 7. ameriški film Tarzanova borba za življenje.

NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 11. do 13. 7. ameriški barvni film Dan delfinov. 14. in 15. 7. ameriški barvni film El Condor. 16. in 17. 7. italijanski barvni film Mali greh.

RIBNICA: 12. in 13. 7. ameriški barvni film Nevarna misija.

SEVNICA: 12. in 13. 7. angleški film Zima enega leva.

TREBNJE: 12. in 13. 7. francoski barvni erotični film Sex Shop. 16. 7. italijanski barvni avanturistični film Tajna vikenda.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

V UK VZAMEM avtoličarskega vajenca. Vse informacije dobite od 4. 8. dalje pri: Avto kleparstvu – ličarstvu, Avgust Modic, Trdinova 49, Novo mesto, ali po telefonu 21-425.

SPREJMEM vajenca za vodovodno inštalaterstvo. Ludvik Mežnar, Partizanska 13, Novo mesto.

FANTA z odsluženim vojaškim rokom sprejmem na stanovanje in hrano za pomoč na manjši kmetiji v popoldanskem času. Preskrbim službo. Franc Hlebš, Sneberska 34, 61260 Ljubljana-Polje.

SLUŽBO IŠČE

VK ELEKTRIKAR išče zaposlitev v Novem mestu. Ponudbe pošljite pod šifro „Elektroinstalater".

STANOVANJA

IŠČEM večjo sobo ali enosobno stanovanje v Novem mestu ali bližnji okolici. Mojca Skender, Kostel 6, 61335 Nova sela.

ODDAM opremljeno sobo dvema fantoma. Naslov v upravi lista (1715/75).

MLAD zakonski par išče sobo in kuhinjo s souporabo kopalnice v Šmarjeških Toplicah, Otočcu, Mačkovcu ali Novem mestu. Cenjene ponudbe pošljite pod šifro „DOBER PLAČNIK".

ODDAM stanovanje v Trebnjem. Rok vselitve in velikost stanovanja sta odvisna od višine predplačila. Naslov v upravi lista (1718/75).

ODDAM sobo v Novem mestu. Naslov v upravi lista (1730/75).

PRODAM

UGODNO prodam ladijski pod (mahagonij), primeren za strop ali obloge. Naslov v upravi lista (1695/75).

PRODAM garažo v naselju Nad mlini. Franc Kotnik, Nad mlini 19, Novo mesto, telefon 21-667.

UGODNO prodam 10-litrski bojler in pomivalno mizo. Informacije: Pelko, Lamutova 24 (Mestne njive), Novo mesto.

UGODNO prodam 5 m^3 polsuhih smrekovih plohov in žetveno napravo za „ALPINO". Naslov v upravi lista (1700/75).

PRODAM malo rabljena hladilnik in pralni stroj. Naslov v upravi lista (1701/75).

PRODAM elektronsko harmoniko (60-W-no ozvočenje) znamke „HOHNER". Jerman, Mala Bučna vas 16, Novo mesto.

UGODNO prodam malo rabljeno mlatilnico. Franc Lužar, Zagrad 32, Škocjan.

UGODNO prodam ohranjen kavč in hladilnik „HIMO". Ogled dopoldan in popoldan. Naslov v upravi lista (1705/75).

UGODNO prodam otroško posteljico z jogi vzmetnico. Bajraktarević, Majde Šilc 16, Novo mesto.

PRODAM 220 Diesel z ele rično streho in hidravliko od zadaj. Igor Antonič, Poljane 13, Dol. Toplice.

PRODAM kuhinjsko pohištvo, električni štedilnik in registriran moped. Naslov v upravi lista (1724/75).

PRODAM stroj za izdelavo betonskih kvadrov s tremi modeli in 500 podstavkov. Zvonko Jakofčič, Stranska vas 9, Semič.

PRODAM 8 let starega konja. Naslov v upravi lista (1719/75).

UGODNO prodam dobro ohranjeno nizko kombinirano omaro (dolžina 2,5 m), posebej primerno za podstrešno stanovanje. Lahko si jo ogledate vsak dan od 18. do 19. ure ter v soboto in nedeljo od 8. do 9. ure pri Petravićevih, Kristanova 26, III. nadstropje. Informacije po telefonu: 21-908.

NEKAJ rabljenih dolgih lanten (gradbeni les za postavljanje odra) prodam v Novem mestu. Naslov v upravi lista.

ZARADI selitve poceni prodam dobro ohranjene preproge, manjše in večje, in tekač. Naslov v upravi lista.

PRODAM globok otroški voziček. Pajk, Mestne njive 6, Novo mesto.

Motorna vozila

PRODAM traktor „FERGUSON" 35, dobro ohranjen, letnik 1971, z originalno kabino. Abram, Dobrava 9, Kostanjevica, telefon (068) 85-530.

PRODAM fiat 125 PZ, 26.000 km. Ogled pri Francu Kirmu, Brezovica pri Mirni, od 15. do 18. ure.

PRODAM fiat 750 po delih. Anton Konda, Občice 6, Dolenjske Toplice.

UGODNO prodam taunus 12 M, letnik 1966, registriran do marca 1976, ali zamenjam za fiat 750. Ogled vsak dan po 15. uri. Franc Špolar, Mirna peč 67.

NUJNO prodam motor „JAWA" 175 sport, letnik 1973, prevoženih 6.000 km, odlično ohranjen, po ugodni ceni. Gor. Kamence 9, Novo mesto.

PRODAM IMV kombi – furgon, Diesel, letnik 1973, registriran do 16. 3. 1976, prevoženih 59.000 km. Šuštaršič, Dobravica 3, Šentjernej, telefon 85-378.

PRODAM zastavo 750, registrirano do maja 1976, za 11.000,00 din. Stanko Smolič, Dol. Straža 100.

PRODAM zastavo 750, letnik 1968, dobro ohranjen. Prodajna cena 7.500,00 din. Jože Miklič, Žabja vas 1, Novo mesto.

PRODAM zastavo 1300, letnik 1969; motor generalno popravljen. Zvonko Jakofčič, Stranska vas 9, Semič.

PRODAM NSU 1200 C po delih. Peter Langer, C. 4. julija 52, Krško, telefon: 71-503.

PRODAM stroj in vse druge dele za NSU 1000. Miran Milojkovič, Partizanska 8, Novo mesto.

KUPIM

KUPIM otroški voziček. Naslov v upravi lista (1729/75).

POSEST

V NAJEM vzamem hišo ali stanovanje v okolici Ribnice na Dolenjskem. Naslov: Benčina, Travnik 6, Loški Potok.

PARCELO v Brestanici na sončni legi, z vso gradbeno dokumentacijo (začetna gradnja) prodam. Naslov v upravi lista (1640/75).

PRODAM travnik (86 a) ob potoku Šajsar v Smolenji vasi. Naslov v upravi lista.

NUJNO prodam hišo z vrtom v Novem mestu. Naslov v upravi lista (1728/75).

PREKLICI

MARJETA ŠPRINGER, Gor. Podboršt 9, Mirna peč, preklicujem vse izjave in trditve očetovstva zoper Alojza Marna iz Dol. Dobrave pri Trebnjem za neresnične in opozarjam vsakogar, da izjav ne prenaša, ker ga bom v nasprotnem primeru sodno preganjala.

ALOJZ ŠUSTERŠIČ, Hruševec 2, Straža, prepovedujem vožnjo in pašo kokoši po moji njivi v Hruševcu in vožnjo skozi moj gozd v Drganjih selah. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

SORODNIKI pokojnega Valentina Rudmana iz Gabrja 88 preklicujemo, da nismo nikakršni plačniki morebitnih pokojnikovih dolgov.

OBVESTILA

AVTOKLEPARSTVO – LIČARSTVO Avgust Modic, Trdinova 49, Novo mesto, obveščam cenjene stranke, da bo delavnica zaprta od 4. 7. do 4. 8. 1975 zaradi letnega dopusta.

PROSIMO šoferja, ki je dne 11. 7. 1972 v jutranjih urah na cesti Straža–Novo mesto v Podgori odpeljal porodnico do Bršlina, naj se zglasi zaradi zahvale. Naslov dobite na upravi lista (1706/75).

FRIZERSKI SALON na Raki, obveščam cenjene stranke, da bo salon zaprt od 13. julija do 23. julija. Prosim za razumevanje in se priporočam. Tinca Krne, Raka.

SPREJMEM naročila za vsa steklarska dela – lahko tudi pismeno. Alojz Vodopivec, Gradenje 1, 68220 Šmarješke Toplice.

RAZNO

POROČNI PRSTANI! Če si trajen in lep spomin želite, stopite k zlatarju v Gosposko 5 v Ljubljani – poleg univerze! Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

ČESTITKE

Dragemu sinu BRANKU PERCU, ki služi vojaški rok v Sremski Mitrovici, želijo za 22. rojstni dan še na mnoga zdrava leta mama in vsi njegovi. Njegovim kolegom pa lepe pozdrave.

ZAHVALE

Zahvaljujem se dr. Jakliču, Pepci Staričevi, Ivanki Peterletovi in sosedom za nesebično pomoč pri hudi bolezni. ANA JANEŽIČ, Most 5, Mokronog.

DNE 21. junija 1975 sem izgubil na vlaku Novo mesto – Semič denar. Prepričan sem bil, da je denar izgubljen, ko mi je tov. Branko Mirić, sprevodnik tega vlaka iz Novega mesta, ves denar vrnil, za kar se mu javno zahvaljujem. Jože Kaps, Kot 4, Semič.

Ob bridki izgubi naše mame, stare mame

JOŽEFE ŠEGINA

se najlepše zahvaljujem vsem sorodnikom in znancem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti, posebno tovarni pletenin Sežana in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: hčerke Mima, Malka, Pepca, Milka, Anica in sin Jože z družinami.

Ob boleči in prerani izgubi našega dragega sina, brata in strica

VALENTINA RUDMANA
iz Gabrja

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam ob smrti našega dragega Valentina izrekli sožalje, nam kakorkoli pomagali, pokojniku darovali vence in cvetje in ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Najlepša hvala vsem zdravnikom in osebju nevrološkega oddelka bolnice Novo mesto ter zdravnikom in osebju intenzivne terapije kliničnega centra v Ljubljani za lajšanje bolečin. Hvala Komunalnemu podjetju Žale iz Ljubljane in župniku za opravljeni obred, tovarni IMV in Labod iz Novega mesta ter ZM Gabrje in Frankovim iz Novega mesta za vso pomoč v težkih trenutkih.

Žalujoči: ata, mama, sestri Veronika in Zalka z družinama in bratje Jože, Vinko, Janez, Edo, Martin in drugo sorodstvo.

Ob boleči in nenadni izgubi drage mame, stare mame in tašče

MARIJE URBANČ
iz Zasapa

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih in pokojnici darovali vence in cvetje. Hvala dr. Ivanu Nemethu za lajšanje bolečin in župniku-dekanu za opravljeni obred.

Žalujoči: hčerka Hilda z družino, vnukinje Anica in Majda, Zlatka z družino, Hilda z družino ter drugo sorodstvo iz Brvi, Črešnjic, Zasapa, Brežic in Sevnice.

ZAHVALA

Ob tragični izgubi našega nepozabnega moža, očeta, sina, vnuka in zeta

RUDIJA BERGANTA
iz Šentjerneja

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste nam kakorkoli pomagali, pokojniku darovali vence in cvetje ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Najlepše se zahvaljujemo kolektivom Gorjanci Straža, Iskri in Dolenjki iz Šentjerneja, Avto Kočevju, Združenju šoferjev in avtomehanikov za podarjene vence, Oktetu iz Šentjerneja in pevskemu zboru Gorjanci, govorniku tov. Branku Lukiču za poslovilne besede in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marjetka, sinek Damjan, mami, očka, mama in drugo sorodstvo.

Sporočamo žalostno vest, da je tragično preminil naš sodelavec

FRANC MIKEC
po poklicu stavbni ključavničar, doma iz Črmošnjic.

Pokopali smo ga v nedeljo, 6. 7. 1975, na pokopališču v Stopičah.

Kolektiv „KRKE"
farmacevtika, kemija, zdravilišča, kozmetika, Novo mesto.

V SPOMIN

15. julija bo minilo leto dni neizmerne žalosti, ko je tragično preminil in nas za vedno zapustil naš dragi mož, očka, sin in brat

ALOJZ BRULC

Spomin nanj nam bo ostal vedno živ in praznina v naših srcih bo večna. Zahvaljujemo se vsem, ki se ga spominjate in mu prižigate svečke.

Žalujoči: žena Ivanka, otroka Lojzek in Mojca, mama, brata Polde in Jože z družino.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše dobre, ljube mame, stare mame, sestre in tete

IVANE HOČEVAR
s Hriba 10 pri Beli Cerkvi

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste z nami sočustvovali in pokojnico spremili v tako velikem številu na zadnji poti. Iskrena hvala sorodnikom, znancem, prijateljem in sosedom za nesebično pomoč, za podarjene vence in cvetje. Najlepše se zahvaljujemo članom kolektiva Novoteks, gasilskemu društvu Novoteks, članom kolektiva IMV, govornikoma Alojzu Mrgoletu in Alojzu Hočevarju za poslovilne besede ter župniku za opravljeni obred. Posebej se zahvaljujemo sosedu Antonu Koscu za nesebično pomoč.

Žalujoči: sin Slavko z družino, hčerki Sonja in Ivanka z družinama, sestra Francka in drugo sorodstvo.

Sporočamo žalostno vest, da je umrla

DEŠA KOŠELE
upokojenka iz Novega mesta

Ohranili jo bomo v trajnem spominu.

Kolektiv trgovskega podjetja na debelo in drobno „Dolenjka", Novo mesto.

ZAHVALA

Ob mnogo prerani smrti najinega ljubega sina

VIKTORJA MIHELIČA

se zahvaljujeva vsem sorodnikom in znancem za iskreno izkazano sočutje, pomoč in darovano cvetje. Hvala, ker ste pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo sosedom, ki so nama takoj nudili vsestransko pomoč, celotnemu kolektivu delovne organizacije Agroservis iz Kočevja, posebno še najbližjim sodelavcem za požrtvovalnost in iskreno sočustvovanje, vence in govor ob odprtem grobu, prostovoljnemu gasilskemu društvu Dolga vas za venec in izkazano poslednjo čast ter govor ob poslednjem odhodu iz domače hiše. Iskrena hvala tudi duhovnikom za poslovilni obred in tolažilne besede, godbi iz Kočevja, kolektivoma Varnost in Inkop iz Kočevja za venec in izraze sožalja, osnovni organizaciji ZSMS Dolga vas za venec ter vsem, ki so nama v nesreči kakorkoli pomagali in najinemu sinu izkazali poslednjo čast.

Neutolažljiva oče in mati.

Dolga vas, 7. 7. 1975

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto. USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pozelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik priloge P), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Franc Bukovinsky.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100-620-107-32000-009-8-9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975 – Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-601-10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon: (068) 21-227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00 in 22.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

PETEK, 11. JULIJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani – Runa Olofsson: Ime mi je Gojko – II. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba. 10.15 Po Talijinih poteh. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – dr. Stojan Vrabl: Koruzna vešča, hud škodljivec koruze. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.50 Človek in zdravje. 17.20 Poletni divertimento. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansamblom Gorenjci. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop – pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 12. JULIJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 10.15 Sedem dni na radiu. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Franc Grum: Napotki za siliranje koruze iz analiz vzorcev prejšnjih let. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 S knjižnega trga. 17.20 Gremo v kino. 18.05 Listi iz albuma lahke glasbe. 19.40 Minute z ansamblom Francija Puharja. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.00 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 13. JULIJA: 8.07 Radijska igra za otroke – Zoltan Devavari: Kralj voda. 8.42 Skladbe za mladino. 9.05 Še pomnite, tovariši... 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.20 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 16.00 Radijska igra – Marjan Marinc: „Pretrgana nit" – Čebelnjak brez medu. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 14. JULIJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Glasbena pravljica. 10.15 Nekaj za ljubitelje ansamblske in solistične glasbe. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – Jože Resnik: Čebelarjenje v gozdovih. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Pojo amaterski zbori. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Poletni kulturni vodnik. 17.00 Poročila – Aktualnosti. 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 18.05 Ob lahki glasbi. 19.40 Minute z ansamblom Fantje treh dolin. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Če bi globus zaigral. 20.30 Operni koncert. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 15. JULIJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani – Runa Oloffson: Ime mi je Gojko – III. 10.15 Promenadni koncert. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – dr. Franc Gašperčič: Gozdno gospodarsko načrtovanje v naši praksi. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Popoldne za mladi svet. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Minute z Ljubljanskim jazz ansamblom. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 21.43 Zvočne kaskade. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 16. JULIJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Počitniški pozdravi. 9.35 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe. 10.15 Urednikov dnevnik. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti dr. Tatjana Stupica: Letos še masovnejša akcija tekmovanja v kakovostnem oranju. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Loto - vrtiljak". 16.45 Zvoki in barve orkestra Sigurd Janesen. 17.20 Pionirji naše solistične in ansamblske umetnosti iz prvih let po osvoboditvi. 18.25 Predstavljamo vam... 19.40 Minute z ansamblom Jožeta Privška. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 10. JULIJA: 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bgd) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.15 Mozaik (Lj) – 18.20 Vzpon človeka, barvna serija (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3–2–1 (Lj) – 20.05 J. Otčenašek: Nekoč je bila hiša, barvna nadaljevanka (Lj) – 21.20 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.30 Diagonale (Lj) – 22.00 Jazz na ekranu: Boško Petrović Convention, barvna oddaja (Lj) – 22.30 TV dnevnik (Lj)

PETEK, 27. VI. – 17.15 Janezek in fižolovka – barvna serija Kuhinja pri violinskem ključu (Lj) – 17.50 Obzornik (Lj) – 18.05 Oktet bratov Pirnat – barvna oddaja (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Sled – oddaja o znanstveni kriminalistiki (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Dan samoupravljalcev – prenos proslave ob 25 letnici (Bg) – 21.10 Celovečerni film (Lj) – .... 625 (Lj) – ....TV dnevnik (Lj)

SOBOTA, 28. VI. – 15.00 Svetovno prvenstvo v kajaku na divjih vodah – slalom (Sk) – 17.30 625 – ponovitev (Lj) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.20 Mozaik (Lj) – 18.25 Janošik – barvna nadaljevanka (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Humoristična oddaja (Zg) – 20.30 Propagandna oddaja (Lj) – 20.35 Tuji gosti na slovenski popevki 75 – barvna oddaja (Lj) – 21.35 Barvna propagandna oddaja – (Lj) – 21.40 Kojak – serijski barvni film (Lj) – 22.20 TV dnevnik (Lj) – 22.35 Svetovno prvenstvo v kajaku na divjih vodah – posnetek (Lj)

NEDELJA, 13. JULIJA: 8.30 Poročila (Lj) – 8.35 R. M. du Gard: Thibaultovi – barvna nadaljevanka (Lj) – 9.20 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 9.25 Otroška matineja: Veseli tobogan: Prvačina, Vrančeve dogodivščine, Egipt za časa Tutankamona (Lj) – 11.10 Mozaik (Lj) – 11.15 Kmetijska oddaja TV Novi Sad (Bg) – 12.00 Poročila (do 12.15) (Lj) – Nedeljsko popoldne: 15.30 Za konec tedna (Lj) – 15.50 Propagandna oddaja (Lj) – 15.55 Morda vas zanima: Letališče Brnik – 1. del (Lj) – 16.25 Atletski polfinale za pokal Evrope – prenos iz Leipziga – 18.45 Burleska (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Ženske iz Djavoljih merdevin – oddaja TV Beograd (Lj) – 20.45 Neretva – 1. del dokumentarne oddaje (Lj) – 21.15 Športni pregled (Sa) – ... TV dnevnik (Lj)

PONEDELJEK, 14. JULIJA: 17.45 Obzornik (Lj) – 17.55 V. Pečjak: Dreček in trije Marsovčki, 1. del (Lj) – 18.15 Barvna risanka – polomljene igrače (Lj) – 18.25 Mozaik (Lj) – 18.30 Leta minevajo, čas teče – II. del barvne oddaje (Lj) – 19.00 Odločamo (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.05 J. Hašek: Zvonova gospoda Mlacena – barvna TV igra (Lj) – 20.55 Ne prezrite: Kultura v JLA (Lj) – 21.20 Mozaik kratkega filma: Obvladovanje brezglavosti (Lj) – 21.50 TV dnevnik (Lj)

TOREK, 15. JULIJA: 17.55 Obzornik (Lj) – 18.05 Na črko, na črko, barvna oddaja (Lj) – 18.35 Ikebana: Osnovni pokončni slog (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Egipt za časa Tutankamona – serijska barvna oddaja (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Zadnji dnevi II. svetovne vojne – III. del (Lj) – 21.05 Propagandna oddaja (Lj) – 21.10 R. M. du Gard: Thibaultovi – barvna nadaljevanka (Lj) – 22.00 Polet Sojuz-Apollo – barvna oddaja (Mondovizija) – 23.00 TV dnevnik (Lj)

SREDA, 16. JULIJA: 18.00 Obzornik (Lj) – 18.10 Vrančeve dogodivščine – barvni film (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Mladi za mlade – oddaja TV Beograd (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (lj) – 20.05 Črni dan v Black rocku – ameriški film (Lj) – 21.25 Gorenje novosti – propagandna oddaja (Lj) – 21.30 Miiniature: Gustav Janusisch – barvna oddaja (Lj) – 21.40 TV dnevnik (Lj)

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi mojega moža in očeta

JOŽETA KUMELJA

upok. cestar iz Podgozda 21

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so ga spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo dr. Kocutarju za zdravljenje, Novolesu Straža, Tubi Ljubljana, Cestnemu podjetju Novo mesto za podarjene vence in cvetje, cestnemu nadzorniku tov. Fricu za poslovilni govor in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Zofka, sinova Stane in Jože in hčerka Zofka s sinom Robertom.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi našega zlatega sineka

MARJANČKA ŠINKOVCA

iz Potoka 5

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem, sosedom in vaščanom, vsem, ki ste nam darovali vence in cvetje in izrekli sožalje. Prav tako se zahvaljujemo župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: neutolažljivi mamica, očka in sestrica Štefka, stari mami, atiji, tete in stric z družinami in drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, sestre in tete

IVANKE KASTELIC

roj. Košmrlj

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam ustno ali pismeno izrekli sožalje in pokojnici darovali cvetje ter jo spremili na njeni zadnji poti. Najlepša hvala dr. Vladimiru Zoriču za ves trud in vso pomoč.

Družini Kastelic – Košmrlj

VPIS V ŠOLO!

ŠOLSKI CENTER KRŠKO

o b j a v l j a vpis v naslednje šole za odrasle:

I.

1. DELOVODSKO STROJNO ŠOLO
2. DELOVODSKO ELEKTRO ŠOLO – JAKI TOK

Šolanje v obeh šolah traja 2 leti, pouk pa je trikrat na teden po 6 ur.

Kandidati naj pošljejo na Šolski center Krško naslednje dokumente: prošnjo (kolek za 2 din), spričevalo o končani ustrezni poklicni šoli, potrdilo podjetja o najmanj triletni praksi na ustreznem delovnem mestu.

Pouk se bo pričel 1. sept. 1975.

II.

V 3. (TRETJI) LETNIK REDNE STROJNE TEHNIČNE ŠOLE PO POSEBNEM PROGRAMU.

Vpišejo se lahko kandidati, ki so končali poklicno kovinarsko (ali drugo sorodno) šolo. Diferencialnih izpitov ni. Pogoj pa je pozitivna ocena iz tujega jezika v 8. razredu osnovne šole.

Interesenti naj pošljejo na naslov Šolski center Krško naslednje dokumente: spričevalo o končani poklicni šoli, spričevalo 8. razreda osnovne šole, dopisnico s svojim naslovom in prošnjo s kolkom za 2 din.

Pouk se bo pričel 1. septembra 1975.

labod labod labod labod

F. S. FINŽGAR 1

PREROKOVANA

BOJI

I

Jančar s Kozjega hriba se je tistega jutra ravnal k maši in na vojsko, vse hkrati. Žena mu je v rdečo ruto navezala odhodnico, ki jo je prijel s trdo roko in se napotil. Žena in otroci so šli za njim do bogca vrh hriba.

„Pa zbogom! Da mi ne prodaš voli pod ceno. – Na prašiče pazi, da jih ne opariš. – Za ozimino ti zorje Matic. Sem ga že naprosil. Lačni ne boste. In za otroke naj ti Torgeljc koj pomeri čižme. Zbogom, no!"

Jančar je predejal sveženj v levico in pomolil ženi roko, ki jo je stiskala in ga gledala z rdečimi, objokanimi očmi. Otroci so se tiščali matere, najmlajši je še ves zaspan mosljal ob drobnem prstku.

„Ne veš, kako mi je hudo. Kar tako mi nekaj pravi, da te ne bo nazaj!"

Žena je poprijela Jančarjevo desnico tesneje in začela glasno ihteti.

„Ne jokaj! Kar je, to je. In če me ne bo, boste že rili."

„Slišiš, pri fari vabi. Zbogom!"

Jančar je izmaknil ženi desnico, potapljal vsakega otroka posebej po glavi in mu naročal, naj bo priden in naj mater uboga. Nato se je naglo obrnil in se spustil po klancu. Žena je gledala za njim, dokler ni izginil v gostem bukovju, nato se je ozrla na šestero otrok, ki so jokali ob njej, pogledala na bogca, pokleknila predenj in začela moliti. Otroci so pokleknili poleg nje; na vzhodu je zažarela zarja.

Jančar je tekel navzdol. Ko je slutil, da ga nihče več ne more videti, se je ustavil in se obrnil še enkrat proti bogcu. Tiho so visele nad njim zelene veje, v suhem listju je tu in tam zašumela zdramljena kobilica in se preskočila. Jančar je vrgel sveženj na tla in sedel nanj. Sključil se je v dve gubi, prste zaril v lase, da se mu je dvignil klobuk in zdrsnil po plečih na tla. Potem ga je začelo mrzlično stresati, tiščati in peči v prsih, dokler ni izbruhnilo in se mu niso udrle solze ter je zaihtel na glas.

Ko se je razjokal, se mu je izvila in iztrgala iz srca grenka, zamorjena bolečina. Obrisal si je solze z veliko ruto, vstal in se obrnil proti vrhu klanca.

„O Bog, Tebi jih izročam. Naredi in ravnaj z njimi, kakor sam najbolje veš, da je prav!"

Poiskal je klobuk, dvignil sveženj in odšel.

Jančar je skril v cerkvi sveženj v zadnjo klop in se začel pripravljati na obračun z Bogom.

„Ubijal nisem, kradel nisem, goljufal še nikoli nobenega. Če molimo? Seveda molimo. I, kaj imam? Navadne grehe; kakšno jezo nad živino, zadremlje se mi pri pridigi. Ne kolnem pa ne. Kar sem se oženil, kar nič, zavoljo otrok, da jih ne pohujšam. Samo v mislih mi pa pride, da bi bentil od jeze. Pa mi je žal, še za misel mi je žal. Nad ženo res zarežim včasih. Udaril je vendar nisem nikoli. Saj jo imam rad. Zares. Moj Bog, šele to uro sem spoznal, kako jo imam rad. Zato sem jokal. Ali imam še kaj? Aha, Kozjeglavca sem zadnjič ozmerjal, ko je prekle sekal v mojem. Naj jih seka, če hoče. Na vreme sem tudi godrnjal letos. Ali nam je tako od sile nagajalo, da sem tako rekoč vsak cent sena ukradel ljubemu Bogu, da mi ga ni zmočilo. Mhm – dva zajca sem ujel v zanko. Pravzaprav tega nimam za greh, povem pa vendarle. Zaradi zajcev bi bilo res neumno, če bi se vical. Takole. Sedaj je menda vse."

Tako si je Jančar izpraševal vest.

Po maši so postali možje in fantje pred cerkvijo. Ko je prišel mednje Jančar s svežnjem, so se začudili.

„Glej ga, kaj misliš, da boš prej doslužil, če tako hitiš," se je šalil Mlinarjev.

„Ali ne greste?" je vprašal nekam plašno Jančar.

„Na enajsti vlak!" so rekli.

„Na enajsti?" se je zavzel Jančar.

Fantje so prižgali cigarete.

„Pojdimo zajtrkovat. Morda ne bomo več skupaj," jih je sililo več hkrati.

Nekateri so še pomišljali, nazadnje se je pa ganila vsa gruča in šla v gostilno.

Ko je Jančar izpil pol litra rebule, se je razvnel. Odkril se je in stopil sred sobe ter začel peti: Pobič sem star šele osemnajst let... Družba se je zasmejala dovtipu, Mlinarjev je hitro snel ogledalo s stene in ga podržal pred Jančarjem: „Poglej se – pobič sivček!" Toda Jančar se ni dal ugnati. Trdovratno je pel pobiča in ga izpel do konca.

Nato je sedel spet za mizo in umolknil. Zapeli so drugi. Jančar je pogledal na uro. Še sedem ni bila. „Še štiri ure," je računal. Nenadoma ga je poklicalo. Popustil je načeto četrtinko vina na mizi, porinil k njej tri desetice in se za hrbtom pevcev izmuznil.

„Zbogom," je nekajkrat zavpil na vasi, ko je srečal znance, in se hitro obrnil v hrib. V prvo leščevje, ki ga je naletel ob poti, je vrgel sveženj in se naglo, sunkoma pričel poganjati navkreber.

„Sedaj šele vem, kako jih ljubim," se je oddahnil pri bogcu in dolgo gledal na hišo in na hlev.

Vsako svojo njivo, vsak svoj travnik je premotril. Po gozdu je iskal presek, da je našel svoje drvošce. Za vsak gaber je vedel, vsako smreko sušico je poznal. S prstom bi bil pokazal parobke in povedal, kdaj je odsekal tu, če za prodaj ali za dom.

„Prehitro je prišlo," se je opravičeval. „Kar nič se nisem poslovil od vas." Dvignil je klobuk, zaokrožil z njim po zraku in govoril njivam, travnikom in gozdu: „Zbogom! Zbogom!"

Potem je stekel po bregu. Za hišo je ustavil korak in se bližal durim po prstih. Nikogar ni bilo na dvorišču. Le kopa kokoši je čepela pred podom in celo mogočni petelin je sedel na plotu tih in zamišljen.

Ko je Jančar odprl vrata, se žena Franca prvi hip ni niti ozrla. Skozi okno je bila zaverovana v daljavo, otroci so sedeli po tleh in po klopi.

„Kakor bi bil praznik," je izpregovoril.

„Lej ga!" se je zganila žena. „Ali si prišel nazaj? Zmotili so se, kajne? Ti ne pojdeš?"

„Drugi gredo šele z enajstim. Pojdem pa še jaz."

Blaž Jančar je sedel za mizo in zdelo se mu je, da je grozno truden. Glavo je oprl na dlan, z desnico je brskal drobtinice, ki so bile ostale od zajtrka raztresene po mizi. Vso pot je zbiral misli – in bilo jih je veliko – da jih še pove in razodene ženi. In ko je bil pred njo, ni imel besede.

„Ali si bil v cerkvi?" je pričela žena, ki ji ob oknu takisto poprej premišljevala sto reči, ki jih ni vprašala moža, in ji je bilo žal.

„Bil."

„Ali vas je bilo veliko?"

„Veliko. Več kot polovica gospodarjev nas gre. In fantov – kar vsi."

„Če bi ti hitro kaj skuhala?"

„Saj nisem potreben. – Franca, ali greš z mano na postajo?"

„Rada." Saj bi bila tudi v cerkev šla, pa si mu ni upala reči.

„Pa skuhaj kaj; eno uro imava še časa."

Jančar je podrgnil drobtinice na kup, potem je šel iz hiše. Najmanjšemu otroku je pomolil prst, Janezek se ga je tesno oprijel in koracljal z očetom. Šla sta v hlev.

Portret tega tedna

Igranje mi pomeni vse

Gostoljubna Staničeva hiša v Župelevcu pri Brežicah je že desetletja dom godbenikov, kjer se veselje do igranja prenaša iz roda v rod. V njej je doma današnji portretiranec Jože Stanič, kapelnik gasilske godbe iz Kapel.

Oče ga je naučil igrati, ko je bil star štirinajst let. Potem se ni več ločil od svojega krilnega roga. Jože je sklenil slediti očetovim stopinjam in igrati, dokler bo mogel. Oče pri šestinsedemdesetih še ni odnehal. Za seboj ima sedeminpetdeset let igranja. Pri godbi igra tudi vnuk in pod prizadevnim vodstvom sina Jožeta se poskušata na pihalnih inštrumentih tudi oba pravnuka. Zares, težko bi še kje našli hišo, v kateri imajo kar štiri rodove navdušenih godbenikov.

„Igranje je nekaj, česar človek ne more nikoli pustiti," pripoveduje kapelnik Jože. „Godba, to je pojem tovarištva, skupnega dela, ki vsakega od nas vedno na novo spodbuja in mu lepša trdo vsakdanjost. V njej igramo večinoma kmetje in delavci, ljudje, ki žrtvujejo za igranje veliko prostega časa.

Najbolj sem vesel tega, da se naša godba tako dolgo drži skupaj. Ponosni smo na njenih 125 let, na redek jubilej, ki ga bomo slavili 20. julija v Kapelah."

Jože Stanič se rad spominja na začetke igranja, na srečne in zanosne dneve učenja. Do dvajsetega leta je vadil vsako popoldne po pet do šest ur. Dopoldne je delal kot gozdni delavec in po težkem delu mu je inštrument pregnal vso utrujenost. Ves se je predal melodijam koračnic, narodnih in drugih pesmi ter pozabil na svet okoli sebe. Tako čuti še danes, le da se zdaj kot kapelnik še bolj posveča družini godbenikov, se trudi za njeno uglašenost in za uspešnost pred občinstvom.

Še danes se s ponosom spominja gasilskega festivala 1952 v Ljubljani, kjer so Kapelci zasedli prvo mesto med 26 gasilskimi godbami in kjer je kot najmlajši član nastopal tudi njegov desetletni sin. Nastopov imajo kapelski godbeniki za seboj nič koliko: v Celju, na Ostrožnem, v Dolenjskih Toplicah, v Zagrebu, v posavskih občinah in doma, kjer brez njih ne mine nobena prireditev.

Najlepše od vseh pa je bilo nedavno doživetje na koncertu med zamejskimi Slovenci v Proseku – Kontovelu na Tržaškem. „Takega sprejema nismo še nikoli doživeli. Igrali smo same partizanske, povrh pa še venček narodnih. Ljudje so nas poslušali s solzami v očeh in ponavljati smo morali pesem za pesmijo. Zaradi njihovega iskrenega veselja sem s svojimi tovariši-godbeniki vred srečen, da igram, srečen, da sem Slovenec v svobodni domovini."

JOŽICA TEPPEY

Mihael Janc (s klobukom) in sosed žalostna ugotavljata, da je strela naredila ogromno škodo.

Zasvetilo se je in treščilo

Strela je v nedeljski nevihti v hipu zažgala Jančev kozolec v Lešnici, ki je do tal pogorel - Domači so gledali, na srečo pa nobenemu nič

Že dolgo ni bilo take nevihte, kakršna se je razbesnela nad Novim mestom in okolico 6. julija med 13.30 in 14. uro. Grmelo in treskalo je na vso moč. Marsikje je hud veter razbil šipo, strela pa je treščila tudi v enega najlepših kozolcev in ga povsem upepelila.

„Toplar je bil na 12 štantov, bil je 27 metrov dolg," je dan po nesreči žalostno pripovedovala na pogorišču Marija Janc, gospodinja. „Med nevihto sem stala pri oknu in se v strahu ozirala naokrog, kdaj bodo prišli s travnika. Ravno so z vozom dobro prišli pod skedenj, ko se je zabliskalo in treščilo. V nekaj minutah je kozolec zagorel kot baklja. Na srečo je pihala burja v obratno smer, sicer bi bila v nevarnosti vsa domačija in še vas."

Kako je treščilo, pa je komaj dobrih 20 metrov stran gledal 69-letni sosed Franc Kraševec. Sedel je na vozu, polnem krme, in ves moker je bil, ker jih je nevihta dobila na poti domov.

„Če bi bili prišli 5 minut prej, bi zapeljali naravnost pod kozolec in ne vem, kako bi se nesreča končala za nas. Jaz sem dobro videl, kako je treščilo v kozolec. Samo zakadilo se je, še preden pa sem zlezel z voza in smo se sklicali, je že ogenj bušil iz strehe. Nič nismo mogli pomagati, čeprav smo kmalu z gasilci vred začeli gasiti. Bolj smo gasili, bolj je gorelo."

Na pogorišču, kjer od velikega kozolca ni ostalo drugega kot kup ožganih tramov, je bil drugi dan tudi priletni gospodar Mihael Janc. Povedal je: „Kozolec je bil poln. Zadnje dni smo nepretrgoma vozili podenj seno, nekaj pa je bilo še starega. Rešiti nismo mogli drugega kot plug in lestev, ki sta bila na tem koncu, vse drugo je zgorelo, tudi deske, ki niti niso bile vse moja last. Sem nekaj zavarovan, toda veliko škodo bom kljub vsemu utrpel. Imeli pa smo srečo v nesreči, da nihče ni bil pod kozolcem."

R. Bačer

Otrok je utonil v loncu

Andrejček je našel smrt, ko je iz radovednosti pokukal v lonec, kjer je mama prala

V ponedeljek, 7. julija, so imeli dvakrat črn dan v družini Kranjc v Gabrijelah pri Krmelju. Mlada mamica je ob sinčka, mož pa leži s hudimi poškodbami v bolnišnici.

Bilo je zvečer okrog 19. ure, ko je Simona Kranjc na stopnišču domače hiše prala perilo v tridesetlitrskem loncu, v katerem je bilo za pedenj vode. Medtem se je spomnila, da je živina v hlevu lačna. Samo za kakih pet minut je šla v hlev pokladat živini, vendar je bila njena odsotnost usodna. Sinček Andrejček, star 10 mesecev, se je v kuhinji na tleh igral. Ker ni bilo mamice, se je po štirih skobacal do lonca. Iz radovednosti je pogledal vanj in se prekucnil na glavico.

Mlada mamica je takoj opazila nesrečo. S sosedi so skušali Andrejčka obuditi, dajali so mu umetno dihanje, a ni dal od sebe glasu. Medtem je 21-letni Martin Kranjc, otrokov oče, ves obupan sedel na moped in odbrzel v Krmelj po zdravnika. Med potjo pa je srečal avto, ki je mopedistu zaprl pot, tako je Kranjc vanj trčil. Obležal je s hudimi poškodbami. Prepeljali so ga v novomeško bolnišnico.

Dr. Levstik iz Krmelja, ki je pregledal Andrejčka, je ugotovil, da se je otrok takoj zadušil v vodi.

R. B.

NADLEŽNI OBIRALCI

Pred kratkim, ko je po Dolenjskem cvetela lipa, so potepuški Romi spet naredili precej škode, ponekod pa nejevolje. Pojavili so se tu in tam kar s sekiro in odnašali veje, obirali pa so jih doma. Kjer so mogli, so jim ljudje to preprečili. Nekaj škode so naredili v Gotni vasi, pregnali so jih na Raki. Če občani vedo, kdo je sekal, naj prijavijo tatvino.

Malči je nova žrtev

Po večernem izletu: smrt in bolnišnica

Hudo žalostno se je na praznik 4. julija kmalu po 20. uri končal izlet mladih Novomeščanov. Branko Pirc je vozil fička proti Šentjerneju in pri Mokrem polju dohitel amija ter ga skušal prehiteti. Že sta bila avtomobila vštric, ko je voznik amija zapeljal v levo, Pirc pa se je umaknil na skrajni rob ceste, zdrknil na bankino, potem še na nasip, trčil v drog telefonske napeljave in se potem večkrat prevrnil. Trčenje je bilo precej hudo, saj se je prelomil telefonski drog, pretrgale pa so se tudi telefonske žice.

Najhuje je, da se je pri karambolu 16-letna Malči Medle iz Novega mesta tako poškodovala, da je za posledicami umrla. Tudi voznik Pirc in še druga dva sopotnika, Ivan Brulc in Danica Medle, imajo hude poškodbe. Voznik amija je po nesreči odpeljal in ga še iščejo.

PREHITRO V OVINEK

6. julija popoldne je Alojz Jakšič iz Bukoška vozil dostavni avto iz Bizeljskega proti Brežicam. Ker je vozil dokaj hitro, ga je v ovinku začelo zanašati. Obstal je v jarku ob drevesu. Voznik Jakšič je bil v nesreči laže, njegov sopotnik Alojz Žagar iz Stare vasi pa teže ranjen.

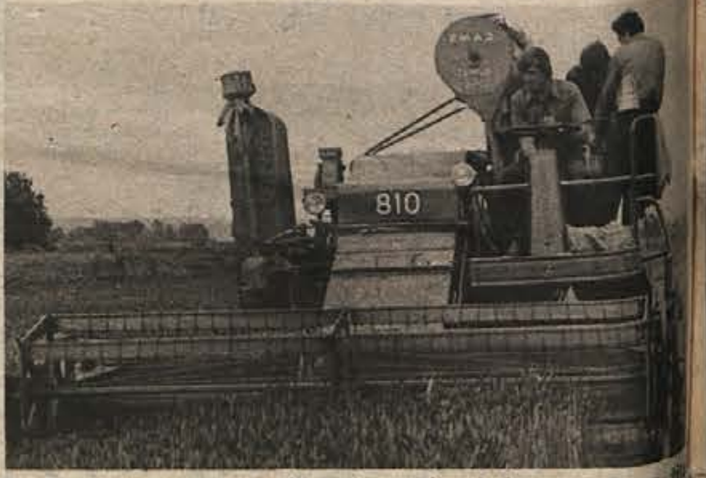

Kljub slabemu vremenu, ki traja že skoraj dva meseca, so ... normalno dozorela. Letina ne bo tolikšna, kot so pričakovali, ... tega pa je spet od vremena odvisno, če jo bodo lahko v ... pospravili. Na sliki: prva letošnja žetev na Šentjernejskem po... (Foto: P. Miklič)

V petek je prišla na izlet v Prečno prva jugoslovanska motorna letalka Kristina Gorišek – Novaković. Doma iz Stične je kot poštna uslužbenka v Zemunu samostojno poletela 9. novembra 1932. Zdaj živi z možem v Angliji in vsako leto obiskuje svojo drago Dolenjsko. Na sliki je v trenutku, ko je v petek popoldne pristala na novomeškem letališču – po svojem prvem poletu z jadralnim letalom. „Nisem mislila, da je tako lepo!" je navdušeno vzkliknila in dala poljubček Jožetu Golobu, upravniku letalske šole DLC, ki jo je spremljal na tem-njenem prvem jadranju. (Foto: M. Moškon)

Na dan borca so metliški zadružniki praznovali kar štirikrat: 100-letnico zadružništva, 30-letnico Kmetijske zadruge, dan borca in otvoritev nove polnilnice in skladišča. Na sliki: direktor Kmetijske zadruge inž. Janez Gačnik podeljuje dolgoletnim delavcem in upokojencem priznanja in darila. Ob koncu slavnostne seje – udeležili so se je številni gostje iz vse Slovenije, kmetje, upokojenci, kooperantje in vsi člani kolektiva – je tov. Veselič, sekretar občinske konference SZDL Metlika, predal predstavniku Kmetijske zadruge priznanje OF in poudaril, da je metliška zadruga prva delovna organizacija v občini, ki je dobila to priznanje. (Foto: J. Pezelj)

ZA LEPŠI JUTRI

Nekatere besede predolgo zveno v ušesih . . .

Bilo je to pred dvajsetimi leti, ko je bil Hitrotkal še grintava, omembe nevredna tovarna. Dobro se spominja Repič, da je prinesel takrat v kuverti vsebino, ki še ‚pufov' ni mogla kriti. Pa še nečesa se spominja. Spominja se besed direktorja – suhega gospoda – kako je v ognju razvnetosti govoril na čistem tovarniškem dvorišču: „Tovariši delavci! Naš Hitrotkal je v razvoju, zato so naše kuverte nekoliko tanjše. Toda, verjemite mi, vse, kar si odtegujemo od ust, je za naš lepši jutri!" In so ploskali in Repič in vsi delavci so delali za lepši jutri.

Na obronkih mesta tam med zelenicami in visokimi topoli pa je zrasla lepa, bela hiša.

In minilo je pet let. Dolga proizvodna hala se je svetila v dopoldanskem soncu, kuverte pa so bile še naprej tanke in Repič je v pekariji še naprej dobival kruh na knjižico in debela, zatohla mesarka je mrko gledala Repičeve otroke, ko so veleli: „Ata je rekel, da kar zapišite."

„Tovariši delavci! Vidite. Od ust smo si odtrgovali in zdaj imamo nekaj, toda ne tistega, kar smo si zastavili za cilj. Če vzdržimo še najmanj pet let, bomo imeli novo tkalnico, morda novo predilnico. Da! Ne smemo gledati samo na danes, ampak moramo skrbeti za lepši jutri."

Pred hotelom je večkrat tiho ustavljal mercedes, iz katerega je izstopal tovariš direktor, nasmejan in sploh dobre volje.

Čas je risal brazde na čela, sivil lase in tresel noge v kolenih. Nihče se ni pritoževal, nihče robantil, kajti vsi so vedeli, da bo prišel dan, ko bo posijalo sonce tudi na njihove plačilne liste, vsi so vedeli, da bo prišel lepši jutri. Še posebno Repič je upal v to.

„Vidite, tovariši delavci! Lahko smo ponosni na vse, kar smo zgradili. Zrasli smo tako rekoč iz blata, iz nič. Danes pa imamo giganta. Toda, težav še ni konec. Če hočemo imeti lepši jutri . . ."

Da, besed se spominja Repič, kot bi jih slišal danes, spominja pa se tudi lepih razglednic, ki jih je pošiljal tovariš direktor od nekod z lepega modrega morja . . . To so bili lepi časi. Lepi in prijazni pozdravi celotnemu kolektivu. Res je: tovariš direktor je živel za kolektiv in kolektiv je živel z njim . . .

Dandanašnji vam Repič rad prizna, da mu v domu upokojencev ničesar ne manjka. Ima lepo belo posteljo, tople zime, a tudi čez hrano se nima kaj pritoževati. Otroci njegovi ga redno obiščejo enkrat na leto, če je le čas za to. Nič mu ne manjka in prepričan je, da bo kmalu dočakal lepši jutri. Pred tednom so namreč pokopali njegovega sostanovalca. Bil je samo leto dni starejši od njega.

TONI GAŠPERIČ